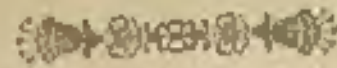

श्रीमते रामानुजाय नमः ।

उपोद्धातः ।

‘वैकुण्ठे तु परे लोके श्रीसहायो जनार्दनः ।

उभाभ्यां भूमिनीलाभ्यां सेवितः परमेश्वरः ॥’ इति,

‘वैकुण्ठे तु परे लोके श्रिया सार्धं जगत्पतिः ।

आस्ते विष्णुरचिन्त्यात्मा भक्तैर्भागवतेस्सह ॥’ इति,

‘अत्यर्कानलदीप्तं तत्स्यादम् ।’ इति चोक्तप्रकारेण परमपदं
उभयविभूतिसूचकविभागविशिष्टश्रीदिव्यासंहासने श्रीभूमिनी-
लाभिः सहोभयविभूतिनिर्वाहकस्सन्विराजमानः ‘स्वेतरसमस्त-
वस्तुविलक्षणज्ञानानन्दैकस्वरूपः’ इत्युक्तप्रकारेण स्वयमपि निरति-
शयानन्दयुक्तो विस्मृतिशून्यामराः ‘तद्विमासो विपन्यवः-साध्या-
स्सन्ति देवाः’ इति च स्थिताननन्तगरुडविष्वक्सेनादोन्नित्यसूरीन्
निवृत्तसंसारान्नित्यवल्लब्धकैङ्कर्याश्च मुक्तानपि ‘एष ह्येवानन्दयाति-
रसो वै सः-रसश्चोवायं लब्धवानन्दी भवति’ इति चानन्दयन्त्रेण
इव संसारिणोऽपि मामनुभूयानुभवजनितप्रीतिकारिताशेषावस्यो-
चिताशेषशेषतैकरतिरूपनित्यनिरवयनिरतिशयानन्दरूपमत्कैङ्कर्य-
भूतां महतीं संपदं प्राप्योज्जीवितुं योग्यतायां सत्यामपि अनेन
कैङ्कर्येण हीना हाहेति परमपदस्यानुभवानपि कणेहत्य ‘स एकाकी
न रमेत’ इत्यतिलिन्नः एतेषां करणकलेवरविधुरतां छिन्नपक्षपक्षि-
वत्स्थितिं चावलोक्य ‘करणकलेवरैर्घटयितुं दयमानमनाः’ इति
परमदयालुः सकलात्मनां करणकलेवराण्यन्वगृह्णात् । एते च
पुनः समिदाहरणार्थं दत्तच्छुरिकया गोपुच्छेत्तार इव यवसो-

मूलनाय वृत्तदण्डेन वज्रभोमका इव नदीतरणाय दत्तनावा
 प्रवाहमार्येण समुद्रे प्रविशन्त इव च 'विचित्रा देहसंपत्तिरी-
 श्वाय निषेदितुम् । पूर्वमेव कृता ब्रह्मन्हस्तपादादिसंयुता ॥' इति
 स्वचरणकमलपरिचरणोपयुक्ततया दत्ते करचरणादिसंघाते शरी-
 ररंघुष्या तच्चरणकमलपरिचर्यामकृत्वा शब्दादिविषयप्रवणास्त-
 त्पदादनोपायान्वर्जान्माचारनाशकानन्वसेवन्ते । तदनु 'शासना-
 न्द्रासम्- इति तमस्सदसतो च विवेकुमीशो मानं प्रदीपमिव कारु-
 निको ददाति ।' इति चोक्तरीत्या चेतनानां विशिष्टवेषविषयं
 ज्ञात्वं प्रकटयामास । तच्छास्त्राभ्यासरस्यानेकयोग्यतासापेक्षत्वात्,
 निरकारसाध्यत्वाच्च दुष्करत्वं ज्ञात्वा तादृशयोग्यतानिरपेक्षतादि-
 ना दुष्करचेतननिष्कृष्टवेषविषया श्रीमदष्टाक्षरब्रह्मविद्यां स्वयमे-
 वापिश्चकार । तदुक्तं नानुष्ठाय 'योग्यया सन्तमात्मानमन्यया
 मनापयते । चित्तेन न कृतं पापं चोरेणात्मापहारिणा ॥' इत्युक्त-
 विषयाऽविष्टपापहेतुं स्वातन्त्र्यरूपमात्मापहारं विधाय सर्वसमर्थ-
 मत्यनादिकर्मवासनादुपितां चेतनानपश्यत् । ततश्चाज्ञानमज्जकान्स्वय-
 मेवसेनया गत्वा दुष्टतां निवर्तयद्वाज्ञान इव सर्वेश्वर एतान्समूहीकृत्य
 पुरोत्तमानमिष्यामीति रामकृष्णादिरूपेणावतीर्य 'मर्यादानां च
 लोकरय कर्ता कारयिता च सः । यदि ब्रह्म न वर्तये ज्ञातु कर्म-
 ण्यतन्मित्रः । सद्गुरुश्च न कर्ता स्यामुपहन्यामिमाः प्रजाः ॥' इति
 चोक्तमर्यादया शार्ङ्गीयमर्यादान्स्वयमनुष्ठाय पराननुष्ठाप्यासहादुः-
 खान्पदुष्य समीचिदीपेयमिति 'आसुरीं योनिमापन्ना मृदा
 जन्मनि जन्मनि । मामयाप्येव कीन्तेय ततो यान्त्वयमां गतिम् ॥'
 तत्रासुराप्रकृतिमापन्नाः स्वयमाश्रित्य 'देशरोहमहं भोगी' इति विव-
 राधमगतिपु पतयानान्द्रहा विनासीपश्य मपेदमसाध्यमिति भावा

मृगैर्मृगगृहोत्तार इव सजातायानेवादायैतान्युद्घायादिति निश्चित्य
नित्याननन्तगरुडविष्वक्सेनादीन्मातुपरूपेण भुव्यवतारायाज्ञापया-
मास । ततश्च ते 'कलौ स्वस्त्यु भविष्यन्ति नारायणपरायणाः ।
कृतादिषु भरा राजन्कलाविच्छन्ति संभवम्, कचित्कचिन्महाभाग
द्राविडेषु च भूरिशः । ताम्रपर्णी नदी यत्र कृतमाला पयस्विनी ।
कावेरी च महाभागा प्रतीची च महानदी । ये पिबन्ति जलं
तासां मनुजा मनुजाधिप । प्रायो भक्ता भविष्यन्ति वासुदेवम-
लाशयाः ॥' इत्युक्त्या दक्षिणात्येष्वेव देशेषु तासां नदीनां तटव-
र्तिष्ववतारः । तेषु श्रीसेनेशः सुव्रवतीसखो विष्वक्सेन आदिमाया-
नद्यास्ताम्रपर्ण्यास्तीर श्रीआदिनाथभगवदधिष्ठितश्रीशुक्रकापूर्या
श्रीकारोति प्रसिद्धस्य राज्ञः श्रीठडैयनंगेयादेव्या पुत्रत्वेनाविर्बभूव ।
अस्य चावतारश्लोकः श्रीदिव्येसूरिचरिते—'श्रीविज्ञानदिनोत्तरेहनि-
कलौ वर्षे प्रमाथ्याद्वये मासे माघवदशमि भार्गवदिने कृते विंश-
त्वाभिधे । लमे शुद्धचतुर्दशीतिथियुते श्रीमत्कुल्लोरपि च त्रिष्या
प्रादुरभूत्पराङ्मुखाकविभार्गवोदयेऽस्मादक्षाम् ॥' इति श्रुते । अव-
तीर्य च स्तन्यादिमकुत्वाऽऽद्यादशाहं प्रसवगृह एव स्थितो माता-
पितृभ्यां किमिति चाकुलान्तःकरणान्यां स्वकुलदेवतस्य श्रीआ-
दिनाथभगवतश्चरणकमलयोनीत्वा तत्रैव त्यक्तस्मः स्वावतारात्पूर्-
वमेव श्रीचिन्मातरुपेणावतीर्णस्यादिशेषस्य कोटरे प्रविष्ट्या-
षोडशाब्दं मौनेन केचिन्निर्मित्य भगवत्स्वरूपरूपगुणविभूतीभिर्दे-
तुककृपया दर्शितानन्तरेषानुभूयानुभवजनितमहादर्पमन्वेपि लोका-
ज्ञात्वा यथोज्जीविषुस्तथा चिन्तयामास । ततश्च तत्समीपवर्तिनि
श्रीविष्णोरष्टोत्तरशतदिव्यदंशेभ्यन्वतमे श्रीनिर्लेपदिश्वभगवताधि-
ष्ठिते तिरुञ्जालूरारूपे दिव्यदेशे, द्वापरान्तेऽवतीर्णो श्रीमत्पुरावि-

नामा द्विजयोगिवर्यो दिव्यदेशानन्दजयोध्याया श्रीरघुवरं सेवन्-
 दास्त तदा कस्यां चिदात्रौ दक्षिणस्यां दिशि किञ्चिदिव्यं तेजो
 दृष्ट्वैवमचिन्तयत् 'अहो यत किमिदं दिव्यं तेजः किमुत्पत्तिस्त्यान-
 मस्य कस्य वा महापुरुषस्य गत्वाहं पश्यामि' इति प्रभाते पुनस्त-
 दिव्यतेजसो रवेः सकृष्टभाभिरन्तर्हिततया आरात्रि तत्रैव स्थितस्त-
 दिव्यं तेजः पुनरप्यपश्यत् दृष्ट्वा च तदाभिमुखमामभातं गच्छतिस्म
 प्रतिसृपोंदयं कस्मिन्निदामेष्टः शिष्या प्रतिरात्रं दक्षिणाभिमुखो दूर-
 मञ्चानं गमयामास । एवं सति कस्मिन्निदिने श्रीरंगं प्राप्यात्रैवेदं
 तेजः स्यादिति तर्कयामास । ततस्तदात्रौ ततोऽपि दक्षिणस्यां दिशि
 तत्पश्यन्स्वपमपि ततः प्रचचाल । ततः श्रीकुरुकापुरीं प्राप्य तत्रत्य-
 जनान् किमस्यामाश्चर्यमिति पृष्ट्वा तैश्च विदितवृत्तान्तस्तिन्त्रिणी
 मुहं प्राप्य तत्र पद्मासनेनोपविष्टममाकृतदिव्यतेजस्कं भगदनुभव-
 विस्मृतस्वरूपकलेवरं योगिवर्यं श्रीशङ्कोरसूरिमपश्यत् । दृष्ट्वा
 चैष मुक्तो बान्धो वेति वितर्कयन्काञ्चित् स्थूलशर्करामादाय तत्पु-
 रतो नृमी न्यक्षिपत्, तत्पतनजरपं श्रुत्वा नृमीकृतनेत्रः श्रीपराङ्मु-
 खीरेनं विस्मदमपश्यत् । तत्कटाक्षपातेन धन्यधन्यमात्मानं
 मन्यमानः " गतासीं जातोऽणुः किं स्वादन्कुत्र तिष्ठेत् " इत्यपृ-
 च्छत् । सोऽपि " तदेव स्वादन्तत्रैव तिष्ठेत् " इति चेष्टुरयत् ।
 वदयंवदुत्तरं श्रुत्वा दण्डवतद्वर्मा प्रणम्य तत्पादयोः शिरः पात-
 यामास । तेन च मुनिवर्येण कृपयात्थाप्य स्वस्यान्तरंगान्तेवासी-
 कृत्य भगवदनुभवजनितप्रतिभकर्षामृतप्रवाहं वेदचतुष्टयं द्रमिष्ट-
 भाषारमकमक्षयचतुष्टयरूपेण श्रीमुखेनाविरकारि । अलेखि च
 तदाज्ञया श्रीमधुरकविमुरिणा । तत्र भयममचन्धे (तिरुविरुत्ते)
 श्रीचन्द्रमसि संसारसंघन्यनिवृत्तिरपेक्षिता । (तिरुवाशिरिये)

भोअशिरियास्ये लुन्दसि निवृत्तसंसारैरनुभाव्यसौन्दर्यादीनन्वभ-
वत् । (परित्यक्तिरुवन्दादी) इहलब्धन्तादी अनुभवजनिताभि-
निवेशातिशयमकथयत् । चरमे चास्या (तिरुवायमोळि) सहस्र-
गोती अभिनिवेशानुरूपं पूर्ण भगवद्विषयमनुभूय कृतार्थयति च
स्वात्मानम् । तत्र चरमप्रवर्ण्यभृतसामवेदीयसहस्रशास्त्रान्मकश्रीस-
हस्रगोती " श्रीपतिश्चेतनस्यास्य हेतुत्वेन समाश्रितः । अनिष्टहा-
निमिष्टस्य प्राप्तिं च कुरुते स्वयम् ॥ " इति श्रियःपतिश्चेतनस्या-
पायत्वेनाश्रितस्तन्ननिष्टनिवृत्तिमिष्टप्राप्तिं च स्वयमेव विदधती-
त्यर्थकमहावाक्यार्थः प्रतिपाद्यते । प्रवन्धस्यास्य सर्वशान्तोपबृंहण-
त्वात्सकलवेदशास्त्रतात्पर्यभूतार्थपञ्चकं चेतत्प्रवन्धमहावाक्यार्थेन्त-
र्भूतम् । श्रीपतिः इति प्राप्यस्य ब्रह्मणस्त्वरूपं, चेतनस्य इति
प्रत्यगात्मनः स्वरूपं, हेतुत्वेन इत्युपायस्वरूपं, अनिष्टहानिम्
इति विरोधिनिवृत्तिः, इष्टस्य प्राप्तिम् इति प्राप्तिफलवाप्तिश्चेत्यर्थ-
पञ्चकमपि सूचितं भवति ।

अस्मिन्प्रवन्धे प्रथमचतुःशतकेन सिद्धरूपपरावरात्मयोयात्म्यं
प्रतिपाद्यते । चरमचतुःशतकेन साध्यरूपनिष्ठनिवृत्तिपूर्वकेष्टप्राप्तिः
प्रतिपाद्यते । मध्यमशतकद्वयेन सिद्धसाध्यरूपनिरपायोपायवर्णं
प्रतिपाद्यते । तत्र प्रथमशतकद्वयेन प्राप्यपरस्वरूपं तृतीयचतुर्था-
भ्यां प्राप्तुः प्रत्यगात्मनः स्वरूपं, पञ्चमषष्ठाभ्यां प्राप्त्युपायस्वीकारः,
सप्तमाष्टमाभ्यां प्राप्तिविरोधिनिवृत्तिः, नवमदशमाभ्यां प्राप्तिफलं
च प्रतिपाद्यते ।

तत्र च प्रथमशतकं परस्य शेषिणो रक्षकत्वं, द्वितीये भोग्यत्वं,
तृतीये भगवदेकशेषभूतस्यात्मनस्तदेकानुभवत्वं, चतुर्थे तदेकप्रिय-
त्वं, पञ्चमे निरपायोपायवेधं, षष्ठे तद्वरणप्रकारता, सप्तमे अनिष्टरूप-

विशेषप्रकारता, अष्टमे तत्रिंशत्प्रकारता, नवमे फलप्रकारता,
 दशमे तदनामिप्रकारता चेत्यर्थपञ्चकस्यावान्तरार्थभेदेनास्मिन्प्रबन्धे
 दशायाः प्रतिपाद्यन्ते ॥ अनुसंधेयतया शिष्टाचारप्रबन्धस्यास्यानु-
 संधानादावनुमती श्रीमद्वेदायसरि श्रीमदुरकविसूरिभ्यां विरचितौ
 (तिरुपल्लावु) श्रीचद्विशरदः, (कण्णिनुणशिरुत्तांबु) ग्रन्थिमत्सु-
 स्महस्वरज्जुधेति शेषपि प्रबन्धौ पुरतो निविष्टौ सहस्रगीतेरादौ
 द्रविडोपनिषत्संगतेरुपोद्घातश्लोकाः कवितार्किकसिंहवेदान्तदेशि-
 करचितद्रविडोपनिषत्तात्पर्यरत्नावलेरुपोद्घातश्लोकाः पुनश्च प्रतिदश-
 कस्यान्ते द्रविडोपनिषत्संगतिश्लोकाः द्रविडोपनिषत्तात्पर्यरत्नाव-
 लिश्लोकाश्च निविष्टा वर्तन्ते अपि च (तिरुप्पावै) श्रीव्रतं रामानुज-
 नुत्तन्दादिकारिकाश्च सहस्रगीत्यनन्तरं निविष्टाविति ज्ञेयम् ॥

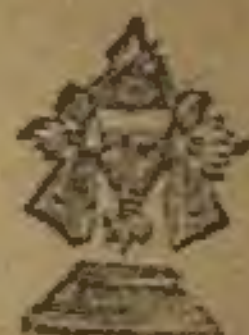
गुणदोषाविति न्यायेनाभिज्ञाः परं कण्ठ इत्यकृत्वा पुनरावृत्ति-
 संस्करणोपद्रुनया प्रकटीकुर्युरिति सविनयमन्यर्थये ।

विदुषामनुचरः

श्रीनिवासरामानुजदासः,

श्रीविठ्ठेश्वराय नमः ।

श्रीमते रामानुजाय नमः ॥

तिरुप्पल्लाण्डु ।

(श्रीविठ्ठेश्वरः)

श्रीशैलेशदयापात्रं धीमत्तयादिगुणार्णवम् ॥ यतीन्द्र-
प्रवर्णं वन्दे रम्यजामातरं मुनिम् ॥ १ ॥ रम्यजामातृयोगी-
न्द्रपादरेखामयं सदा ॥ तदायनात्ममत्तादि रामानुजमुनिं
भजे ॥ २ ॥ लक्ष्मीनाथसमारम्भां नाथयामुनमध्यमाम् ।
अस्मदाचार्य्यपर्य्यतां वन्दे गुरुपरम्पराम् ॥ ३ ॥ यो
नित्यमच्युतपदांचुजगुम्भकम्भ्यामोहतस्तदितराणि नृणाम्
मेने । अस्मदुरोर्भगवतोस्य दयैकमिन्धो रामानुजस्य चरणौ
शरणं प्रपद्ये ॥ ४ ॥ मातापितायुवतयस्तनया विभूतिः सर्व
यदेव नियमेन मदन्वयानाम् । आयस्य नः कुलपतेर्वकुलाभि-
रामं श्रीमत्तदंघ्रियुगलं प्रणमामि मुखा ॥ ५ ॥ भूतं वरस्यमहदाह-
यमद्विनाथश्रीमत्तितारकुलरोत्तरयोगिवाहान् ॥ भक्तोद्विरेणपर-
कालयतीन्द्रमिश्राञ्ज्जीमत्परांकुशमुनिं प्रणतोस्मि नित्यम् ॥ ६ ॥

गुरुमुखमनधीत्य ब्राह्म वेदानशेषाक्षरपतिपरिकल्पितं शुल्कमा-
दातुकामः ॥ स्वशुभममरवत्यं रत्ननाथस्य साक्षाद्विजकुल-
तिलकं ते विष्णुचिन्तं नमामि ॥ १ ॥

श्रीपूर्णातिविशालमालविलसच्छ्रीधन्विपूर्वापुंगीत्येवं संव-
दतां सकृत्प्रदमरोजातं समुत्तंसितम् ॥ पूर्वं शुल्कधनस्य हारक-
इति प्रोक्तं च नीचैर्गतेः पन्थाः सोऽपि विनाशितः प्रियतमः
स्वान्तानुकूल्यात्तव ॥ १ ॥ पाण्डये स्तोत्रकरे समागत इति
श्रीमद्भुनाथो महानाध्मातिषु समस्तशंखनिबद्धेष्वृत्य विद्वद्भरैः ॥
पारम्यैकपरान्विशेषनिगमानुच्चार्य विष्णोर्द्रुतं छेत्तः शुल्कध-
नस्य पादकमलं प्राप्य सदा नः परम् ॥ २ ॥

बहुशरदो बहुशरदो बहुसहस्रशरदः । बहुकोटिश-
तसहस्राणि । मल्लनियन्तृदृढभुजमणिवर्ण । तवर्जुचर-
णकान्तेः श्रीरक्षा ॥ १ ॥ दासानामस्माकं तव च
विशेषमन्तरा सहस्रं बहुशरदः । रूपभृता तव दक्षिण-
वक्षसि वर्द्धमाना युवतिश्च बहुशरदः । रूपपूर्णज्योति-
र्दक्षिणे नित्यं वसत्तेजश्चक्रं च बहुशरदः । सेनायुद्धे
प्रविश्य घोषयत्तत्पाञ्चजन्यं च बहुशरदः ॥ २ ॥
वृद्धये दास्यं लब्ध्वा तिष्ठन्तः स्थ यदि आगत्य मृदं
कर्याणं च स्वीकुरुत । अन्नाय दास्यं लब्ध्वा
स्मितानामस्माकं गोष्ठ्यां प्रवेशं न संमन्यामहे ।

सप्तपुरुषकालं निन्दाशून्या वयम् । राक्षसाभिवृद्धि-
 स्थानलंकायाः शून्यपुरुषभावाय युद्धं कृतवतो
 बहुशरदो वदामः ॥ ३ ॥ वस्तुभूमौ स्थापनान्पूर्वमाग-
 त्यास्मत्संघे प्रविश्य । सङ्गन्तुं मनोवन्तो मर्यादां
 विहायाऽऽगत्य शीघ्रं संगच्छध्वम् । देशस्य नगरस्य
 च सम्यक् प्रकाशो यथा स्यात्तथा नमो नारायणायेति ।
 गातुं मनोवन्तो भक्ताः स्थिता आगत्य बहुशरदो
 वदत ॥ ४ ॥ अण्डकुलस्याधिपतिर्भूत्वाऽसुरराक्षसान् ।
 चण्डालकुलमुद्धृत्यापाकृतवतो हर्षीकेशस्य । भक्तकुले
 विद्यमानाः आगत्य चरणौ प्रणम्य सहस्रनामान्युक्ता ।
 प्राचीनकुलं विहाय बहुशरदो बहुसहस्रशरदोवदत ॥
 ॥ ५ ॥ मत्पितृपितृपितृपितृस्वपूर्वपितृसप्तपुरुष-
 कालमारभ्य । आगत्य मार्गेण मार्गेण दास्यं कुर्मः
 श्रीश्रवणश्रीमदुत्सवे । सन्ध्यासमये हरिरूपो भूत्वाऽर्चि-
 नाशितवतः । भयनिवृत्तिर्यथा स्यात्तथा बहुशरदो
 बहुसहस्रशरद इति गायामः ॥ ६ ॥ अग्न्याधिकरक्त-
 प्रभवर्तुलकान्तिश्रीचक्र-मन्दिरचिह्नेन चिह्निताः
 स्थित्वा कुलतः कुलतो दास्यं कुर्मः । मायायुद्धबल-
 बाणस्य सहस्रभुजेभ्य आसाररुधिरप्रसारो यथा
 स्यात्तथा । भ्रमितसुदर्शनसमर्थस्य बहुशरदो वदामः ॥
 ॥ ७ ॥ घृतमध्यसमीचीनैर्कोदनं च नियतं च सन्नि-

कुण्डास्यं च । करताम्बूलं च कण्ठस्याभरणेन सह
 कर्णस्य कुण्डलं च देहे धारणाय समीचीनैकचन्दनं
 च दत्त्वा मामवदातप्राणं कर्तुं समर्थस्य । फणावन्नाग-
 शत्रुध्वजस्य बहुशरदो गायामि ॥ ८ ॥ धृत्वाऽपनीतं
 तव पीताम्बरं परिधाय पात्रेऽवशिष्टं भुक्त्वा । अथिततु-
 लसीपुष्पाणि धृत्वाऽपनीतानि दधाना एते दासा
 वयम् । प्रेरितदिकर्म निर्वर्त्य श्रीश्रवणश्रीमदुत्सवे
 शयितफणावन्नागशयने शयितवत्मे बहुशरदो वदामः ॥
 ॥ ९ ॥ यस्मिन्काले स्वामिंस्तव दासा इति लेखं
 प्राप्ताः स्मास्मिन्काले एव । दासा वयं पादकुटीरेण सह
 मोक्षं प्राप्योन्नीतं प्राप्ता भोः । ऋजुकाले आविर्भूय
 श्रीमधुरायां चापं नमयित्वा । पञ्चशिरसः फणावन्ना-
 गस्य शिरसि निपतितम् । तव बहुशरदो वदामः ॥
 ॥ १० ॥ अन्यायेनैकेनापि गूण्याभरणगोष्ठीपुर-
 वासिनां स्वाम्यभिमानकुहः । शैल्य इव श्रीपतेऽहमपि
 तव प्राचीनदासः । समीचीनप्रकारेण तमो नागायणाये-
 ति नामानि बहूनि प्रलप्य । नानाप्रकारेणपि पवित्रं तव
 बहुशरदो वदामि ॥ ११ ॥ बहुशरदमिति पवित्रं
 परमेषितं शार्ङ्गभिरस्य धनुर्नियमयन्तम् । विष्टिपुनर्वि-
 ण्णुचितेन बहुशरद इत्यादरेणोक्तम् । समीचीनशरदि-
 त्यस्यस्य वदन्तो तमो नागायणायेति । बहुशरदः
 परमात्मानं परितः स्थित्वास्तु पूर्वबहुशरद एव ॥ १२ ॥

भामिने रामानुजाय नमः ।

कण्ठानुश्रितान्तु ।

(अन्धिमन्मृक्षमद्वस्वगज्जुः)

ॐ नमः ॥

अविदितविषयान्तराऽऽशङ्कितानिपदाऽपुन्यतमात्रयोगः ।

अथ च गुणवशात्तदेकशेषी मधुरकविदेवेत्येवमाविशम् ॥ १ ॥

अन्यत्किञ्चित्तु जानामि वेद इमिहाकृतमागः अशङ्क्य
उदारकुरुकापुर्वोद्यतिरम्मज्जोवनमिति मनुष्यमधुरकविस्म-
त्पाता न एव रक्षकः ॥ २ ॥

अन्धिमन्मृक्षमद्वस्वगज्ज्वा बन्धनयोग्यं कृतवतो
महामायिनो रन्ध्रितुरुपगम्य सुन्दरकुरुकापुर्गिपूर्णं
इत्युक्तो मधुरीभवत्यसृते न्वति मदनताया एव ॥
॥ १ ॥ रमनयोक्ताऽऽनन्दे प्राप्तवान् आदित्यांस्तम्य
स्वर्णचरणं आचार्यमेव देवमन्यं न जानामि कुरुका-
पुर्गिपूर्णं च्छन्दोमधुरगगं गीत्वा नचगमि ॥ २ ॥
तिव्रन्यापि देवोपकारकस्य नीलसुन्दरश्रीरूपं पश्येयं
महामहोदारकुरुकापुर्गितगरपूर्णस्य दासोऽनुरूपो भूत्वा
दानेन मया प्राप्तं नामीचीन्यम् ॥ ३ ॥ समी-
चीनतात्रिकाश्चतुर्वेदविदो नीचतया गणयेन्मुनेष्वभूत-
त्वात् माता भूत्वा पिता भूत्वा मन्त्रियमनम्बभाववान्
अशङ्कोषो मम पूर्ण एव ॥ ४ ॥ अमिद्विषयानन्व-
यमीचीनद्रव्यममिद्विषयान्नोपितश्च पूर्वं सर्वदा

नृक्षम्यगृहश्रीकुरुकापुरीपूर्णस्य प्रीतिमान्भूत्वा सोऽहं
 चतुर्गो जानोऽद्यैव ॥ २ ॥ अद्याभ्य सप्तपुरुषपर्यन्त-
 दम्भस्त्वामी स्थित्वा स्वकीतिस्तोत्रकरणाय कृपां
 कृतवान् पवनगृहश्रीकुरुकापुरीपूर्णः सर्वदा मां न
 त्यजेत् ॥ ३ ॥ पश्यन्मन्मां कारिभार उपका-
 रकः प्राचीनप्रवक्तृयाप विनाश्यान्वगृह्णात् अष्टौ दिशश्च
 यथा जार्त्तयुन्तथा वदामि उज्ज्वलद्रामिडशटको-
 पकृषमेव ॥ ७ ॥ कृपां श्लाघमाना दामा यथाऽऽ-
 नन्द प्रादुर्बुम्भथाऽन्वगृह्णात् तद्दुर्लभवेदार्थं कृपां स्वी-
 कृत्य मदत्वं मधुरद्राविडान्यगायत्कृपां पश्यतामिमे-
 ष्वेकेनिका ॥ ८ ॥ श्रेयवेदिनां वेदस्यान्तःपदार्थं
 मुष्मिणं गीत्वा मम मनसि स्थापितवान् उचितगुण-
 म्य शटकोपन्य मम पूर्णस्य दाम्ये प्रवेशकुदाशा दाम्य-
 क्तु तदेव ॥ ९ ॥ फलाभावेप्योचिन्यङ्गन्या अपि
 व्यापारेण सम्यक्चो यथा भवेयुम्नथा विशोध्य दाम्यं
 म्मीकुर्यात्कंकित्वा स्थित्वा यत्र कोट्यादलं कुर्वन्नि
 तदभ्योद्यानपरिवृतकुरुकापुरीपूर्णोऽयमस्म्यामि तत्र
 निविडचरगयोरभिनिवशमेव ॥ १० ॥ भक्तस्य स्वमा-
 श्रिताणां सर्वेषां स्नेहजन दक्षिणकुरुकापूर्णनगरपूर्णस्य
 स्नेहजना मधुरकविनाम् वाक्ये विश्वासवतां स्थानं
 वेदय पश्यत ॥ ११ ॥

अथ श्रीमुन्दरजामातृमुनिकृतमि-

होपनिषत्संगतमुपोद्घातः ।

— — — — —

यश्चकार सुकन्दायमम्बदां च्येजनी इमिदुवदमंगतिम् ।

तं द्वितीयशतकायमन्वहं स्तौति सुन्दरः इदं मुनिम् ॥ १ ॥

आचार्यादितपस्या इमिदुवदमंगतिम् ।

अभिगम्ये विजयं तदा तदा तदा तदा ॥ १ ॥

श्रीमान्मुणायुषिषा तममम्बदां च्येजनी

श्रीरश्मिदत्तायमन्तन्मन्त्राय अमन्त्रम्

आकस्मिकेभ्यः प्रजापतये नमः

इन्द्रादृणीकायमन्त्राय अमन्त्रम् ॥ २ ॥

अथैष यम्यपि ततोऽन्वहं प्रजापतये

मस्तन्यवानस्मि कश्चिदज्ञाति-मूर्ताः ॥

आम्भ्याय मौनमवधीयं च तं च पुन-

मायादृशा-दमतिवर्जितवर्जितम् ॥ ३ ॥

ये रायवे भगवन्-धनजानकम्

ये चोषमुग्रमुदशायाय नन्दमनी ।

माया रमेव पुनः प्रविश्यादृशाया-

मनां च वा तदाश्च नूनं तत्र जेमे ॥ ४ ॥

प्रह्लादनादमम्बदाय नमः

स्तेनमन्त्राय अमन्त्राय नमः ॥

मयै च न शठजितः परं परमम्

नानन्दं नन्दं नन्दं नन्दं नन्दं ॥ ५ ॥

इ पं हंरनुभवानुत्तरारिराशि-
 मन्मथः शठगिषोरमिनश्शरीर ।
 मन्मथः बहिः परिवहन्सुतरी जगन्ति
 सद्यः सिधेन वनसंमगणानलानि ॥ ५ ॥
 मानार्तिनमनृतिनोऽपि च वन्मलत्वा-
 मन्मथः कालचालाच्छुटतिन्पुनोन्दात् ॥
 वेदधत्विधतया विदितम्स माभा-
 मन्मथः इति निवन्धचतुष्टयात्मा ॥ ६ ॥
 शब्दम्स मन्मथनया यदि गोरवं स्या-
 त्तेतद्विशालवचमानपि तत्प्रसंगः ।
 वान्येन चैकयिनमुत्तमवाच्यमेष
 भाषानिरुपे इदं नेन न शक्यशंकः ॥ ७ ॥
 तुम्हं निशम्य पुरुषानमतविशिष्टे
 लोभायभावकथनाजगतोऽपि लम्प्य ॥
 देवां च संतकवतुं जगन्तयापि
 शक्तिरुद्धारयमितेऽजनि कामिनान्मम् ॥ ८ ॥
 यः केतिरन्ति विषयेष्वविवेकभाजां
 सदाचतुर्ध्वजति मन्मथदाभिधेया
 मन्मथः काम इदं नकमनामरुपे
 मन्मथः पुनरेतन्नि कामुकवाक्यमर्द्रा ॥ ९ ॥
 मन्मथः सति शिवाद्भयः परस्मि-
 नोऽपि यत्र गुरुमन्मथदाभ्युदयार्जो ।
 विदितमिदम् विदितमिदम् याद्वसंगा-
 मन्मथः सति शिवाद्भयः परस्मि-
 नोऽपि यत्र गुरुमन्मथदाभ्युदयार्जो ।
 मन्मथः सति शिवाद्भयः परस्मि-
 नोऽपि यत्र गुरुमन्मथदाभ्युदयार्जो ।

तृष्णामवर्द्धयन् भानुमिमं तृक्षणे
 यावन्मनोरथमन्त्यफलं चतुर्व ॥ ११ ॥
 कर्कष्यमस्य नियमार्थं वैकुण्ठ-
 तन्त्राक्रियाविषयवाधनिगमने च ।
 शीलं ह्येवमधिगताधिगमं शृङ्ग-
 हस्त्यमवन्धनकैर्देशभिर्नगाद ॥ १२ ॥

अथ श्रीवेदान्तदेशिककृतद्रुमिडोपनिषत्ता
 त्पर्यग्ननावलेख्योद्घातः ।

— ॐ नमः —

सारस्सारस्वतानां शृङ्गान्पुष्पानि निश्शान्तिशुद्धान्तमीमा
 मायामाशानिर्नानिः स्वनुगतिनिमिर्नयन्ती धयन्ती न ।
 पारं पारंपरीतो भवन्तर्निमग्नमन्त्रानां जनानां
 प्रत्यक्षप्रत्यक्षप्रेतः प्रत्यक्षप्रेतमन्त्रानि निधानम् ॥ १ ॥
 प्रज्ञारूपे मयशेले प्रथितगुणरत्नि मेघगन्तुप्रदां
 तत्तद्वाचि प्रमत्तैरनुपारि विवर्गयित्वा वैकुण्ठः ।
 तन्त्रं कल्पान्तपुनः शृङ्गिदुषतिषदन्त्रमिधं विमल
 न्प्रधानानि स्वादुगाथाहवि दशशर्तान्गत्वं वल्लतानम् ॥ २ ॥
 पाञ्चाक्षीगात्रशोभाहन्तहृदयवपुर्वर्गपुंभवनोन्त्या
 पश्यौ पद्मासहाये प्रगविनि भवन्तः प्रदत्तापारतन्त्रयम् ।
 भक्तिशृङ्गारकृत्वा रागिण्यनि मुनेर्भावेदन्त्रमग्निम् ।
 योगा प्रादुक्तभार्गव्यतिरिक्त विरहो देहिनास्तत्र दृताः ॥ ३ ॥
 भाषागीतिः प्रज्ञाया भगवति वचनादाजप्रधोरनारा-
 मा नागम्यप्रसुता निति गौरवगोष्ठ्युमिश्रानेदयोग्याः ।

श्रीमते गमानुजाय नमः ।

भक्तमृतं विश्वजलानुमेदने सर्वार्थं श्रीगणेशाय नमः ।
 सहस्रशालोपनिष-समागते तमाश्रयेद्राविद्वेदनागम् ॥ १ ॥
 श्रीगणेशदेवाय नमः श्रेष्ठः कुरुकनि नाशगणीनि । भुक्ति-
 मन्तादि वदतश्चिन्तय चेतः सदादिदुग्गममलम् ॥ २ ॥ सतना
 वाचा दक्षिणकुरुकारगिर्गतेः पं न भजे । पुणोऽस्मि सर्ववि-
 तेस्तावभाठागेः पदे द्विभः प्राप्ये ॥ ३ ॥ इन्द्रे मदेत-
 यशोभरगामानुजगन्धवाऽप्यर्थं जम् । विमलमहागणभाटति-
 न्मोम्यद्रमिडभुतिज्ञसुदृढदे ॥ ४ ॥ न्यायनये वनमालधी-
 गवतेरुदारगुणविधये ॥ ५ ॥ राविद्वेदमद्वे प्रमृष्टनिर्वीर्यभगे
 वाचो ॥ ६ ॥ अतिगय ईश्वररूपे दानादिचिद्विभुचित्तमयन व ।
 प्रतिवन्धिगणं प्राप्य दीणाम्बर आह भगजितो देवः ॥ ७ ॥

वायुलक्ष्मीकल्याणस्य विष्णुच-ॐ

श्री श्री निवृत्त्यगार दयैवन्देवः ॥ ज्ञानम् ॥

श्रीनारदमुनिनिनयं विनयं उच्यते

भारतीय-सिद्धि-मन्त्र आरम्भे प्रथमे ॥

भोमने गमायु नाय नमः ।

श्रीसहस्रगीतिः ।

(तिग्वायमंलि)

प्रथमगतके प्रथममुच्छ्रायशून्यं दशकम् ।

उच्छ्रायशून्यमुच्छ्रायदानन्दवान्यः सोऽज्ञाननि-
वृत्ति मन्वानन्दं दत्तवान् यः स विस्मृतिशून्यामग-
विषतियन्तस्य दुःखतिवर्त्तकतेजश्रणावाश्रित्य वर्द्ध-
न्व मन्मनः । १ । १ । १ । मनोन्तरमलेषु नश्यत्सु
विक्रमवर्गेषुपरिहृतं ममाणमनोज्ञानपरिच्छेदं गहितेन्द्रि-
यज्ञाननद्रितं इत्यंभुतज्ञानकृन्स्नानन्दो भविष्यद्वर्त्त-
मानभुतकालेषु सदृशगहितो मदात्माधिकंशून्यः । १ ।
१ । २ । गहितमनेन युक्तोनेनेति ज्ञातृमशक्यो भूतल
आकाशे कथयन्वानरुपवानिन्द्रियैः सहेंद्रियाग्राह्योऽ-
विच्छिन्नतन्मादानन्दिनमेकमाश्रिता वयमेव । १ । १ । ३ ।
वय मोयमन्यः मेयमन्याका पृथ्वः मोयमन्यस्तदिद-
मन्यन्कि नश्वरं तदिदमन्यन्कि गुणो दोषो भविष्यद्वर्त्त-
न्वा स्थितः सः । १ । १ । ४ । तेने स्वस्वज्ञानप्रकारै-
स्तेने स्वामिनः इति चरणी समाश्रयन्ते ते स्वामि-
नोन्धनतागहिताः स्वामी तेने विविमार्गेण यथा प्राप्नु-

युष्मन्त्या स्थितः । १ । १ । २ । निपुन्त आर्मानाः शयानाः
 संचरन्त अतिपुन्त अनार्माना अशयाना असंचरन्तश्च
 ये तन्मते सर्वे मदेकस्वभावानिति ज्ञातुमशक्यः मदेक-
 स्वभावतया स्थिताऽस्माकं दृष्टः । १ । १ । ३ । दृष्ट
 आकाशोऽग्निर्वायुर्जलं पृथिवी एतदुपरि समवेतपदार्थाः
 सर्वे भूत्वा तेषु भगीर आत्मवन्मृक्ष्मीभूय सर्वत्र
 व्याप्य स्थितस्तेजोविकश्रुतावेतदज्ञा सुग एव । १ ।
 १ । १ । सुगजानां विषयस्थित्याकाशादिसर्ववत्का-
 रणं तत्सर्वादः परपरः पुराण्यद्वितीयानि त्रीणि दग्ध्वाऽ-
 मरेभ्यो ज्ञानं दत्त्वा दगोऽज इति लोकान् संहन्य
 मुद्रा वर्तते । १ । १ । ४ । अस्तीति वादे अस्ति
 तद्दृष्टाप्येतद्दृष्टवन्ति सन्नेतिवादे तद्दृष्टमेतद्दृष्टगदितानि अ-
 स्तीति नास्तीत्येतद्दृष्टमसंवेद्येस्त्युमवात्मनः विच्छिन्न-
 व्यापकः । १ । १ । ५ । व्यापकशीतलवमुद्रां तज्जलेषु
 व्याप्य वर्तते विस्त्रतां उड्डव भूमावेतर्गिजोविच्छेदमन्वग
 मृक्ष्ममृक्ष्मस्थानेषु स्थानेषु प्रकाशमानवस्तुषु मृक्ष्मीभूय
 सर्वत्र व्याप्याम्येतदज्ञा दृष्टः । १ । १ । ६ । दृष्ट
 आकाशोऽग्निर्वायुर्जलं पृथिवी एतदुपरि वरशब्दसा-
 मर्थ्यवत्त्वगत्यं क्षमा भूत्वा स्थितस्य परस्य चरणयोः
 कुरुकापुरीशठकोपोक्तपूर्णपूर्णमद्वे एतदशक्त्युक्तम् ।
 १ । १ । ७ । श्रीदिव्यमुरिचगणावेव शरणम् ।

द्रुमिडोपनिषत्संगतिः ।

तद्वदिमे दृशतेह दशके तदापि सत्परमुपाकृतिविभूतिसमं-
 तर्लक्षणम् । अन्यत्रान्यत्रमनुब्रूतन्तु शेषात्तदाप्येवमित्यमनादशद-
 शिद्धम् ॥ १ ॥

द्रुमिडोपनिषत्तत्पर्यवन्तावलिः ।

निष्कामाद्यनुपादितानि सत्तयान्तर्लालास्पदवा-
 न्तानि शेषमन्तास्त्रितयनननिदा वेगवादिभिरुप्यात् ।
 उच्यतेह्यन्तर्लालास्त्रितयनननिदाः सर्वतत्त्वेषु पूर्णः
 तद्वन्त्योनी परं तद्वदकमदनानन्वशात्तन्मन्त्रिनम् ॥ १ ॥

द्वितीयं त्यजतमर्ष दशकम् ।

त्यजतमर्षं त्रानं कृत्वा भवज्ञानमवस्तु पदवने
 त्रानं कुरुत ॥ १ । २ । ३ । विद्युन्मिथुनिशून्यानि
 निवर्तन्मन्त्रिगणि दन्वत्र विचारयन्तु भवन्त एव ।
 १ । २ । २ । त्वं तवेतीर्षो मूलमारभ्य विनाश्वेश्वर-
 माश्रयतामनत एतन्मन्त्रागुर्तिर्नास्ति । १ । २ । ३ ।
 अमन्त्रश्च न भवति तद्वदमन्त्रविशून्यं तदानन्दं प्रविश-
 नं न्यक्तैव । १ । २ । ४ । त्यक्ते संग एव प्राप्नो-
 मोक्षमात्मा त्रित्वा तं मिथुनेऽभिनिविष्टश्चैत्यक्ता
 स्वमितमाश्रय । १ । २ । ५ । संगगुण ईश्वरः सर्वत्र
 स्थितः संगगुणः सन् तस्य सर्वत्रान्तर्भव । १ । २ । ६ ।
 कर्मान्वेनाज्यन्तां पदं कर्मान्वेन दृष्टा ईशम्

कान्मन्येनातिशयस्तु सर्वमित्यंतर्भव मध्ये । १ । २ । ७
मनउक्तिव्यापारान्विधमानानेतान् वीन् विचार्या-
पोय ह्यामित्यंतर्भव । १ । २ । ८ । प्रवशे तद्विषये
संकीर्त्ताः सर्वे निवर्त्तन् पश्चान्छरीरपातसमयं प्रती-
क्षन्वम् । १ । २ । ९ । संग्याप्रवाहतत्कल्याणतेजःपदार्थ-
नाशरहितसुन्दरगुणनागयणदृढचरणावाश्रय । १ । २ ।
१० । सन्निहिततटाकसुन्दरकुम्भापुगीभाटकोपोक्तो भोभ-
नसंदर्भे सदस्ये विमण्डितमेतदशकम् । १ । २ । ११ ।

श्रीदिव्यसृष्टिचरणविषय भगवन् ।

नमोऽस्ति नमोऽस्ति नमोऽस्ति नमोऽस्ति नमोऽस्ति नमोऽस्ति नमोऽस्ति नमोऽस्ति
नमोऽस्ति नमोऽस्ति नमोऽस्ति नमोऽस्ति नमोऽस्ति नमोऽस्ति नमोऽस्ति नमोऽस्ति

कवामिवात्सुमिश्चरन्वानिजिदनिनपश्चिदार्माः । अकनाश-
ताहृत्तयान्नुहृदयान्प्रसन्नवदितव्याप्यवेपथुयवन्मात् ।

सर्वभारत शास्त्रमन्त्रिभवनया मानसाद्यवपनारा-

नमो नमो नमो नमो नमो नमो नमो नमो नमो नमो नमो नमो नमो नमो नमो नमो नमो ॥ २ ॥

तृतीयं भक्तिमतां दासानां दशकम् ।

भक्तित्वां दानानां सुलभोऽन्येषां दुर्गतदो विस्मय-
नीयः कुसुमांगदाहोऽस्माकमशक्यो लब्धुं स्वामी
मन्थानतीनमथ नम्रनवनीतर्चायैवद्वय मध्यप्रदेशे

कीदृशमुलूखलेन सह स्थितस्य सौलभ्यम् । १ । ३ । १ ।
 सौलभ्यस्वभाववान् व्यवस्थानियमशून्यनानाजन्मा
 भूत्वा प्रकटयमानममस्तकल्याण उत्पत्तिर्गदितो नाश-
 गदितो मोक्षरूपविकाशप्रदस्वभावस्तमत्यजन् सर्वत्र
 स्वामी शीतलकृपयान्तरंगो बहिर्गः पूर्णः ।
 १ । ३ । २ । परिपाकवद्भ्रममार्गः सर्वैरनुच्छाद्यमुच्छिन्नाः
 परिपाकवत्सृष्टिसंहरावान्तरसंहारात्यन्तभूमयः परिपा-
 कवद्भ्रमं यावन्ति यावन्तश्च स्वयं भवत्परिपाकवद्भ्रमाव-
 णस्य सायां जानन्ति के । १ । ३ । ३ । यावद्विरेकस्व-
 भावनिति ज्ञातुमशक्यो मत्स्वामी यावद्विरेकस्वभाव-
 वानिति ज्ञातुं सुलभो मत्स्वामी नाममहमेवा-
 न्येष्टवदुनिर्युक्तो मत्स्वामी नामैकं च रूपं च सत्
 भवन्त्यनत्र भवति विवादः । १ । ३ । ४ । विवादश्चा-
 न्यथै पडिवानां समयानां मार्गं मार्गं स्थित्वा बहिर्मा-
 र्गवत्मानुत्पाद्य शोषयन् वासनानिवृत्ति तस्य
 ज्ञानमादाय विचार्योक्तवतः संख्याशून्यकल्याणवतोऽ-
 तेन गदितन्यादिमुदग्यत्या तस्य भगवतो नम्रता-
 विगिह्यतपो ज्ञानां । १ । ३ । ५ । ज्ञान्वा ज्ञान्वाऽथो
 व्याप्य पार्श्वतो व्याप्योर्द्ध्वं व्याप्य त्पादयावृत्तम्याग्न्य
 स्थितो ज्ञान्वा ज्ञान्वा ज्ञानायामपि स्वाम्यवस्थिति-
 ज्ञातृमभवयाऽऽज्मानो ज्ञान्वा ज्ञान्वावत्त्वोक्तवा हरि-

रजो हर इत्येतान् ज्ञान्वा ज्ञान्वोक्तवोक्ताश्रयत मनो-
लब्धमेकम् । १ । ३ । ६ । एको नानेति ज्ञानुमशक्त्यासु
सृतिषु स्थितान् समुज्ज्वलनारायणचतुर्मुखहृत्ने
तानिकेतया मनसि सम्याप्य विचार्य भवदुभय-
वासनां छित्त्वा सर्माचीनकल्याणं कुरुत तद्विषये
अस्मत्काल एव । १ । ३ । ७ । सर्वदा स्थित्वा
वायमानान्यस्माकं प्राचीनानि कृष्णानि सद्य एव
नश्यन्ति कापि न्यूनता नान्ति मनोन्तर्मले सम्यक्
प्रशाल्य सर्वदास्माकं श्रीमनः स्वामिनः कल्याणचर-
णयोः प्रणाने कृते मरणदशाद्यामपि तर्षाभावेन मरणं
ज्यायः । १ । ३ । ८ । दक्षिणं मध्यं त्रिपुरं दाहकः सावकाशं
नाभितले जुंभप्राणदिङ्मुन्वमृष्टसर्माचीनलोकः स्वयं
चन्द्रियगोचरः पुनरपि स्वलोकावसथः स्वयमेव
कथ्यमानेवं पुनरप्युदरे इदं तस्य साया । १ । ३ । ९ ।
संशयग्रहितमत्याश्रयनम्यग्ज्ञानामगणां संशयविप-
र्ययकरमायासु आकाशादपि महतीषु समर्थस्य मेव-
श्यामलवर्णस्य महाप्रथिवीकान्तवतः सर्माचीनचरणकु-
सुमं विस्मरणशून्य आक्रोशानि आलिङ्गानि प्रणमामि
सम्यक् १ । ३ । १० । अमरं पु प्रणम्य विवृद्धेषु तरं-
गितरंगितसमुद्रं मथितवंतं सत्रिदितोद्यानसंपन्नकुरु-
कापुरीशठकोपांतरंगकैकथं पूर्णरससहस्रे तस्मिन्नेतद-

शक्यमर्थतत्त्वतोऽमरैः सुहोच्छ्राय प्राप्य छिन्दति
स्वजन्मकल्पागम् । १ । ११ ।

श्रीदिव्यसुरिचरणावेव शरणम् ।

दाम्पत्ययुग मुनिः कमलासहायमेवैस्ममुद्रवशतैस्सुहृद्भीम
वन्तम् । अत्राय नक्तिमपि तत्र विधाय तस्य सेवां चक्रीत
करणप्रदतस्तुतीये ॥ ३ ॥

बंधाहं वत्सवभक्तैरग्निरुक्तगुणानन्तदिध्यावताग-
मवैश्वर्यमकिमत्वात्तन्मुगमनया स्वमशोधमदत्त्वात् ।
नानाभिन्नरादिचिदात्महन्निवितरणात्सर्वकालाश्रयत्वा-
च्छ्रुतिः स्वांगदानान्महिमवदतया जन्तुर्मादृश्यमाह ॥ ३ ॥

चतुर्थं सुन्दरपञ्चगुणवन्नारददशकम् ।

सुन्दरपञ्चगुणवन्नारदे दयायुक्ते त्वं त्वत्सुन्दरपञ्च-
पुरुषश्च हासति मयि कृपां कृत्वा कृपञ्चनिर्देशगुच्छिन्न-
क्तो मद्रिमृष्टदुता गच्छति चेत् कल्पागम् । १ । ११ ।
१ । मनीयगतांभोजनयनस्वामिनो मद्रिमृष्टदुताः
किंकुर्वादिदृश्य चेन्सर्वभृताः कोकिल्याः भवन्तो न भव-
न्तः प्रवृत्तपुर्णपापेन चरणयोरधोन्नतंगपग्निरुणमग्रे
कर्तुमनुदुक्तादृगीभवामि विविगीर्णितम् । १ । १२ । २ ।
विविना स्त्रियो दृपयन्तो मृदुमन्यो देवाः मन्या वाप्यन-

ब्रह्मचारी भूत्वा लोकं याचितवतः कुहकम्य मति-
 शुन्यायाः कृपापमेव न नश्येदिति काचिन्मतिषु
 सर्वास्वन्तःशुभिता मुह्यतीति वदत । १ । २ । ३ ।
 मत्स्वभावं दृष्ट्वा तु कं प्येदमनुचितमित्यऽचितयतो मदी-
 यकालमेव वर्णम्य किमुत्काहं वदामि समीचीन-
 स्वभावोऽथ तस्यां न तिष्ठेदित्येकं वचः न समीचीनती-
 लकोंचा आद्रियन्ते नाऽद्रियन्ते वा । १ । २ । ३ ।
 आहत्य स्वयं रक्षित्वा रक्षतः नमलोकांसपि पापि-
 टाया आदगो न युक्तः किं नागयणं पश्यसि चेत्प्र-
 वदजलमजलोद्याने भक्ष्यान्वेषणाय प्रवृत्तश्चेष्टवाल-
 सासु प्रवदजलतेजसायैकां वार्तां हन्वानुगृहाण । १
 ४ । ५ । अकृपाकरो भवान् कृपां कृत्वा तासां प्राण-
 शोषणात् पूर्वमेव कृपाकृपारविदग्धं संशय्यतु तासां
 वीक्ष्यामेकस्मिन्दिने इति कृपाकृपारन्वामिन पश्यसि
 चेदेतावदुक्ता दयां कुरु चकरेत्तु भ्रमर वयं कमपरायं
 कृतवन्तः १ । ४ । ५ । अमृत्याकलितमृत्रमिव शी-
 तलमारुतो वायवतः सदपरायमेव विचिन्त्य दयामऽ-
 कुर्वतः श्रीम्वामिनः कमपरायमकरोच्छ्रीम्वामि कृ-
 पाया इत्येकां वाचं वद को दोषो बालशुक मया वदि-
 तस्त्वं न भवसि । १ । ४ । ५ । त्वं न भवसि
 बालशारिके दीर्घव्याऽमोहशालिनं मम दुर्ता भूत्वा

अथा मम निवेदयेत्युक्तप्यनुकेव स्थिता द्यायया सह
 स्नाध्यरूपेण मोचिताम्यहमितः परं त्वचंचुपुटे
 स्वाङ्गे ददत्तं मुगधस्य । १ । ७ । ८ । दुर्लभानि पुष्पाणि
 नपात्र प्रतिदिनं नागायणस्याम्लानकुसुमचरणयो-
 ग्यः समर्पणाय मृगो विश्लेषमवगाह्य मुद्धाभिपिक्तत्वं
 भान्वदीतत्वं किं कुर्वादिनि मध्यमसंचरच्छीतवायो
 उक्तावायस्य मच्छागीरम् । १ । ८ । ९ । शरीरचक्र-
 जन्मपदचित एतत् प्रभृति सर्वं भृत्वा समुद्रागावजले
 आऽविर्भूय तत्र शयानं हिंसकचक्रस्वामिनं पश्यसि
 चेदिदमुक्ता न्यज न गम्भीरमव्ययमनः पापिष्ठानामे-
 क्यपर्यन्तम् । १ । ८ । १० । परिच्छेदातीतसत्त्वो-
 कन्धस्वामिनं कृष्णं सप्तद्वकेदारपरिवृतसुंदरकुरुका-
 पुष्पाटकोपेतोचितं प्रणीते परिच्छेदाऽतीतांतादिमहत्वे
 एतद्व्यक्तस्य मम्यगुच्चारणेन लब्धुं शक्यमाऽकाशे
 उत्तुंगमद्वैतम् । १ । ८ । ११ ।

श्रीदिव्यमुरिचरणावेव शरणम् ।

तस्माद्विज्ञानविगमेन मुनिर्विषयः प्राप्ता दशां च हारिभुक्त-
 विमुक्तनार्याः । सारां पराधसद्वतामववाच्य दृष्टेऽर्शोऽस्मदोपपत्ता-
 मनुनात्रद्वैतम् ॥ २ ॥

यानि वदन्वन्त्याच्छुभनयननया स्वायेन्द्राभेर्जयभावा-
 निम्यन्मेषमभावात्तदुपजननस्यापनातिमियन्वात् ।

कारुण्यात्तवयोग्यत्वनुगतमहिषीसंनिधेः संगदेऽप्या-
 नानाकर्मसुखावाहितमनसा क्षाम्यतीत्याह कृष्णम् ॥ ४ ॥
 सधोभक्त्यान्मुवाचमुवाचरितनुभगान्कृष्णमारुप्यसौम्या-
 न्स्वाहारोदारशीलोऽस्तनुभूतभगवद्धर्मणो वा-यवृष्टान् ।
 छात्रस्वच्छन्दवृत्तानभिगतशिशिरानंतरंगोऽन्ति योऽप्या-
 नाचार्यान्कृष्णलब्धो शरणमवृणुत मेयसीद्वतनीत्या ॥ ५ ॥

पञ्चमं माहात्म्यविशिष्टं दशकम् ।

माहान्म्यविशिष्टसतलोकीवीजदिविपन्नायकं कृ-
 पापचौर्यप्रकाशं नवनीतं मुपित्वा भक्षितवान् कपट-
 इति वदामि पुनश्च पौथिकाप्रकाशकस्मितनीलाये-
 बलवद्गोपमुख्यो भूत्वा नरुणर्षभान्मम चालिंगित-
 वान्मत्स्वामीति वदामि स्मृत्वा शिथिलः । १ । ५ । १ ।
 स्मृत्वाशिथिलीभूय दुर्नानःकरणा दुर्नशीरा भूत्वा
 अनिमिषा बहवो मुनयश्च ग्रथितमालाजल चंदनं
 धूपेन सह भूत्वा प्रणमन्ति चेन्प्रतिपन्नसर्वपदार्थानां
 बीजभूतस्य मूलशैथिल्यमऽन्तरामाऽनमज्ञानस्य तव
 वै भवोमालिन्यं भजेत न किं मायिन् । १ । ५ । २ ।
 महायोनिभूतान् गत्यऽभिज्ञान् दिवौकसो बहुन्मु-
 नोश्च त्वं योनीन् सृजेति पूर्णं चतुर्मुखसृष्ट्यादितवाच-
 दूग्गः सर्वज्ञानानां दिशः सर्वाः श्रीचरणेन स्पृष्ट-

वात सर्वप्रणितां मानास्वयमद्वितीयह्यः । ३ । ५ ।
 ३ । स्वयमेकहपाद्वितीयहेतुर्भूत्वा स्वयमेव त्रितय-
 हेतुर्भूत्वा दिवाकसो वदवो मुनयोऽन्यदन्वयन्सर्वं च भूत्वा
 स्वयमेकमदाजलं स्वस्मिन् आविर्भूय तत्र शयानो
 दिविपत्रायको महाभार्यो वैकुण्ठनाथ एवाऽस्मत्स्वामी
 । ३ । ६ । दग्धिनीमदृशानयनमन्यम्वियं वक्षसि धृतवन-
 मानव स्वयमुमात्रविनाशाय गुटिका धनुरिव ऋतुकृतमृ-
 त्कृतवान् गोविन्द आकाशव्यापकांतिमणिवर्णं
 मधुमुदन त्वमनुग्रहाण त्वन्मधुस्पन्दिद्विकम्बुश्रीपा-
 दयोः प्रान्मुपायं पापिष्टम्ब । ३ । ७ । ७ । पापिष्टस्य
 मम पावनितर्ककोऽप्यवममि दिविपन्मुख्य केशव
 सत्रिदिवगृहगोशकुलमूल महाभायिन्माधव आत्मायु-
 कनिविद्धमात्रवृक्षान्मम विद्धवानसि श्रीवर्गे भूतेवं
 धृतनाममानसीति शिथिलो भवामि दामः । ३
 ७ । ८ । दामोऽवजानवान् ज्ञातुं सर्वेषां दुःशकं परि-
 मल्लुकर्जानलमृन्दगुल्लमीमात्राभाणिं कृष्णं वन-
 व्याप्तगर्भाग्न्य दानजनसंवेद्यविषट्कं श्रियः पतिं
 दानो दिदृशुर्गोशामि एतदधिकमेकमजानमस्मि
 हिम । ३ । ७ । ९ । भक्षितवान् लोकान् मम पूर्वे-
 नेतर्देवं मायया प्रविश्य भक्षितयत्रदनीतं शृङ्गमनुष्य-
 रसैरेतरेणान प्राप्य मृदोऽवशिष्टायाः मन्त्रं वि मनु

प्याणां माविनेषण्येस्याऽरूपम्याप्राप्त्यर्थं मृद्धिनाशाय
 घृतपानमोषधं किं मायिनः । ३ । ५ । ८ । न नभ्यामः
 कृत्स्नद्रूपलपनशील्यानिमहापिशाचीनाभाय पण्डित-
 शिष्टपुत्रेणा विषदुर्गमममृतत्वेन पीतवन्तं मायिनं दिवि-
 पदद्विर्तायनायकं कुसुमांगनायुवान् सर्वान्मनां मात-
 रमात्मेश्वरं मन्त्रामिन् मुदग्मद्रामृन्निमाश्रित्य । ३ ।
 २ । ९ । आश्रित्योभयविषयापानि पानयित्वा माया-
 संवेद्यं छित्त्वा निवृत्तः स्वविषये यथा मनः स्थापये-
 तथा शोधित्वा पदमलंकरोति पुण्ड्रानप्रभां विन्तांग-
 ध उपरि न व्याप्य मृक्षमरूपवदरूपे धृत्वेनदात्मा
 दीर्घव्यामोहभाली । ३ । ५ । १० । विनो आश्रयस्वानिन्
 महामायिन् इतीति व्यमोहाऽऽविशिष्टस्य स्वामिकृप-
 याश्रितकुरुकापुगीशट्कोपस्य आत्मदृष्टविद्वद्विषय-
 रमिके गगिभिर्भक्तेश्चादृते महमे यध्य आविर्भूतमेतद-
 शकमध्येतुं शक्तानां नास्मि दुःखम् । ३ । ५ । ११ ।

श्रीदिव्यसृष्टिचरणावेव शरणम् ।

स्वादिगतादिचरणे पुरुषेणमेपि स्वायाम्यतामभिदधदिसुख-
 कशटारिः । येनैकमदिचरितं प्रतिबोध्य तेन नीतस्मन्शीलवश-
 तामथ पंचमेभूत ॥ ५ ॥

सृष्टाहानाभिमुक्त्या ज्ञेयमदिमनिगम्यारकाचोप्रयत्न-

त्वंवेवाप्यद्विद्वान्मविषयायननस्वाद्निमर्तकरम्यात् ।

मोषायाभेगजेपेक्षमविषयतया भक्तवस्तुममेक-

विश्वव्याप्यमोहात्तद्विद्वान्मनाभ्याद नाथं मशोऽम् ॥ ६ ॥

ज्योतिःपद्मि शुद्धासृतं निर्णीयनिर्णीय मन्मात्राजन्माऽ
 ज्ञानं नागितवान् । १ । ७ । ३ । अज्ञाननिवृत्ति
 मन्मनसि प्रतिष्ठितमुत्कृष्टमेव ददत्तं विद्योतमानतेजः-
 पुंजं विस्मरणशून्यामगादिपल्लवं मदनुमतिं कमुक्ताहं
 त्यक्ष्यामि । १ । ७ । ४ । त्यक्ष्यामि किं मम दीपं
 मनः प्राणं मध्य आगन्यो जीवयंतं नाथं चौर्यमेव
 कृत्वा बालगोपीनां लोचनेषु विष्टमेव कृत्वा पश्यन्तं
 स्वामिनम् । १ । ७ । ५ । स्वामी महापृथिवीमुद्धृ-
 तवान् पुनरपि निविडपद्मिलितविकस्वरतुल्यखलं
 कुतश्चिद्वा लालवृक्षवेष्टा मायी मयि न तिष्ठेद्यदीतः
 पद्मदंभं मन्य किम् । १ । ७ । ६ । अहं सम्मत्य
 मददये निवेशयामीति नाहमऽकार्षं स्वयं प्रतिज्ञाया-
 गत्य मदऽसहायचेतो वञ्चयित्वा शरीरावलंबिमदात्म-
 संश्लेषस्वभावोत्तुमन्येन किमऽथ मत्त्यागम् । १ । ७ । ७ ।
 मां शिथलयेदपि मम नमीचीनं मनः निवर्त्तयितुं
 स्वयमपि न शक्नुयादितः परं नीलादेवीदीर्घवंशभृजा-
 नंदैव भववान् पूर्वाऽमरमर्वमूलभूतः । १ । ७ । ८ । अमरगणां
 सर्वकाण्डमादिममरगणामसृतं दत्तवन्तं गोपकिमलयं
 सम्यक् प्रन्याऽवगाह्य मदान्मा सम्यगातिगितवानितः परं
 त्यजेन्किम् । १ । ७ । ९ । त्यजेच्चैन्यऽजेदभिगच्छेच्चैद-
 मिऽगच्छेत्प्रवेशाऽशक्त्यो निर्गेयशून्यो मत्त्वामी

अमहान्नद्विगान् गीत्वा न श्रान्तास्मो दिवागत्रमभि-
गम्यावगाद्य । १ । ७ । १० । अवगाद्य भ्रमरेभुज्ज्य-
मानतुलसीकिरीटमाश्रितस्य मुन्दरकुरुकापुर्गशठको
पस्य निविडवाक्यसंदर्भवत्सदृशे एतद्वशकं शिथिल-
यित्वा गंगान् द्रावयेत् । १ । ७ । ११ ।

श्रीदिव्यमूर्तिचरणैव शरणम् ।

पुमः श्रियः प्रशयितः पुरुषार्थमाप्तेः निदन्कलांतगताविश्वद्य-
गन्धान् । नद्रम्यनार्दगुणानामप्रयत्नेन नमोचनं समसमाह स
सप्तमेन ॥ ७ ॥

सुखिताकर्षहेतोरप्यहमननिवेनित्यभोग्यामृतस्य
न्यागे हेतुनिश्चयस्य प्रवहदुपकृतेर्दुःखजनस्वानुभूतः ।
न्यागाकांक्षानिर्गोष्ठिश्चनदयपुत्रकानित्यालमस्य
स्वामिनिद्रम्य गायन्त्यमहयशसमेवमं स्वाद्वेत्तव । ८ ॥

अष्टमं धावतिपक्षिदशकम् ।

— २८ —

धावति पक्षिणमारुह्य यत्ने भीतलतुलसी चिरका-
लस्थैस्तेरवगाहते स्वामी । १ । ८ । १ । स्वामी
सन्पुनः सर्वसुन्दरे जातः कृगश्चाऽऽस्यं विदग्धितवान्
रक्तमहानेत्रः । १ । ८ । २ । चतुर्भवति सदा भीमानां
द्विविपदां च गन्धपूर्णवैकटद्विविपन्नर्पितवान् । १ । ८ । ३ ।
पर्वतमेकमुद्धृत्य संकोचमंतगं निष्ठतः स्वामिना गुणा-

नन्दन्यामि सदा । ३ । ८ । ४ । सदा तवनीनं दम्नो
 निर्भ्रंक्य भवितवानवृतमपको नास्ति मम शरीरम्-
 र्कमकमेत । ३ । ८ । ५ । संश्लिष्य सदात्ममामीची-
 न्यमादाता नाथ इन्द्रियाऽऽदातृमाणवको भूत्वा भूमि
 स्वीकृतवान् । ३ । ८ । ६ । आददौ मत् वृषभान्
 भवितवान्मम लोकान् शीतलधाम कृत्वा मम मनो-
 म्थः स्वयं जातः । ३ । ८ । ७ । जातो गोगोपो
 मन्मथेन वगदोपि स्वयं जातो मयि स्वयं जातः
 संगः । ३ । ८ । ८ । शंसं चक्रं सुन्दरहस्ते धृतवान्
 सर्वत्र स्वयं भूत्वाऽस्मत्प्राथः ३ । ८ । ९ । नाथो लोक
 आदितादौ मन्त्रार्मी समुद्रवद्विजृम्भमाणवेदस्वगभावः
 । ३ । ८ । १० । जलतुल्यस्वभावम्यार्जववच्छटको-
 पके सदले विचाग्निमेतदेव । ३ । ८ । ११ ॥

श्रीदिव्यसुस्त्रिचरणैव शरणम् ।

कर्तृदिव्यवत्सु कर्णत्रिवयेपि जंतुवान्मायमेव कर्णत्रिवयेक-
 मयम् । सन्दश्य तानपि दर्शय्यवर्जकगोर्तान्याचष्ट मान्द्रकरुणो
 मुनिश्रेष्ठेन ॥ ८ ॥

सुगीर्णो मोग्धेय्ये स्वयमवतरति सुदर्शित्यकृतं
 गोपाद्यं धृतादौ विवतनुगमिके रामनीनाचदृश्ये ।
 मन्त्रिणानन्यवर्णानि विभवमपवर्णानि स्वायुष्यमृदुहस्ते
 रत्नोत्प्रेषणसांके निरुपविष्टु नृनादीश्वरं जगत् ॥ ९ ॥

नवमं इदं तदन्यदशकम् ।

— २० —

इदं तदऽन्यदऽन्यं गोऽन्यः सर्वं सर्वः स्वस्मिन् भुक्त्वा
सृष्ट्वा रश्मन् तदंतर्गमदायकागणमस्मन्स्वामी कृष्ण उप-
काङ्को मदमृतं रमिकः श्रीवह्नो मम पर्यन्ते तिष्ठति
। १ । १ । १ । तिरोधेपु बहुविधेषु समर्थः प्राक्सुन्द-
काले लोकं वगाह एको भुक्त्वा द्रुतवान् केशवो मम
स्वामी गजदंतं भगवान् दिविपदां चिन्तयितुमशक्योऽ-
गाधदीर्घममुद्रमंगतस्म मम मर्मापेऽभवत् । १ । १ । २ ।
हामरहितमहागुणाऽमरादिप्रधानः श्वासनीयनर्मा नी-
नविग्रहवर्णं रक्ततामसुनवनो युध्यमानपक्षपक्षिणं
प्रीत्यागेहन् पुष्पांगताऽद्वितीयवह्म एकगतिः भोग्य-
रमं दत्त्वोपरतिशून्यो मया मदेव । १ । १ । ३ । मदा-
वस्थानालुगागांगनाः श्वंगता भूम्यंगता गोपदुःशांगता
इत्यनास्तिन्यो रक्षणीयलोकास्त्रयः महतानेकदा निगीये
वटपत्रे संगतो मत्स्वामी ममुद्राधिकमायः स्वर्गी कृष्णो
मदबलमलमः । १ । १ । ४ । अवलमे निधाय स्वन्यं
पिबेति दीयमानं गृहीत्वा कोपविनाशं तदा तस्याः
स्वनं प्राणविनाशं पीतवान् सर्वेश्वरो नम्रोपकाङ्केण
सह ब्रह्मेन्द्रप्रभृतिकमेकदा प्रकटितवार्ताशो मारी मम
मनसि तिष्ठति । १ । १ । ५ । मारी मदृदयन्यो-

न्यस्य कस्यापि तदस्ति किं कायो जीवश्च स्वयमेव
 वायुगग्निश्च स एव दृग्ग आमत्रः कस्यापि चिताया
 गोचरो न शुद्धः नशयविपर्ययहेतुऽर्मसंक्चयुगलस्थः
 । १ । ९ । ६ ॥ स्क्चयुगलोपरि समीचीनवक्षसि
 तेजःकिरीटोपरि पादयुगलोपरि समर्पितशीतलसुंदरतु-
 लनीयुक्तः स्वामी सोदयेण स्वसदृशकिंचिद्वस्तुशून्योऽ-
 भिवर्द्धमानतेजःप्रभमूर्तिः प्रत्यहं संश्लिष्य कदाप्यऽ-
 त्यजन् मदमनायां तिष्ठति । १ । ९ । ७ । जिह्वायां
 स्थित्वा विक्रम्वगाणां ज्ञानशास्त्राणां सर्वेषां प्राणः
 शरीरं च स्वयमेव संहारेण सह सृष्टिं कुर्वाणः स्वयमेव
 पुष्पभ्यनावचतुःपृथुलभुजशिखरे युद्धायुधचक्रशंखौ
 दधानौ नीलोत्पलसमीचीनविग्रहः कमलनयनो मम
 नेत्रयोः स्थितः । १ । ९ । ८ । कमलनयनो मम नेत्रयोः
 स्थितः पश्यामि स नेत्राभ्याममलं पश्यति पंचेन्द्रियाणि
 तन्मूर्तिः कमलजं पूर्णं नेत्रनिटिलेन सह सृष्ट्वाऽमल-
 देवः सह लोकं सृष्ट्वान् मम ललाटे तिष्ठति । १ । ९ । ९ ।
 ललाटे स्थित्वा मां नियमयंतो पूर्णपुष्पपादौ धृत्वा
 पुत्रीव नतुलनीशिखममलंकृतं कृष्णमुपकारकं प्रण-
 मन्त एककलचन्द्रालंकृतश्चतुर्मुख इन्द्रश्चान्यमराश्च
 सर्वे आगत्य मम शिखि स्थितः । १ । ९ । १० ।
 शिख्येवाऽवस्थितस्य देवदेवस्य कृष्णम्योपकारकस्या-

नुगागमन्तवर्त्तमानं विज्ञापितवन उदारकुरुकापुगीशटको-
पेनैतन्मिन्ननुके मद्रमे एतद्वितीयदशकस्यास्मदुपकार-
कस्य निन्य विज्ञापने कृते दीर्घचरणः शिग्नि मन्नि-
यत्ते । १ । ९ । ११ ॥

श्रीदिव्यमृगिचरणावेव शरणम् ।

आत्मारजनानुभवकीनुकिनेम्य शौगिरान्मोपभांगद्विचिन्त्यशिका
ददानः । देव्यादिवदमयिता कमताग्विज्ञान्पाशिप्रतदवदव-
चमे शठारिः ॥ ९ ॥

पर्यतेह च दृष्टु स्वविरहविमुखं हिभवन्नाश्वं चीनं
चित्ते कलनववेशं मुजाशिवगगनं तालुमिहासुनम्यम् ।
चतुर्मध्ये निविष्टं न्यनमालिकनूटं मन्त्रकं तन्मिथवांशं
रुपाहारोत्तरीत्या विभुमनुवृज्जे मान्दवभांगप्रदानात् ॥ १० ॥

दशमं युद्धचन्महादीर्घदशकम् ।

ॐ नमः शिवाय ॥

युद्धचन्महादीर्घयुद्धचक्रशंखाभ्यां श्रीमन्महादीर्घ-
चरणं मतसु लोकेषु प्रणमन्सु अद्वितीयमाणवकवामनो
भूत्वा विवृद्धं तर्त्रालमागिकयं मम नेत्रान्तर्मवेत् ।
१ । १० । १ । नेत्रान्तन्निष्टेनपरमभक्तयाश्रयति
चेद्वगनाया आगच्छेदितः परं किमपेक्षितं पृथिवी च
तीक्ष्णमग्निश्च समीचीनयायुश्चाकाशश्च भूत्वा परिणमन्त-
मस्मदुपकारकम् । १ । १० । २ । मन्स्वामिनं मत्पि-

त्वत्पितृत्वपितृणांमपि स्वामिनं भीतलतामरसनयनं
 वंदुलनवकुतसुहसमदृशावलम्बनसं मन्त्रामिनं भजन्व
 भव्यमतः । १ । १० । ३ । हे चेतः साधुसाधु त्वां
 लज्जवन्त्येकिकर्तुं न शक्नुम इतः परं केनाऽपूर्णां वयं
 पुत्रान् इमुमांगनानायकं मरणकालेप्यजहदनुसर ।
 ३ । १० । ४ । अद्भुतीश्वरः कर्मणां फलने कांचिद्गुण-
 नांमपि विनाऽऽगन्व फलनप्रकारं भक्षितवन्तं सप्तलोक्यी
 मद्रिपियसाद्वयेण स्वीकर्त्तां दृष्टुमिदमि त्वमपि । ३ । १० ।
 ५ । त्वमहं चैवं निष्ठावश्चेदितः परमन्यकिंचिद्दोगसंबन्धं न
 वदयेद्दद्यावदं माता च पिता च भृत्यैतल्लोकेऽवतरन्नीशो
 मद्रिपयो नन्वामी । १० । १० । ६ । मत्पितरित्य-
 मन्मन्त्रानिन्निति च चित्ते निवेशयामि वदामि पापोदं
 दे विगन्मन्त्रानिन्निति च दिविपद्रिश्चित्ते निवेश्यो-
 च्यमानं श्रीमन्त्रम् । ३ । १० । ७ । श्रीमन्नागवण
 इति शब्दे श्रुतेऽपि प्रवदति नेत्रजलं विचिनोम्याश्चर्य-
 मेव गच्छी नमीर्चने दिवसे च मध्ये विच्छेदमंतग
 स्तेदे कृत्वा मां न न्यजति विश्वस्य पूर्णः । ३ । १० । ८ ।
 पूर्णं सुन्दरगंगापुरस्थितं नन्पीतस्वर्णसदृशोज्ज्वल-
 श्रीमृतिउर्ध्वदेशनामिदिविपद्राऽऽदि सुन्दरज्योतिरम्भ-
 त्त्वामिनं किमुक्ता विस्मरिष्यामि । ३ । १० । ९ ।
 विस्मरणं ज्ञानं चाहमेकमपि न जानामि विस्मरिष्या-

मीति रक्तताम्रगुणनेत्राभ्यां विस्मयनिवृत्त्यर्थं मद-
दयं प्रतिष्ठितं विस्मयगमि किमितिः परमं मन्म-
णिम् । १ । १० । १० । मणिं दिविपञ्चशुः स्वस्या-
द्वितीयालंकारं सुन्दरकुस्कापुर्णशठकोपेन वाचिककं-
कष्यतया निर्मिते महने एतदशकं मह तृमिश्रन्या
अभ्यस्यन्ति वेद्विद्या फलति । १ । १० । ११ ।

श्रीदिव्यमृच्चरणानेव शरणम् ।

इति श्रीमहेश्वरीतो प्रथमं शतकं समाप्तम् ।

इत्थं भिषः पतिकृतस्वममस्तद्वदसंक्षेपलक्षणकलस्य मुदु-
मस्य । भक्त्या दिवत्त्वगणनेऽपि च तन्मसादाविर्हेदुक्तवमरदन्दशभं
शठारिः ॥ १० ॥

विश्वग्विक्रान्तिदृश्यं विगणनमुत्तमं व्यक्तस्वोपकारं
स्वातस्मैकाग्र्यहेतुं स्वयमुदयतुषं बन्धमाचोरपातम् ।
चिन्तास्तुन्यादिलक्ष्यं नतजनमतनल्लेखनं दर्शितार्थं
स्मृत्यै वित्ते निषेत्तं स्वपितरणमदौदार्यदुष्टोभयवष्टु ॥ ११ ॥
आदावित्यं परत्वादन्विलसमतया भक्तसीष्टभ्यभुक्ता
निशेषागम्भदृशान्कृपणदुष्टजनान्दृश्यमराधनत्वात् ।
स्वादस्वोपासनत्वात्प्रकृतिकलुप्तया सात्त्विकभोगभदत्ता-
वस्थाजोदाग्भावादमनृत शनकं माधवं सेवनीयम् ॥ १२ ॥

अथ द्वितीयशतके प्रथममुच्चलद्रुंगाकान्तदशकम् ।

उच्चलद्रुंगाकांतसमुद्रानूपस्थमव्यनारदंऽवायाममर
वगे न स्वपत्यऽपि त्वं न स्वपिपि आथौ वैवर्ण्यं चोषरि
व्याप्नुवति वयमिव त्वमपि लक्ष्मीकान्तेनापहतचित्ता
किम् । २ । १ । १ । अपहतचित्ते तीक्ष्णवाक् कौचि दीर्घ-
वासानप्राप्य शयिलानि दासभूता वयमिव त्वमपि
भुजगगचनम्य पादार्पितशीतलतुलसीदामाऽभिलापि-
नवनी किम् । २ । १ । २ । कामितार्थाऽप्राप्त्या सहाहो नक्तं
दिवं त्वं सर्वं न निद्रामि दुर्नचित्तो विभेषि अग्नि का-
न्तनेन दक्षिणलंकायां प्रवेशितवतश्चरणाभिलापिणीभिर-
म्नाभिः प्रातं प्राप्तवानसि मंगलं शब्दायमानार्णव । २ ।
१ । ३ । समुद्रे पर्वत आकाशे च विचिन्वाना वयमिव
तत्रःसंवर्जिते नक्तंदिवं न निद्रामि शीतलमारुतहिंस-
कन्वाविगतायुवचक्रम्यामिनं दिदृक्षुस्त्वं शरीरगोगं
प्रातःप्रातसि किं कल्पेकल्पे । २ । १ । ४ । कल्पेकल्पे
त्योकार्यं जलं बहुन्यन्यश्च वयमिव जलरूपेण द्रुतो-
ऽनं सुखमान्वाध्र न्वमपि समुद्रदन्त्य वीर्यहीनं
नद्रिये पाशेन जिथिलं भवमि । २ । १ । ५ । जेथि-
लसदा वयं वा पुण्येन्द्र न्वमिदानीं नीत्याकाशांयकारं

न निगकरोपि कुठितः क्षीणोऽसि पंचवक्त्रमुजगशय्यायां
 चक्रमहेश्वरस्य मत्स्यं वचः श्रुत्वा त्वच्छरीरकर्तुं
 न्याजितोऽसि । २ । १ । ६ । पराजितं भव्यं मनोऽस्म-
 न्स्वामिनो नागचण्डम्याऽस्मन्निवेदमुक्ता रुदतीरम्भान्
 त्वं मध्ये शत्रुप्रकारेभ्यो बोरूपः सन् सर्वकालं शात्रवे
 तिष्ठसि किं सुखं जीव वनां वक्रा २ । १ । ७ ।
 अथकारुदृढवर्णमद्राजलसमुद्रपारिवाहाऽन्येताज्ञानं प्रा-
 प्याहो गत्रोपरमपि त्वं न निद्रासि आगच्छच्छकटं
 पादेन ताडितवतः सर्वेश्वरस्य कृपायां महाऽऽशया
 निमग्नः कुञ्चितोऽसि । २ । १ । ८ । अनुभवाऽविनाश्या-
 नुगगगेगो मृदुप्राणमनःशोषयत्यनश्वरदीप त्वमपि
 दयाशीलो रक्तानगरसुविशालनयनस्य रक्तविवाधर-
 स्यान्मत्स्वामिनः सुन्दरमान्दानुलम्बाऽऽशया दक्षमे ।
 २ । १ । ९ । दाहाऽविनाश्याशरणे मृदुप्राणमनः
 शोषयति विच्छेदमन्तरा नक्तं दिव त्वद्विषये पातयि-
 त्वोपरतोऽसि नुरगाम्यं विदार्यर्जितद्रुममध्ये गत्वा भवि-
 माक्रान्तवन्नित्यम्बभावकागणभूतेनः परं मां मात्वाहीः ।
 । २ । १ । १० । अविकीर्णनरैरदार्थैर्दिज्योतिष्यनिर-
 त्र्यानुगगद्रुकागुरीनाडकानेताडि त्रियनद्रमन्त्र्यगे रु-
 एतदशकमन्यजन्तो न त्यजन्तुः पश्यन् वेकुण्डं निर्वि-
 तम् । २ । १ । ११ । श्रीविष्णुर्हृदि १० अक्षरम् ।

१३. वृद्धमनुजं पुनश्च वृद्धं द्वाभ्यामंगमरुनिस्तद्वत्प्रामित्तः ।
सप्तमोऽस्मभ्यं विन पत्र भावानाद्वितीयशतस्य शतार्ध
सप्त ॥ १५ ॥

निद्रादिच्छदस्त्वादरनिजननतोऽजस्यसंक्षोभकत्वा-
दन्तेषु प्रेरकत्वादिभ्यवितरणाकाशपदेन्यादिकृत्वात् ।
विनासेषाद्विषञ्जोकरणत उपमंशावणावर्जनाभ्यां ।
दृष्टान्वादस्य शोभिः क्षणभिर्हृदशादुसहस्रं जगाद ॥ १६ ॥

द्वितीयं दृढपदप्रभृतिदशकम् ।

दृढपदप्रभृति सर्वं भूत्वा संख्यातीतोऽस्मत्स्वामी
भूमिमाकाशं सर्वं सह भक्षितवान् अस्मत्कृष्णो नेत्रं विना
नामन्येकं नेत्रम् । २ । २ । ३ । किं पापं भग एव
हा मन्त्रलोकीं नष्टपापां कृत्वा कृपया गहिता को महा-
पातकनिवृत्त्यर्थं हरस्य भिक्षाप्रदं गोपालवलवत्सिंह-
श्रेष्ठं विना । २ । २ । २ । वृषभवंतं पुष्पवंतं पुष्पांगनां
तामऽपृथक्केनाऽऽकाशे नमतिस्वातन्त्रिवेश्योपरितना-
नतिशयितुं वदित्वा पृथिवीमाक्रान्तवत् ईश्वरदतिश-
यिनमेकं देवतमस्मिन् किम् । २ । २ । ३ । देवताः
संपदार्थानुत्पादयितुं पुष्पे चतुर्मुखं सृष्टवन्तो देवा-
दस्मान्त्वामिनोऽतिगितस्य पुष्पं पूजनं चानुरूपं किम् ।

। २ । २ । ४ । योग्यगुणः स्वेककारणेऽतिशयिनः-
वान् सर्वपदार्थान् स्वप्नं योग्यः सुदृग्नामगमनयनः
स्वामी परंज्योतिरूपि ज्ञाना को वा ॥ २ । २ । ५ ।
यावन्तो यावन्ति च सर्वे पदार्था ग्रहणं विना यथा स्वा-
तन्त्रिवेशेन तथा न्यूनो विस्तृतज्ञानप्रवाहनेजामृतिः
सोऽन्मदीयार्णवसुन्दरगय्यावान् । २ । २ । ६ ।
शय्याकटदलं सप्तलोकाग्रहणक्षय उदागे इत्यदुर्गः
स्वामी अन्नः को जानाति तदीयकपटमायामनो-
व्यापारम् । २ । २ । ७ । संकल्पे देवान् सर्वपदार्थांश्च
वर्तितवतं मायिन स्वामिनं विना को वा संविधाय
दृढस्थितिं त्रिलोको स्वान्तर्निवेश्य रक्षणस्वभावः । २ ।
२ । ८ । रक्षणस्वभावः कृष्णस्वामी मेलनं कृत्वा
स्वनाभ्यन्तःसमर्थदिङ्मुखमिन्द्रं दिविषदं उन्पादित-
वान् देवल्लोकांश्च । २ । २ । ९ । कपटान्स्मान्
सप्तलोकांश्च स्वान्तरुत्पादितवान् स्वामित्रिणि श्वेत-
वृषभश्चतुर्मुख इन्द्रो दिविषदो गरुडवाहनचरणावाशि-
त्य स्तुवेति । २ । २ । १० । स्तुवन्सु सप्तलोकाना-
कां तवन्तं सुन्दरनटं कुरुकापुगीशटकोपोक्तं मंथने सहस्रं
एतदशकं सह स्मातुं शक्तानां नास्ति किञ्चिदव-
धम् । २ । २ । ११ ।

श्रीदिव्यमूर्तिनरणां व अरण्यम् ।

संलिप्य दुःखशमना-मुदिनः प्रभंगानन्म-म-जनयनाय मरु-
रन्म । आहान्वयादितरतोऽपि मनुष्यभावे पीगाणिकोक्तनय-
तः शब्दनिर्दितीये ॥ १२ ॥

पुण्यैश्वर्यायनारं भवदुरितहरं वामनं महान्तं
नानाकर्मोत्थविश्वं तदनुगुणदृशं कल्पतरुकीकृतान्धिम ।
सुते न्यत्रोत्थवने जगदवनधिपं रक्षणायाः सतीर्ण
०दादिस्तुन्यजीलं व्यकृणुत ललितोत्तंगभावेन नाथम् ॥ १४ ॥

तृतीयं शरीरे वर्द्धमानजीवदशकम् ।

शरीरे वर्द्धमानजीव साधु भो त्वां लब्ध्वा दिविषदां
स्वामी मधुमूदनोऽस्मत्स्वादी स्वयमहं च सर्वे मिथः
संलिप्य निर्वृती मधुक्षीरघृतेश्वरसामृतवत् । २ । ३ । १ ।
सदृशाधिकशून्यो महामार्गी सदृशसर्वपदार्थानामात्मा
मम जमनी सा माता पिता भूत्वाऽज्ञातज्ञापकगुरो
त्वत्कृतानि दामोहं न जानामि । २ । ३ । २ ।
अज्ञानकाले दास्ये प्रीतिमुन्वाद्य ज्ञानशून्यमहामायायां
दासभूतं मां स्थापितवान् अविदितो वामनो भूत्वा
भूमिं महाबलं त्रिपदमिन्यवेदनं वंचितवान् मदान्मा-
नमंतः प्रविश्य । २ । ३ । ३ । मदात्मनांतरसंश्लेष-
महाममीचीनोपकारकस्य प्रत्युपकारत्वेन मदात्मानं
दत्त्वा निर्वृतोऽस्मि इतः परमपदम् इत्यस्ति किं महा-

त्मात्मा च त्वं लोकान् सम भक्षितवान् स्वामी मदा-
त्मा कोहं कः दाना त्वं स्वीकृतवान् । २ । ३ । ४ ।
इतः परं केषामपि ज्ञानिर्गृहीतुमशक्यमत्स्वामिन् पञ्चानां
पदानन्दमत्समुद्रो भूतामृता सहायमद्भिकारण-
लोकान् सत वगह एको भूत्वाऽग्रयुक्तदंष्ट्रायां निदि-
व्वानसि त्वत्पादं प्राप्तवानहम् । २ । ३ । ५ ।
प्राप्तानां कूरपापानां कूरविषं दृढमतिमध्यमाववर्ता
मनोऽत्यजंतं तदात्मानं विनाशरूपामेवाधिगतिम-
प्रयच्छंतं तेजो राक्षसीनासिकायां च्छेतारं दासोद-
माश्रितवान् प्रथममेव । २ । ३ । ६ । प्राचीनसर्मा-
चीनवीणाभ्यस्यमानशास्त्रतंत्रीपरिपकरस बहुसमीची-
नाभ्यस्यमानपर पवित्रेश्चरमाभूतवर्णुकबलाहक मन्कृष्ण
त्वां विना न भवामि मां भोस्त्वं लक्ष्यं कुरु । २ । ३ ।
७ । लक्ष्मीकृतज्ञानैर्वहुकल्पं साधनीयतपोमार्गमव-
लंब्यैतज्जन्मन्येवालपकालेन प्राप्तवानहं शिवयस्थं
नवनीतं दुग्धमविदितं भुजानं स्वामिनमतुमार्गसक्त
मना भूत्वा जन्मपापं निराकृतम् । २ । ३ । ८ । परि-
मलपूर्णशीतलसुन्दरतुलसीकृष्णस्य दिविपत्रायकस्या-
सदृशभ्रस्य परमस्य पवित्रस्य गुणान् गुरुमवद्वयात-
रोगाणां निवृत्तयेऽभिगम्य प्रविश्यावगाद्य दासोदमासं
भोजयित्वा पीत्वा हृष्टोस्मि । २ । ३ । ९ । हर्षके-

पशून्यो जन्मनाशब्दाभिजगशून्यो दीप्तिमज्ज्योति-
 भूत्वा नगमिष्यामि कदा वर्षकाऽऽकाशेनत् पृथिवीं
 च तेजश्चकशांत्वा धृत्वा रक्षनो मायिनः स्वामिनो
 दागानां संघैः । २ । ३ । १० । संवयुक्तमहासुरकुल-
 नागाय कुपितं संवयुक्तकुरुकापुरीशठकोपेन ज्ञात्वोक्ते
 संवयुक्तसहस्रे एतदशकं सह गीत्वा संघीभूता दासैः
 सह संश्लिष्य स्थित्वा नृत्यंतु । २ । ३ । ११ ।

श्रीदिव्यमृगिचरणावेव शरणम् ।

अन्तस्थमर्वरसनम्बुजलोचनस्य संयोगरूपमवगाथ मुन्नामृता-
 वियम् । तदंशिकप्रथमसूरिगणैकदास्यात्संगो ममेत्यकथयन्त
 मुनिस्वृतीये ॥ १३ ॥

विद्यास्वादानुभूति प्रियमुपकृतिभिर्दाम्यसारस्य हेतुं
 स्वात्मन्यासाहकृत्यं भजदमृतरसं भक्तचित्तैकभोग्यम् ।
 सर्वान्भक्षणार्हं सपदि बहुफलस्नेहमास्वाद्यशीलं
 सन्न्यम्माध्येन्ममेतं निरविशदनवालेषनिर्वेशमीशम् ॥ १५ ॥

चतुर्थं नर्तित्वानर्तित्वादशकम् ।

नर्तित्वानर्तित्वा चित्ते द्रुता सस्वरं गीत्वागीत्वा
 नेत्रजलं प्रयाव्य सर्वत्र विचित्र्यविचित्र्य नगमिहेति
 ग्लत्वा ग्लायनीयं दीप्तिमहत्प्रादा । २ । ४ । १ ।
 दीप्तिमहत्प्रादयमाविर्भमन्मोग्ध्या त्वदर्शनाशयांतः

शिथिला भवति बलवद्वाणमहस्रभुजान् च्छिन्नवानपि
 त्वां द्रष्टुं त्वमनुकंपाशून्यः । २ । ४ । २ । आर्द्रहृदये-
 नाऽनलसमश्लेषवलाशामवृच्छिद्यनुस्येयं कृपां न करो-
 प्येतम्य किं कुर्यां रक्षोलंकानाशितवनः । २ । ४ । ३ ।
 लंकानाशकेति वदति पुनश्च बलवन्त्यक्षुच्छिन्नेति वदति
 हृदयव्याकुलं दीवं निश्वासिति नेत्रजलाधिकं शुभि-
 तांजलिं वध्नाति म्रियन्त्येव । २ । ४ । ४ । इयम-
 दोगत्रं प्रलप्य मन्दीलोत्पलसुन्दरनेत्रयोजलं धत्ते
 चंचरीकल्याणभीतलसुन्दरतुलसीं न प्रयच्छसि का
 धवलवर्णस्य दया । २ । ४ । ५ । दयालो इति वदति
 पुनश्चान्यंतमाद्रियते उपकारकेति वदति मदीयप्रत्य-
 गात्मन उचितामृतेति वदति अन्तर्गन्धं द्रवीभृयस्थि-
 त्वांतरं । २ । ४ । ६ । अन्तः शुष्कप्राणा म्लायं म्लायं
 मम महोदार कृष्णेति वदति पुनश्च पूर्णजलशाधिनिनि
 वदति मम वंचिकया स्वयमधिगता वंचना । २ । ४ ।
 ७ । वंचकेति वदति अंजलिं करोति स्वमनोदाहं दीवं
 निःश्वसिति बलवत्कंसं वंचितवानपि त्वां शरण्यमिति
 वदन्त्यानया प्राप्नोति । २ । ४ । ८ । अस्मन्नकाल-
 मुदयकालं न जानाति परिमलमधुयुक्तकुसुमशीतलतु-
 लसीति वदति तेजोवर्तुलमुखसुहृन्मतेमं भवदिष्टं
 किं वै तस्यां मुखायाम् । २ । ४ । ९ । चण्डा शाला न-

लांदिवं स्वीयामङ्गलमुंदरनेत्रयोर्जलं विभन्ति प्रवृद्धैश्च-
र्यदाहं लंकां नाशितवानस्य सुगन्धनयनमेकं मा
ग्लषय । २ । ४ । १० । अक्षौण्णगुणवामनं स्वरयुक्त
उदारशठकोपेनेऽतिशयितगाथाऽद्वितीयसहस्रे एतदश-
केन चाग्नयोः नमर्पणयोग्यः सुन्दरदाम्नाम् । २ । ४ । ११ ।

श्रीदिव्यमृत्चिरणावेव शरणम् ।

तन्माधितानधिगमेन समुत्थितार्ति
रेवहरेः परमुत्सेन पथा विधेयम् ।

आत्तेनिवेदनमपाकरणार्थेन च

मूर्च्छां तथा मुनिरगान्महतीं चतुर्थे ॥ १४ ॥

महार्थं नृमिहं भपितविषदुषावल्लभं क्षिप्तलंकं
स्वेलप्रत्यधिकेतुं भमहरतुलसीमालिनं वैर्यहेतुम् ।
आणं दत्तावधानं स्वारिपुह्निकृताश्वासनं दीप्तहेति
सम्प्रागभिनारं व्यसननिरसनं व्यक्तकीर्तिं जगाद ॥ १६ ॥

पंचमं सुन्दरधाम दशकम् ।

सुन्दरधामप्रीतिं कृत्वा मदात्मना मिलितस्य स्वा-
मिनः सुन्दरधामविलसत्किरीटं शङ्खश्चक्रं मूत्रं हारः संवि-
रक्तताम्रगम्बिजालनयने रक्तफलाग्रगे रक्तकमलं रक्त-
ताम्रगम्बिजचरणौ तनूदाटकः श्रीविग्रहः । २ । ५ । १ । श्रीविग्रह
आकाशज्योतीरक्तताम्रगम्बिजेन करः कमलं श्रीस्थानं व-

शोऽजस्य स्थानं नाभिरवशिष्टस्थलं मम पिशुः स्वामिनो
 रुद्रस्थलमेकमशेषयित्वा ममान्तमिलितस्य आः । २ । ५ । २ ।
 मन्दतर्मिलितस्य रक्तस्निग्धाधरो रक्तकमलं विद्योतमान-
 तेजःपर्वतम्य नेत्रं पादः करः कमलं स्थिरपूर्णसत्तलो-
 कयुद्धरे स्वान्तर्ग्रन्थिः कोपि पदार्थो नास्ति । २ । ५ । ३ ।
 सर्वपदार्थः स्वयं भवन्मरकतपर्वतम्य तुर्यः तात्का-
 लिकतामरसपुष्पं नेत्रं पादः करं कमलं सर्वस्मिन्
 काले प्रतिदिनमाससंवत्सरप्रलयं तत्तत्कालेषु ममानु-
 तासृतम् । २ । ५ । ४ । अनृतासृततयाऽमदात्मनां
 तर्मिलितस्य वर्षाकालपूर्णनीलमेघसदृशस्यास्वन्स्वा-
 मिनः कृष्णस्य सदृशं न भवत्यधरस्य रक्तप्रवालं
 नेत्रपादहस्तस्य कमलं महाहारो दीर्घकिरीटं यज्ञोपर्यात
 मन्यानि चाभरणानि बहूनि २ । ५ । ५ । बहून्या-
 भरणानि नामानि बहूनि बहूनि ज्योतीरूपाणि प्रकारे
 चिंत्यमाने बहवो दर्शनभक्षणश्रवणस्पर्शनाघ्राणजा-
 नंदाः बहूनि ज्ञानानि च सर्पशय्योपरिस्थितस्य ।
 २ । ५ । ६ । सर्पशय्योपरि क्षीरसमुद्रे भयनं वंशसद-
 शभुजन्मीलार्थमृषभाणां सह सप्तानां निरस्करणं च
 समधुनिविडवनीभूतमालत्तरूपां सप्तानां लवनं कुसुम-
 प्रथितशीतलतुलसीस्वर्णकिरीटः समीचीनयुद्धैर्भः ।
 २ । ५ । ७ । हेमकिरीटं सुंदरसमरपुंगवमस्मत्स्वामिनं

चतुर्दीर्घभुजं स्ववधिशृङ्गं शीतलतुलसीमालिनं
 मदवधिमज्जान्वा मदन्तःप्रविष्टं कीर्तयितुमवधि न
 पश्याम्यहं नक्तव्यं किं वदत । २ । ५ । ८ । वदतास्म-
 त्स्वामिनं मदान्मान्मानं निम्बवधिकगुणं मदीयनील-
 माणिक्यज्ज्योतिःप्रमोक्षीनामृतं दुर्लभपदं धृत्वा कमल-
 कुसुमपरिमलनदशः पुमात्र स्त्री न । २ । ५ । ९ ।
 पुमात्र स्त्री नावशिष्टनगुप्तकोऽपि न भवति दृश्योपि न
 भवति अस्ति न नास्ति न आदरूणकाल आदर्त्तव्यरू-
 पवान् न तादृशो भवति आयासं मदांतमाश्रित्य
 स्वामिनः कीर्तनम् । २ । ५ । १० । कीर्तनस्यैकस्या-
 गोत्रं कुम्भनर्तकं स्वामिनमुद्दिश्य कीर्तनमेवोद्दिश्य
 कुम्भापुरीषाटकोपेन कीर्तितेताद्येकसहस्र एतदशकं
 संकीर्तयितुं नमर्थाः संति चेत्प्राप्नुयुर्वैकुण्ठम् । २ । ५ । ११ ।

श्रीदिव्यमूर्तिचरणावेव शरणम् ।

आगम्य सूरसहितस्ममपाकृतार्ति-

गन्धुज्जलं मङ्कताचन्दसन्निभांगः ।

ईशः प्रकृष्टकमलानिकराविरामी-

तस्यैव न कथयन्मुनिगाननन्द ॥ १५ ॥

स्वनाम्न्या सिद्धकीर्तिं मुपहितदयितं निम्बुरन्तंगमूर्तिं

मोन्मुन्मंभातिभांग्यं नवयनमगमं नकधूयादिदृश्यम् ।

मह्यानमोतिर्जीवं दुर्मिलपरममहगुणामोदद्वयं

विधत्वा नचित्रं वनदुर्गनिगणव्यातगोपान्वधुम् ॥ १७ ॥

पष्ठं वैकुण्ठदशकम् ।

वैकुण्ठ मणिवर्ण महंचक श्रावामन मददये प्रविष्ट
 प्रतिकालममृतधृताकाशपम क्रियमाणदुर्लभ्यपापानि
 त्वदानानां निवर्त्यामुगन् पापानि प्रापयन् कुंभ न्यामहं
 गृहीतवान् जानीहि सम्यक् । २ । ६ । ३ । नम्यगर्ह्यैकपदार्था-
 बहिर्भावं स्वांतलोकान्युगयन्निगीयोंद्धार्य प्रविष्टः प्रवेशा-
 नंतग्मतिशयितज्ञानप्रवाहप्रभादीपः कंपशून्यामृतः सु-
 न्कुत्रापि पार्श्वालोकनानभिज्ञो मदीयमृदणीयतामर-
 सनेत्रः । २ । ६ । २ । तामरसनयनं दिविपत्म्बुन्यं प्रधा-
 ननाथं तुलसीपरिमलदुष्पयुकमालिनमस्मत्कामिनं
 स्वर्णपर्वतं वयमभिगम्य सम्यक्स्तुत्वाऽनुमंवाय नन्वा
 वयं हृष्टा नृत्येम तथा रमणाविकम्बग्गाथाऽभिनिवेश-
 स्थितिप्रदस्वभावोदार । २ । ६ । ३ । परमोदार
 मधुसूदन मदीयमरकतपर्वत त्वां स्मृत्वा त्यागं दत्त-
 वन् स्वामिस्त्वां कुतम्यस्यामि समुद्रतुल्य त्वदृणा-
 नऽवगाह्य नर्तित्वा गीत्वा गर्वितः प्रीतः प्रीतो विप्रमान-
 रोगान् सर्वान् विद्राव्योच्चीवन्नुपगम्य स्थित्वा । २ । ६
 । ४ । उर्जीवित उपगता ममानंतकृपापानि विनाश्य
 त्वदीयानशून्यदास्यं प्राप्नोहं त्यस्यामि किं पंचविशा-
 लशिरोनृत्यद्रुजगथाद्यां प्राप्य क्षीगर्णवे योगनिद्रचि-

न्नाकुर्वन् स्वामिस्त्वां स्मारंस्मारम् । २ । ६ । ६ ।
 त्वां स्मारंस्मारं त्वदीर्घमहागाथाः मस्वरं गीत्वा
 नत्तित्वा मत्प्राचीनकृष्णकर्माणि ममूलं च्छिन्नवानहं
 त्वां मनसा त्यक्तवन्तो हिरण्यस्य विशालं वक्षो विदारि-
 तवन्मदनादिवल्वन्सिंहाशक्यं किं मम । २ । ६ । ६ ।
 अशक्यं किं ममेतः परं कृत्स्नसतलोकान् भक्षित-
 वानादन्यागत्य मद्दृश्यं प्रविष्टो न जद्यादितः परं
 गुल्मवद्भयात्तान् गेगान् सर्वान् दृगीकृत्य मदीया अध-
 स्नादुषारि सप्तसु जन्मस्वनवसानवोरनरके सर्वदा
 प्रवेशं त्यक्तवन्तः । २ । ६ । ७ । पर्यायेण बहूनि
 जन्मानि प्राप्य चरणावाथित्पानः शुद्धो नाशरहितानं-
 दनहाप्रनादेऽहं निमग्नः शिथिलशिथिलसुराणां बहवः
 मया मग्नीभवेयुस्तथाऽभिधावंतं विहंगमेकमारुह्य
 केवलप्येन स्थितोनि त्वां मद्दृश्यान् व्यावर्त्तय मत्स्वा-
 मिन् । २ । ६ । ८ ॥ मन्स्वामिन् भीतलश्रीविकटवा-
 सिन् लकानाशक सालवृक्षान् स्थूलमूलान् सप्त
 भज्जैकं शरं प्रयोक्तवन् घानुष्क गुच्छानिविडशीतल-
 गुदगुल्लर्लामालामृत त्वां मद्दृश्य एकद्रव्यवयोजित
 वत् मनस्य दिविपन्नायकेतः परं क्व गंतव्यम् । २ ।
 ६ । ९ ॥ वर्त्तमानकालेषु धृतकालेषु भविष्यत्कालेषु
 मया विनाऽऽत्मा भवेत्त्वामहं प्राप्तः कथं त्यजामि

व्यातानादिगुणत्रिलोकीनाथ परमशीतलवैकटस्थिति-
मन् शीतलतुलसीपरिमलवासितमाल । २ । ६ । १० ।
मालाशीतलसुन्दरतुलसीकिरीट कमलविशालमहानेत्रं
गुणैऽवगाद्य मुन्दन्कुरुकापुर्गशटकोपेन मारुणोक्त
चिन्त्यमानभ्रंशशून्येऽन्तादिमदस एनदेक दशक गानिना
मह स्वरं गानुं समर्थारणे केशवदामा एव । २ । ६ । ११ ।

श्रीदिव्यमृगचरणावैव शरणम् ।

नानं च मर्मभिगतोयमिति स्वशक्त्या जाता हं स्वचिरहा-
गमनेऽनिशङ्काम् । षष्ठं निरुप्य दृढसंगतिग इतिरिगन्मान्वयि-
ष्वपि तदादगतोऽभ्यनन्दत ॥ १६ ॥

स्वाम्बादभ्यापकत्वाच्छ्रुतनियतदृष्टेनैकभोगप्रदाना-
द्यागानर्हप्रकाशान्वित्यपरिचरणम्यापनान्यापभेदात् ।

दुस्साधार्यस्य मिद्वैरिहभयकृनेदुर्विभेदात्मयोगा-
त्रिपानेकापकागन्तुविग्रहचकितं प्रसताभिरुहाक्षम् ॥ १८ ॥

सप्तमं केशरीयादशकम् ।

केशरीया अधस्तादुपरि मदीयाः मयसु मयसु
जन्मस्वपि महाचानुष्यमिदं प्राप्ता अरुमातं श्रीः सहृदा
भरति आः ईशेन मन्त्रीलमाणिक्येन मद्रक्तसुन्दरनव-
नेन दिविषत्रायकेनारुनदुपकारकेण स्वामिना नान-

यणेन । २ । ७ । १ ॥ नागायणः कृत्स्नमन्त्रोक्तो-
 नाथो वेदमयः कागण क्रिया कर्मतेषां कागणं मन्त्रिना
 श्रीमदप्राकृतामर्गन्यैर्बहुभिर्नृत्वा स्तूयमानतया स्थि-
 त्वा वारणस्य दंतं भगवानुपकागको मम माधव एव
 २ । ७ । २ । माधव इत्येतदेवावलंब्य मामितः पर-
 मेतन्पश्चाद्वाचीन्यवद्यानि यानि कानि च न प्राप्या-
 मीति मर्दतः प्रविश्य स्थितो दुष्कृतपापे नाशयन्न-
 मृतो गङ्गासन्ततयतः पर्वत कृजीपावदचरहितेशुर-
 स्रवण्डोऽन्मत्स्वामी मम गोविन्द एव । २ । ७ । ३ ॥
 गोविन्दः सुम्भतर्कको गोपाल इत्युक्तोक्ता नर्तित्वा
 देवत्वं मवान्मानं च गातुं नर्तितुं शिञ्जित्वा मां स्वीकृत्य
 मदीयपापानि पलाययित्वा मदीयान्ममसु ममसु जन्मसु
 प्राप्नुवन्मवाधानकगेन्ममर्थोऽस्मदुपकागको विष्णुः । २ ।
 ७ । ४ । विष्णो प्रकाशमानगज्ज्योतिस्तामसं पादह-
 स्तनेत्रं विहाय प्रकाशमानरुचिः पर्वत एव श्रीविग्रहो
 विहाय प्रकाशमानश्चन्द्रः श्रीमच्छंखश्चक्रं मूर्धः
 शिवाय प्रकाशमानकिरीटः स्वामितो मधुसूदनस्य ।
 २ । ७ । ५ । मधुसूदनं विनान्यो मम नास्तीति
 केनापि कर्मशून्यः मृतिव्यावर्गतीर्त्वा नर्तित्वा
 यथा स्थितः स्यां तथा प्रतिकल्पं मां मुच्येत पङ्क्तिः-
 वरुण्य मदीयप्रतेषु जन्मसु मयेव कृपां कर्तुं विधि

रावृणोन्मनव स्वाभिने विविकमम । २। ७। ६ विविकमो
 रक्तनामग्नयनोऽस्मन्मन्त्रार्मी मद्रक्तन्निग्राधरूप-
 विवृद्धावदानम्पाटिकवर्ण इत्येवमनुमन्त्राय स्तुत्वा नन्वा
 वदपु कल्पेषु नन्वादपंकजमेव श्रीत्या प्रणमन्मन एव
 दत्तवानमि नमर्थो ननु मम वामन । २। ७। ७। वामनो
 मम मरुतवर्ण तामग्नयन काममुत्पादिन्वात्रिन्येवं
 त्वेजगर्णो गीन्वेव प्रणम्य परिशुद्धमनस्को जन्मदुःखा-
 त्रिवृत्तो यथा स्यां तथा मम दुष्टं मनो नाशितवान्
 तव किं कुर्यां मम श्रेयसः । २। ७। ८। श्रेयसो गत-
 तामग्नयन इत्येवं नक्तदिवं प्रलप्य व्याकुलीभूय
 नयनजलं प्रवहन्तुष्णं निःश्वस्य निःश्वस्य ममदेतकृ-
 पापनाशाय सुखवृद्धयेऽनृदिनं न्यां मयि सप्रतिष्ठं
 निवेधितवाननि मम दर्पाकेश । २। ७। ९। दर्पाकेशोऽ-
 स्मदुपकारको लंकागक्षमकुलकाटिन्यनिवर्तक उपका-
 रकोऽस्मन्मन्त्रार्म्यमरुतवर्मात्मेवं प्रयत्नं चेन्नतः प्रणम्य दृष्टं
 जानीहि ज्ञात्वा व्याधुग्धमपि न त्यज ननु पूर्ण पद्म-
 नामम । २। ७। १०। पद्मनाभो निरुच्छ्रायशुद्धय-
 न्महात्मा मर्त्यवान्मन्त्रार्मी मां विनश्य मद्गमेव स्वात्मानं
 ददन्कल्पको ममाहृतं वारुणकपलाटकमदभावेऽहमर्मा-
 चीनाचलवान् दिव्यानां नावको मन्त्रार्मी दामोदरः ।
 २। ७। ११। दामोदरमन्त्रायकारणं भूमिं भविष्यन्तं

भवति किं सामर्थ्यं ज्ञातुं कस्य चिदित्येव प्रगमनो दामो-
दरूपयोः शिवस्य दिदृगस्य च भवति किं सामर्थ्यं
ज्ञातुं मन्मत्स्वामिनं मन्मत्सुद्वर्णम् । २ । ७ । १२ ।
वर्णमहासगिज्योतिग्मप्रधानपुरुषं कृष्णं दीर्घव्यासो-
द्वन्तं सुन्दरकुरुकापुर्गशठकोपेन कृते द्रविडमालासहस्र
पद्मा द्वादशार्गीतियुक्ता द्वादशनामगाथाः स्वामिनश्चर्णौ
प्रापयेयुः । २ । ७ । १३ । श्रीदिव्यमूर्तिचरणान्वेन शरणम् ।

नैव ज्ञानविमलतानमर्जनेन हेन ये मामका इति वदन्नाधि-
मनसं सः । नभ्य स्वरूपगुणचेष्टितवाचिनामभूतद्विषदकमुखगे
सुन्दरं सुनीन्द्रः । १७७ ॥

मर्वादिस्मर्पनायस्त्रिभवनजननीवल्लभः स्वाश्रितार्था
विश्वग्याप्त्यानिर्दीप्तो विमलस्तिरसुनः स्वाधिसद्भक्तिदायी ।
विश्वान्त्ये नामनागन्धविभवरसदः स्वान्तनिर्वाहयोग्यः
स्वार्पितो वन्द्यमेता स्वजननिवृततया द्वादशान्याभिरुचे ॥ १७८ ॥

अष्टमं शयनं सर्पशय्यादशकम् ।

शयनं सर्पशय्यायां सुन्दरगङ्गाङ्गनाल्लिङ्गनमुभयो-
स्तयोः काण्ड स्वयमेव सदृशो भवति सर्वपदार्थानां
पदकाण्डं प्रतिवृत्तन्ममानं निर्वायनाम् । २ ।
८ । १ । नैर्यमाणदुःखजन्मप्रपुन्यन्यथावत्ता-
यद्गुणगदितमोक्षकाण्डं पुष्पितशीतलजलद्वन्द्वं गज-

दुःखनिवर्तकस्य सुन्दरशीतललल्लस्य ममाद्विनी-
यनायकस्य मन्त्रः । २ । ८ । २ ॥ अथाऽजो भवति
महर्ता हरे भवति उत्पादितस्वनाभ्या मदांगमाश्रित्य
संश्लिषच्छ्रीभृत्वा स्ववसति स्वोचितचेष्टितो महान्ति
चेष्टितानि सर्वत्र द्रष्टव्यानि । २ । ८ । ३ । विषयान् पंच चर-
तामिन्द्रियाणां पचानां निवृत्त्यानंदान्तशून्याद्वितीयदेश-
प्रेप्सवो व्याकुलीभूय यथा नश्येयुस्तथाऽमुगन्धनयतः
फलाग्रगे गुणऽवगादध्व निगंतम् । २ । ८ । ४ ।
निगंतरदुःखजन्मप्रभृतीनामन्येषां सर्वेषां नाशगहिता-
द्वितीयकारणं त्रितोकाग्नको हयो भृत्वा कच्छपो
भृत्वा मत्स्यो भृत्वा मानुषो भवति देवादिदेवग्वामी
सम तीर्थः । २ । ८ । ५ । तीर्थलोकविक्रान्तकचर-
णयोः सुंदरपुष्पदाम समर्प्य तदेव शिवशीपे स्वयं दृष्ट्वा
पार्थिव निरूप्य निश्चितं शीतलल्लस्यकमहन्त्वं पुनश्च
केनचिद्वक्तव्यं स्थितं किम् । २ । ८ । ६ । शयित्वो-
पविश्य स्थित्वा कान्त्वा वगदो भृत्वाऽथः प्रविश्योद्दि-
गति स्वांतगाछादयति निगंत्यति पृथुलमहाभुजः
सम्यगाद्विगति भूमिसंज्ञम्वियं स्वामिना क्रियमाणव्या-
मोहं को वा पश्यति । २ । ८ । ७ । पश्येत्को गदीयं
कृष्णं को दर्शनप्रकारं भक्षणं कथ्यमाने सर्वे लोका
एककवलाय न पर्यासा इव स्वभावो गंदः प्राणोऽन्ये

सर्वपदार्था अर्थो पार्थानपि न त्यजति व्याप्यास्ति
 सर्वत्र । २ । ८ । ८ । सर्वत्रास्ते कृष्ण इति वदते
 पुत्राय कुम्भ्यन्त्यत्र नास्ति किलेति हिरण्ये स्तंभं
 ताडयति तत्र तत्काल एव स यथा नश्येत्तथाऽऽविर्भ-
 वतो मम सिद्धिस्वामिनो महत्त्वं विचार्य स्वभावं किम-
 न्यः २ । ८ । ९ । गुणशालिमोक्षस्वर्गनरक्रांतानामति-
 शयशालिदेवमध्यानां सर्वपदार्थानां सहकारिकारणं
 बीजं च भूत्वा व्याप्याद्वितीयतया स्थितं वर्षुकमेवस-
 दशवर्णं मम कृष्णमहमरक्ष्यम् । २ । ८ । १० ।
 नेत्रतलयो रक्तं नीलविग्रहं स्वामिनं भ्रमराकुलोद्यान-
 बलुदिवरुदेशवता गीतिश्रेष्ठयुक्ते द्राविडसहस्र एतदशके
 शका आकाशोपरि बेलक्षणेन स्थित्वा नियमयन्ति
 सुमहापदम् । २ । ८ । ११ ।

श्रीदिव्यसुगिचरणाविव शरणम् ।

जान्मान्वायिन्वपि द्वेः प्रियतामेवः य

सर्वान्मनस्वजनयन्मतिरुमेत ।

मोक्षप्रदत्वमुपदिश्य तदाभिमख्यता-

लाभान्स्वलाभमधिकं चदमन्यते स्म ॥ १८ ॥

प्राप्याकाराण्यन्या नतिरुदरणादिभमुष्ट्यादिशक्त-

निर्म्मामानन्ददेशान्वयन इरजगौ रक्षणार्थवतारान् ।

सुप्रख्यातानृमानादिविशिष्टरक्षणद्वयस्तिर्गन्विष्यवत्त्वा-

टनेद्रांरुदयमावातविलफलकृतेर्मुक्तिमोक्ष्यं मुकुन्दे ॥ २० ॥

नवमं सुमहापदप्रकारदशकम् ।

॥ १ ॥

सुमहापदप्रकारमपि न वदामः त्वद्रक्तमहापादपदं
 शिगमि योजय शीघ्रं हस्तिपशुदुःखनिवर्त्तकोपकारक
 स्वामित्र दासोदमपेक्ष इदमेव । २ । ९ । १ । इदमेवाहं
 त्वत्तः स्वीकुर्यां सर्वदा ममांजननिविडज्योतिर्मणि-
 वर्णं मन्त्रामित्रं दुष्प्रापन्वच्चरणं मया प्राप्तुं ज्ञानदस्तं
 प्रयच्छ कालक्षेपं मा कृथाः । २ । ९ । २ । मा कृथा
 दुष्कमेति कृपां कुर्वन्मदीयदस्तव्यातचक्रं कृष्णोपका-
 रकं कफज्यातकंटाग्रनेत्रेपि त्वच्चरणं निरंतरं स्तोतु
 कृपां कुरु ममेव । २ । ९ । ३ । ममेव दास्यं कुरु सर्वदा
 पीति मन्मनस्येवागत्य मध्ये विच्छेदमंतरा स्थित्वा
 स्वार्थमेव मां स्वीकुर्विदमेव ममेव कृष्णविषये मया-
 स्वीकर्त्तव्यो विशेषः । २ । ९ । ४ । अनिगधाश्रयं
 मोक्षं स्वर्गं नरकं मरणं प्राप्नोतु न प्राप्नोतु अहं च
 जन्ममृत्युं बहुजन्मानं स्वामित्रं विस्मरणं किंचिद्विना
 सर्वदाऽनुभवेयम् । २ । ९ । ५ । आनंदशालिदेवलो-
 काऽलोकानंदशालिज्योतिर्विकासकस्वामित्रानंदशा-
 लिचित्तवाक्कायव्यापारैः मदानंदं प्राप्य त्वां ननु-
 मागच्छ । २ । ९ । ६ । आगच्छ त्वच्छीरादहं सु-
 मयोग्यो विचलमहमागत्य यथा प्राप्नुयां तथा प्रदद-

त्वां मद्वदये प्रवेशने मदाऽनुप्यन्मम सर्वदिने सर्व-
 काले । २ । ९ । ७ ॥ यत्किञ्चिन्काले स्वामितया
 मदनस्मितपुमि चेदन्यस्मिन्सर्वकाले किमपि न
 यान्तेऽतिशयितेवन्दविमले कवलीक्रियमाणमच्छ-
 र्कणफल त्वामदम । २ । ९ । ८ । अहमेव मां
 ज्ञातुमशक्तोऽहमेव मदीयमेवेत्यनिष्टम् अहमेव त्वं मदी-
 यमपि न्वन्तेवाकाशस्तनय यदिविषदवृषभ । २ । ९ । ९ ।
 वृषभंश्चेन्मम च जित्वा सौन्दर्यशालिलंकां भस्मीकृत-
 वदधिकप्रभायुक्तज्योतिर्न विश्वमिहि मां त्वत्सुवर्णच-
 र्णयोयोजय शीघ्रमन्यत्र गंतुं कदापि न त्यज । २ ।
 ९ । १० । अजहन्सुदर्शनं वामिषिपये आश्रयणम-
 न्यजनोदारकुसुकापुगीशयकोपेनोक्तेऽनर्शुन्ये महत्त्वे
 एतदयं न नाशगदितयद् कुर्वीतुर्वमानानाम् । २ । ९ । ११ ॥

श्रीदिव्यमूर्तिचरणौव भगवत् ।

मोक्षदं नमुन्यन्त्य मन्द विदुः

मोक्ष मदादृममदसकं पश्ये ।

आन्येष्वन्य पश्येति न कस्य

मोक्षायवन्तु नवमं निरुपायितेन । १२ ॥

श्रद्धेयस्यात्रियोगं शुभमस्ति सदा मोक्षसाधनं यदेतं

स्वासे सारोपकर्म स्मृतिमलशक्ति आन्यादं श्रीनिष्ठयम् ।

आप्तां कायात्मस्यप्रदमननरसद्यत्तमस्यस्यार्थगार्ह

विमुक्त्यादारयन्तं वृत्तगतिचरणं नवपतिन जगत् । १३ ॥

यस्य पोतेः सह दक्षिणीभिर्गन्धिवस्य मालिकुंशौलेष-
 र्वतस्य मार्गलमे नञ्चितनमेव समीचीनम् । २ । १० ।
 ६ । समीचीनमिति चिन्तयंतु नरकमञ्जनमकृत्वा
 भूमिं पूर्वमुद्धतवतो दीर्घवासस्थानालयस्य निर्मल-
 कल्पादिध्यायितमालिकुंशौलेगिरिर्दक्षिणमार्गेण प्राप्या-
 भिगमनमेव बलम् । २ । १० । ७ । बले कृत्वा सर्वदाव-
 लमविनाश्य बलोत्पादकमाख्यालयं प्रदक्षिणीकृतं दिवि-
 पद्मिमालिकुंशौलेप्रदक्षिणीकृत्यान्वहतमभिगमनं न्या-
 यम् । २ । १० । ८ । न्यायमित्यनुसंदध्वं प्रबलपापे
 मञ्जनमकृत्वा पिशाचस्त्रीसंहञ्चुचितमहालयं बालग-
 जसंचाश्रितं मालिकुंशौले आश्रयितुमध्यवसाय एव
 विश्वसर्वायो विजयहेतुः । २ । १० । ९ । विजयसा-
 धनमिति चौर्यं कापट्यं चाकृत्वा वेदं प्राग्निशर्दीकृत-
 वता दृढालये सवाममयुगाश्रितं मालिकुंशौलेकुसुमवि-
 काशवत्पर्वते प्रवेशः पदार्थः । २ । १० । १० । पदार्थ
 इत्येतं लोकं मृष्टवतो गुणविषयेऽज्ञानशून्योदागकुल्या-
 पुर्व्युदागशटकोपेन वेशयोत्पादनार्थं प्रणीतेऽद्वितीयम-
 हस्य एतदशकं कृपावनश्रग्वी संश्लेषयेद्विनाश्येव ।
 । २ । १० । ११ ॥

श्रीदिव्यसुखिचरणावेव शरणम् ।

तमन्निर्जायितमिहैव हासः यदातु-
मामेदिषान्धनमर्धाधर्मिन्यवेत्य ।

माप्ये तमेव च तदन्वयिनं च सर्वं

माचोक्तशम दशमे दशके सुनीन्दः ॥ २० ॥

दीप्ताश्वस्यभावं मन्वशितजलजं वपुकाभोद्वणं
शान्तलुचाभिगुणाभिनमतिविदमद्वेतिमार्पितगव्यम् ।

संरम्भेनित्तपन्भूमि प्रजमदतृगुणं पुनराचेतनान्तं

पुर्वान्वाय भूर्नातां शुभमन्विर्वागाम्भ्यानतो निर्विशेषः ॥ २२ ॥

इत्यनुत्तान्यमद्वलणविगहनया मानुषत्वे परत्वा

सुधा-वादावभुम्भा व्यसन्नहरतया स्थानिसंप्रानिमस्त्वात् ।

वैमुख्यत्रामयोगान्निजमुत्तद्वनान्मुक्तिसारस्य दाना-

त्कैकयोद्येडयभावा-दुभनिलयतया चातिभोग्यं द्वितीये ॥ २३ ॥

इति श्रीनद्वक्त्रगीतां द्वितीयं शतकं समाप्तम् ।

अथ तृतीयशतके प्रथमं किरीटज्योतिर्दशकम् ।

— >> << —

किरीटज्योतिस्तत्र सुखज्योतिर्विकसितं किं चम्प-
ज्योतिस्तद्विधिततामरसज्योतिर्विकसितं किं स्वरू-
पज्योतिर्गङ्गां बहुधूपणानि त्वत्सुन्दरस्वर्णकटिज्योतिः-
संवलितं किं लक्ष्मीकांत विचार्य वद । ३ । १ । १ ।
विचार्योक्ता ताम्रगम् त्वन्नयनचरणशयस्य समं न
प्रतप्तपृष्ठमसीचीनं स्वर्ण त्वज्ज्योतिर्विप्रहृकान्तेः समं न

उपमानमुक्त्वाऽयं लोकस्त्वां स्तोतीति सर्वमन्यन्तं प्रायेण
 प्राप्तोक्तिरूपं कृतवन्त्येव सूचयति परं ज्योतिः । २ ।
 १ । २ । परंज्योतिस्त्वं परंभवत्त्वां विहाय पश्चाद-
 न्यम्य कस्यापि परंज्योतिषोऽभावेनोपमानरहित-
 नया वर्तमान परंज्योतिस्त्वदन्यथासं लोकं सृष्टवन्म-
 दीयपरंज्योतिर्गोविंदप्रकारं वक्तुं न शक्नोमि । ३ ।
 १ । ३ । असमर्थायां मत्स्यामप्यतत्कुसुमशिरसि महा-
 भुम्यां त्वन्मधुवर्गकुसुममदशश्रीविग्रहे मनो निवेशयतु-
 मममर्धचंद्रमयमतिमदाः विक्रमस्तुलसीविषये त्वं
 मता निवेशितवाननि महापृथिवी न क्लिश्येत् । ३
 । ३ । ४ । अक्लेशमागच्छन्तपःफलं विक्रमवर्कि-
 रणनेत्रोविग्रहो भुक्त्वाऽक्लेशज्ञानो मर्यादां विना
 सर्वं व्यापवानसि भविष्यत्कालवर्त्तमानकालभू-
 तकालो भुक्त्वा लोकमेकरूपतया रक्षसि गुणान्
 कालमन्यन्तं कथं वदति । ३ । ३ । ५ । अध्येतॄणां
 स्वाध्यायाः सर्वे यावन्मु लोकेषु यावत्प्रकाराश्च सांभु-
 त्वदृग्मपृष्ठा नान्यत्र गच्छन्ति कुसुमशोभमानक्षेत्र-
 तुलसीकिरीटपुष्पाद्यङ्गनाविष्टितवक्षस्क किमुक्ताहं
 स्तवति ३ । ३ । ६ । गतोनागो बहवः स्युस्त्वदंतश्चतुर्मुखं
 व्यापकल्लोकान्सर्वात् सृजति प्रथमं सृष्टवानसि
 अतिशयितगुणदग्निप्रवृद्धं दग्ना उचुक्ताः पारिवार्यामरा-

स्तुवंति चत्वरदन्दिगुणा मालिन्यं न प्राप्नुयुः किम् ।
 ३ । १ । ७ । निर्मलनेत्रोविग्रहो विक्रमगदितः संको-
 चगदितो निर्मलज्ञानः सर्वान्मा सर्व व्यापमाननि
 निर्मलपानिभितभूषणवदमन्तारो मार्गे प्रापञ्चेन्निर्म-
 लन्वत्पादकुसुमज्योतिर्मालिन्यं न प्राप्नुयान्किम् ।
 ३ । १ । ८ । अकुटितर्ताक्षायचक्रमुदक्षिणो नमदनु-
 गगगजं गिश्चयिपुः पतत्रिणं नचाय्योविधुतांसि अकु-
 टितज्ञानैकोपकण्ठो • विक्रम्वल्लोके आश्रितजनान्
 रक्षसि चत्वरदुज्ज्वलनेज्जम्बिनेद्विते न भवेन्किम् ।
 ३ । १ । ९ । वेदरूपननुवेदांतःस्थितविकरकनेज्जक्रमणे-
 तात् लोकांन्मर्वांसृष्टोद्भूतं निर्गीयेंद्रीयाक्रांतपातसि
 चंद्रकलाहटजं चतुर्मुखं इंद्रं च स्वाभिन्वं ज्ञात्वा
 स्तुवन्मु वेलक्षण्येनाचम्भानं विन्मयः किम् । ३ । १ । १० ।
 आश्चर्यानाश्चर्यं चकार्यज्ञानंरद्वेद्यं जयकीर्तिन्दुदुवृ-
 द्धिस्थानं विशालं कुम्भापुरीशट्कोपेन अन्यथाज्ञानं
 विना प्रणम्य प्रणीते सत्य एतद्वशकमुर्जाव्य जन्म
 च्छिद्रान्छिद्राद्यमानत्रिविधजलभूम्याम् । ३ । १ । ११ ।

श्रीदिश्वसृग्विचरणावेव अग्रणम् ।

आद्ये मूर्तायगतकर्म्य रत्नार्द्रभवं
 गणादमोन्मयवयवाभरणानिरूपयन् ।

ब्रह्मादिवागविषयं च भट्टाप्रणयं
 सौन्दर्यममहदयककडन्तिष्ठहंस ॥ ११ ॥

महिम्ना ॥ १५ ॥ त्वत्तत्त्वमसि ॥ त्वत्तत्त्वमसि ॥ त्वत्तत्त्वमसि ॥
 त्वत्तत्त्वमसि ॥ त्वत्तत्त्वमसि ॥ त्वत्तत्त्वमसि ॥ त्वत्तत्त्वमसि ॥
 त्वत्तत्त्वमसि ॥ त्वत्तत्त्वमसि ॥ त्वत्तत्त्वमसि ॥ त्वत्तत्त्वमसि ॥
 त्वत्तत्त्वमसि ॥ त्वत्तत्त्वमसि ॥ त्वत्तत्त्वमसि ॥ त्वत्तत्त्वमसि ॥ २४ ॥

द्वितीय विविधजलभूमिदशकम् ।

— — — — —

विविधजलभूमिसमुत्पादयन्मन्त्रेववर्णं तद्दिने त्वद्-
 तन्मन्त्रं शरीरं मां भूमामि कृद्दिनव्याधिनिवृत्तये
 यापयति निर्मलं विद्रव्यं कदा वाहं त्वामितः परमागत्य
 प्राप्तव्यं ॥ १ ॥ २ ॥ १५ त्वत्त्वन्महाभूमिमाक्रान्तव
 न्महाभूमि त्वद्दुमहाभावा बहुजन्मसु प्रविशन्नहमनादि-
 महाप्रवृत्तयानुवन्धान्ममलं चित्त्वा त्वन्महाचरणो
 प्राप्त्य विपुलं कस्मिन् काले ॥ ३ ॥ २ ॥ २ ॥ हतनात्मा-
 धनस्यार्थं हतनं कृत्वा भाग्ययुद्धे सर्वं मेन्यं महाभूमौ
 गमयन् मन्त्रामिन् कृद्दिनसंवल्लपापानि चित्रमा-
 नानि न चित्रं वद मया त्वां प्राप्तुमेकमुपायम् ।
 ३ ॥ २ ॥ ३ ॥ आतृप्तजानानां मृतेजोरूप सर्वदा विक्रम-
 संकोरो विना सर्वत्र पूर्णं मन्त्रामिन् नैवमन्यत्र
 सर्वत्र दिव्या त्वत्त्वमसि ॥ त्वत्त्वमसि ॥ त्वत्त्वमसि ॥
 त्वत्त्वमसि ॥ त्वत्त्वमसि ॥ त्वत्त्वमसि ॥ त्वत्त्वमसि ॥ २५ ॥

त्यापि मन्मनमि त्वमशेषित्वं न करिष्यादमेवेदं
 म्याच्चेदुच्छृष्टपूर्णातमीमिनन्नुमुपधाचणं मन्त्रामित्रहं
 त्वां क्तागन्याभिगच्छामि । ३ । २ । ५ । कु-
 र्यां न कुर्यामिति तावोचं पूर्वकालेऽह्यमार्गानाम्वाय
 दृष्टेऽभवं नानावदुसहस्रं प्राणिनः गृष्टवन्पगम त्वन्म-
 र्मागेनम्वर्णज्योतिश्चरणौ प्राप्तुर्यां कदा । ३ । २ ।
 ६ । मदा वयं स्थित्वास्थित्वादुःखित्वा चेतः मन्व-
 ज्ञानमंतरा पापजन्मसु मग्नाः सर्वदा सर्वत्राविच्छेदं
 पूर्णतया स्थितं मन्वज्ञानज्योतिः कृष्णं प्राप्स्यामः
 किम् । ३ । २ । ७ । आश्रितदुःखपापानि न मोचि-
 तवान् विच्छेदमंतरा त्वच्चरणौ न ध्यातवान् व्याप्ताना-
 दिगुण कृष्ण मन्वर्णज्योतिगकंदामि विदुःशमाणोऽहं कुत्र
 प्राप्तुमाकंदामि । ३ । २ । ८ । आकुश्याकुश्या दोग्धा-
 पवनगुदायां स्थित्वा पतपिष्टोऽहं बहुकालं मार्गं विमुह्य
 व्याकुलो भवामि मादगं तदा गोमसुहं गभितयंतं लोका-
 न्मवान् कान्तवंतं भवामिनं कुचेतः परमभिगच्छामि । ३ । २ ।
 ९ । प्रातिकाले यमभदानां पाशे विमुक्तं व्याकुलता-
 रूप तन्वलेशान्मवान्दृगकर्तुं नानाशास्त्रज्ञानं मत्कृष्ण
 दृष्ट्वा स्मर्यं प्राप्य मच्चेतः प्राप देव्यमात्मा । ३ । २ । १० ।
 आन्मनां मवेयां लोकानां भवामिनं कोकिलकान्तोद्वा-
 नदक्षिणकुरुकापुर्गीगठकंपस्य दोषहितशब्दमवगमा-

लानहस एतदशकमात्मनि शरीरं मांसमयं निव-
र्त्तयेत् । ३ । २ । ११ ॥

श्रीदिव्यसुगन्धिगणावेव शरणम् ।

नमोन्नितस्वकरणस्तु हारि यथेष्टं
मुने न चाहमिति भित्तमतिशङ्कारिः ।
आभासितश्च हाङ्गणा स्वमहत्तयेव
भोग्यमतिरिति तत्कथितं द्वितीये ॥ २२ ॥

स्रष्टाकान्ता च लोकान्द्वन्द्वरणिभरानन्यभोग्याद्भयमुग्म-
भित्तोऽप्यत्रोरूपो निगन्धिरसदस्वाग्निरव्यक्षमूर्तिः ।
नित्यागम्यस्वपादो निन्विलवसुमतीगोपनस्वावितृत्ति-
मृगन्धुनिर्मनीया यमपरवशतां प्रैति लोकिकनाथः ॥ २५ ॥

तृतीयमवधिशून्यकालदशकम् ।

अवधिशून्यकालं सर्वं सहचारी स्थित्वाऽप्रच्युति-
कैकर्यं कर्तुं वाञ्छामो वयं महाध्वनिनिर्झरे श्रीवेंकटे
लोदर्यशालिगज्योनिषो मत्स्वामिनो नाथनाथस्य ।
२ । ३ । १ । मन्त्रितृपितृपितृपितृपितृपितृश्च पूर्वा
दिविषट्त्रिदिविषट्त्रायकेन सह विकीर्णपुष्पविकाशक-
श्रीवेंकटेऽन्तर्गुणो मेवसुन्दरः स्वामी । ३ । ३ । २ ।
स्वामी माय्याभरणशालिगतामन्मनयनो रक्तफला-
वगो नीलगन्तं प्रमत्तपूर्णपर्वतद्वदनीरश्रीवेंकटे संख्या-

शून्यानादिगुणो दिविपदीगः । ३ । ३ । ३ । ईशो
 दिविपदामिति वदामीत्युक्तो तत्तेजः किं श्रीवैकट्यवतः
 नीचः किञ्चिन्पृथितिशून्ये मयि पाशं स्थापितवतः पर-
 मप्रमज्ज्योतिषः । ३ । ३ । ४ । ज्योतीरूपः सर्वलोकसेव्यः
 आदिमृत्तिगित्युक्तावुत्कर्षा भवति किं वेदिकानां सक-
 लवेदामृतं दोषरहितगुणश्रीवैकट्यवतम् । ३ । ३ । ५ ।
 दह्येगन्तृगानि ते सन्त्यमुपयुग्मपरि पापानि सर्वाणि स्वयं
 स्वेषां समीचीनमेव कुर्मुः वैकट्यामिने नम इति रूपं
 सुष्ठु प्राप्तं तद्गताम् । ३ । ३ । ६ । वदंतो महापुण्यं
 जलं तेजो धूपमादाय सादरं दिविपदो दिविपन्नायकेन
 प्रगम्य वर्द्धन्ते श्रीवैकटोऽस्माकं नमशालिमोक्षं दद्याद्वि-
 शालपर्वत एव ३ । ३ । ७ । पर्वतमादाय शीतवर्षाद्रक्षितवत-
 स्तदा भूमिमाक्रान्तवत उपकारकस्य परम्य आगत्या-
 श्रयणीये श्रीवैकटमहापर्वत एकस्मिन्नेव मूर्तिनेऽस्माकं
 पापानि नश्येन् । ३ । ३ । ८ । नश्येज्जगज्जन्ममरणं च व्या-
 धिनाशप्रकारं कुर्वन्श्रीवैकटगोपकालोन्मीलदंघ्रितामरसं
 वाचि मनसि च निवेशयताम् । ३ । ३ । ९ । कलत-
 कालावधिं सन्निहितं प्राप्य कुशकाश्यात्प्रागाश्रयत
 विस्तृतफणफणिशयनस्य श्रीवैकटस्य निविडोद्यानं
 निविडतामरमतयाकनितं वम् । ३ । ३ । १० । पादं
 प्रसार्य भूमिमाक्रान्तवतं स्वाभिनं दीर्घाद्यानकुहकापुरी-

शुक्लोपोक्तोऽसदृश सदस्य एतदशकं समर्था सुरवयंति
श्रियं प्राप्य भूमौ श्लाघ्याः । ३ । ३ । ११ ।

श्रीदिव्यमृरिचरणावेव शरणम् ।

सर्वत्र सर्वसमये सकलाम्बवस्था

स्वभयं यन्निविष्टदास्यरमान्मुनीन्द्रः ।

श्रीवक्राद्विनिर्दयस्य परस्य पुंसो

निन्सीमशीलमुष्णमप्यवदन्तृतीये ॥ २३ ॥

स्थानेत्कपोल्लुदीपं श्रमदरवपुषं स्वांगपर्याप्तदूषं

तेजिष्ठं नीचयोगाप्रगमितभुवनं पावनं सन्नतानाम् ।

प्राप्यदेस्यानमंदःप्रशमनविषयं वन्धविच्छेदिपादं

मेमे शीतान्निधानत्रयमशुभवमति लंभितार्चाभिमुख्यम् ॥ २६ ॥

चतुर्थमभिष्टुतसमीचीनदशकम् ।

अभिष्टुतसमीचीनाद्वितीय इति किं वदामि सदृश-
रहितगुणवृत्तिगति किं वदामि प्रकाशमानशीतलसागर
इति वदामि किमग्निगति वदामि वायुगति वदामि
व्यामाकाश इति वदामि किं दीर्घप्रभतेजोद्वयमिति
वदामि न्यागगदितमिदं सर्वमिति वदामि कृष्णस्याह्वा-
नप्रकारः कः । ३ । ४ । १ । आह्वानप्रकारं ज्ञातुं न
शक्नोमि पर्वताः सर्वे इति वदामि अभिलषणीयगुण-
वर्धमिति वदामि प्रकाशमानाग्नाग्ना इति वदामि

जिह्वाऽभ्यस्यमानाः काला इति वदामि ज्ञानस्य
समीचीनप्राण इति वदामि व्यानगुणकृष्णस्य मन्त्रा-
मिनः पंकजनयनस्य । ३ । ४ । २ । पंकजनयन
इति वदामि प्रवालगन्तावर इति वदामि सुंदरकि-
णचरण इति वदामि अंजनवर्ण इति वदामि रक्तकि-
णकिरीट इति वदामि श्रीश्रीवत्सवन्ता इति वदामि
शंखचक्रवानिति वदामि जातिभागिक्यम् । ३ । ४ ।
३ । जातिभागिक्यमिति वदामि अविशालिस्पर्श
मुक्तेति वदामि जातिनमीचीनवदमिति वदामि
विच्छेदगदितसुंदरीय इति वदामि आदिसुंदरज्योति-
रिति वदामि आदिसुंदरपुरुष इति वदामि कस्यप्यभा-
वकाले स्थितं पितृगमच्युतं निर्मलम् । ३ । ४ । ४ ।
अच्युतोऽमल इति वदामि दानजनगपतिवर्तकाशा-
स्यमहोपधमिति वदामि समीचीनसमुद्रासृतमिति
वदामि तद्रसव्यं इति वदामि पद्मसौदन इति वदामि
पुनर्जनमिति वदामि फलमिति वदामि पय इति
वदामि । ३ । ४ । ५ । पय इति वदामि चतुर्वेदफल-
मिति वदामि समयन्यायशास्त्रमिति वदामि ध्यामो-
हयच्छूकणगानमिति वदामि एतेषु समीचीनमतिशयित-
मिति वदामि कर्मानिष्ठाधिफलमिति वदामि कृष्ण
इति वदामि ध्यामोहकानिति वदामि भार्याति वदामि

दिविपदामादिम् । ३ । ४ । ६ । दिविपदादिरिति
 वदामि दिविपदेव इति वदामि दिविपद्भोग इति
 वदामि दिविपदां सर्वमिति वदामि अन्यूनैश्वर्यमिति
 वदामि अन्यूनस्वर्ग इति वदामि अन्यूनमोक्ष इति
 वदाम्युज्ज्वलमणिवर्णम् । ३ । ४ । ७ । उज्ज्वलमणिवर्ण
 इति वदामि एक इति स्तुत्यनया स्थितशीतलचन्द्रजटा-
 वानिति वदामि चतुर्मुखदेव इति वदामि रक्षणप्रीतिमंतं
 लोकान्सर्वान्सृद्धा तः स्तूयमानतया स्थितं मधुमत्कु-
 मुमनुत्पत्तीकमन्मन्स्वामिनं कृष्णं मायिनम् । ३ ।
 ४ । ८ । कृष्णं मायिनं नमुद्रं मथित्वाऽमृतं स्वीकृतवतं
 स्वामिनमन्युतमनंतमनंतोमर्गुपममर्ष्यं सम्यक्छयानं
 भूमिं निर्मायोद्दीर्घवन्तं व्यामोहशालितं चित्तचितुमु-
 पायं ज्ञातुं न शक्नोमि यावद्यावांश्च स्वयमेव । ३ । ४ ।
 ९ । यावद्यावांश्च स्वयमेव भवंस्तेपांतिषां प्रतिसमयं
 नवंवशून्य इन्द्रियवंचकस्य वक्तुमशक्यो ज्ञानमूर्तिः
 प्रणमंशुकात्मनि विद्यमानिर्यावद्भिः किञ्चित्संबन्धशून्यो
 भावतां प्रप्नोति चेत् तमपि प्राप्नुयात् । ३ । ४ । १० ।
 सर्वोद्वेगवशादितशीतलमात्रमेव सदृशवर्णं समीपे
 विकस्य गोशानकुम्भकायुदाग्धट्टकोपोक्तं गानयुक्ताद्वितीय-
 सदृशं प्लवङ्गद्वितीयदृशात्माभ्यामशक्ता विच्छेदशून्यभोगं
 प्राप्याद्वियतेऽमर्गनिविष्टः । ३ । ४ । ११ ।

श्रद्धियमृगिचरणावेव शरणम् ।

नये जगत्समवर्त्तय विमोक्षार्थं
तद्वान्विनश्च सकलानपि शब्दराशान् ।
तान्भूतमौनिकमुद्धान्कथयन्प्रदार्थ-
न्दाम्यं नकारं वचनेन मुनिश्चतुर्थे ॥ २४ ॥

भूतस्तत्कार्यभूतदगुभनिजवदुषा दीप्तिमद्विः प्रदार्थः
पट्याम्बरादीवस्त्रेन्दुनिमुखगुभगाशेषशब्दप्रपञ्चः ।
नानाकारैः पुमर्थैर्जगद्विभक्तिभिश्चतनाञ्जनैश्च-
रुष्टं दीप्तिरुष्टं निर्गिरदतनुतया संनतुष्टाश्च तृष्टः ॥ २५ ॥

पञ्चमं निविडमहापुष्पितदशकम् ।

निविडमहापुष्पितोद्याने मग्नि शारेण वेदीकुनम्य
स्थितम्य हस्तिनः कृपां कृतवन्ते कालमेववर्णं कुण्ड-
मन्मत्स्वामितमुक्ता गीत्वोत्थायोद्गीय नमंभ्रमं नृत्यं
न कुर्वन्ति ये तेः कर्म किं वदत भीतलसमुद्रावृत्त-
भूमिस्थाः । ३ । ५ । १ । भीतलसमुद्रावृत्तम्यान्
स्वेषां भक्ष्यतथा हिनित्वा भुञ्जानानां दृढकटकचरणा-
मुगणाममगलं विचारयन्ते लक्ष्मीवद्भगवताश्च शीर्षं
प्राप्नुयुस्तथा गीत्वोद्गीय नर्त्तन्भुयाऽपंचरन्तो मृच्छालि-
लोक उत्पद्यन्ते प्रवल्पापेवोवाये प्रवृद्धेः । ३ । ५ । २ ।
पर्वतमुद्धृत्य पाषाणवर्षं निरुध्य गोममृद्धस्य विनाशं
निर्वात्तितवन्तमुपकारकमुक्ताश्च स्थित्वा सर्वदा शीर्षा-

सततं वरं ज्यन्तुस्त्रयम् प्राप्या उर्ध्वमाना गन्गसा
 तितरके मग्नाः स्थित्वा नन्वन्तो नद्याः । ३ । ५ । ३ ।
 पश्चिमोत्तरदिग्गते महत क्रयमानस्तत्र पीडितवन्तो
 रक्तप्रदातवदुःखापराधे श्रीकर्मणादिगुणं गीत्वा
 प्रणम्य तद्वत् जन्वा नन्विन्वाऽकमगिश्वात्तनं भुक्त्वा
 मन्वन्तः सज्जनमला फलं किं साधुजनमध्ये । ३ । ५ । ४ ।
 नाधुजन्वाधककंसस्य साधनार्थमादिसुंदरज्योतीरूपं
 तत्रागन्वाप्यत्र ज्ञानं नेदमलं गीत्वा प्रतिवीथ्यक्रमेण
 नृपन्तोऽर्जुन्य ज्ञानवत आगम्य किं जपेगुप्ते मनुष्याः
 किम् ॥ ३ । ५ । ५ । मनुष्या अन्ये सर्वे च भुक्त्वा
 सज्जनमनुत्तमं तद्वत्तु जन्मशून्यं विशालमसुद्र-
 शार्पितमनुत्तमं फलमिधुम्नं गेहं सध्वमृतं मौन्यं
 विना मनुष्या नन्वन्तः सर्वज्ञानस्वभावाः । ३ । ५ । ६ ।
 स्वभावादिनशतशाय पंचानां कृपां कृत्वा स्थित्वा
 भुक्त्वा भिन्नमेनां निर्वपितवन्तं परं ज्योतिः स्मृत्वा
 नन्विन्वा जन्मजिनेश्वरिणे दुराः निधिरा ये न
 मरेति ते मां सत्त्वद्वेषेन मनुष्या उच्यन्तां किं कुरुः ।
 ३ । ५ । ७ । प्रवृत्तजन्ममुन्दः शीतलद्रव्यनिर्माणेन चैकदे
 मन्वन्ति नानामानि बहुन्युक्ता प्रत्ययोन्मन्त इत्येव
 पश्येत् कदापि प्राप्ते च दुरा प्रविश्यादपि न्ये लोकेषु
 इत्यन्तु स्थित्वा नन्विन्वाऽभिनिरेषं यद्विन्वा नन्व-

पष्ठं रक्ततामरमनयनदशकम् ।

— * * * * *

रक्ततामरमनयनः सन् लोकान् सततं भक्षितवानेव
भूमिराकाशो मनुष्या देवा अन्यदन्यदन्यत्सर्वं भुत्वा
ऋतुव्यानप्रभञ्जानमाविर्भूयेतत्सृष्ट्वान् पुनर्नैविड्यशा-
लितेजसा सह भवन्नद्वितीयविरूपमूर्तिः । ३ । ६ । १ ।
विरूपमूर्तिः प्रथमवयाणां मूलं शापानां विद्यमानानां
निवर्तकं विशालसमुद्रशायिनं देवदेवं दक्षिणलंकां
दहनविजृम्भणं संहृद्बलवर्द्धनं पापनाशनं पंकजविशालन-
यनमक्रमं मनुवंतु । ३ । ६ । २ । अक्रमेण दिविपट्टिस्तृयमान-
तया स्थितं परमं परंज्योतिर्हस्तसंमेलननृत्यतन्त्रं मन्यं
मणिवर्णं कुम्भनर्तकं फणितनारुह्य तरंगितसमुद्रे सम्यङ्
निद्रां स्वीकृतवन्तं स्वामिनं गर्वो समीचीने दिवसे
निर्गन्तं सर्वदा स्तोतुं मनो निवशयत । ३ । ६ । ३ ।
निवशयत गुणमन्मनस्माति मयोन्यमानस्य मायिनो
गुणोऽस्मादृशामुक्तिः का तिष्ठतु प्रत्यहं दिविपदामी-
शिता चतुर्मुखो जटामिगः स्वामी चार्जवेन तत्पाद-
पंकजं ध्यात्वा स्तुत्वा मंचरंति । ३ । ६ । ४ । मंच-
रता वायुता सह विपुलाकाशः कठिना भूमिर्यस्थितः
सागरोज्ज्वलताऽग्निना सहोभ तेजसी देवा अन्यद-

न्यन्मर्वात्मभूतस्य ज्यामलविप्रहस्य रक्तनामरसनय-
नस्य कृष्णस्य दिविपत्रायकस्य वक्रवदुनीलकेशस्या-
स्मत्तेजःकिरीटस्वामिन आविर्भावः । ३ । ६ । ५ ।
जन्मताशशून्यस्तडांस्तादृश एकमूर्तिः मन् कोपेन
सह कृपां प्रापवांश्चरणयोरधो यथा प्रविशेत्तथा
स्थितः रक्तनयनं मद्भातं गन्धद्वयमुशब्दस्पर्शरूपतया
स्थितं मदिविषद्वयं विहायान्येन शून्यः सर्वकालं
च । ३ । ६ । ६ । सर्वकालं मन्प्राणस्य भोग्या-
मृतं मदीयपूर्णान्मानं निविडकांतिमज्ज्योतिर्नणिवर्णं
कुम्भनर्तकं श्रीमदमर्गमुनिभिर्निर्गीयमाणेषुफलमाश्र-
यत परिशुद्धमनस्काः क्षणमपि न तिष्ठेयुर्दुःखानि
३ । ६ । ७ । दुःखमात्रोत्पादकमदमत्कर्मभूतं तद्रहितं
उच्चैःस्थितमेकं ज्योतिः लोकान्मम निर्गीयांद्गीणवन्तं
मोहहेन्वाकर्षणकर्तृयमभयानां कृग्विषमच्युतं दशम्यस्य
सुतं तं विनान्यशरणवात्रास्मि । ३ । ६ । ८ । शरण-
भूतः पिता माता सह स्वयमपि भूत्वा तद्व्यतिरिक्तो
भूत्वा संकोचरहितामरकुलमूलं त्रयाणामंतर्गादिं भात्वा
ग्रयं लोकस्याः सोयमिति संशयं मा कुरुत मनसा
चिंत्यमानो यः स भवेन्महामुद्रवर्णः । ३ । ६ । ९ ।
समुद्रवर्णः कृष्णो दिविपत्रीलम्बं मम व्यासप्राणः
फणवदुरगभायने शयानः परंज्योतिः पूर्वं शतस्य दिवि-

तुमागच्छन्तीं सेनां दिवितुं पंचार्थं कृष्णमग्ने तदा ग्या-
वर्त्तकः स्वामी शब्दायमानचरणो द्रक्ष्यतः कदा नयने
३ । ६ । १० । चतुषा द्रष्टुमशक्यं मनसः सम्यक्
सुलभं मृच्छालिलोकस्थप्राणिनां सत्तेषां कृपां कुर्वन्
दिविपद्मं गानशालयुद्धानवलुतिदेशवता कुरुकापुरी-
शकोपेनोके गगनालिमहन् एतदशकेन भक्तत्वेन
भवनं सुवदतेऽभ्यन्यंतु । ३ । ६ । ११ ।

श्रीदिव्यमूर्तिचरणान्वितं शरणम् ।

तात्रिन्दितानपि विहातुमशकः

शरीरदुरासदनया विमुखाविचार्य ।

अर्थावितागसुखमन्वयुताच्च तेषां

मेवं च तेषु विमुखेषु शुशोच पठ ॥ २६ ॥

यमाशां वापहन्त्रां मणिकविममरार्थाशचिन्त्यां हृदिपद्मां

तत्तादृक्कुल्लङ्घ्यासुवदितमुकुटीं भावकप्राप्यपादाम् ।

शुद्धस्वाद्यन्वभावां यममदमयन्तीं भक्तार्थावृत्तिभङ्गां

नीचोच्चाभोष्टुतिं हरितकम्पवदत्रिमलार्चानुरक्तः । २९ ॥

सप्तममभिवर्द्धमानप्रभावदशकम्

ॐ नमः शिवाय ॥ १०० ॥

अभिवर्द्धमानप्रभावतेजोमूर्ति पंकजनेत्रमभ्यासे

भोग्यमस्मत्क्षीरममुद्रशायिनं परमभ्यसितं भाग्यवंतो

ये केचन न एव प्रत्यभ्यस्यमानजन्मसं परमात्रियम-

यन्तः परमाः । ३ । ७ । ३ । नियमयन्त परमं कृष्णं
चक्रवदुपकारकं अद्वितीयचतुर्भुजं पङ्क्तिशुद्धमणिवर्ण-
मस्मत्स्वामिनं पादौ विशालौ हस्तौ च प्रसाये नम-
स्यन्ति ये न एव त्वंदा प्रतिजन्मावकाशमस्मद्वानका-
नाथाः । ३ । ७ । २ । नाथं भुम्यान्वाकाशेन च स्तुयमा-
नमुगन्धितुलसीकुतुम्भं स्वर्णदीर्घचक्रं मम पितृमुपका-
रकं पादयोर्नतुं समर्थान् ये नमस्यन्ति त एवार्थाव-
मानजन्मावकाशेषु तवेष्ट्वस्मद्वामकाः । ३ । ७ । ३ ।
कटिव्याघ्रावगम्य कण्टिकवतः कटिमृगवतः पार्श्व-
व्याप्तसुवर्णसूत्रस्य सुवर्गकिरीटस्यान्यवद्वाऽऽभरणस्व-
भाववतः श्रीनारायणस्य भक्तानां भक्ताः खलु मन्त्र-
व्याप्तजन्मावकाशेषु तवेष्ट्वस्माकमस्मत्स्वामिनः । ३ ।
७ । ४ । महापुरुषाणां मत्तामसाद्यन्णस्वामिनोऽमराणां
प्रयामविनाशाय तदा पूर्णामृतं प्राशयितवतः पितृर्मा-
हान्त्यं प्रलपितुं समर्थान् प्रलपंतः खलु भविष्यत्तस्मिन्
जन्मन्यस्मदक्षकाः स्वामिनः । ३ । ७ । ५ । रक्षकं परमं
कृष्णं सुदर्शनोपकारकं मधुसूयंदिमुगन्धिमालं पङ्क्ति-
शुद्धमणिवर्णमस्मत्स्वामिनं प्रभाशालिज्योतिर्मनसि निवे-
शयन्ति ये न एवानादरमेतदा दानान् कृत्वाऽस्माञ्जन्म-
जन्मान्तरेभ्यो रक्षयुः । ३ । ७ । ६ । जन्मजन्मान-
रेभ्यो रक्षित्वा दामाश्रीन्वा गुणान्वर्द्धयित्वा स्ववरण

पुगलस्याधः स्वीकुर्वन्तः पितुः प्राचीनान्प्रलपितुं सम-
 र्थान् ये प्रलपन्ति न एव सामीचीन्यं प्राप्यास्मान्म-
 र्जोनीवप्रितारो विश्वमनीयाः । ३ । ७ । ७ । विश्व-
 सनीयं भूमिं सृष्ट्वन्तं श्रीवशसमुपरि केषामपि ज्ञातुम-
 शक्यं कुम्भीनस्कस्या अपि स्तुवंति चेत् एवास्माकं
 नानाजन्मसु प्रत्यवकाशमस्मन्नतव्यकुलाः स्वयमेव
 । ३ । ७ । ८ । कुलभारिणीर्जातयश्चत्तस्रोऽधोऽधो याव
 द्द्विषि सामीचीन्ये रहिताश्चण्डालचण्डाला अपि
 भवंतु दक्षिणधृतचक्रस्य स्वामिनो मणिवर्णस्य दासा
 इत्यनर्भिलिनातां दासानां दासा अस्मत्स्वामिनः । ३ ।
 ७ । ९ । पादव्याप्तं लोकं भुक्त्वा वटदले आहारवशं
 कुर्वाणस्य मदभेन केनापि शून्यस्य शिशुस्वभाववतोऽ-
 स्मन्स्वामिन उपहारकस्य दामदामस्वदामदामस्व-
 दामदामस्वदामदाना वयम् । ३ । ७ । १० । मृला-
 भिवृद्धशत्रुनाशाय तदा पंचानां कृपां कृतवन्तं मद्रा-
 पुरुषं मुंदरकुरुकापुरीगटकोपस्य संनिहिते कंकयं पाद-
 पूर्गे मदन एतदशकं तद्वत्तविषये समानं सम्यगभ्य-
 मितुं शक्ताश्च जन्मकर्तृत्वाभावः सिद्ध्येत् । ३ । ७ । ११ ।

श्रीदिन्यमृगिचण्णावेव शरणम् ।

तच्छोकशान्तिविषये हरिणा प्रसादा-

दाविष्कृतान्स्वगुणवैष्टितभोगशीलान् ।

आलोभ्य वेणवजनान्मुनिगन्धनतथा -

नाम्याय तानतिनदपे च समये सः ॥ २७ ॥

स्कीता लोकानिभूम्ना प्रयुचद्वृजया दिव्यमान्यास्त्रभाजा

सदस्याकल्पकल्पया त्रिदशमकृता रजर्णान्मुन्यरण्या ।

मुक्तस्तंमितादया मिश्रभूतमया शामया नियमया

शौरः कान्या जितानी स्वगुह्यतजन्मशक्तिः सन्मन्त्र ॥ २८ ॥

अष्टमं किरीटिन्दशकम् ।

॥ २९ ॥

किरीटिस्त्रिलोक्या तन्वा स्तूयमानगुणांघ्रि अगा-
 वसमुद्रमथन पश्चिवाहनध्वज मेघमण्डान्तर्वर्त्युपगति-
 नोत्कृष्टति तिष्ठति मम चेतः । ३ । ८ । १ । मन एव
 दीर्घनगरं कृत्वा स्थितवन्मम शरण दृढलंकाना-
 यकन्नविपभूमिजिवृक्षया वामनीभूतवंचकेति वदति
 सर्वदा मम वाक् । ३ । ८ । २ । वाचैव स्तोतुं कृपां
 कुर्वदिविपन्नायक कालोद्यद्दालचंद्रकांतिप्रकाश्यवंश-
 गृहेषु क्षीरनवनीते चोर्वेभ भुक्तवन् गोगोप मातार्गति
 पगसृजतो मम हस्तौ । ३ । ८ । ३ । हस्ताभ्यां सम्यक्
 प्रणम्य प्रणम्य त्वां सर्वदा शरणकालमपि किंचिद्विच्छेदं
 विना फणशालिमर्ष आरुह्य शयानं परं त्वां यथार्थतया
 द्रष्टुमात्रियेने मम चक्षुषी । ३ । ८ । ४ । चक्षुभ्यां
 द्रष्टुमागमिष्यतीत्याशया मुमि स्वीकृतवतो वामनस्या-
 रोदणद्वर्षेण भ्रमदलंकारशालिपक्षिपक्षशब्दं संभाव्य

निश्चयार्थं विचार्यते न्वित्वा मम श्राव । ३ । ८ ।
 ५ । श्रोत्राभ्यां सम्यक् स्वकीर्तिफलकाव्यानि काल-
 गतानि भवन्ति सम्यक् भुक्ता भूम्युपरि स्वर्णदीर्घ-
 चक्रवर्त्तं त्वामेव निगन्तुमादित्यते मम प्राणः । ३ । ८ ।
 ६ । प्राणवर्गाद्भुतवद्वासरत्पञ्चसुन्दरपक्षिन् तेजश्चक-
 पाणिनो दृश्ये व्याकुले बहुकालमाकुश्यापि द्रष्टुं न
 लेभे न्वदलंकागम् । ३ । ८ । ७ । अलंकारतामसमन-
 यनेकांजननील स्थित्वा सत्प्राणं बाधमानशीलानीत-
 भविष्यदन्तमानकाल त्वां कदा द्रक्ष्यामि । ३ । ८ । ८ ।
 प्रतिगृह्णाति महाबले त्रीणि पदानि देहीत्युक्तवन्
 वंचकं कसं वंचयित्वा बाणम्यांतर्वलविनाशायाद्विती-
 यमहम्भुजच्छेदिन् पक्षिमत्त त्वां कदा पुनः प्राप्स्यामि
 । ३ । ८ । ९ । निविडमहाजर्जुनमध्ये गतवन्नस्मन्महा-
 प्रभाव त्वच्चणदर्शनाशोऽज्ञानं प्राप्य प्रयामेनाहं
 स्तोत्रमालां गृहीत्वा त्वामामित्वाऽऽसित्वा कियत्का-
 लमाकंदामि । ३ । ८ । १० । श्रावनीयगुणं भूमिमा-
 कांतवंतं स्वामिनं सामीचीन्यशालिगुणममीचीनकुरु-
 कापुनीशठकोपेनोक्ते बलवत्सहस्र एतदेकदशम्य विद्यो-
 तमाताकाशं यावंत आगेहेयुरुक्षया । ३ । ८ । ११ ।

श्रीदिव्यमृगचरणनिव शरणम् ।

पठे वह्निंयततां हारिमापुमाशा

जाता पुनरप्य नर्शयततगलोकात् ।

उन्मिना स्वरकरणेति कामयेनी
 शोकातिरेकजननी पुनरष्टमःभूत ॥ २८ ॥
 विनाकुष्ठप्रवागमिजपनमुखेऽम्बुशरीरान्दुर्लभ-
 गतन्वर्मादृष्टां धृतिर्दित्तमदितेऽग्निसिन्धुदगाहः ।
 विभ्रंशानां शृङ्गाद्विष्मदगतिरुदितसायुज्यमंगैः
 कुर्वीते धातुध्यानं धिर्लितगुणगणित्तिवद्व्यांगमाह ॥ ३१ ॥

नवममभिधाने विरोधदशकम् ।

—>>२२<<—

अभिधाने विरोधाऽस्या तथापि वदन्ति शृण्वन्तु
 मज्जिद्वायां भोग्यं काव्यमहं कम्मा अपि न प्रयच्छामि
 तेन्नातेना इति भ्रमरुद्वयमागध्रिविकटे मद्भजे मत्पि-
 तरि मत्स्यामिति मति । ३ । ९ । १ । संतमेव मन्वा
 स्वमेकतया मन्वैश्वर्यं सम्पत्तया बहुमन्यमानमेतन्नुप्य-
 काव्यं गीत्वा किं तदाकपनिवृत्तकेदागपनिवृत्तकृष्णकुरं-
 गपुरे सत्यतयेव स्थितं मत्पितरं मत्पितृस्वामिनं विहाय
 । ३ । ९ । २ । विच्छेदेन किञ्चिच्छून्येषु बहुविधेष्वनेकेषु
 कल्पेषु वर्तितं गंतुं मार्गं ददत्यस्मद्विविधहायके निष्ठति
 गत्वाऽतीवाविक्रममीर्षान्विन्दुतकाव्येर्विद्वांसो नात्रै-
 र्विचित्रैकमनुप्यम्य गान किं भवेत् । ३ । ९ । ३ ।
 किं सिद्धेत् कतिदिवसपर्यंतं पर्याप्तो विद्वांसोऽम्बुगम-
 नुष्यान् गीत्वाऽऽर्जितो महानर्थो दीविशालिमणिकि-

गीतदिविषयको गीतश्चेत् स्वात्मकमेव भावयित्वा
 जन्माऽप्राप्तिं स्वीकुर्यात् । ३ । ९ । ४ । स्वीकार्यं फलं
 नास्ति संकरविशोधनतुल्यमैश्वर्यमुदारं स्तुत्वा युष्मद्वा-
 ग्मिन्त्वं नाशयंतो विद्वांसः स्वीक्रियमाणो न्यूनतारहित-
 मपेक्षितं सर्वं ददत्तमवद्यगदितं मधुदारं मणिवर्णं काव्यं
 गातुमागच्छत । ३ । ९ । ५ । आगच्छत विद्वांसो
 युष्माकं शरीरं क्लेशयित्वा हस्तकार्यं कृत्वा जीवन्त-
 त्रिन्ययोके श्रीमन् इदानीं न संत्यद्राक्ष्म युष्मन्मधुर-
 काव्येन युष्माकं युष्माकमिष्टदेवतानां स्तोत्रं कृतं
 चेद्रक्तकान्तिमलेत्रःकिरीटं मल्लह्मीनाथं प्राप्नुयात् ।
 ३ । ९ । ६ । अतुह्यप्रेदार्यकीर्त्यवविशून्यमेकसहस्र-
 तामानमुपकारकं विद्यायान्यमहं न शक्तो मेवल्लदश-
 हन्तो मद्भक्तवत्तमदृष्टदृष्टभुज इति भूमाविकं तृणमतीवा-
 द्रोऽनृतान्तामभिवाने । ३ । ९ । ७ । वंशादधिकसहस्र-
 भुजशालिनीत्याबल्लभं शोषितमहागुणावविशून्यं गीत्वा
 नीत्वा काय विमृज्य तच्चरणयुगलम्याधः प्रवृष्टुमनुग-
 गवानहं मायाननुन्यान् किं वक्तुं शक्नोमि मद्वाचा ।
 ३ । ९ । ८ । वाचा मानुषं गातुमागतः कविर्न भवामि
 शोधनशालिगुणपरमोदारश्चकम्बामी ममैव सन् छाया-
 शाल्यैदिकं भावयित्वा दिविषदेशं च त्वं पश्येत्पुच्छा
 पदं मपि प्रपच्छेत्स्थित्वास्थित्वा । ३ । ९ । ९ । स्थित्वा

स्थित्वा बहुकालमाऽऽयामयदिदं शरीरं विहाय गत्वा
गन्ता गत्वा वा दृष्ट्वा जन्मनिर्वर्त्तयेदिति विचार्योपगम्यो-
पगम्य लोकत्रयप्रकृतिभूतस्य मम मदा मदा इतः पर-
मऽन्यस्य कस्य चिन्काव्यमनुरूपं किम् । ३ । ९ । १० ।
अनुरूपमहागुणस्य दिविपदीशस्य कृष्णस्यानुरूपम-
हागुणोदात्तकुरुकापुरीशउकोपेनोक्तऽनुरूपमहागुणे महश्च
एतदेकं दशकमनुरूपमहागुणं वक्तुं शक्तानां नास्ति
जन्म । ३ । ९ । ११ ।

श्रीदिव्यसृष्टिचरणविव शरणम् ।

अन्यन्तरेण विषयानविगन्तुमिच्छु-
नालोभय विमृशतनिजस्वसना दधानः ।
तस्मात्त्रिवार्य वतुजान्निवकुरुस्म शरीर-
रन्ध्रेष्वनर्हकर्म न वसे स्वमास्यत ॥ २९ ॥

रम्यस्थानादियोगादभितथिभवतस्सत्यप्रपक्त्वा
रम्यस्मायुज्यदानादसदाशरणानर्हैवित्त्वं च द्वात् ।
प्रकृत्या नारुपाभहर्षोऽवतरणरसे मुक्तिमनया निमृष्या-
न्निदोषयोत्सादनाच्च स्तुतिविषयवतुं व्याहरति नित्यतान्यः ॥ ३० ॥

दशमं जन्मानि बहूनि दशकम् ।

— २७३ —

जन्मानि बहूनि बहूनि कृत्वा बहिर्भूत्वा शंखेन
चक्रं चापं प्रकाशवत्सुगलं प्रकाशवत्तद्वद् गदां धृत्वा

पश्चिम सन्ध्यायं लोके कश्चिन्न्यवतां गक्षसानामसुगगा
 नाथाय वृद्ध हृत्पुत्रः सार्धं नीलपुत्रस्य गुणान्
 वक्तुं प्रातःकाले केनापि न्यूनताशून्यः । ३ । १० । १ ।
 न्यूनताशून्यः कश्चिन्न्यवतां तेषां सर्प आरुह्य
 स्वसुंदरकलापनवेष्टाभ्यां निद्राया इवैकं योग्यं कृत-
 वतो ईदृशिन्यवतां सुगन्धं कुण्डलं रक्तालंकारनामिकं
 पतनं संचाय सुगन्धिच्छत्रवतः स्वामितः पूर्णगुणान्
 स्तुत्वा गीतं नानित्वाहं केनापि प्रतिबंधकेन शून्यः ।
 ३ । १० । २ । प्रतिगोत्रशून्यवदुभोगमेकमद्वितीयनायकं
 त्रिलोक्यनुत्तरं महाइन्द्रवृत्तं सार्धं नीलक्षीरं फलमिश्रु तं
 मकरंदपुष्पविकरं गीतलसुंदरतुलसीकिरीटं नत्वा
 तद्विषये प्रसन्नाननसमलपनाप्यहं मन्मथमिदुःखितो
 नस्मि । ३ । १० । ३ । दुःखं विना वाणं गक्षिष्याम
 इति तदा बलेन महापुण्याभिमुखीभवत् त्रिपुरघ्नं पुत्रं
 पुनश्चिं च दुष्टं पराजितं युद्धदमानपक्षं पश्चिमं संचारि-
 त्वं न मायितं तेषां स्वर्गचक्रं हर्षमन्युतमाश्रित्याहमी-
 पदपि दुःखितो नस्मि । ३ । १० । ४ । कुशमंतरेणैवै-
 कदिने एकममं नव्यं लोकान् नील्य व्यापकीर्त्तौ पाथे
 वैदिकं च महासेवतोर्द्विद्वयं प्रवच्यं प्रभावतजोत्पत्तया
 स्थितं मदाय इवैति वैदिकपुत्राज्जर्गणं महाऽऽ-
 मय दत्तं तमाश्रित्य केनापि दुःखेन गीतं

स्मि । ३ । १० । ५ । दुःखगदिते प्रभावतेनति स्वीय-
ज्योतिषि स्थितप्रकाशेणावस्थित एव दुःखे दृश्यमा-
नानां मनुष्याणां जन्मस्वाविर्भूय चक्षुर्विषयमागत्य
दुःखानि कृत्वा स्वदेवस्थितिं लोकेषु प्रवेशं प्रतिष्ठापयतः
स्वामिनो दुःखगदितगुणस्य कृष्णस्य मायिनः गुणा-
ननुभूतवानहमेकेनापि दुःखेन गदितोस्मि । ३ । १० ।
६ । दुःखं सुखं भवत्कृतकर्म धृत्वा लोका भूत्वा
सुखशून्यकृत्नरको भूत्वा भोग्यवर्माजीनाकाशवर्गा
भूत्वा स्थिरवद्वात्मानो भूत्वा बहुबहुमायामोदगानंदव-
हेस्तल्लीलाशालितं प्राप्तवान् केनापि दुःखेन न दुक्तो-
स्मि । ३ । १० । ७ । दुःखगदितानंदवविशून्यं सर्वत्र
सौंदर्यपूर्णव्याप्तकांतिं कस्यचिदुत्तमां लभोगत्यामोदभूतं
स्थितं स्वामिनमवविशून्यज्ञानं ज्ञानं तदेव तत्र सर्वक-
मांणि कुर्वन्मवविशून्यदयावं कृष्णं पादमाश्रित्याहमेके-
नापिदुःखेन विविष्टो नास्मि । ३ । १० । ८ । दुःख-
शून्यज्ञानप्रभावेनैवांमुक्तिं तुलनीमालायुक्तं स्वामिन-
मतिशयितवद्बहुमायाभिर्विकृतं कुर्वन्मभिमतं रूपं धृत्वा
नप्रोपकारकं महाजप्रभूर्तान्नुर्वान्मर्वाणि च स्वानरवि-
शेषणानुरूपं निगूढं शक्तं प्राप्तः केनापि विविष्टो
नास्मि । ३ । १० । ९ । शैविल्यसंतरेण सर्वदा
सर्वत्र व्याप्तादिर्नित्यसाक्ष्यज्ञानमेकं भूत्वा परिच्छिन्नप-

चेन्द्रियाविदितप्रकारेण संपन्नया स्थितं २२ ॥
 नीधमृत्तित्वं उच्यते पंचोन्नवनेजोनिबद्धप्रभमायितं
 कृष्णं चरमयोगाद्रित्याहं सर्वदाऽनर्थशून्योस्मि । २ ।
 १० । १० । तस्माद्विदितमिद्रगुणं केशवं कुरुकापुरीशठ-
 कोपेनोक्तं गच्छाद्विर्भावमदम एतदेकं दशकमभ्यास-
 यितुं मनश्चीनां सजनपदेषु नगरेषु सम्यक्पश्यत्सु
 मनीषीन्पयात्रां काययित्वा पदं लंभयित्वा स्वत्रिलोक्या
 दयार्द्रिकनायकन्तम् । ३ । १० । ११ ।

श्रीविजयसृष्टिचरणविधेः शरणम्

सृष्टिचरणं भवि दिव्यचतुष्टयकोयं
 तस्मात्तस्मिन्मन्त्रिणांश्च गुणाननन्दम् ।
 तस्मात् सृष्टिचरणं तस्मात्तया न किञ्चि-
 दपि मनः कतिपयं दशमे वृत्तौप ॥ ३० ॥

तस्मात्तस्मिन्मन्त्रिणांश्च गुणाननन्दम्
 तस्मात् सृष्टिचरणं तस्मात्तया न किञ्चि-
 दपि मनः कतिपयं दशमे वृत्तौप ॥ ३३ ॥

तस्मात् सृष्टिचरणं तस्मात्तया न किञ्चि-
 दपि मनः कतिपयं दशमे वृत्तौप ॥ ३४ ॥

तस्मात् सृष्टिचरणं तस्मात्तया न किञ्चि-
 दपि मनः कतिपयं दशमे वृत्तौप ॥ ३५ ॥

अथ चतुर्थ शतके

प्रथममेकनायका दशकम् ।

>> <<

एकनायकाश्चिकालं लोकान् स्वधीनतया निय-
मयितारो लीलसदृशचरणं विशीर्णतांज महालोक
मलमस्मिन्नन्मनि निष्ठां स्वयं गृह्णन्ति श्रीमन्ना-
रायणचरणावविलंबेन चिन्तिन्वोर्जीवत । ४ । १ । ३ ।
उर्जीवत कगनार्तीयेति लोकानां नियमयितारोऽस्मि-
न्नेव जन्मनि स्वमधुग्गन्तव्योऽन्येषु स्वीकुर्वाणेषु
स्वयं त्यक्त्वा कृग्विद्योतमानकान्त्यातपवने गत्वा
वाचां प्राप्नुयुः रक्तकांतिमन्किरीटं श्रीमन्नागयणं शीघ्रं
चरणयोगश्रयत । ४ । ३ । २ । चरणश्चित्तगिग्गमु
गजनु स्वयं सेवमानेष्वभानिनिर्वातसदृशसुगजेषु
प्रांगणधर्मो जृम्भमाणेषु स्थिताः रजोमिश्रचलयो गच्छन्ति
तन्माउद्भटिति परिमलवत्तुल्यर्वाकिकीरितम्य कृष्णस्य
चरणो स्मरत । ४ । १ । ३ । चित्ताप्रमणे समुद्रप्रलिन-
मक्षमनिकताभ्यो बहवः संवयो युगान्विताल्लोकान्
पालयित्वा व्यतीता गृहप्रदेशपार्श्वविशेषं विनाश-
मन्तरेण किञ्चित् पश्यामस्मालचरणमत्तमहिमरस्य
पादावाध्रवत । ४ । ३ । ४ । आलपत श्रीदयामिति
हुङ्गर्भात्तविशालकुसुमशयनं सामरणमृदुकेशिनीनां

सुखसंक्षेपः सुभुजः पयाऽग्रतो लम्बमाने बहुस्त्रीषु
 स्वरसिन्धिर्योषीषु सनरेगुर्मणिवद्भाममानविग्रहस्या-
 न्मन्मयितो नामोच्चार्योन्नीवत । ४ । ३ । ५ ।
 सुखर्जः विनम्रसुखजीवने महावर्षे बुद्धदवत्रष्टे नष्टे अवो-
 गता इत्येतदन्तरेण तदाप्रभृत्येतत्पर्यन्तं सुखजीविनः
 सुखिन एव तिष्ठन्ति इति नास्ति स्थैर्यलिप्साया-
 म्गावविशालममुद्राद्यनम्बामिदासा भवत । ४ । १ ।
 ६ । अतुष्टपनधुग्मेस्तैः पङ्क्तिरन्नं भुक्त्वा तृप्यन्तं
 पङ्क्तिशुद्धवृद्धाद्यापामु सुग्धांगनासु प्रार्थयमानासु पुन-
 रपि भुक्तवन्तः प्रयच्छन् समेकं कवलमिति स्वलंति
 तस्मादन्भवन् तुलसीयुक्तकिरीटादिसुन्दरज्योतिषो
 गुणान् । ४ । ३ । ७ । गुणशालिनः पूर्णयशसो राज-
 न्या औदार्यस्वभावव्रजा स्थित्वा मौलभ्येन लोकं
 स्वार्शनं कुर्वन्तोपि तत्र तच्छृन्या गुणवद्रोगेऽनुप्रविष्टा
 अपि भ्रष्टा भवन्ति व्युत्तिर्नास्ति फणशालिभुजगशय-
 नस्य श्रीरामप्रवणा भवत । ४ । ३ । ८ । क्रमाग-
 तानि नानाभग्नानि वासनया मह च्छिन्वा पञ्चेन्द्रि-
 यणि जिह्वा वननिविष्टकायं त्यक्तवन्तोपि तदा
 तच्छृन्याः कुलनित्याश्रितभोग्यस्वर्गं प्राप्यापि निव-
 र्तेन्त निवृत्तिर्नास्ति ध्वजस्थितपतनस्य स्वामिन
 भग्नानुपगच्छतः । ४ । ३ । ९ । संकुचितमन्यन्तं

ज्ञानेन दृष्ट्वा सर्वं त्यक्तवतः संकोचो मोक्ष इति
 ज्ञानिनोपि तत्फलं नास्ति चक्षुरप्यमाणमेकः पाशो
 भवेत् पुनश्च मोक्षो नास्ति हेयशून्यमाश्रयमाश्रित्य
 त्यागाकारण मोक्षस्तद्वत् । ४ । १ । १० । तदेवोच्ची-
 वतोपायइति कृष्णचरणयोरुपर्यपर्ययमानदुष्णोद्याना-
 वृतकुरुवापुगीशटकोपेतान्तर्गकैक्यतया वृत्तेयंकाऽ-
 र्युक्ते महत्त्वं कल्याणगुणमिलितगानमेतद्वत्कं स्वा-
 दिव्यमन्नरेणभ्यस्यंतोऽगा बहुःस्वनिवृत्त्यो जीवनम्बभा
 वास्तिष्ठेयुः । ४ । १ । ११ ॥

श्रीदिव्यमर्गचरणविव शरणम् ।

आद्ये चतुर्विंशतं दशके शशरि ।

स्तुष्टुस्तथा परादितं दयया विशृण्वन् ।

राज्य-चरान्मपरिभोभयलान्यभावी

मन्त्र-वसताध्य दृष्टिमेव पुमर्थमाह ॥ ३५ ॥

श्रीमन्मारायणः स्वायत्तगुणमकृतो श्रीराममाहमौल-

दुर्दान्तप्रातिहन्तादृतनियन्तनः कश्यपाधिपितपः ।

विश्वायज्यातिरुर्विधरफणिशयनो देदुरुदम्बकं

निर्वृताशेषदोषः प्रनुरय व विनः सुमिथ्यैश्वर्यमा ॥ ३६ ॥

द्वितीयं बालो भूत्वा दशकम् ।

— — — — —

बालो भूत्वा सतलोकान्भुक्ता यत्नं विना वदपवेऽन्नं
 वशं कुर्वन् स्वामिनश्चरणयुगलोपरि समर्पितशोतलगु-

२ । ७ । लतामदृशनीलनिमित्तं लंकानगरे वाणानलं
 प्रदग्धितवतश्चरणगुणलम्बालंकारभूतगगनिसदृशनि-
 तशीतलसुन्दरतुलसीकुसुम एतेनमाशां कर्मेत्यदमस्य
 किं कुर्यां पुत्तिमत्यः । ४ । २ । ८ । पुष्पां गृह्यमप्येका
 कन्यां प्रसूयावर्द्धयत किं वदसि मन्प्रसूतां मुग्धां शंस
 इति वदति चक्रमिति वदति तुल्यमिति वदति एवं
 प्रकारेण वदति नक्तं दिवं किं कुर्यात् । ९ । २ । ९ ।
 किं कुर्यां मम मुग्धकन्या मम मृद्धा मम वचनि न
 मम वशेपि न भवति पुष्पाः दीनिकायाभरणवक्षसः
 कृष्णस्य चरणतुलसी मुवर्गकृताभरणमृदुद्वययोगिनि
 कृशाभवति । १० । २ । १० ॥ आत्तिकनाऽऽविनिवर्त
 कारमतकृष्णचरणयोगऽविकर्तीतिमदुशङ्कुरुकापुर्गा-
 शठकोपेनोक्तं श्राप्यगुणवत्तदस्य एतदशकमयीयाना
 अधिकर्तीतिमद्विर्वीकनां भवन्ति ममीर्त्तानमायायाम-
 निवताः । ११ । २ । ११ ॥ श्रीदिग्विभक्तिचरणानेव शब्दम् ।

तं पुरुषार्थेभित्तगार्थरुचेतिवृत्त्या

मांद्रमुहसमयदेशविदुर्गां च ।

इष्टमुद्रया तदनवाप्तिभुया जिनीये

स्त्रीभाषनी मम विगस्य मुनिर्मुमेद ॥ १२ ॥

शैल्यान्मोगंयसुप्ता रुचिरचिरतदा वायणादतिविराया

तमंदसां-पुष्पमंगन्महितदुर्दानिनामाजया शंसनश्च ।

चक्रार्थेभित्तय योगादुद्वलद्वयमप्यतेगायावदानिः

मवत्रनेवयोग्यारिगविद्वज्जिमे कृष्णमूर्ति शङ्कायः ॥ १३ ॥

तृतीयं विम्बाधरदशकम् ।

विचारयै वृषभाणां ककुदोऽशिथिलयः प्राकारव-
 हं कनकायसो यथा नश्येत्तथा चायमनामयः कुलीनस-
 दृजदेवं वभञ्जिथ पुष्पाविनाभूतं लं समर्प्य समये
 नाश्रित्वानहं तथापि त्वत्पुष्पाविनाभूतविग्रहस्य
 लेपनार्हं चंदनं मन्मन एव । ४ । ३ । १ । लेपनार्हं
 चंदनं मन्मन एव धारणार्हमाला मम वाक्कृता मालेव
 दीर्घपीताम्बुगमपि सेव तेजोमयश्रीमदाभरणं च ममाज-
 लीकण्ठमेषेशस्य पृथिवीं निर्गीयोर्दीर्णवतो मत्पितुरे-
 कमुनेः । ४ । ३ । २ । एरुमूर्तिर्द्विमूर्तिस्त्रिमूर्तिर्वहुमू-
 र्तिर्भूत्वा पञ्च भूतानि भूत्वा द्वे तेजसी भूत्वा मृक्ष्मो भूत्वा
 नागमारुह्य मध्ये समुद्रे निद्राण नागयण तव विग्रहस्य
 सर्वमदन्तः संपद्योत्समदुःखमपनीतवान् । ४ । ३ । ३ ।
 दिनतं विचार्य्य सुखे स्तनं दत्तवत्या वंचकपिशाच्याः
 प्राणं संदत्तवन् गोपमयिन् वामन मायव पुष्पशीतलमा-
 लामादाय त्वां समये न संवित्वांस्तथापि तव पुष्पशी-
 तलमालावदीर्घकिरीटस्य धार्या माला मम प्राण एव ।
 ४ । ३ । ४ । माला मम प्राणः स्नेहः कनकज्योतिः
 किरीटाद्यसंख्यबहुविधाभरणान्यनुरूपवस्त्रमपि स एवो-
 पसुर्द्विलोक्येज्यमाना कीर्तिश्च स एव कृष्णस्य

मदुपकारकस्य मत्स्वामिनः कालचक्रवर्तः । ४ । ३ । ५ ।
 कालचक्रेण साकं शुभं शंखं हस्ते धृतवत्तस्मि भूमिं
 सर्वा निर्गार्योद्धारणवन् नागायणेत्येवमाक्रन्दनं कृत्वा-
 हमाह्वयामि चेदपि किञ्चिन्प्रसंगेनापि नागच्छमिचेदपि
 भूषणं भवेतां मन्मस्तकस्य त्वत्कमलसदृशशब्दायमा-
 नचरणौ । ४ । ३ । ६ । शब्दायमानचरणौ प्रसार्य
 रसामाक्रान्तवन्सुन्दरवामन शब्दायमानचरणयोर्जलि व-
 ध्रन्तो यथा प्राप्नुयुस्तथा स्थितमायित् परिमलशालि-
 पुष्पं पयश्चःदाय स्तोतुं न शक्नोमि तथापि त्वजल्प-
 योग्यजोतिःश्रीरूपं मत्प्राणोपरिवर्त्ति । ४ । ३ । ७ ।
 मत्प्राणम्योपरि भवन्नतिशयितमवलोक्यां निविडः
 सर्वोऽपि भूत्वा स्थितज्योतिर्मन्त्रज्ञानमूर्त्तं तव ममात्मा
 मम तवः तम एतत्प्रकार एव स्थितः किं वक्तुं शक्नोमि ।
 ४ । ३ । ८ । वक्तुं नमर्थो नास्मि त्वन्निरवधिककीर्त्ति-
 प्रवाहस्य पारप्रदेशं कदा प्राप्नुयाम्यहं प्रेमव्यामोहमाहूढो
 दोषशून्यपगतपगानृतशून्यं परं ज्योतिरुद्भूय मर्मार्चने-
 पूपरितनपुरुषेषु स्तुवत्स्वहमप्यस्तीपम् । ४ । ३ । ९ ।
 मयि च स्तुवति सतसु लोकेषु सर्वेषु च स्तुवत्सु
 पुनश्च स्वयमपि स्तुवति स्वस्य स्तुतौ क्रियमागार्या
 क समाप्तिर्मधुक्षारिद्वपृत रूपेण रस्ये सत्यहमपि
 मदुपकारकं स्तुतवानहमुज्जीवितुम् । ४ । ३ । १० ।

उत्तमयोगायस्यान्यथाभावमभवत्तच्च कृष्णदीप्तचर
 यथोक्ततामसमवत्केदावदक्षिणहृत्परकुसुकापुरीशठानो-
 क्तत्वात्तन्मून्यगीतिनदत्त एतदशकमभ्यस्तवंतो भूमौ
 स्थितं वैराग्येन स्थिता व्योमापि नियमयेगुर्ध्वग्याः
 ४।३।११।

श्रीदिव्यसूरिचरणेष्वशरणम् ।

मानः परं हरिरमृत्य तथा स्वभावा-

देनन्मनोवचनदेहकृतक्रियानिः ।

सकनेदनप्रमत्तमर्षविश्वभांग-

स्तंश्चिद्वचानिदमुवाच मुनिस्तृतीये ॥ ३३ ॥

चतुर्थो गन्धानुदेषः स्तुतिवचनकृतस्रक्पटोऽमलपुपात्ता-

लंकारः प्राणवामी कन्दितसरशिरोऽनुषणध्वननेन ।

श्रीगर्गा मन्वादर्पेष्टस्मृतनुसदनतामान्मरूपे वितन्व-

त्रन्योन्यान्मवयोगात्प्रप्रागणि मिथः श्लिष्टभावोय तेन ॥ ३७ ॥

चतुर्थं भूमिं स्थित्वा दशकम् ।

— ३७-४४ —

भूमिं स्थित्वाऽऽल्लोडय वामनस्य भूमिरियमिति
 वदति दिवं प्रगम्य तस्य निजप्रसामस्थानं वेदुण्ठ इति
 हस्तेन दर्शयति तत्राभ्या जटं प्रगाल्य स्थित्वा मसुद-
 वर्णं वदति मानसं पुत्रीमभिरुच्यमानां कृतवतः
 किं कुर्या भूतवत्तथाः । ४।४।१। भूतवत्तथा हस्तौ

संयोज्योपकारक शय्यामसुप्त इति वदति गन्तव्यं
 सूर्यं प्रदश्यं श्रीनग्नसुतिगियमिति वदति शिथिलीभवति
 नेत्रजले व्यवति स्थित्वा नागपणेति वदति अप गदेव
 पसुगभावया क्रियमाणेन न जानामि ॥ १॥ २॥ जानती
 गन्ताग्रिमालिङ्ग्याऽच्छुन इति वदति शरीरे न दृश्यते
 बलमानशीतलवायुनाल्लिख्य मम गोविंद इति वदति
 पार्श्वमलशालिनुलनीदुहमवहितया पापिष्ठया मया
 प्रसूतया निविडवलयाग्रहवत्तदा हरिणभावया क्रियमाणं
 मम नेत्रयोर्येकमेव किम् । ४ । ३ । २ । पूर्णचंद्रं प्रदश्यं
 दीप्तिमन्मणिवर्ण इति वदति स्थितं पर्वतमवलोभ्य
 दीर्घेश्वरगच्छेत्याह्वयति सम्यग्वर्षति मंत्रे दृष्टे नाग-
 यण आगत इति नृत्यति एवमुक्तानेतादृशान्द्र्यामोहान-
 कगेन्मम मुद्रयाः । ४ । ४ । ४ । सुदुसाग्महावत्ता-
 न्स्पृष्ट्वा गोविंदचागिता एत इति वदति गच्छतो वाट-
 नागस्य पृष्ठतो गत्वा तस्य शयनमिदमिति वदति किं
 भवेत्किमपि न जानामि दुःशककर्मवन्त्या प्रसूता
 मृदुलतां मायिता मोदयित्वा क्रियमाणं नन्दनम् । ४ ।
 ४ । ५ । नग कुम्भं धृत्वा नृत्यन्ति चंद्रोपिणो भवे-
 दिति धावति अनिधायितोपुनादे श्रुते मार्गीति दृष्टानि
 गोपीनां नवनीते दृष्टे तेन भक्षितं नवनीतमिति वदति
 पिशाचिन्तनं भजवति मत्ततया लताप्रात उन्मत्तः । ४ ।

४ । ६ । आङ्गोन्नादेन सर्वे लोकाः कृष्णस्य सृष्टि-
 मिति वदन्त भस्मन्यार्जवेन धृते दृष्टे सर्वस्यामिदांसा
 इति श्रवति सतं पितृदसीकुसुमे दृष्टे नागयणमात्रे-
 यमिति वदन्ति ज्ञानदशायामज्ञानदशायां मोक्षयन्तीत्येयं
 लक्ष्मीः । ४ । ७ । १ । श्रीमतो राज्ञः पश्यति
 चेच्छ्रियः पतिमपश्यमिति वदन्ति आकाशवद्वर्णा-
 न्पश्यति चेन्निवेकम इति नृत्यति पेशीवदेवा-
 लयाः सर्वे मनुद्रवर्गस्यालया एवेति वदन्ति भयं मोहे
 च न विगमन्ति कृष्णचरणावाद्रियते । ४ । ८ । ८ ।
 आदित्य भगवतः पश्यति चेद्विस्तृतभूमिं भक्षितवाने-
 वेति वदन्ति नीलमहामेघान्पश्यति चेत्कृष्ण एवेत्यु-
 द्भायते मदादर्शनीरगोममृहं पश्यति चेदुपकारकोऽ-
 र्त्नीत्यनुगच्छति दुर्हृभां पुत्रीं मायी जल्पयति व्या-
 मोदयति । ४ । ९ । १ । मुह्यति पणित आदरेणाव-
 लोक्य इह एवेति दीर्घावलोकनं करोति स्थिद्यति वर्षं
 नेत्रयोः प्रवशति घोरं निःश्वमिति शरीरे पम्बशा भवति
 पुनश्च कृष्ण इति वदन्ति स्वामिन्नायादीत्याह्वयति
 मोक्षाधिकप्रमत्त्या मम मुग्धायाः प्रवल्गपापहं किं
 कुर्यामि । ४ । १० । १ । प्रवल्गपापनिवर्त्तकं कृष्ण-
 मुदात्तकुम्भापुगीशठकोपेन वाक्किययोके गाथासहस्र
 एतदशकं मन्कृत्यमित्यभ्यर्च्येन आनन्दवद्वेकुटं प्राप्या-

नादिषापे निवृत्ते सर्वेषु सेविता वर्द्धमानेषु वैलक्षण्ये-
न विष्टेषु । ४ । ४ । ३३ ॥

श्रीदिव्यमृगिचरणावेष भरणम् ।

तेन प्रदर्पननिमात्रमयं स्वकीयं
मात्म्यं विवाहमथ दूरगते मकुन्द ।
मेरुस्थितश्च सदृशाश्च विलोक्य शौग-
त्राभ्यस्तमेव मुनिगतिमगाच्चतुर्थ ॥ ३४ ॥

मृग्याद्येष्मानगद्यज्ज्वलनशशिमुखैर्वस्तुभिर्वन्मपर्व-
तुत्पत्तिः स्वैश्च लोकादिभिरथ पृथिवीलिङ्गिराग्नौ यदासिः ।
सौलभ्यैश्चर्यवर्गैरपि च गुणगणैर्वीसुदेवा वियोगे
श्रीदेस्तुल्यैश्च भक्तान्यययति मधुहन्त्यत्रवीत्कर्तारमृतः ॥ ३५ ॥

पञ्चमं वैलक्षण्येन स्थित्वा दशकम् ।

—>>***<<—

वैलक्षण्येन स्थित्वा सप्तसु लोकेष्वद्वितीयाद्याप्रवर्तना-
पनेगितारागतिनश्रियं क्षमाधिकं नियमयन्ते स्वामिनं
कृपार्थं विद्वान्निवन्तं मंगलमित्यवहस्ताभ्यां परिपूर्णं
प्रगम्य मृत्किमालाः समर्पयितुं भाग्यं कृतवन् इतः परं
का न्यूनता सप्तजन्मसु । ४ । ५ । १ । अञ्जननयनपु-
ष्पवागिन्याविष्टितवक्षस्कं रक्तसुन्दरविशालनयनं दिवि-
पद्मायकं पूर्णवाक्स्वग्मालाभिः स्तुत्यानुनंशान्
प्राप्तवान् उग्रदुर्गितानि सर्वाणि विशालभूमी यथा

निर्वर्त्तन् । ३ । ५ । २ । अतएविकानंदपरमावधौ
 स्थितमस्मद्वत्पुनस्तत्रविक्रियं कुसुमनयनं दिवि-
 पत्रिर्वाटकमतर्वावककाले स्वरमालाभिः स्तुत्वा
 संकेतं प्राप्तोऽतएविकानंदपरमावधौ स्थितोऽहमाश्रि-
 त्वेव । ३ । ५ । ३ । आश्रित्य स्थित्वा सेवयानानां
 पापनिवृत्तये संश्लिष्यंतमुपकारिणं पक्षसुन्दरविहंगम-
 स्वामिनं वत्सवत्कम्बामिनं वाक्प्रवृत्त्या स्वरमालाभिः
 स्तुत्वाऽऽश्रितुं प्राप्तवान्प्राणो मत्प्राणमहं न जा-
 तानि कृतानि वत्प्रकारम् । ४ । ५ । ४ । सहनयो-
 ग्यान् नमीनीतप्रकृतान् प्रदर्शयंतं स्वामिनममराणा-
 मृत्युं सर्वपदार्थान् विस्तागितवंतं मत्स्वामिनं वाङ्-
 माला निर्माय स्तुत्वा सदानंदं प्राप्तो वायोग्ये वेगेन
 पादु गतानि भस्मीभव्युर्थथा । ४ । ५ । ५ । श्याम-
 लपिप्रहोपयजनचूर्णेनारूपमेवातुलितमहासुंदरविशाल-
 नयनं दिविपम्बामिनमुचितवाग्भिः स्वरमालाभिः
 स्तुत्वाऽनुभवं प्राप्तस्य दुर्लभमस्मि किम्पमाद्यप्रवृत्तितः
 पं सर्वदा । ४ । ५ । ६ । सदैकतया स्थितैः सदैव-
 त्किञ्च स्वस्वन्य उच्यतया स्थितं सर्वलोकस्वामिनं
 पवेतेनैकेन वर्षं निवागितवंतमुपकारकं वाङ्मालाः
 सम्यक् आश्रितुं विधिं प्राप्तास्मः का न्यूनतारमाकम् ।
 ४ । ५ । ७ । अस्माकं पुण्यापरि पुण्यायाश्च मेदिनं

भूमिस्थानां दिशो कलां च स्वामिनं शीतलकमलधि-
यमाणपादं स्वामिनं वाचकमाला वक्तुं प्रकारं निर्वोदं
गतातामितः परं को वा सदृशो निम्नताकाशे । ४ ।
५ । ८ आकाशे आकाशांतमपग्नितेषु भूमौ भूमेरुः
स्थानेष्वप्यसु दिक्षु विच्छेदमंता स्थितं नम्रशंखविशा-
लकं कुम्भनर्तकमाकाशतापकं कवयितुं समर्थम्येनः
परं सदृशोऽस्ति किम् । ६ । ५ । ११ निर्गोयोद्गोर्न वांत्वा
चोद्धृत्य शयित्वा निश्चत्वा परिगृहीतालंकारेण वैकुण्ठ-
पुष्पेनोपविश्य संदृष्टं कृत्वा दृष्टप्रकारेण स्वस्यैव लोका
इति वक्तुं योग्यतया स्थितमुदागदाविडं कर्तुं कृतवान्
दासानामानन्दमेवम् । ७ । ५ । १० । वर्षाविनाभृतशीत-
लसुन्दरपर्वतवैकटस्वामिनं वार्यविनाभृतविकसन्पुष्पो-
द्यानपरिवृतकुरुकापुर्गिकाग्निरागशठकोपोक्तमदम एव
दृशकेन परिमल्लविताभृतपुष्पे निर्दोशं पापानि निव-
र्तयेत् । ८ । ५ । ११ ॥ श्रीदिव्यमूरिचरणानेव शरणम् ।

आनन्दनिर्भयमदोऽनविभूतिरुक्तं

वैकुण्ठनाभमय बोधय मुनिस्मृतवन्मरः ।

नान्यस्समोऽस्ति मम नाप्यनवाप्य मध्ये-

स्थानंददृग्भविषं चमत्समाह ॥ १५ ॥

आवज्ञान-यवन्यौ सरमिजनिजयावलम्बमान्द्रमोदे

मकाचध्वंसशीले तदुच्चिनसमयाधासदानमर्वाणे ।

कर्पूरानेपशोभे समधिकरहिते तोषके सर्वपुण्ये

कृष्णभुज्यादिभाजां शठरिपुरवददन्त्यता निन्दिताम्यः ॥ १५ ॥

पठं निवर्त्तकान्वयदशकम् ।

निवर्त्तकान्वयमितिः परं क मुगयेमहि मातगे
 निष्पणेतानया कांतिमल्ललाट्या प्राप्तः नमीचीन-
 गेगोयं निगचितुम युद्धोपकरणं स्वयं कृत्वा तदा
 पंचजापयति मायायुद्धे गथमारथावस्था मनः क्षुभितं
 मृत्पति । ४ । ६ । १ । भ्रमंति किलेनद्रोग इदमतीव
 नदादेवतं मंगतिं विना युष्माभिर्देवाविष्टाभिर्नृन्यत्क्षुद्र-
 देवतं नेदं मोदं विना शंगश्चकमित्यस्यां शृण्वंत्यो यूयं
 वक्तुं शक्नुवन्ति चेत्सम्यगेव गृहं ग्राह्युपादिदं पश्यत ।
 ४ । ६ । २ । इदं पश्यत मातर एतच्छाकुनिकवचो-
 वलंत्य यूयं यत्किञ्चिद्वृत्त्वा तत्रैकं मयं मांसं च न
 कल्पयत मधुपुर्णतुलसीककिरीटस्य मायिन उपका-
 रकस्य चणयोर्मंगलाशामने कृते तदेवानया प्राप्तस्य
 नेनस्य दुर्लभमोषधं भवेत् । ४ । ६ । ३ । औषधं
 भवेदिति तत्रैकमायिप्रलपनशीलाया वचोवलंत्य युष्मा-
 भिर्नालोरनस्यान्यक्तोदनस्य मल कल्पनेन किं
 प्रयोजनमेककाल एव लोकान्तत च निगीयोद्गी-
 र्यतो महादेवतस्य नाम वक्तुं समथाश्चेदिमां
 लभध्वे । ४ । ६ । ४ । इमां लब्धुं प्रकार एतदेवावि-
 ष्टन्यं न हंतोत्पलविशालनयनयोर्विम्वग्ताधरे च

विवर्णा जाता कवलदानगजं संहतयन उपकारकस्य
 श्रीनाम्ना भवत्तुर्लीगदाय धारयत ययं विग्मेत । ४ ।
 ६ । ५ । विरामावकाशमंता ययं देवाविष्टा नृत्यय
 मानरः आरिश्च न विरमति वर्द्धते इदं विना मणेः
 सुन्दरवर्णस्य मायिनो दाम्पतां चरणभूर्लीगदायालं
 कर्तुमुद्योगेऽन्यन्नाग्नि खल्वस्या दिव्यायाः । ४ । ६ ।
 दिव्याया दुर्लभनोपयमिति तत्रैकमजं मद्यं च प्रार्थ्य
 नर्तनविशेषं कृत्वा युष्मद्रुजचालनयुक्ता मानरः
 शोषणनाशाय मगनगच्चलनदर्शनेन किं फलं प्रणमन
 मायिनः स्वामिनो दामान्न्दविदः । ४ । ६ । ७ ।
 वेदविदः पुष्कृत्य दिव्यित्स्वामिर्थापादान्/थित्यास्या
 रोगमिममनिर्वर्त्य गत्वाऽवाच्यं बहुक्वाऽकृत्यंकृत्वा मद्य-
 मंतमेलयित्वा विहीर्य गीतं वाद्यं प्रवर्त्य ययं देवाविष्टा
 नृत्ययेति नैच्यमेव । ४ । ६ । ८ । नैच्यं न तत्रैकचां-
 डालप्रवर्तिनमदलस्याधो दोषान्बहुनुक्ता युष्माकं देवा-
 विष्टनृत्यमनृतं द्रष्टुं न शक्नोमि सप्तानां जन्मनां क्षेमोऽस्य
 रोगस्य चेदमेवोपधं प्राप्तं च कृष्णस्योपकारकस्य
 चरणयोर्मंगलाशासनं कुरुत स्मृत्वा । ४ । ६ । ९ ।
 स्मृत्त्वेकं देवं नाश्रयेत्तं विना युष्मद्विष्टमुक्ता युष्मद्रुज-
 चालनं पतंत्यो मातरोऽभ्यस्यमानवेदनायकमुदारद्वार-
 वतीनायकं स्तुवंतु स्तुत्यनंतरं प्रगम्य नृत्येत् । ४ । ६ ।

१० । प्रणम्य नत्तित्वा परिशुद्धमणिवर्णम्य दास्यं
 कृत्वा निवृत्तगोत्रेण च्युतिगद्दितानादिकीर्त्तिमनोदागश-
 टकोपेनोक्ते च्युतिगद्दिने मह्य एतदशकं भ्रांतिविषये
 प्रणम्य नत्तित्वा गातुं तमर्था दुःखस्वभारगद्दिताः
 ४।६।११ ॥

श्रीदिव्यमृगिचरणावेव शरणम् ।

स्वप्नोपनादनु नवाद्मुनोऽप्यलब्ध-
 स्वांशितं शउजिनि व्यसनादिसंज्ञे
 ये भुङ्क्तेनृमनः परिरुतुकामा-
 म्ने मारितस्मदुचिनतगिरिव पष्टे ॥ ३६ ॥

इच्छामारब्धयोगान्तरदरणनवनान्दीनुत्तस्याठपमोलेः
 मृत्तुयद्भयोः पादधून्मा स्वजनभजनतत्तादधुलीनमोभिः ।
 नमृत्तुयद्भयोः पादधून्मा नदितरभजनन्यागपर्वोपमस्या
 देवं प्रानिदपयन्वप्रगपिपु विषतं केसरमगिधुषः ॥ ४० ॥

मत्तमं शीलशून्यदशकम् ।

शीलशून्यदशकश्चेदपि क्रियमाणं पापं हेन महदाः
 भूमि नत्तितवाज्जलमत्तं न गायणेन्येवं प्रतिकालमहं
 म्भित्वा हस्मगिगः क्रोशामि चेन्मुदगविग्रददर्शनस्य नाग
 च्छम्याद्धानमवि न कर्मेणि । ३। ७। १ । गृह्यमाणेऽक्ष-
 यनातं द्रववाहमत्तारहितं ददन्मदुदागः भूमिं गृहीतवन्वा-

मन इतन्त्येव मन्यमात्रो मर्माचानदिवसे चाहे स्थित्या-
 क्रोशामि चेत्कष्टमायिस्त्वाम्मन्त्रेवदर्शनार्थमागत्य न
 प्रयच्छामि ८ । ७ । २ । अविनाश्वकृत्कर्माणि कियन्त्यक-
 रवं कान्वा भूमिं स्वीकृतवन्मत्स्वामिन्दामोदरेत्येवमुक्त्वा
 आकुश्याकुश्व द्रुतमता नेत्रजले प्रवदेस्तिष्ठामि चेत्पा-
 पिष्टुम्त्वमित्येकं वद पापिष्टुस्य दृष्टिर्गोचर आगत्य
 ८ । ७ । ३ । दर्शनयोग्य आगत्य मन्त्रेवयोग्यनस्ता-
 ममनयनविकामं स्वच्छान्तस्वर्गविप्रद मन्स्वामिन्
 स्थित्वाऽनुगृहाणेत्येवं लज्जाशून्यशुद्धस्वभावोदमवा-
 क्न्दामि किम आदृत्य दिविपट्टिज्ञातुमशक्यप्रभावं
 स्वामितम् । ८ । ७ । ४ । स्वामिन वन्द्यवच्चक्रवर्त्तगा-
 धममुद्रमश्रनममर्थं तव भुजानां चतुर्णां दर्शने वरेणेति
 सर्वदा नेत्रयोज्ज्वलं दधानः प्राणे शुष्यच्छुष्यन्निदानी-
 मेवागंतव्यमिति चतयोद्रे पश्यामि । ८ । ७ । ५ । दर्श
 दर्शं त्वां दिदृक्षमाणोद्रे मम प्राणे जिह्वां प्रमाग्यामि
 ज्ञानं नस्मि प्रतिदिनं मम शरीरे प्राणे चान्येषु बाह्येषु
 च शेषं विना सर्वत्र स्थितोसि त्वां ज्ञान्वा ज्ञात्वा । ८ ।
 ७ । ६ । ज्ञात्वा ज्ञान्वा विचार्यविचार्याहं मम प्राण-
 स्यान्तःपरिपूर्णज्ञानमृत्ति निर्मलं संस्थाप्य जनिन्वा
 मृत्वा स्थित्वा व्याकुलीभावदेत्वज्ञाननिवृत्तिमाप्नातः
 सुगन्धिवुल्लसीमाव्यावत्स्वामितहं त्वां साक्षात्कृत्य । ८ ।
 ७ । ७ । साक्षात्कृत्य मय इत्ताभ्यां परिपूर्णं त्वच्छ्री-

पादयोग्येषु दिशागु निव्रमानानि पुष्पाण्यादाय स्तुत्वा
 प्रप्य प्रप्य दासा वयं गीत्वा नृत्येन यथा समुद्रा-
 वृत्तभूम्यासुदास्तुलसीमाल स्वामित्रागच्छसि । ४ । ७
 । ८ । दातुं न शक्नोम्येकं शतं न शक्नोमि पंचेन्द्रियाणि
 जेतुमको नियतः सन् प्रतिकूलं पुष्पाण्यपचीय स्तोतुं
 न शक्नोमि चपले कुरे मन्मनसि स्नेहे वर्द्धमाने कूर
 पापोदमजानं प्राप्य परिसृजामि क वा द्रक्ष्यामि चक्र-
 स्वामितम् । ४ । ७ । ९ । चक्रस्वामित्रिति नम्रीभूय
 नेत्रजले प्रवहति पाश्वेऽवलोक्य स्थित्वावसन्नः पापि-
 द्रोहं द्रष्टुं न शक्नोमि पूर्णज्ञानमृत्तिं वेददीपं महुचित-
 ज्ञाननेत्राभ्यां दृष्ट्वाऽऽलिङ्गामि । ४ । ७ । १० ।
 आलिङ्ग्य स्थितेनानुगणेन तेन तामरसनयनं समू-
 हीभूतगुहमुन्दगुरुकादुरीमारशठकोपेनोक्ते च्युतिरहि-
 नोज्ज्वलशक्तिमहम् एतदशकमालिङ्ग्य गीत्वा नृत्ये
 शक्ता वैकुण्ठमार्गेण्युः । ४ । ७ । ११ ।

श्रीदिव्यमृत्चिगणावेव शरणम् ।

तद्वेषनात्म हरिनामकथाप्रवर्गा-

संज्ञाप्येक्य मुनिरुद्धदुःखबोधः ।

आत्मसन्धिसुखवाचनमन्त्रमूत्रै-

रकश्य वाञ्छितमयाचन सवसेन ॥ ३७ ॥

आषट्पञ्चदीपं निर्व्यापकमशनन्दनं कान्तरोहं

दुर्दर्श देवतानां त्रिगुणतुल्यं सर्वभूतान्तर्गमम् ।

पुण्यज्ञानैरमृतांते धृतशुभलुब्धमि चकनाये श्रुतानां
विश्रान्तिस्थानमार्गां विवशद्वद्वगुणं प्रात विवतः शमार्गः ॥५१॥
दुःशीलो मांमन्त्रमुनिरविरिद्विग्नो वीतललो विमोहः
मलाहानन्यमहाभुतमपि न्यययशीलमनर्दशनः ।
कर्मज्ञानादिशून्यो निर्ययः परिदिनां जलदोष्ट विनिन्दन
मरुवाप्येवं मरुवाप्यनिगुणमिदं कल्पिद्विहसं न तरे ॥ ४० ॥

अष्टमं वृषभनियामकदशकम् ।

वृषभनियामकेन स्वामिना विद्वदुत्तेन श्रीदेव्या च
विभज्यानुभूयमानाद्वितीयविग्रहेण संवशः संवशोऽ-
सुगन्धममीकर्तुं सकलताऽदुर्वं मृशता प्रतिमन्त्रताऽ-
नादितेन मणिहृपेग न्युता न भवामः । ४ । ८ । ३ ।
मणिहृपेग न्युततादितदुष्प्रागताविष्टितवशमकेना-
लंकारमात्रं विस्तारवर्तितुजवद्वगुदधीनर्वावद्वस्तेन
कैकश्यमां-न्युतिमंतग दानस्य कैकश्यं रवीकृतवता
मणिमायि तादितेन दुःखमनसा न्युता न भवामः ।
४ । ८ । ३ । दुःखमनोन्युतताशून्यां मियं मातरं
कृतवत्या एकस्याः पितामहाः दूरविद्वन्मनसाद्वयविक-
ज्ञानारविनिगुताफलवद्वगुदधीनं स्वपता मदापर्यवभुजेन
परमपुमपेग दीर्घमायितादितया पुन्यां न्युता न
भवामः । ४ । ८ । ३ । तृतिन्युतताशून्यदीर्घमायिताभु-

जभन्यनीत्यायाः नहनशीलेन न्तनालिंगनेच्छावता
युद्धवृषभान्नन च विमर्षं प्रीतेन वलंकपूर्णरक्तपग्निमानेन
वेणुपात्रदण्डहस्तेन मध्यवन्टामवताजाहतेन किमलय-
रूपेण न्यूना न भवामः । ४ । ८ । ४ । किमलय-
रूपेण न्यूनाशून्यायामसहायकागयां प्रसिद्धिं
प्राप्तायाः शुक्लापायाः कार्पणेन वर्द्धमानराक्षसनगर-
दाहकेन समधुकुसुमतुलसीमालापग्निमलितकिरीट-
वता नमुद्रभूम्यां शैल्याधिकेनानाहतेन ज्ञानेन न्यूना
न भवामः । ४ । ८ । ५ । ज्ञानेन न्यूनाशून्यानां
विमृत्तभूमिस्थानां ज्ञानार्थपुपायान्सर्वानुद्धृत्योक्तवता
पूर्णज्ञानैकमूर्तिना वामनब्रह्मचारी भूत्वा कृशक्षया
भूमिं स्वीकृतवता शक्तिमता स्वामिनाऽनाहतया
वर्द्धमानकांत्या न्यूना न भवामः । ४ । ८ । ६ । वर्द्ध-
मानकांत्या न्यूनाशून्यं सिद्धरूपं प्राप्य वृद्धिं प्राप्या-
विभूय वर्द्धमानकांतिदिरण्यविशालवक्षो भित्त्वा प्रीतेन
वर्द्धमानकांत्यनलसुदर्शनशंखवता मणिनीलवर्द्धमा-
नकांतितानाहतेन मेखावडलयेन न्यूना न भवामः ।
४ । ८ । ७ । मेखावच्छलेनान्युनमहाध्वनिनाऽस्वाधी-
नाञ्ज्वलदग्निं प्रवेष्टयितुं ध्यात्वा महापृथिव्यां प्राग्दुःखं
निवर्तितवता दुर्ज्ञेयैः शिवेन ब्रह्मणामगाधिपतिना
प्रगप्य स्तूयमानव्याप्तकीर्तितानाहतया मेखलया

न्यूना न भवामः । ४ । ८ । ८ । मेखलयाऽन्यूनायाः
 सुकृमागया विशालजवनाया भोगधियः कीर्त्तिमतः
 पितुर्मरिभ्य वाणस्य भुजांश्छित्त्वा नागोपरि निद्राणे-
 नेव लोकस्य सर्वस्य भूमस्थित्यर्थं योगं प्राप्तवानाह-
 तेन शरीरेण न्यूना न भवामः ४ । ८ । ९ । शरीरे-
 णाऽन्यूनान्प्राणवियुक्तपर्वतवण्डान्स्थितानिव बहुव-
 ण्डानसुरनिवदांश्छित्त्वा प्रीतियुक्तेन विशालजलयुक्तज-
 टाभिरा यात्राद्वितीये एकत्रांश नित्यं वमति तच्छरीरेव
 तानाहतेनाऽऽत्मना न्यूना न भवामः । ४ । ८ । १०
 आत्मनाऽन्यूनाल्लोकान्मम च स्वातन्त्र्यभाव्य दधि-
 नवनीतं भक्षितवन्तं विशालकुरुकापुगीश्टकोपस्य
 न्यूनाशून्यमृतिस्वग्मालासहस्र एतदशक्तेन दृढसार-
 युक्तजन्म छित्त्वा वैकुण्ठमुपगच्छेत् । ४ । ८ । ११ ।

श्रीदिव्यमूर्तिचरणावेव शरणम् ।

एवं रुदन्नपि शठारिरलब्धकामः

स्वोपक्षणकरतामवधार्य शीरेः ।

तच्छेषतादिरहितं सक्ते स्वकीये

स्वस्मितपि मृगितनिस्सृष्टतोष्ट्रं भूत् ॥ १८ ॥

मौन्दर्यादा स्वरीये हृदि च स्वनिर्करं पूर्णतायां च कान्ती

सम्पन्नज्ञान मकाशे षट्पददानसर्वस्मिन् स्वस्वरूपे ।

स्याद्विष्णोर्धनुषेसा तद्विदमन्विलमुन्मूलनीयं तदीयं

रित्युचं कारिमृदुस्तदुपरि कणयस्तं शिवाय भिनन्दन् ॥ २३ ॥

नवमं शत्रवो हसन्ति दशकम् ।

—११—

शत्रवो हसन्ति समीचीनवांश्वा द्रुताः क्षिप्यन्ति
 अमंग्यातदुःखोत्पादकोयं को वा लोकस्वभावः
 कृपालो समुद्रमायिस्त्वच्चरणयोरेवोपगमनोपायतया
 विलम्बमंतग दामं वर मरणप्रकारम् । ४ । ९ । १ ।
 मरणप्रकारो नाशप्रकारो ज्ञातयो वांश्वाश्चोपर्युपरि
 निपत्य भट्टवैशाद्याः स्थित्वाऽऽक्रोशन्त्ययं को वा
 लोकस्वभावो भाविप्रकारमेकं न जानान्यहं नागशयन
 स्वामित्राद्धानप्रकारे त्वरस्व पश्य दामं लक्ष्मीकृत्य ।
 ४ । ९ । २ । श्लाघ्यतां कुलारोपं ज्ञातीन्वंशन्प्राप्त-
 निधि पदपदव्यातपुष्पकेशा गृहं हित्वा प्राणत्यागं
 दृष्ट्वा न मर्षितुं शक्नोमि लोकस्वभाव समुद्रवर्णं दामं
 प्राणिवाविचार्य त्वच्चरणसमीपमाहूय दास्यं स्वीकुरु ।
 ४ । ९ । ३ । स्वीकुर्वित्यभिवृद्धाऽऽगता महती संपद-
 ग्रिर्भवति स्वीकुर्विति तम आच्छादयत्ययं को वा लोक-
 स्वभावः उदारमणिवर्णं त्वच्चरणयोरुपगमनार्योदार्यं
 कृत्वा दामं त्वत्कृपयाकर्ष्य । ४ । ९ । ४ । आकर्ष-
 जले विक्रान्ति लोकं स्थावराणि जंगमानि तत्रात्मानो
 जन्मनाशव्याधिजगभिर्दुःखिता भवन्ति अत्रैतदुपरि कूगे
 नगकोयं को वा लोकस्वभावः आकर्षय मां त्वं मणि-

वर्णं दास्यं मा मोक्षय । ४ । ९ । ५ । मोक्षयित्वा दृढजालं
 प्रसार्य बाधित्वा क्षिप्त्वा भक्षयैवैवमर्थं ज्ञात्वा न
 विचारयन्त्ययं को वा लोकस्वभावः सुगधितुल्यकिमी-
 दृपापिष्टं तव दास्यं सम्यक्स्वीकृतवानितः परं मत्पुर्णा-
 मृताहृत्यानुगृहाण । ४ । ९ । ६ । मानरेतलोके स्थाव-
 राणि जंगमानि न्यमेवान्येन केनापि वस्तुना विना
 तव स्थितत्वाद्वाध्याविर्जगमरणं जन्माधिरन्त्येतेषाम्-
 भावायाद्धानं कुरु दास्यं क्वं लोकं मा प्रादर्शय ।
 ४ । ९ । ७ । प्रदर्श्य त्वयांतर्यायोद्गीर्णान्भूमिज-
 लाग्न्याकाशवायुन् संयोज्य त्वया सुस्थिरं स्था-
 पितान्सृष्टादनिमिषाणां भोगम्यानादद्वितीयाण्डा-
 दुर्गात्रिष्क्रमस्य मां तवाधिकज्योतिष्युज्ज्वले दुर्लभयोः
 श्रीचरणयोः कदा योजयेः । ४ । ९ । ८ । योजयेन्तव-
 शब्दायमानचरणावनिमिषानाश्रयेग्न्यया तया हृत्वा
 नर्तयसि त्वं नागगयन दासोपि राजानामि अनुगमं
 सर्वं हापयित्वा मां त्वच्चरणावेव बध्नुं यथा संचरेय
 दुर्लभयोः श्रीचरणयोर्वोजितवानहं पश्येयम् । ४ ।
 ९ । ९ । दृष्ट्वा श्रुत्वा स्पृष्ट्वा ग्रात्वा भुक्त्वा त्वचरि-
 पंचभिरिन्द्रियैर्दृष्टमानंदं ज्ञानुपगम्यं निग्वधिकं भुक्त्वा
 नंदमुज्ज्वलाग्रहस्तवलयया श्रिया त्वयि वैराधिव-
 मनोर्दृष्ट्वातुर्ग दृष्ट्वांत्यजमाश्रितवांस्तवचरणां । ४ ।

९।३०। श्रीश्वामिनो नागवणस्य केशवस्य परं-
ज्योतिषः श्रीचण्वो प्राप्तिमुद्दिश्य सुंदरकुरुकापुरी
शठकोपेन श्रीचण्वोरुके द्राविडसहस्र एतदशकं
श्रीचण्णावेव प्रापयेचरणा प्राप्यापृथग्भवत् ॥३॥९॥३९॥

श्रीदिव्यसृष्टिचण्णावेव शरणम् ।

शोचन्मुनिस्वसदृशं च सहायमिच्छै-

द्रोक्षे विदोष्य विवरीतरुचि विषण्णः ।

अत्रन्यत्रामममहन्हरिणा स्ववासं

वेकुटुकं प्रकटितं नवम ददर्श ॥ ३९ ॥

कुरुयादधिमानी तदुपरि शयितस्तत्समानांगवर्णो

स्वार्तोदायस्त्वदाने रुचिरमगिरुचिर्वेपतोतीव भोग्यः ।

अन्मम्येनानुभाष्यो दुरधिनामपदो बन्धमोलस्वतन्त्रः

भान्योपसंगेयो स्वदन इह विमुक्तस्वदातकेडिताय ॥ ४४ ॥

नामम्येनानुभाष्यो दुरधिनामपदो बन्धमोलस्वतन्त्रः

दुर्गेत्या तात्पर्येनगनितगविधुनेष्टकागनिगेषात् ।

प्रहोभावेन्मिनन्वाभ्यन्तमुष्मपरिष्कंगनश्चानिशोच्यं

विभं द्रष्टुं न शक्नो निजवदनयने नायनिम्न स्तनायम् ॥ ४५ ॥

स्वार्तोदायस्त्वदाने रुचिरमगिरुचिर्वेपतोतीव भोग्यः

दुर्गेत्या तात्पर्येनगनितगविधुनेष्टकागनिगेषात् ।

मन्वीजिन्वदुर्ग्या प्रियकरणमूर्ध्वरश्मिपुष्टौ पटुन्वा-

सुशारवादिभ्यस्तं कुरुमदुर्ममवेष्टेनसामेय नायम् ॥ ४६ ॥

दशममेकस्य देवस्य दशकम् ।

ॐ नमः शिवाय ॥ १० ॥

एकस्य देवस्य लोकस्यात्मनोऽन्यस्य यावतोऽ-
 भावस्य समये चतुर्मुखेन देवलोकैनात्मनः सृष्टवति
 गिरिमदृशमणिगृहेदीर्घायां श्रीकुरुकापुर्यामंतः स्थित
 आदिनाथे तिष्ठन्त्यन्यं क. देवं मृगयथ । १० । १ ।
 १ । मृगयित्वा युष्माभिगम्यणीयान् देवान्युष्मांश्च
 प्रथमं सृष्टवतोऽजहच्छ्रीकालादिनाथस्य तस्य मादरं
 नित्यवासस्थानालयां मौदगृहावृतां सुन्दरकुरुकान-
 गरीं तां गीत्वा भर्त्तिन्वा मृत्वा गच्छन्त नानालोकस्था
 व्याप्य । १० । १० । २ । व्याप्तदेवान्नानालोकान्
 सृष्ट्वा तदा सहैव निर्गीर्यान्वायोर्दीर्घं कालोद्धरन्तानि
 दृष्ट्वापि न ज्ञातुं शक्नुवन्ति शिरोभिर्ममैः नेव्यमानायां
 श्रीकुरुकापुर्यां तत्र परम्य प्रकारं विना नानालोकस्था
 देवतं किञ्चिन्नास्ति वदत । १० । १० । ३ । वक्तुं
 योग्यतया स्थितस्य शिवस्य ब्रह्मणोऽन्येषामपि
 नायकः न एव कयालस्य समीचीनं मोक्षं दृष्ट्वा स्वी-
 कुरुत तेजोवन्महाप्रकारपरिवृतसुन्दरश्रीकुरुकापुर्यां तत्रै-
 शविषये किञ्चिद्वयर्थपरिभाषणेन किं स्यादिति विनाम् ।
 १० । १० । ४ । लिङ्गप्रवृत्तपुगणवतः श्रमणाः शाक्या

धृष्टवाकृत्तश्चान्ये युष्मदेवाश्च भूत्वा स्थितोऽभिवृद्ध-
 नीवारचामर्षीज्यमानायां श्रीकुरुकापुर्यां परिपूर्णतया
 स्थित उपसागक एकमप्यसत्यं नास्ति स्तुवंतु । ४ ।
 १० । ९ । स्तुत्वा न्यमेकं देवमादत्तुं वहिः कृत्वा
 पुनर्नानेवं प्रकारे विश्राम्य अवास्थापयत् सर्वेपि मोक्षं
 प्राप्ताश्चेदोको तान्तीत्येव पंके नीवागः कमलानि च
 यत्र वर्जते श्रीकुरुकापुर्यां तत्रातिसमर्थस्य मायाः
 पञ्च नञ्ज्ञाना ज्ञाना धावत । ३ । १० । ६ । धावित्वा
 यत्किञ्च बहुषु जन्मसु जनित्वाऽन्यमेकं देवं गीत्वा
 नर्त्तित्वा प्रणम्य बहुप्रकारेण मार्गमाश्रित्यापश्यत
 मिलित्वा विविधद्विः स्तुयमानतया स्थितस्य श्रीकुरुका-
 पुर्यां न्यन्यन्निध्वजस्वादिमुत्तं दीप्तये प्रवेश एव । ४ ।
 १० । ७ । प्रविश्य दास्येन स्वं साक्षान्कृतवन्तं मार्कण्डेयं
 तं तद्गोपताम्बुश्च तद्गोनीवयदिति नागवणकपथेव
 वरुणद्वयपुष्पविभक्तकृतकानि मत्स्यां श्रीकुरुकापुर्यां
 न निश्वसिताऽऽदिनायं निष्टन्यन्यं देवं वदथ । ४ ।
 १० । ८ । न्यवद्वियमर्गेः पद्भिः समयेमनेरन्यैश्च
 स्वविषयं दर्शयित्वा द्रष्टुमगन्तव्यम्यादिनायस्य वान-
 र्मानुनां श्रीमन्मूर्तिस्तत्कदागातुनां सुन्दरश्रीकुरुकापुरीं
 प्रनदि विप्रनाने ज्ञाने स्वपश्यत युष्मानुनीत्य गंतु-
 मेष्वन वेत् । ४ । १० । ९ । उन्मृष्टं भवत्ये देवा य

लोका अन्यच्च स्वस्मिन्निमलमृत्तिसदृशा एतस्मिन्
सर्वस्मिन् स्थितप्रकारेण तिष्ठति केदारे नीवारा इधुणा
तुल्या वर्द्धते श्रीकुरुकापुर्या तत्र ह्रस्वब्रह्मचारीभूतस्य
दीर्घकुम्भनर्तकस्य दास्यकण्ठमेव । ४१९०।१०। दास्यं
कृत्वा चक्रम्यामिनं प्राप्तेन तेनोदारकुरुकापुरीम्यामिता
कालोन्मीलद्वकुलमालावत्स्केन मार्गेण शठकोपेनाऽऽ-
शयोक्ते गीतिमदन्न एतदशकमभ्यस्यतां पुनराश्रित-
शून्यं वैकुण्ठमहानगरमन्यत्र ह्रस्वगतमेव । ४१९०।११।

श्रीदिव्यमृत्तिचरणवेव शरणम् ।

बन्धे समपि हारिणा निखिलान्मराक्षः

संसारहेतुमिनञ्च परन्वबोधम् ।

वेदेतिहासमुखतः पारङ्मन्य इति

रचाननाम्न दशमे व्यकृणोत्यग्नम् ॥ ४० ॥

कल्पान्तेपि स्थितव्यात्सुकलसुरगणस्रष्टृभावात्तनानां

रक्षाद्यापादकन्वान्छिद्यविधिभरणान्सर्वदेवात्मभावात् ।

तत्तत्कर्मानुरूपं फलवितरणतां येनतेयवजन्वा

न्माकेद्वेयावतादेः प्रभुमयशटजिन्माह सर्वमिगेचपम् ॥ ४१ ॥

नित्यैश्वर्यं तु तुर्यं महजवहुलसङ्कोचमन्योन्यसक्तं

केशारादिस्वतन्त्रं स्वजनकृतकृतार्थीकृति छेतिषेयम् ।

संगुक्तं सदृगुणोपैम्बजनपरिहृतोपैत्यमिष्टादंरुपं

श्रेष्ठं निःशेषभागादमनुन इतरे देवतासार्धर्षामम् ॥ ४२ ॥

इति श्रीमद्व्यासीनी चतुर्थशतकं समाप्तम् ।

अथ पञ्चमशतके प्रथमं हस्तपूर्णचक्रदशकम् ।

हस्तपूर्णचक्रमन्त्रालमाणिक्येतीति असत्यमेव कृत्रि-
ममुक्ता बहिर्वहिरेव प्रवृत्त्य सत्यमेव प्राप्तवान् वियौ
फलति निगोधकाः के हंत कृष्णोपकारक पश्याम इतः
परं गच्छामि चेत् । ५ । १ । १ । १ । गतवान्महार्जुन-
योर्मन्त्रे मदीयदुष्टमणे क्षौद्रभोग्यामृतेत्येवं कानिचिन्ना-
टयानि वदन्ति स्वयं चेन्मत्स्वामी सोहं भूत्वा निर्वृत
आकाशो महाप्रथिव्यन्वत्सर्वं मदन्तरेव । ५ । १ । २ ।
अनन्येषु सन्तु बहिरेव काश्चन माया उक्तोदारमणि-
वर्णन्येवं त्वामपि वञ्चयत्कपटं मतस्त्यक्तवानस्मि त्वां
दृष्टो जीवन् प्राप्तवाञ्जलप्रवाहे अयने अयानेतःपरं
त्वां विहाय किं स्वीकुर्याम् । ५ । १ । ३ । किं
स्वीकुर्यां त्वां विहायेति वाचकान्युक्तापि कर-
त्वागेह मन आकुप्य नेत्रजलं प्रमृज्य त्वद्विषये
निविडप्रवन्धाप्य मन्त्राणं न मोचयितुं समर्थो
मयि मलं छित्त्वा मामादृत्यानुग्रहाण कृष्ण । ५ । १ ।
४ । कृष्णमुपकारक दिविपदा नीलमाणिक्यममृतसु-
पगम्भापि नोपायं गच्छामि मन्त्रे एकस्मिन्गरीरे
निवाय दृढं सम्यग्बद्धा बहुकृतपापदृष्टरज्जुभिर्मामा-

यविदिनमाच्छाद्य मां गमनयोग्यं स्थापितवान् बहि-
 र्ग्रे । ५ । १ । ५ । अविदिनपार्श्वे बद्धा द्विविधप्रव-
 लकर्मभिर्वाधमानेषु क्रमिकशरीरेषु प्रवेशं निःसरितुं
 दृष्टानुभूतवानस्मि वर्णवच्चतुर्दीपभुजं रक्तायुग्मं रक्तनाम-
 र्मनयनं धर्मोद्युक्तमृदुशतमुन्दरहस्तं नीलविग्रहं
 मन्स्वामितमेव । ५ । १ । ६ । स्वामी चक्रयानुष्का-
 रकः स कुत्रत्याऽहं को यादृशामपि मदापापिष्ठाना-
 मपि विना फलति फलनेव दस्तिपशुदुःखं निवर्त्ति-
 तवानसीति शिरोहस्त आकुश्र्येव मन्यव्यामोदवानभवं
 महुपकारकोपि महुपर्यभुव । ५ । १ । ७ । उपरितन-
 देवैर्भुदेवैश्चादरेण सेव्यमानो व्यामोदवानागन्त्येतत्काले
 दामहृदये सुस्थिगेऽभवन्मन्मयमदृशानयना महदेध्वर्यं
 सत्पुत्रा उपरितनजातापितर्गो च न एवेतः परं भवेत् ।
 ५ । १ । ८ । भवेदुः के सहया इति नरेगितजलसमुद्रे
 मञ्जन्ती नारिव जन्मनन्द्रे स्थित्वा मयि कंपमाने देवालं-
 कारेण श्रीचक्रशंखाभ्यां हा इति कृपां कृत्वा दासेन सहा-
 पि संगतो भूत् । ५ । १ । ९ । जानां दामवानिति तदेव स्वीकृत्य
 प्रीत आगत्य स्वयमेव मममकृपां कृत्वा मम सर्वमपि
 स्वयमवृत्तमस्त्यो भूत्वा कच्छपो भूत्वा नर्गनिहो भूत्वा
 वामनो भूत्वा वनचारी वगहो भूत्वा कल्की भविष्य-
 तीतः परं मेघवर्णः । ५ । १ । १० । मेघवर्णं कुण्डलमुप-

कारके कनकविशालनयनं कर्पणमसृद्धसुन्दरकेदारकुरु-
कापुर्णशठकोपेके श्रीमद्र्णसुन्दराविडानामेतत्सहस्र
एतद्भक्त गानप्रकारेणाभ्यस्यन्तश्चरणयोरभः प्रविशे-
युर्वर्द्धमानाः । ५ । १ । ११ ।

श्रीदिव्यमूर्तिचरणावेव शरणम् ।

जगत्ते मुनिर्मम जनकस्य तु पञ्चमस्य

श्रेयः स्वकीयहिनबोधनमोक्षमाणः ।

एतद्विगोषिवदुल्लस्य ममात्र हेतुः

कीमः कुर्वन् मदनानि शशंस भूमः ॥ ४१ ॥

चक्रम्पायन्तस्वाम्बजनवशतया रत्नपोयुक्तभावा-

दस्यन्वात्मवान्मदानादमलतनुतया श्रीगजेन्द्रावनाच्च ।

नानावन्धुत्वयोगादपदि सन्वितया व्याजमात्राभिलाषा-

त्कारुण्यदर्शनवृत्ति कमलदशमवैकारिसूनुः कृतार्थः ॥ ४९ ॥

द्वितीयं वर्द्धतां वर्द्धतां दशकम् ।

—००००००००—

वर्द्धतां वर्द्धतां वर्द्धतां निवृत्तः प्रबलचेतनशापो
वायको नन्कश्च गिरिधारीभृतो यमस्यात्र यन्किंचिदपि
नास्ति कलिगपि नश्येन्पश्यन् समुद्रवर्गभृतानि पृथिव्यां
पार्श्वगुर्गानि प्रविश्य गगान्गीन्वा स्थित्वा नर्तित्वा संच-
रन्त्योऽपश्याम । ५ । २ । १ । अपश्यामपश्यामपश्याम
नेत्रप्रियाण्यपश्याम दामाः सर्वे आगच्छन् प्रणम्य
प्रणम्य स्थित्वा कोलाहलं कुर्मः भ्रमगुर्गशीतलसुन्दरतु-

लसीकस्य माधवस्य भूतानि भूम्यां गगान्गीत्वा
 स्थित्वा नत्तिन्वा व्याप्य संचरन्ति । ५ । २ । २ ।
 विपश्चित्तयन्कलियुगो निवृत्तो देवाः स्वयमपि प्रविष्टा
 महाकृतयुगमाश्रित्य महानन्दसागरः प्रवदति नीलमेव-
 वर्णस्य स्वामिनः समुद्रवर्णस्य भूतानि भूम्यां कलक-
 लार्थं प्रविश्य गगं गीत्वा सर्वस्थलं स्वार्थीनं चक्रुः ।
 ५ । २ । ३ । स्थानव्याप्तसमयान्मर्वानुद्धृत्य दूरीकुर्व-
 तीव विशालसमुद्रभाविनः स्वामिनः स्वीयभूतान्येव
 भूत्वा शयानान्युपविशन्त्युन्धितानि गीतं बहु बहु
 गीत्वा संचरन्त्युद्गीयमानानि प्रह्वीभूतानि नाट्यं
 कुर्वन्ति । ५ । २ । ४ । क्रियमाणो मम चक्षुषोर्ग्रे एव
 वर्तते एतस्मिंल्लोके वैकुण्ठस्य भूतान्येव भूत्वा मायया
 सर्वत्र स्थित्वा संशयः कोपि नास्ति गन्तव्या अमुग
 उत्पन्नास्तिष्ठन्ति चेदुज्जीवतो गायो नास्ति भक्ताः
 कालमुद्धरेयुर्नैव । ५ । २ । ५ । हत्वा प्राणं स्वादन्तं
 व्यापिं द्वेपं शुभ्रामसमीचीनानि सर्वाणि स्थित्वाऽस्मि-
 ल्लोके निगच्छिषीषेवश्चकन्वामिदमा आगताः सम्यक्
 स्वरेण गीत्वाऽप्युत्थ्य नत्तिन्वा भूमौ व्याप्ता गत्वा प्रण-
 म्योज्जीवा दामाश्रित्तमार्गं स्थापयित्वा । ५ । २ । ६ ।
 संस्थाप्य युष्मद्दये स्वीकृतानां देवानां युष्मदुज्जीवदि-
 तृत्वं पुनरपि तेनेव पश्यन् मार्कण्डेयोपि साक्षी मलिनं मन
 एकमपि माम्नु कृष्णं विना देवो नास्ति दातव्यं सर्वं

तन्मूर्तिभ्यस्तेभ्य एव प्रयच्छत । ५ । २ । ७ । दानव्या-
 तुषहागन्दत्वा भोक्तुं सर्वत्र लोकेषु स्तमूर्त्तीः स्थापित-
 वान्देवन्तेन स देवनायकः स्वयमेव चिह्नश्रीवक्षसस्तस्य
 भूतानि गीतानि गीत्वा विषादं विना भूम्यामधिकानि
 जानान्यादग्नें प्रणम्योजीवत । ५ । २ । ८ । आद-
 रेण प्रणम्योजीवत वेदपूतचं जिह्वायां निवायाच्युतं
 ज्ञानविविस्त्वलनं विना पुष्पमहितं धूपं दीपं चंदनं नीरं
 च नमयं कृत्वा आदरेण सेवमानेर्दामैर्भगवद्रिश्च समृद्धो
 लोकः । ५ । २ । ९ । प्रत्यनिशयितलोकमादृत्य कृष्णस्य
 श्रीवर्त्ति तस्योपकारकेणाऽजेंद्रप्रभृतयो निविडीभूता अम-
 रननुशयाः सर्वत्र व्याप्ता दासास्तुल्यतया सेवितुं
 सन्नयश्चेकलियुगं किमपि नास्ति । ५ । २ । १० ।
 कलियुगं किमपि यथा न स्यान्नथा स्वदासेषु कृपां
 कुर्वीतं परिपूर्णकाम्निमत्तेजोमूर्ति मावितभुषकारकं
 कृष्णं सन्तुद्रहेदादधिगवित्क्षणकुरुकापुर्याः कारिमा-
 रेण शठकोतोते पुण्यमाणगुणे सुदृश एतदशकमन्त-
 र्मालिन्यं छिद्रात । ५ । २ । ११ ॥

श्रीदिव्यमूर्तिचरणादेव शरणम् ।

आत्मोपदेशविभूतिः शनितायवृन्द -

मारः शरण्यवमन्त्रिदिसमिधमानम् ।

आत्माकपन्तिनिवृत्तं कश्चिदाप्युच्य -

माशान्त मंगलयुग्म् ॥ मुनिर्दिवाये ॥ १२ ॥

प्राप्तोर्विषयकानां मरमनुष्ठानिहायेकता दातुमात्रे
नैकदेशे च चक्रमहागणशितान्दियताम्पत्तार्द्रा ।

ग्यानामन्त्रावनेयो सक्कनियमने सर्वकपञ्जभावे

विन्यामनेः सत्यंनर्तगदपणमने भाव कृष्णं शरातिः ॥ ५० ॥

तृतीयं कलङ्करहितज्योतिर्दशकम् ।

— ११५ —

कलङ्करहितज्योतिर्मद्रकाधरे मणिरवेन दोषरहित-
शीलमादिर्माते विचिन्त्येव कान्तिर्दानं प्राप्यज्ञानच्युताः
कियत्कालम् अत्रादन्तद्वा ग्रामम्यानामपवादः सखि
किं कुर्यात् । ५ । ३ । ३ । किं कुर्याद्विद्याणामपवादः
सखीतः परमस्मान्मम रक्तमरुतनयनो मम हृति-
मपाहस्तपुग रक्तमपं तपं शरीरं काश्यं प्राप्तं मम
रक्तधरे नीलनयनयोश्च वैकर्ष्यं प्राविशत् । ५ । ३ ।
२ । आगतशकटप्रद्वृत्तादः पिशाच्याः स्तनमालिङ्ग्य
पौनःप्रावकाधरो मम हृतिनगादगत् गत्वाऽऽगत्य च तेन
पिता किंविद्बोद्धितान्मि निर्द्वन्द्वस्तखि किं करि-
ष्यति ग्राम्याणामपवादः । ५ । ३ । ३ । ग्राम्याणाम-
पवादं शानं विकीये मातृवाक्यजलेनाऽऽप्लाव्य नङ्गनी-
हिनुध्वाऽऽहुरितं मतन्मि मदति केदाररे मदानुगगं सखु-
द्रतुल्यनया वद्वितवान् मेवसदशभिप्रदशाल्यस्मदीयः

कृष्णः सन्नि कठिनो वा । २ । ३ । ४ । कठिन उग्रो
 महास्यामी लोकशान्तिचरणो दुर्जनिशरीरो मायावी
 तथापि उग्रं मन्मतः न एवेति निष्ठुन्वहो डमरुमहेश-
 मन्त्रेणुन्व सन्नि माता किं करिष्यति । २ । ३ । ५ ।
 माता किंचित्करोतु किं ग्राम्या किंचिद्भवंतु किं स-
 ख्यो मां प्रति इतः परं गुणमाकमाशा नास्मि
 पतितास्मि प्रथमाभगदेरुदागडावतीगजस्य मणि-
 वर्गन्व वासुदेवन्व वासुगयाप् । २ । ३ । ६ ।
 वासुगयां पतयित्वा मां गयीचीनमन आहूय स्वीकृत्य
 तगङ्गितनवन्दे शयानं स्वामितं त्रकिणमुपकारकं वस्त्र-
 शक्तिविबुधजवने मरुयन्प्रत्ययनेईडा शिर्मा प्रणा-
 मोपि भविता किं योपितां पुनः । २ । ३ । ७ । पिशा-
 चीन्वतं पीन्वा शकटं प्रत्ययाजुनमभ्ये गत्वा समुल्लं
 पतयित्वा पश्चिमुन्व विदार्य गजं मन्दनवंतं शुद्धस्मितं
 विचित्रासुपकारकं कदा वा वयं प्राप्नुमः सन्नि तथा यथा
 मातरो लज्जेन्त । २ । ३ । ८ । लज्जां पुनि चापहृत्य
 मय मर्षार्चनं प्रत आहूयोन्नतोन्नताकाशे वसंतं देव
 नायक न भवे मन्मन्नि प्रतिलोकमपवादमुक्ता
 शक्त्यानि कठिरयानि कृत्वा केवल्य मडल मदीन्वा
 मथ्यन्मगि । २ । ३ । ९ । वयं मडलमंजार कन्वाप्य-
 म्मजकमुन्दरुदम्नम्योपकारकम्प एनिशुद्धदत्तर्जीनल

सुंदरतुलनाकुसुमं गृहीत्वा भगमोऽस्यां ललां रिता
प्रतिर्वाधि पार्श्वस्त्रीणां रमनापरिवर्तनाऽनर्शनपवादा-
नुक्ता सर्वत्र देशेषु कोशान्सु । ९ । ३ । १० । चोषं
नीत्यार्गववर्णं कृष्णमुपकारकं ते परिमलभाख्युद्यान-
कुरुकापुरीशऽकोपेनोक्तं पद्मिशालिन्यन्ताशवेकस्मि-
न्महत् एतदशकमनुसंयातं भक्तानां वैकुण्ठो भवेति
स्वश्रमाः सर्वे । ९ । ३ । ११ ।

श्रीदिव्यभूमिचरणावेव भरणम् ।

गर्वानुमदितमनोहरशोभितभूतैः

मंथ्रेपलातददयः कदलाभस्त्रि ।

लभे स्वयन्तमपि कर्तुमियेष दुःखा

द्रापीदृशां च परिशुद्ध मुनिस्तुर्वाये । १२ ॥

अपार्ताकयांगकन्यामर्गमिज्जन्तानिष्टारिः संतकवा

न्मेषीपश्यामलत्वारिन्दतमरकतपोऽपम लन्त्यवेगान् ।

रत्नायां सारगताः सुखगततमया गते वराभारगन्धा-

परातां प्रमर्तिभ्यां जलमपि न्यगदन्ति यथा गीतकृतादिः । १३

चतुर्थं ग्रन्थारम्भे सुप्ता दशकम् ।

— ११५ —

ग्रामाः सर्वे सुप्ता लोकाः सर्वे निर्विडान्वाक्या
जाताः जलानि सप्तानि प्रसन्नानि एका दीर्घगतिर्गमि-
वृद्धाऽश्रुत भूमिं सर्वां भक्तिवतानन्मन्त्रानक्षयनो नाग-
न्दति नो वा मसि प्रवल्ग्यापायाः प्राणं रक्षेदितः

परम् । ५ । ३ । १ । प्राणं रजोदिनः परं कोवाऽगाधसमुद्रं
 भूमिमाकाशं चावृत्य महाविकारैकप्रवलयान्नितया
 दीर्घाभूता इन्दीवरसदृशवर्णो मत्कृष्णोपि नायाति
 पापिष्ठाया मे मनस्त्वमपि नातुकुलं वर्त्तसे । ५ । २ ।
 २ । त्वमप्यतुकुलं वर्त्तसे न मनो दीर्घा रात्रिश्चोपर-
 तिकाच्छून्या कल्पलपा दीर्घाभूत दहत्कटिनचापो
 मत्काकुत्स्थो नायाति मरणोत्थं न जानामि प्रवलय-
 सापदं स्त्रीजन्मा । ५ । ४ । ३ । स्त्रीजन्मभिरनुभूय-
 मानं महादुःखं द्रष्टुं न शक्नोमीति उज्ज्वलकिरणोऽनाग-
 त्यान्तर्हित इमां भूमिं मितवात्रेवयोर्महाव्रताधरोऽस्मद्दी-
 ल्पमो नायाति चेत्सह्यधिकं मनोव्याधिं निवर्त्त-
 येत्को वा मदीयमेव । ५ । ४ । ४ । को वा मां परामृजे-
 न्मातश्च माव्यध ययं कीदृशीयमित्यनुत्का दीर्घा
 रात्रिं निद्राय मेवमदगाविनहोऽस्मत्कृष्णोपि नायाति
 ताम मां न तथ्यति प्रवलयाराया मम पश्चाद्वर्त्तमानम् ।
 ५ । ४ । ५ । अनुदितवर्त्तमानः प्रेमव्याधिर्मनोऽतीव
 बाधते पुनः स्थित्वा रात्रिकल्पश्चक्षुषी यथान्तर्ज-
 तस्तयाऽऽवृणोत स्थिरस्थितचक्रोऽस्मन्मायी च नाया-
 ति एतन्मिथर्दीर्घप्राणं रजोको वाप मथले । ५ । ४ । ६
 रजोको वात्रायविभूतान्धकारः मृक्षमिन्दुदिव्यस्वभाव-
 कल्पपतया वर्त्तमानरजनीमुखं परिशुद्धस्वभावव-

लशंग्वचक्रो नाविर्भवति अग्निस्वभावप्रचलपापाहं देवाः
 किं कुर्याम । ५ । ४ । ७ । देवाः किं कुर्यामेका गविः
 सतकरूपभृता यथार्थतयाऽऽगत्य स्थित्वा मम प्राणं
 बाधते हस्तस्थितचक्रो मत्कृष्णोपि नायाति चेच्छरी-
 रस्पर्शा शीतलदक्षिणानिलः कृगग्नेः स्वयं बाधते ।
 ५ । ४ । ८ । कृगग्नेः स्वयं बाधतेऽधिकान्वकारः
 सूक्ष्मविन्दुः सुंदरकिण्णम्य सूर्यस्य सुंदरदीर्घगन्धो न
 प्रादुर्भवति रक्तकांतितामरसनयनः श्रीमंश्च नायाति
 मनोदुःखनिवर्त्तक इतः परं को वा स्थित्वा द्रवाभि ।
 ५ । ४ । ९ । स्थित्वा द्रवन्त्यहमिव महाकाशो लयं
 प्राप्य द्रवीभूय सूक्ष्मविन्दुरूपो वर्तते निशामुखे तदेकदा
 भूमिं मितवानुपकारको नागच्छेदित्येकमेकदा न वदे-
 लोको हा निद्रानि । ५ । ४ । १० । निद्राणवद्योतं
 कृतवन्तं स्वामितमभिवृद्धोद्यानपरिवृतकुरुकापुगीशट-
 कोपोक्ते रागाभिवृद्धिमन्त्यन्तादौ महस एतदशकेन
 मृत्वा गत्वा वैकुण्ठं न प्राप्नुवन्तीति कथं वा । ५ । ४ । ११ ।

श्रीदिव्यमुखिचरणावेव शरणम् ।

तां च त्वरा विदधती सङ्कलेंद्रियाणा-

माञ्छादिका सविषगाश्च विमंतयन्ती ।

वेलातिगा विरहिणीत्वजुषो भुजेस्त-

भोहाह्वया रजनिरभ्युदिता चतुर्ध्रु ॥ ४४ ॥

आपदेष्टुचकोत्या यदुदुत्तननादीग्वोरुवर्क्या
लोकानां विष्णुमात्राभिनद्विरतद्देवदुर्तश्चेष्टितम् ।

नकायस्यान्विनत्वाकमन्त्रनपनतासंपदा वामनत्वा-

लीलाख्यां शेषशायी जगद्वनमहादीशितोऽस्मादि तेन ॥ ५३ ॥

पंचमं कथं वा भो मातरो दशकम् ।

कथं वा भो मातरो मह्यं कुप्यथ यूयमस्मत्सुन्दर-
श्रीकुङ्कुमपुरपूर्णस्य मया दर्शनानन्तरं शंखेन नेमिता च
तामग्मनयनाभ्यां च रक्तफलावरणेकेन च परिवर्तते
मन्मनः ५ । ५ । ३ । मन्मनसावलोक्य पश्यत मयि
कोपमकृत्वा दक्षिणायां समीचीनोद्यानश्रीकुङ्कुमपुरपू-
र्णस्य मया दर्शनानन्तरं भास्वरं सूत्रं कुंडले वक्षसि
श्रीचिह्नं च स्थिराभरणानि चतुर्भुजाश्चागत्य सर्वतस्ति-
ष्ठति । ५ । ५ । २ । तिष्ठति सुदृढति शिथिलीभवतीति
मातरश्च कुप्यथ गोमृगदृश्रीकुङ्कुमनगरपूर्णस्य मया दर्श-
नानन्तरं विजयिवनगुर्गदानिश्चक्रं शंखश्च स्थिरा भास्व-
माता नेत्राभ्यां न निवर्तते मनसश्च न निवर्तते ।
५ । ५ । २ । निवाग्ने न विगमंति नेत्रजलानीति
मातरश्च कुप्यथ मधुशाल्युद्यानश्रीकुङ्कुमनगरपूर्णस्य मया
दर्शनानन्तरं पुष्पशीतलपान्ना जीवत्तुलसी मृणालकिरीटं
विप्रदश्चोचितभासनानां च कटिपूत्रं च पाणिशायी

मम पार्श्वे एव । ५ । ५ । ५ । ५ । पार्श्वमवलोकयन्ती
 तिष्ठति शिथिलीभवतीति मातरश्च कुप्यथोचितकीर्ति-
 श्रीकुङ्गनगरपूर्णस्य मया दर्शनानन्तरं निविडज्योति-
 विवायरो दीर्घभुवो चातुरूपतामरमनने च पापिष्ठाय
 मम हृदये तिष्ठति । ५ । ५ । ५ । उपर्यपि प्रवल्गाप-
 वादोऽस्मत्कुलस्येयमिति माता द्रष्टुं न प्रयच्छति उद्या-
 नावृतशीतलश्रीकुङ्गनगरपूर्णस्य मया दर्शनानन्तरं
 सुन्दरोन्नतनामालयनातामरमनयने विवाधरश्च ध्याम-
 लविग्रहश्चत्वारो भुजाश्च मन्मतमि परिपूर्णाः । ५ । ५ ।
 ६ । पूर्णप्रवल्गापवादोऽस्मत्कुलस्येयमिति माता द्रष्टुं न
 प्रयच्छति अतिशयितकीर्तिकुङ्गनपुरपूर्णस्य मया दर्शना-
 नन्तरं पूर्णज्योतिःप्रवाहपरिवृतदीर्घस्वर्गविग्रहेण पूर्णो
 मदन्तः सम्यक्स्थितो नेमिः सुन्दरकरोस्ति । ५ । ५ ।
 ७ । करे समीचीनं सुगं निदधानि शिथिलीभवतीति
 मातरश्च कुप्यथाजनप्राहिगेहश्रीकुङ्गनगरपूर्णस्य मया
 दर्शनानन्तरं रक्ततामरमनयने जयनं मृक्षमन्त्र्यं विग्रहश्च
 निविडदीर्घकेशा लम्बमानभुजाश्च पापिष्ठाय ममाग्रे
 तिष्ठन्ति । ५ । ५ । ८ । पुरतस्तिष्ठतीति मन्त्र्यो मातरश्च कुप्यथ
 स्थिरगेहश्रीकुङ्गनगरपूर्णस्य मया दर्शनानन्तरं मस्तकदी-
 र्घकिरीटाञ्जोरनवधिकैरभरणैर्युक्त इधुः श्रीमन्मनं भुत्वा-
 ऽऽगत्य मम मनो न त्यजन्त्येव । ५ । ५ । ९ । अन्य-

विकेकपेनवर्तयमिति माता न द्रष्टुं प्रयच्छति अन्यतः
कीर्तिश्रीभूतानां पूर्णस्य मया दर्शनात्तत्र संवीक्ष्य
देवमनुजैः सम्प्राप्तां प्रणमत्सु ज्योतिःप्रतापमभ्ये
भासमानैकविन्दो मन्मथसि भासते केषामपि ज्ञातुमश-
क्यः ॥ ५॥ ५॥ १३॥ ज्ञातुमशक्यमुपकारकं चक्रसुन्दरक-
रमेव दुज्य सुखं विजयीचीनपुष्पमन्त्रिण्य समीचीन-
कुम्भक दुःखकोपेनोत्तलक्ष्मभालिसहस्रांतर्गतैतदृशकं
श्रीकुंगनगरविषये ज्ञात्वाऽभ्यसितुं शक्ता वैष्णवा अगा-
धमदुःखी ॥ ५॥ १३॥ श्रीदिव्यमृगिचरणानेव शरणम् ।

तद्वत्कर्ममहामन्त्रे सति भावनाय

मन्त्रा इत्येव यथाभरणानिदृष्ट्या ।

प्रत्यक्षतस्तदनुभूयन्तवर्तितम्

मोक्षो मुखा मुनिरनुजयत पंचमे सुः ॥ ५॥ ॥

समायत्तनुजयतिमिरति न तथा शार्ङ्गमुख्येस्तुल्यस्या

विषोऽमुदितगुणमा कतति निम्बविजयोतिरुर्जस्विमर्त्या ।

नरादन्तायेरशेषाभरणमुपमया स्वैश्च भक्तैर्मनोर्ज्ञा

तवः स्वानामनमं मूर्तानिषयतया भाति चेत्यभ्युपगमि ॥ ५॥ ॥

पटं समुद्रभूमिं मृष्टवान्दशकम् ।

— ५५ —

समुद्रभूमिं मृष्टवान्दशमेवेति वदति समुद्रभूमिर्भूतम्

रमेवेति वदति समुद्रभूमिं स्वीकृतवान्दशमेवेति वदति

समुद्रभूमिं समुद्रतवान्दशमेवेति वदति समुद्रभूमिं

भक्षितवानहमेवेति वदति ममुद्रभूमि आगत्या-
विष्टः स्यान्ननु ममुद्रभूमिस्थानामिदं किमिति वदामि
ममुद्रभूमौ मत्सुतयाऽभ्यस्यमानम् । ५ । ६ । १ ।
अभ्यस्यमानविद्यार्थिनाऽद्वादमवेति वदति अभ्य-
स्यमानविद्या भवाम्यहमेवेति वदति अभ्यस्यमानवि-
द्योत्पादकोप्यहमेवेति वदति अभ्यस्यमानविद्यानिर्ग-
यकोऽहमेवेति वदति अभ्यस्यमानविद्यामगोप्यह-
मेवेति वदति अभ्यस्यमानविद्यानाय आगत्याविष्टः
स्यान्ननु अभ्यस्यमानविद्यानामिदं किमिति वदामि
अभ्यस्यमानविद्यया मत्सुतया दृश्यमानम् । ५ । ६ । २ ।
दृश्यमाना पृथिवी सर्वोप्यहमेवेति वदति दृश्यमाना-
काशः सर्वोप्यहमेवेति वदति दृश्यमानः शरीरिः सर्वो-
प्यहमेवेति वदति दृश्यमानेन्द्रियः सर्वोप्यहमेवेति वदति
दृश्यमानममुद्रः सर्वोप्यहमेवेति वदति दृश्यमानममुद्र-
वर्ण आविष्टः स्यान्ननु पश्यन्तीनां लोकस्थानामिदं
किमिति वदामि पश्यन्दा मम बालका क्रियमाणम् । ५ ।
३ । क्रियमाणा गतयः सर्वा अहमेवेति वदति कर्षिप्य-
माणाश्वाहमेवेति वदति कुलाः पूर्वं तेषांश्वाहमेवेति वदति
क्रियाफलभोक्ताप्यहमेवेति वदति क्रियाकर्तृन् कर्त्ता-
प्यहमेवेति रक्तकमलनयन आविष्टः स्यान्ननु कुरुक्षेत्र-
स्थानामिदं किमिति वदामि रक्तफलायगया बालमृग

विषयोऽ॥ ६॥ ५॥ अत्यन्तं विना भूमिं श्वाभ्यहमेवेति वदति
 चलत विना गिरिमुद्धतवानस्मीति वदति अनेकान्त्यं
 विनाऽमुगन्धतवानस्मीति वदति प्रकारं प्रदर्श्य तदा पञ्च
 गजितवानस्मीति वदति अनेकान्त्यं विनार्णवं मधित-
 वानस्मीति वदति अव्याहवाज्ञः समुद्रवर्ण आविष्टः
 म्यात्रनु अनिवृत्तलोकस्थानां किं वदामि अनिवृत्त
 मन्त्रीसदृशसुतप्राप्तानि । ५॥ ६॥ ५॥ संघीभूतवैशपर्वतं
 भूतवान्देवेति वदति संघीभूतपमान्धतवानप्यहमेवेति
 वदति संघीभूतमहावत्सांश्चारितवानप्यहमेवेति वदति
 संघीभूतगोमृदात्रशिवानप्यहमेवेति वदति संघीभूत
 गोप्रधानोप्यहमेवेति वदति संघीभूतदेवप्रधान आग-
 त्वाविष्टः म्यात्रनु संघीभूतकुंतनयनानामिदं किं वदामि
 मन्त्रीकुंतनयनया मन्मृतया प्राप्तानि । ५॥ ६॥ ६॥ वांघवा
 मन्मृतमिति वदति वांघवा ममात्र सर्वेपीति वदति
 वांघवा नुप्यहमेवेति वदति वांघवानां नाशयि-
 त्वाप्यहमेवेति वदति वांघवानां वांघवोप्यहमेवेति वदति
 वांघवो मय्यगत्याऽऽविष्टः म्यात्रनु वांघवीनां
 किं वदामि वदाम्यहमभिनिविश्य मम मुग्धयोज्यमा-
 नति । ५॥ ६॥ ७॥ कीर्त्यमानविनयन उपकारकोह-
 मेवेति वदति कीर्त्यमानदिहसुखोदमेवेति वदति
 कीर्त्यमानमग्राहमेवेति वदति कीर्त्यमानासरे-

शोऽहमेवेति वदति कीर्तयन्तो मृगयश्चाहमेवेति वदति
 कीर्तनचन्मेववर्ण आविष्टः स्यान्ननु कीर्तयन्तिनां लोक-
 स्थानां किं वदामि कीर्तयन्त्या मम कोपयभास्वद-
 नायाः । ५ । ६ । ८ । कृपापेन केनापि न मुक्तो-
 स्मीति वदति कृपापं भवाम्यप्यहमेवेति वदति कृ-
 पापोन्पादकोप्यहमेवेति वदति कृपापनिवर्तकोप्यहमे-
 वेति वदति क्रूरस्य लंकानाथितवानहमेवेति वदति
 क्रूरपक्षिमानाविष्टः स्यान्ननु कृत्यलोकस्थानामिदं किं न
 ति वदामि पापिष्टाया लताया मम मुताया अलंका-
 रान् । ५ । ६ । ९ । सौदर्यशाली स्वर्गोप्यहमेवेति
 वदति सौदर्यशून्यतरकोप्यहमेवेति वदति सौदर्यो-
 ज्ज्वलमोक्षोप्यहमेवेति वदति सौदर्यशालिचेतना
 अप्यहमेवेति वदति सौदर्यशाल्येककण्ठमप्यहमेवेति
 वदति सौदर्यशालि मेववर्ण आविष्टः स्यान्ननु सौदर्य
 शालिलोकस्थानां किं वदामि मम सौदर्यशालिमाया-
 धम्मिल्लायाः । ५ । ६ । १० । धम्मिल्लवत्कुसुमगताया
 भूम्यंगनाया अभिजानगोदक्षिशलकायाश्च वदन्ममुपग-
 तेन पाण्ड्यसुन्दरदेशेन निशङ्कुरकादुर्गशठकोपेतां
 गङ्गैकैक्यतया कृतं विचारिते द्रविडमाल्यमहस्य एतद्वै-
 दशमभ्येतुं शक्ता लोके श्यावनीचमद्वान्पदो एता श्रीर
 हभदामानां पूजाये नमः कृतवन्तः । ५ । ६ । ११ ।

श्रीदिन्यगुचिगणादेव शरणम् ।

शोः च तं वरगतिरीर्षिवाग्विक्रानां
मर्गादिकमन्त्रुः रश्मेन शोः ।
तस्य प्रवृत्तिरन्विताचारता मयेति
तद्वाचनात्तमना मुनिराह पष्ठे । ५६ ॥

स्तुतिश्चैर्जगत्प्राप्तः सदा विरक्त्या चर्तुस्त्वेन भूता
नरसिंहेन कृष्णवर्णपद्मनया भूभगवाकृतेन ।
इत्येतादृशगणैस्त्वन्तर्गततया तत्ररुन्देन्द्रभावा-
त्तदर्थोन्मत्तनाथः प्रभरतिशमदंष्ट्रद्विबोध्योन्वभावि ॥ ५४ ॥

ततममनुष्ठिततदशून्यदशकम् ।

— — — — —

अनुष्ठिततदशून्यः सूक्ष्मज्ञानशून्यस्तथापीतः परं
त्वां विहाय किमपि सोढुं न शक्नोमि भुजगशयनस्वा-
मिन्येकं नामगन् नीवारमध्ये विकसति यत्र श्रीवरमं-
गलनगरे वैश्वदेवनाम्नानमस्त्वामिस्तवाविको न
मममि तत्र ॥ ५६ ॥ ७॥ १॥ तत्रन्यो न भवाम्यत्रत्यो
न भवामि त्वद्वर्गतागायां पतिर्वाहं कुत्रत्योपि न
लक्ष्मणाशितवन्स्वामिश्चद्रुविमणिगृहदीर्घश्रीवरमंगल-
नगरे नित्यमत्रियान् शम्भुचक्रधरामहायस्य मम
कृपां कुरु ॥ ५६ ॥ ७॥ २॥ गुरुद्विध्वज नकायुधाका-
शजनारुमन्त्रीलजलद्वर्गाऽवन्तु मां वस्तु कृत्वा दास्यं
स्वीकृतवान्वेगयगातिचतुर्वेदान्वेनृवद्रुपुष्टवद्रुद्धिम्या-
नश्रीवरमंगलनगरे कृपां कृत्वा तत्र स्थितो न जाना-

म्येकं प्रत्युपकारम् । ५ । ७ । ३ । प्रत्यर्थिभूतसन्निहि-
तवत्यानां शतम्भ नागायासहायाना पञ्चानामर्थे तदा
मायायुद्धं कृत्वा भस्मीकृतवन्मन्त्रामिन् भूमिसुद्धत-
वन्त्रामिन्निर्मलज्ञानवदेदयजविच्छेदशून्यश्रीवर्मंग-
लनगरमधिप्राय वैलक्षण्येन स्थितवन्त्रां क प्राप्नु-
माह्वयामि । ५ । ७ । ४ । प्रप्नुमाह्वानं संभवेत्किम्सम-
यावच्छत्रुसमूहेषु प्रविश्य स्थित्वा केतवानि कुर्वन्ञ्ज्या-
मलविग्रहन्त्रामिन् कृतयज्ञसुदेवविनाभृते श्रीवर्मंगल-
नगरे कराभ्यां सेवायै स्थितोमि तदहमप्यवश्यम् ॥ ७५ ॥
वराहो भूत्वा भूमिसुद्धतवन्मन्त्रामिन्कृष्ण सदा गया
दासवत्साकाशनायक मणिमाणिक्यकान्ते मधुरस्यंदित्र-
दलशीतलश्रीवर्मंगलनगरस्थानां कराभ्यां सेवायै नि-
त्यवानं कुर्वन् भानमानलेसंज्ञदासस्य मेवयाऽऽगत्यानु-
वृत्ताण ॥ ५ ॥ ७ ॥ ५ ॥ आगत्य कृपां कृत्वा मन्यतःस्थले स्वी-
कृतवन्दिश्वित्किमलव लोकस्यैकानादिमानापितृभूत-
भुक्त्वां मन्त्रलोकीं भुक्त्वन् सत्कर्मवदेदयजविजाग्रत-
श्रीवर्मंगलनगरतःशून्यगुणदासं मां न दूरीकुरु ॥ ५ ॥ ७ ॥ ७ ॥
दूरीकर्तुं त्वया निवेशितानि नादिनरत्नपंचेन्द्रिशाणि स्यु-
र्यन्मम्यवज्ञातवन्दूरीकृत्य मामपि त्वं दुम्नरपके पात-
यसि त्वत् उज्ज्वलतेजोमणिपृष्ठदीर्घश्रीवर्मंगलनायक
सदा दुष्प्रदेशमन्त्रामिन्त्रिभुवमेदिन् । ५ । ७ । ८ ।

पतिमुखं भित्तवत्तुननय्ये गत्रवन्त्रपमान्मम हिसित
 वन्मम वक्षक भाषित्रीलभागिकयकान्ते वैशद्यवच्छ्रीम-
 चतुर्वेदसमर्थं पुणेशीतलश्रीवरमंगलस्यांतःकृतमन्त्रि-
 वान मन्त्राभिन्ननुग्रहागोर्जीवनोपायं मम । ५ । ७ ।
 ९ । मार्गं मम त्वच्चरणावेव शरणं दत्तवानसि तवैकप्र-
 त्युपकारे मय्येको नस्मिन् ममात्मापि तवेव पंकशाली
 क्षुभिर्महानीदृशश्च पुणं शीतले श्रीवरमंगले सुगंवि-
 पुण्यशीतलतुलसीकिरीट देवनायक । ५ । ७ । १० ।
 देवनायकस्य नागयगस्य त्रिविक्रमस्य चरणयुगल-
 स्योपरियंपचयशालिपुण्योद्यानावृतकुरुकापुरीशठकोपेन
 शरीते मदस्य एतच्छीतलश्रीवरमंगलस्य सन्त्यं दशकं
 मदमदा गातुं शक्ता त्रिविषदामवृत्तामृतम् । ५ । ७ । ११ ॥

श्रीदिक्ष्यमृगिचरणावेव शरणम् ।

एवं च मोक्षप्रिगताभिमतस्तदासी
 नागयग दिग्गमायनश्रुतदा स्याम ।

तस्मै त्रिवेद तदुपायविधौ च त्रिवि

दाभस्तयनय मुनिः किञ्च मत्तमेव ॥ १८ ॥

मार्गशीर्षे शयनार्थोदरद्वारात्मान्मुक्तायवर्षागा

त्मन्माह्वरादशेषान्तरमिन्द्रियतया पुनरुत्पद्यन्तेः ।

सर्वेषां तानन्तार्थितरजनदुःखार्पिताः शरणम्

दीनार्ता प्रोदु विष्णुं शरणं तमवतो देवतासार्चनौघम् ॥ १९ ॥

अष्टममत्तुतामृतदशकम् ।

अतृतामृत दासस्य मम शरीरं न्वयि प्रसक्तं जलं
 सञ्चलं द्रवीभूतं द्रावयन् दिव्यव्यामोदशालिन्दीप्त-
 मयनीवारश्चामरवीज्यमाने परिपूर्णजले निरुक्तोऽद्वैत्यले
 सौंदर्यपूर्णेष्वलंकारेषु भासमानेषु शयितवानस्यपश्यं
 स्वामिन् । ५ । ८ । १ । मन्त्रानिन्मद्धवलमृते मदी-
 शान नानामहारूपोऽभिमतप्रकारेण भवन्दीनिमद्बुधम
 रक्तमहाकमलानि समृद्धजलोपरि विकसन्ति यत्र तत्र
 निरुक्तोऽद्वैत्यले तन्महाकुसुमनयनयोर्निद्रां भजन्कि-
 महं करवाणि । ५ । ८ । २ । किमहं कुर्यां को वा
 गतिमां किं करोषि त्वत्तोऽन्यस्मात्कस्माच्च किमप्यपे-
 क्षितं न प्रार्थने शिल्पपूर्णप्राकारपरिवृतकुम्भवाणे शयि-
 तवानसि दासस्य समाप्तोर्जीवनकालो यावाम्नावंतं
 त्वत्पादमवलोक्यैव शिष्यमवलोक्य । ५ । ८ । ३ ।
 दूरदर्शनशक्तानां दृष्टिगोचरपर्यन्तं गच्छत्कीर्तिं नाशङ्क-
 न्यमकललोकवदेकमृत्ते करवाणाधिकव्याप्ते निरुक्तोऽद्वै-
 तैदिव्यदेशे शयितवन् त्वां दिदृक्षमाणोऽहं व्याकुल
 आकाशमवलोक्य रोदिमि प्रणमामि । ५ । ८ । ४ ।
 रोदिमि प्रणमामि नर्त्तित्वा पश्यामि गीत्वाकंदामि
 आशिष्ठप्रवलपापेन पार्श्वमवलोक्य लज्जित्वाऽवनत-

गिरास्तिष्ठामि समृद्धसुखकेशारे कुम्भघोणे शयितवन्न-
 क्तनामस्तनयन नन्नम्य मम त्वच्चरणयोः प्राप्तेः प्रका-
 रमालोचय । ५ । ८ । ५ । विचारय ममानादिपापं
 छित्त्वा त्वच्चरणप्राप्तिप्रकारमवलोकयन्निस्थत्वेन दुष्पू-
 गवद्वानि पूजयन्क्रियन्ति दिनानि दूरे तिष्ठामि समृद्धा-
 नादिकीर्त्तिमदधिष्ठिते कुम्भघोणे शयितदिविपत्रायक
 वीणाम्बुगमृतज्ञानफल हरिवृषभ । ५ । ८ । ६ । सिद्ध
 वृषभ मत्सुन्दरस्वर्गप्रभ रक्तनयन नीलमेव अग्निरुप-
 कप्रवालाचलचतुर्भुज मत्स्वामिन् त्वत्कृपयैव अवि-
 नाशून्यदामं मां स्वीकृतवन् कुम्भघोणे श्रीवल्लभ न धर-
 येतः परं त्वच्चरणं दत्त्वा मज्जन्म निवर्त्तय । ५ । ८ । ७ ।
 निवर्त्तय दुःखं मां निवर्त्तय निवर्त्तकांतराष्ट्रन्योदं परितो
 मुननेम्यायुय कुम्भघोणे शयितवन्महामायिन् शिथिले
 गर्गे मत्प्राणे विज्ञाय गच्छति दौर्बल्यमंतरेण त्वच्च-
 रणौ इदमवलोक्य प्रवृत्त्यर्थमनुमन्यस्व त्वमेव । ५ । ८ । ८ ।
 अनुमान्य मां त्वच्चरणयुगलम्यावःस्थापयन्स्वामिं
 श्चां चर्यगहितामग्प्रधान प्रधानादिमहामूर्त्ते दिग्विस्तार-
 कांतिमुद्गमहामग्वाश्रये श्रीकुम्भघोणेऽचंचलं लोकैरा-
 श्रयणार्थं शयितवानमि द्रुमागच्छ । ५ । ८ । ९ ।
 अतः गच्छदरुपी मत्प्रागच्छन्मन्मायिन्नागरहितमूर्त्ते अतृ-
 तावृत्त मन्दानस्य मे प्राणम्यांतर्मधुरभून् अविनाश्य-
 यायानां विनाशाय मां शयितवन् श्रीकुम्भघोणप्राप्ते नव

दास्यं प्राप्यापि दामोदरमित्रपदमपि भ्रमामि किम् ।
 १५ । ८ । १० । अर्गन्त्राभिव्युक्तयाः पिशाच्याः
 स्तनस्यांतरतन्मयाः प्राण भक्तिवत्तत्त्वगणौ तावत्
 शरणं स्वीकृतवता श्रीकृष्णपुत्रीशुकैरेव वेगोर्म-
 नोद्गमुक्त एकस्मिन्महत् एतदुक्तं मोग्यं विनाभ्य-
 स्तवतः कादा मृगसदृशानीणाम् । ५ । ८ । ११ ।

श्रीदिन्यभृग्विज्ञानावेव शरणम्

आश्वामलव्यधृतिना मनसा समेव

श्रीकुम्भयोगशतममतिमभिरुच्यम् ।

आलोक्य सान्त्वयन्त्येव । १२ ।

नवाप्तवान्मुनिरसिद्धिं सोष्टुमेव । १३ ।

निस्सोहि-या नृपत्वाभ्युदयमन्विताऽनन्तरात्तदा

न्मर्यादातीतकीर्त्या नदित्तत्त्वमन्विताऽनन्तरात्तदा

सर्वभेदयादियोगादन्तित्तत्त्वमन्विताऽनन्तरात्तदा

दास्यं स्वे स्थापयेत्तदा । १४ ।

नवमं मृगसदृशनयनादशम् ।

—१३—

मृगसदृशनयनाः समीचीनाः । १५ । पाणिपाना
 ममाऽवलादार्थं श्योमव्याप्तसुन्दरककुक्षेर्मधुमद्विकानि-
 र्वासितैर्मधुपूर्णोद्यानैः परिवृते निरुदयकानिभित्तनि-
 नायकं दास्यहं चरणयोः संगच्छामि कदा वा ।
 १५ । १ । १ । कदा वा मरुयो मां पुनं तद्विषयं हिम-

हृदयं स्वर्णवद्राजमालापुरागच्छुः शनव्यमात्रवीर्यगि-
 र्यशतं दक्षिणानिहनेन एगिदक्षिणे निरुवल्हवालिनगरे
 निवतन्योऽस्माकम् चरणेणुं दास्यो वयमादाय
 वृत्तः । ५ । १ । २ । धियमाणपुष्पकेशिन्यो दुःखितानां
 मां वृद्धितं गीचननसमीचीनमेदध्वनौ सागरनरंगवडो-
 दधि पञ्च उद्देहेनभूमः परिमलयति शीतलतिरुवल्ह-
 कटि नित्यं वनन उपकाकस्य चरणौ द्रक्ष्यामः किं
 नित्यम् । ५ । १ । ३ । नित्यं च मुख्यो मां श्रुयं
 वयिन्ना किमदृशत र्गुणपत्रदीर्घकमुकाः पनसा
 न्कारिकेयाः कदम्बश्च सौवालंकागृहोपरि स्पृशन्ति
 शीतलतिरुवल्हवालिनिरोरगभोग्यशयनीयेऽस्मदुपका-
 न्दस्य वनगृहमीचीनमेव । ५ । १ । ४ । सुममीची-
 नसम्यः सुममीचीनव्राह्मणयागधूमोन्नतसार्गीचीन्या-
 पदायेतताकाशनाच्छादयति शीतलतिरुवल्हवालि
 श्रुतमीचीनवपटं फले भोग्यामृतं मन्मामीचीन्याप-
 दायेतः कदा वा लेखे द्रक्ष्यतः । ५ । १ । ५ । द्रक्ष्या-
 मि कदा वा पतिपुत्रं फलानगमृग्या गानध्वनिभ्रम-
 र्वाञ्छदक्षिणानिलेन युक्तानि सर्वत्रोन्नतशाखाभिवृद्ध-
 भूतसुन्दरविपिनानि यत्र निरुवल्हवालि वणिवाप्तसु-
 दनेपकाकस्य विकल्पनामरमयादी । ५ । १ । ६ ।
 यदरोरुपरि समर्प्य पुष्पाणि मेयात्सर्ववेदा मालम्-

जिकाः समीचीना सागरविस्तीर्णतयाकेपुत्रतानि नाम-
 ग्मानि कदागणि वनितानामुज्ज्वलानि मुग्धानि
 नयनानि च धरन्ति निरुवहवालिनाथमन्दसां भूमि
 भुक्तवतोऽम्भस्वामिनः प्रतिदिनम् । ५ । ९ । ७ ।
 प्रतिदिनं विच्छेदमंतग मेवा संभवेदा तुललायाः यंत्र-
 योग्यमधुगंधुभिः फलितनीवाग्व्याति सर्वत्र मनीषे
 मिथः संगतपुष्पतयाकयुक्तकंदारपरिवृते शीतलनिरु-
 वहवालिनिन्वसन्निहितोपकागकस्य भूमिमाकान्तवतो
 दीर्घचरणयोः । ५ । ९ । ८ । सत्तद्वलयपु पुर्यमाणेष्व-
 स्माभिर्दृष्टा हस्ताभ्यां प्रणामो मुज्ज्वल दा वेशुगिति
 वीणेति शीतलोद्यानस्यांतर्मधु पान्दा मुग्धगन्धशाकि-
 भ्रमराः सम्बरं गायन्ति निरुवहवालिभ्रमणाविकच-
 कयतः स्वामिनोऽनादिकृपेव । ५ । ९ । ९ । अनादि-
 कृपासत्कर्मणा कीर्तनं मुज्ज्वल किं कर्मणाऽनादिकृपाया
 भूम्याकाशाभ्यां प्रणामानावगिधनश्रीनगरे सत्तृपाभा-
 लिसहस्रेण समीचीनं दधति निरुवहवालिमत्कृपस्या-
 स्मत्स्वामिनो नागायणस्य नाम्नाम् । ५ । ९ । १० ।
 नाममदस्ववतोऽम्भस्वामिनश्चरणयोरुपरि धनशास्त्रि-
 सुन्दरकुरुकापुर्गीराटकोपेन ज्ञान्योक्त नाम्नां मदस्य पन-
 दशक निरुवहवालिभेभवति तेनगरेऽभिदधाना उग्रश
 जनित्वैव । ५ । ९ । ११ ॥

श्रीन्यसुगिचरणावेव आरणम् ।

संकुचितावस्थानं चागन्त्य मन्मनो द्रावयन्ति । ५ । १० । ३ ।
 कपटवपं प्रमुह्य गन्दा पुरे प्रवेशप्रकारो मिलित्वाऽमुग-
 णामंतर्मेदं कृत्वा प्राणभक्षणोपायाः प्रवाहजलजटम्य
 त्वदपृथक्स्थितिप्रकारो स्थितेश्च मनस्यंतःप्रविश्या-
 लोड्य मम प्रागं द्रावयित्वा भक्षयन्ति । ५ । १० । ४ ।
 भक्षणार्थं देवराजम्य गोपैः कल्पितम्योदनस्य भक्षणं
 वर्णवन्महापर्वतमुद्धृत्य वर्षानिवाणं पृथिवी पूर्वं सृष्ट्वा
 निर्गीयोर्द्वीपं कांत्वोद्धृत्य संक्षेपणमायाश्च प्रतिचिंतनं
 मन्मनोऽग्निमुखे मयूच्छिष्टमदृशं स्थित्वेव । ५ । १० । ५ ।
 स्थितप्रकार आसीतिप्रकारः शयानप्रकारो दुष्करचिंतना
 अनैकरूपतयाऽरूपतयारूपतया च त्वन्मायाः स्थित्वा
 स्थित्वा स्मरामि त्वां कथं स्मर्तुं शक्नोमि पापिष्ठस्य
 ममेकं समीचीनं वद लोकं भुक्तवन्तुज्ज्वलतेजः । ५ ।
 १० । ६ । उज्ज्वलतेजसा सदांशकाररूपतया स्थि-
 तस्य प्रकारस्य सता सहाऽमदृपतयाऽऽगत्य मच्चक्षुर-
 गोचरतया त्वया सूक्ष्मीभूतेन मयि क्रियमाणानां
 स्मरणमस्ये मनसि शिथिलीभवामि मन्त्रीलमाणिक्य
 मन्त्रेवयोर्दृढग्रहणार्थमेकस्मिन् दिनेऽनुगृहाण त्वच्छ्री-
 विग्रहम् । ५ । १० । ७ । श्रीविग्रहेण शयानस्य प्रकारो
 नाभ्यां रक्तनाभस्योपरि दिङ्मुखस्य मनसि बेल-
 क्षण्येन स्थित्वा सृष्टिकर्माणि चाऽसदृशत्वदेकनायक

न च तेषां प्रतिप्रवणं मन्मथः स्थित्वा शिथिली-
 भवति नयनजलनिर्गमः प्रवदति किंकरवाणि दामो-
 दन । ५ । १० । ८ । पदानां त्रयाणां याज्ञाप्रकार-
 म्भ्यः स्थित्वाऽनायसपुत्र भूमिमाकाशं च कृत्स्नं
 द्वाभ्यां पदाभ्यां पश्यतो मुखं च कथनवेलायां तच्छू-
 ण्देयायां सर्वदा मन्मथनस्त्वदर्थमेव द्रवीभूय शिथिली-
 भवति कम्पयत्यपारोहे न्वया कदा वा संगमिष्यामि ।
 ५ । १० । ९ । संगम्य जलमथनप्रकारे देवानामनु-
 तमोत्तमार्थमनुमणां न्यागप्रकारमेव कृत्वा गतस्या-
 श्वर्याणि अंतः प्रविश्य सत्प्राणं द्रावयित्वा भक्षयन्ति
 यदा तदा स्थितं त्वामनुभवितुमुपायं वद विपोग्गभा-
 वन । ५ । १० । १० । नानाशयनोपर्यस्मद्वपकारकस्य
 जगत्तेन शलगमम्माकमिति प्रतिदिनमेकचित्तनेन
 बुरुकपुगीगटकोपेन मार्गेण भवितुं प्रणीतेऽन्तादौ-
 न्दन्व इदमेकं वज्रकनध्वेन समर्थो महाख्यवेकुण्ठे
 आनन्दं मधुयुः सर्वदा । ५ । १० । ११ ।

श्रीदिव्यसृष्टिचरणं त्व शरणम् ।

अर्वा च मीतनियतः नयदाय शौर-
 गन्धायस्यविभवे पुनरागमनांशो ।

निवस्य तद्गगनमस्तनने निजस्य
 श्रीदिव्यविप्रशमनं तपयावतान्ते ॥ १० ॥

प्रादुर्भावादिभूतैरुपगमदमनाश्रुतताशानताद्यै-
 र्मोहाद्यैर्बाह्यैर्योगैश्च भवतस्वीकृतैः स्थानभेदैः ।
 ततोऽप्यंतादिभावाः कर्तारिण्यनर्पितव्याद्यैः सत्त्वाः
 पीयूषस्पर्शनाद्यदिभ्यस्तपन्ति त्रिभिर्मर्त्यायहृत्तेनैवशेषे ॥ ६८ ॥
 इत्येवकारुण्यनिधं दुःखदुःखजनं प्रमत्तांश्च दुःखानं
 लाकारां रक्षितारं स्मृतिविषयमहंभावनयोगेश्वरं च ।
 दीनानां मच्छरण्यं स्वस्मिन्कृतनिजमेववाचाऽनुचे
 प्रामे शक्तिपदं श्रीपतिमिह शत्रुकं श्रेयसां महत्तम ॥ ६९ ॥

इति श्रीनन्दप्रसादो पञ्चशतक मन्त्रमम् ।

अथ पट्टशतके प्रथमं सर्वदास्पृहणीयदशकम् ।

— — —

सर्वदा स्पृहणीयतमुद्रार्मिवाहसुख आगत्य चरन्-
 रससारसमंवाः केदारव्यापनीकगतुंगे निरुक्त्वपट्टरि
 नित्यं वसन्तं कर्णव्यादचकं मन्त्रकल्याणं स्वामिनं दृष्ट्वा-
 खलिं वद्धा वदथ पापिष्टाया मम प्रेम । ६ । १ । १ ।
 प्रेममृदुकांतवा मह मन्त्रादीनाम् वेदयागयोगोपि-
 तशीतलनिरुक्त्वपट्टरि नाथं भूमिं नवां भुक्त्वा नमस्म-
 त्स्वामिनं दृष्ट्वा पादं हस्ताभ्यां प्रणम्य वदत दास्या
 मम प्रकारम् । ६ । १ । २ । सर्वोभूय सर्वेव वदाम-
 ध्वे चरन्तः पश्चिममृदाः पुष्कलसंपद्दिमति निरुक्-

पञ्चद्वारि नित्यं वनेनं प्रपन्नमस्तु नमः ॥ १॥ १॥ २॥ ३॥ ४॥ ५॥ ६॥ ७॥ ८॥ ९॥ १०॥ ११॥ १२॥ १३॥ १४॥ १५॥ १६॥ १७॥ १८॥ १९॥ २०॥ २१॥ २२॥ २३॥ २४॥ २५॥ २६॥ २७॥ २८॥ २९॥ ३०॥ ३१॥ ३२॥ ३३॥ ३४॥ ३५॥ ३६॥ ३७॥ ३८॥ ३९॥ ४०॥ ४१॥ ४२॥ ४३॥ ४४॥ ४५॥ ४६॥ ४७॥ ४८॥ ४९॥ ५०॥ ५१॥ ५२॥ ५३॥ ५४॥ ५५॥ ५६॥ ५७॥ ५८॥ ५९॥ ६०॥ ६१॥ ६२॥ ६३॥ ६४॥ ६५॥ ६६॥ ६७॥ ६८॥ ६९॥ ७०॥ ७१॥ ७२॥ ७३॥ ७४॥ ७५॥ ७६॥ ७७॥ ७८॥ ७९॥ ८०॥ ८१॥ ८२॥ ८३॥ ८४॥ ८५॥ ८६॥ ८७॥ ८८॥ ८९॥ ९०॥ ९१॥ ९२॥ ९३॥ ९४॥ ९५॥ ९६॥ ९७॥ ९८॥ ९९॥ १००॥

दीर्घकिरीटं चतुर्दीर्घभुजं श्यामलदृढमहामेघसदृशश्री-
विग्रहं स्वामिनम् । ६ । १ । ८ । चरणौ कराभ्यां
प्रणम्य पुष्पोपरि म्यंदमाना हेमाः प्रातः शंखत्रोप-
युक्तं तिरुवण्णंदूरि नित्यं वसंतं कटिनमायं कुण्डं
दीर्घव्यामोहशालिनं दृष्ट्वा उग्रप्रबलपापिण्या मम
समूहं वृत वेषं स्वीकृत्येव । ६ । १ । ९ । वेषं स्वीकृत्य
युष्मानहं याचे सुगन्धममसंवाः स्वच्छनीरपंपोत्त-
पार्श्वरथतिरुवण्णंदूरि अनुपमयुद्धगजसप्राकारं मम्मी-
भावाय दग्ध्वा प्रीतस्य सुर्षभस्य मामप्यस्मीति
वदत । ६ । १ । १० । विद्युद्वाहिश्रितयत्नमृचवामनो
भूत्वा विस्तृतभूमिं स्वीकृतवतो बलवद्वचकस्य चरण-
योरुपरि कुरुकापुर्गेशटकोपेनोक्ते गानशालिमहम्
एतदशकं तिरुवण्णंदूरि माधुर्यशालिगाथारूपमभ्यसितुं
समर्था मदना विद्युन्मध्यानाम् । ६ । १ । ११ ।

श्रीदिव्यमूरिचरणावेव शरणम् ।

आद्ये तु षष्ठशतकस्य मुनिस्तयात्तो
नारीसमाधिमशिम्य निजानवस्थान ।
अर्वाहरिं कमपि पक्षिभिरन्तिकस्थे-
रापन्नरक्षणसदीक्षमवोधयन्तः ॥ ११ ॥

चकिन्वात्स्वानिभावाद्विपदि सन्वितया विवद्वयाधरुश-
दन्विष्यामात्मकान्तया भृतवुद्धसितया निर्जराधोशभावात् ।
रक्ताभाभ्याहविभानानृष्टमुद्रुतयाऽऽश्चर्यचर्याविशेषे-
लंकाभंसाच्च कुण्डं शटजिदक्यपदेशिकटारगम्यम् ॥ ६० ॥

द्वितीयं विद्युन्मध्यानां दशकम् ।

विद्युन्मध्यानां मुग्धयोपितां त्वत्कृपां शिरसा
 वहन्तीनामप्रेदं ततो विभेति गजवत्या लंकाया रक्षां
 दग्धवन्माविश त्वत्कृपाममहं जाने इतः परं तेन किं
 कुर्यां मम केतुकं कुपेगतिं च दत्त्वा गच्छ पूर्ण । ६ । २ । १ ।
 गच्छ पूर्ण त्वन्नामममदृशतयनयुगले रक्ताधरे स्मिते च
 आकुलतां जनयतोर्नाशायेव तपः कृतवत्यो वयं पिच्छ-
 वन्महामयूरगदश्चस्त्वत्कृपां शिरसा वहन्त्यः कर्णे
 ध्वनिं निवाह पथावद्रेग्न् गा नीत्वा वेणुं वादय गत्वो-
 पविश्येव । ६ । २ । २ । गत्वोपविश्य त्वत्कपटमजा-
 नरीनां वद पुन नव रक्ताधरः पद्मकलं नयते च विप-
 रीतमधुना वेणुदीवेपीतमुजशालिन्य एतां श्रीकृपां
 प्राप्ता या म्हाविशालममुद्रे मयितवता स्वामिना ।
 ६ । २ । ३ । वटम्य वर्द्धमाने इले सप्तलोकीं भुक्त्वा
 तदा त्वं शयितवानसि त्वन्माया उपरि दिवौकसोपि
 न जानन्तानः परं मम भग एव कृतमदृशविशालनय-
 नानां कालाधुनितं पारितः न्यित्वा गोसंवं चारयितुं
 शक्तोऽस्यम्मांस्त्वं कटिनं मा वद । ६ । २ । ४ । कटिनं
 मा वद पूर्ण तव केतवं भूम्यामाकाशे च सम्यग्जा-
 नति दृढचक्रनिर्वाहकानाद्यायुध त्वामेकं ज्ञापयाम्यहं
 क्षुनिनपृष्ठायापामु त्वत्कृपां वहन्तीषु मनसि म्हायमा-

नासु अस्मत्कृतशारिकाभिः शुकैश्च पान्तिरं मा द्रु ।
 ६ । २ । ५ । वर्धाकण्ड्यापागन्कृत्वाम्मत्स्यान्मन्त्रि-
 कामपहृत्यातुचितकण्ठेन कर्म किमपि नास्ति कुतप-
 र्चिचया वयं तिष्ठामो मम भग एतन्नुग्रहाः मोदय-
 शास्त्रिन्य एतल्लोकवयपदोचितनद्विषीन्वोचिता वद्वः
 सन्ति गोष्ठ्यां मागेद पुष्पं तत्रापि वार्यमेव कर्म ।
 ६ । २ । ६ । कर्मणास्माकं कृण्वन्निनाच्छेदतं मष्टुद्र-
 भूमिं भुक्त्वन्निर्मलापरिच्छेद्य तवाप्यवद्यमेव कृण्वन्-
 वोक्तास्मांस्त्वं गच्छसि तच्छृण्वेति चेद्वातरो धर्मः
 पापमिति न वदेषुरेकस्मिन्दिने यष्टियुद्धमेव । ६ । २ । ७ ।
 मेलयित्वा यावन्ति यावन्तश्च लोक्यं विना विभज्य
 चाविभक्ताद्वितीयसन्व्याशून्यमीनिदवाः ददकाशजानमृते
 मेलयित्वास्मान्मत्स्यस्यो विदुर्गच्छाम इत्यवदन्ना-
 गनातस्मान्वाधित्वा त्वं मृगन्मि भन्कि न वदेषुः
 प्रीतिशून्याः । ६ । २ । ८ । मीत्वा मनोनर्द्रावधित्वा
 त्वत्तामग्नविशालतयनवीजगविशालवागुगर्वा पातयि-
 त्वा लाशितवानमि त्वच्चरणेन दयां न कृतवानस्यस्मा-
 कमरुपगृहमस्माभिः पच्यमानस्यसौदमे न दृष्ट्वा त्वन्नुग-
 कान्तौ प्रकाशमानायां म्मिनं कृत्वान स्थितवानमि । ६ । २ ।
 ९ । स्थिरप्रकाशमानकिर्णववेकविंशतिकृन्वो गत उद्धर्तुं
 जयशील दीर्घपशुधनश्चर्यं भूमिं प्राक्कृतवानयेतदो-
 पकुलं मृदमुजीवयितुमाविर्भूत नीलमाणिक्यकान्ते

त्वदा द्रुतमेव प्राहुः सर्वदा गोप्यो वयम् । ६ । २ ।
 १० । गोप्या मातुस्तदा न वर्तति प्रसंगे क्रोधगोचरं रुदन्
 नृपतं पितरं कुरुकापुनीशठकोपेन स्तोत्रतया प्रणीते
 त्रिविडमाल्यामहस्य ददं चक दशकं स्वर्गेण सह जिह्वया
 मादरमनुसंदधतां नास्ति दारिद्र्यम् । ६ । २ । ११ ।

श्रीदिव्यमृगिचरणावेव शरणम् ।

तावद्विजयमसद्व्यगणयेन रोषा

कृष्णं समागतमपि त्वरया विनिदा ।

नेन स्वसंगममनोरधिना द्वितीये

मात्वेति किमिह मनुनीय समाहितोभूत् ॥ ५२ ॥

इति च द्रोणनरगीजननुदभतया लोडनादम्बुराशे

यस्योभयं क्षयं वादरिभुनगतया श्रीमदीवल्लभत्वा

त्रिदोषोत्पन्नमागमिष्वधिकयशःसहस्रीकारिदृक्त्वा

न्योत्सर्गमोच्छ्रया च स्वयमभिसरन्तीत्याह कृष्णं शठारिः ॥ ६१ ॥

तृतीयं दारिद्र्यं मंपट्टशकम् ।

~ ~ ~ ~ ~

शान्तिं नयन्न नरकः स्वर्गश्च भूत्वा त्रयहेतुद्वयः स्नेहश्च

विममृतेन च भुक्त्वा बहुविधत्वंत व्यातं स्वामितं ममे-

व्यातं नयन्ममृद्वद्वे निरुविग्नजनं उपश्यम् । ६ । ३ ।

१ । इदं सुखं दुःखं क्षोभा वैशद्यं च भुक्त्वा कोपः

प्रसाद आनन्दश्चापि च भुक्त्वा निवर्तन्त्यद्रुमशक्यस्य

स्वामिनो ममेतान्मय प्रभः त्वच्छतंगवन्नदीपरिवृतं
 निरुविण्णगरं सुभीचीननगम् । ६ । ३ । २ नगरं
 जनपदाश्च ज्ञानं जडं च भूत्वाऽनुपमव्याप्तनेत्रो भूत्वा न-
 कारो भूत्वा भूतिर्भूतऽऽकाशो भूत्वा शिवगृहपरिवृतं
 निरुविण्णनगरं शिवनाथकायकम् । कीर्तिशालिकीर्ति
 विना नाम्नि यावत्तु विपुलम् । ६ । ३ । ३ पुण्यं पापं
 संश्लेषो विच्छेदश्चेत्येवं भूत्वा स्मृतिर्विस्मृतिर्भूत्वा सदस-
 त्तया तत्र भूत्वा नित्यं दृढगृहपरिवृतं निरुविण्णन-
 गमाश्रितः सदा काम्यं च सुखजन्य भोग्यरूपामेव पश्यत
 केतनमेव । ६ । ३ । ४ केतनमेव नीलश्वेतौ भूत्वा सत्या-
 वृत्त्ये वाच्यतादृक् कुतः कुतश्च भूत्वा निर्मितदृढप्रा-
 कारपरिवृतं तत्र निरुविण्णनगरे निरुविण्णनकायकेण निर्मित-
 मातारं परमात्मनो निर्मितं कुतः निर्मितम् । ६ । ३ । ५
 त्रयो लोका सुखं तद्व्यतिरिक्तो भूत्वा प्रीतिर्भूत्वा
 कोपो भूत्वा पुण्यं दंडनानां गता भूत्वाऽऽर्मीर्भूत्वा
 कीर्तिर्भूत्वाऽपवादो भूत्वा देवेन्द्रगणं सेव्यमानं
 निरुविण्णनगरे निरुविण्णनकायकः तत्र विपुलं मम
 मनसि तिष्ठेत् तत्र तत्र उदेतिः । ६ । ३ । ६
 परं ज्योतिर्विग्रहो ज्योतिः तत्र तिष्ठेत् तत्र विग्रहो भूत्वा
 सूर्यो भूत्वाऽप्यारिर्ज्ञातः तत्र तिष्ठेत् तत्र विग्रहो भूत्वा
 गिरीभिस्सेव्यमानं निर्मितं तत्र निरुविण्णनकायक-

स्वम्भ्य परम्भशास्त्रिपादं विना नास्मि कस्यापि दृढशर-
णम् । ६ । ३ । ७ । दृढशरणं सुराणां भूत्वाऽसुरगणा-
मुद्रमृत्युर्भूत्वा स्वचरणच्छायाया अधो लोकमवस्था-
प्यानवस्थाप्य च दक्षिणस्याः शरणं दिशस्तिरुवि-
ण्णगरमाश्रित उपकारको मम शरणं मत्कृष्णो मया
दत्तवान्मम पिता । ६ । ३ । ८ । मत्पिता मदस्ताधा-
रणो भूत्वा सर्वा भूत्वा मां प्रसूता भूत्वा स्वर्गपिता
मणिपिता मुक्तापिता मम पिता च भूत्वा विद्योतमा-
नस्वर्गप्राकारपरिवृतं तिरुविण्णगरमाश्रितः पिता
स्वनदशगदितः पिता दत्तवान्स्वचरणच्छायायाम् ।
६ । ३ । ९ । छायातपोऽणुत्वं महत्त्वं द्वस्वत्वं दीर्घत्वं
भूत्वा जंगमं स्थावगमन्वच्च भूत्वाऽन्यच्च भूत्वा गुग्वाला-
पमृन्वध्रमवृद्धिस्थाने तिरुविण्णगरे नित्यं वसत उपका-
रकस्य चरणो विनेकशरणगदिता नन् पश्यन्तु । ६ । ३ । १०
पश्यन्तु लौकिका इति नेत्रयोग्ये प्रवृत्तचरणयुगलं कुरु-
कापुरीशठकोपेनोक्ते आज्ञासदस्ये तिरुविण्णगरदशक-
मभ्यस्यन्तः संकोचमंतगा दिविपदां सर्वदा भवेयुर्गुर्ववः ।
६ । ३ । ११ । श्रीदिव्यमूर्तिचरणावेध गगणम् ।

कोपं मम मणयजं प्रशमय्य कुण्ठः

स्वार्थाननामननुमति मविस्मयः मः ।

स्वीयो विरुद्धजगदाकृतिता च तेन

संदर्शितामनुभूत मनिम्बुनीये ॥ ६३ ॥

संशयविद्यभाषादमुख्यतुल्यकृतेः पन्ननग्राहभावा-
 न्धुग्यायम्वादिभाषाकृपदकृतया सर्वलोकारिभारान् ।
 दिव्यादिव्याद्वत्त्वा मुगतिजगण्णिगभश्चुत्तकीयो
 टायाच्छटायार्दभाषादभित्तवदने भाद कृमं शटायः ॥ ६२ ॥

रासे गोपीभिस्मह हस्तसंयोजनदशकम् ।

—>><<—

गने गोपीभिः सह हस्तसंयोजनं च पर्वतस्यैकस्य
 भारणं च चक्रवर्तीने द्वे नागनिग्रहद्वन्द्ववृत्तीन्व-
 न्यानि बहुनि उग्राभयनस्योपकाङ्कस्य तस्य माया-
 कर्माण्येव प्रलप्य रात्रिं नवीचीतं दिवसं च न वि-
 भामिका न्युतनामन । ६ । १ । गन्तव्यं दुर्गं दुर्गदत्तं गो-
 गणचारणं च मन्मथार्थनन्वयनायाः परिसङ्कटुमके-
 शिन्या नीलायाः भुजसंश्लेषजम्बवनि च बहुनि
 मायालंकाङ्कस्योपकाङ्कस्य तस्य चेष्टितानि स्मृत्वा
 पनमि द्रवीभूतनन्वगोहेन काटो व्यतीतो मम को वा
 प्रोक्तस्तुल्यः । ६ । २ । अक्षमनहृदयं गौग-
 णचारणं च दीर्घदीर्घहस्तशित्वसदाकुञ्जसहिमनं चेता-
 न्मात्रन्यानि च नीमिशालिज्यातिष उग्राङ्कस्य
 तस्य चेष्टितानि स्मृत्वा प्रलप्य नवीशस्तुननेन सर्वस्य
 कालस्य क्षेममलभे मम का वेतः परं पीडा । ६ । ३ ।
 ३ । पीडाने गोप्यामुल्लसलेन सह वक्षन्त्या भीतवत् च

वचकमिव नाशयितुं दुग्धशानं चागच्छच्छकटभंगाव
 कटनं च देशादंकारम्योपकारकस्य तस्य कर्म स्मृत्वा
 मत्तसि द्रुतास्तुभवितुं कालैर्युक्तोस्मि मम किमिनः पर-
 मपत्तिनः । ६ । ४ । ४ । माभिलाषं देवेषु याच-
 नानेवागन्ध जननं च स्थूलांधकारमुखे उत्पत्तिदिने
 मातारं विदुष्या गत्वा तत्रैकगोपकुले प्रवेशनं च दर्शनं
 विना इति प्रप्य कसनाशाय वचनाकरणं चेदानीमहं
 प्रत्यपितुं लब्धवान्मम किं शात्रवमस्ति । ६ । ४ । ५ ।
 पुडोन्नुम्वरसि विदारणं च ककुब्जतां वृषभाणां संह-
 र्गं च औन्नत्यशालिवनकुन्दमंजनं चैतत्प्रभृतीन्य-
 न्वनि वदति वेगाख्यशालिभूमिं मितवतो मायिनो
 मम पितृमाया एव दिवा रात्रं न्तोतुं प्रातवान्मम किम्भ-
 तोदुःखम् । ६ । ४ । ६ । मतोदुःखेन मलिनमानुष-
 जानां स्वयं जनिन्वा स्वम्याभिमतं रूपं प्रगृह्य स्वयं
 स्वस्य कोरपुपसंदग्धः क्षेत्रतुलसीकिरीटमालावभसो
 मन्वितुस्तस्य माया एव स्मरन्निश्चिन्तवानस्मि ममेतः परं
 को वा लब्धो विशालद्रुविष्याम् । ६ । ४ । ७ ।
 विशालद्रुविष्या महाकाशे विस्मयमाने पूर्णमहापु-
 ङ्गनि कृत्वा चागम्य महत्प्रभुजानां लवनं चैतत्प्रभृती-
 न्वन्यनि वदति व्रजचार्गं भुन्वा भूमिं गृहीतवतो
 मायिनो मन्वितुस्तस्य माया एव माभान्कुर्वन्मनोवा-
 नस्मि ममेतः परं को वा क्षोभोऽस्मि । ६ । ४ । ८ ।

निश्चितं सप्त सागगन्धर्वं पर्वतोऽहोकास्तताप्यनिक-
मयितुं गमयित्वा सर्वत्र स्थितं महं गतवतो माया चैत-
त्प्रभृतीन्वन्यानि बहुनि दक्षिणकरे यकयन्तं वामकरे
शंख एतद्वन्तं श्यामलवर्णं विकृतं कर्तुं क्षमया जिह्वा
युक्तस्य मम तुल्योऽस्मिन् किमेतद्दमेरुपरि । ६ । ४ । ९ ।
भूमेरुपरि महाभागस्य निवृत्तय एकभाग्नमहायुद्धं कृत्वा
मायाः कृत्वा सेनां केवलस्थलां कर्तुं मंत्रयित्वा गत्वा
ज्योमोपरि स्वर्गाम्बु प्रवेष्टुमादग्नवतो ज्योतिषस्तस्य
चरणावुपगम्याहं सेवितुं प्राप्नु मम को वाऽपरो नायकः
। ६ । ४ । १० । नायकः सकलसप्तलोक्या भूत्वा
सकलसप्तलोकीं स्वस्यान्तः प्रवेशो यथा स्यात्तथा
निधायोद्दीर्य तद्दृषो भूत्वाऽतद्दृषश्च भूत्वा स्थितस्य केश-
वस्य चरणयुगलस्योपरि कुरुकापुर्णशठकोपतं के परिशु-
द्धसहस्र एतदशकेन भक्ता भवेद्युदोपं विना ॥ ६४ ॥ ११ ॥

श्रीदिव्यशक्तिचरणान्वेव शरणम् ।

भानन्दशानतिनवागनुसन्दर्शय
कृष्णस्य वीर्यचोरितान्यहमादरेण ।
इत्थं पुरा स्वयम्प्रेक्षितवान्मुनिस्त
इत्थं स भवति न भवेत्स्वयदभनुर्य ॥ ६४ ॥

गामकोटादिक्कृषीविशिष्टसुरादिकाशदर्शनमेष्टभर्ग
गोपीसन्ध्याहंभावाह न जननमुत्तः कंसदुर्गप्रीदभर्गः
प्रादुर्भाषोनिर्हान्तस्वधुरभुजवनपद्मेष्टभ्यैधर्मि
रावर्षेष्टभर्गवित्तं दृष्टिगति कथयामास कंसस्यस्यम् ॥ ६४ ॥

तारि शुन्या द्वयं द्वयमन्वनिडेता शिथिला भवति ।
 ६ । ५ । ४ । शिथिलां कांतिस्तुर्ग्री मुग्धां तुल्यवि-
 ह्मिमंगले नीन्वा प्रवेष्ट्याऽऽभ्यग्याति ज्योतिग्नताम-
 सनयनम्योपकागकम्पापपेशं प्रादर्शयत वर्षपातसद-
 शनयनजलेन सह तदा प्रवृत्ति मंदं प्राप्तेयं प्रविश-
 चिन्ता मानरः प्रणमति तां दिशं सम्यगवबोधय
 । ६ । ५ । ५ । दृश्यमानेषु पात्रेषु नवेषु मेधुनीयग-
 भिवृद्धिमुत्कृष्टतामग्नमहृद्धिमर्त्यतामत्राग्न्युत्तमने-
 उत्कृष्टं तुल्यविह्मिमंगले पश्यति चेतां दिशं विहा-
 यान्वयत पश्यति सर्वदा प्रतिदिनं मुग्धं वाचस्पति
 मणिवर्गमन्य लामेतेयं मानरः । ६ । ५ । ६ ।
 मानरः सुंदरनहासपुत्री वायुपुत्रीयसमन्तरं गता सम-
 वातां शृणोति तं तुल्यविह्मिमंगलमिन्देवद्विता प्राण-
 तुष्टितो विविधा मेधवर्गमन्य माया वा तस्य चिह्न
 श्रीनाम नात्वा मुग्धतां तुल्यविह्मिमंगले । ६ । ५ । ७ ।
 तुल्यविह्मिमंगले चेतां वाचस्पति मणिवर्गमन्यवृद्धिम-
 न्द्विजलतामत्राग्न्युत्तमने उत्कृष्टं तुल्यविह्मिमंगले नील-
 विहासतनयना हस्तामनां कालजलदा प्रवृत्त्यवयवतं
 शिथिला शिथिलाविदग्धोपमेतं शिथिला व्याकुली
 भवति । ६ । ५ । ८ । दृश्यमानेषु प्रवृत्तिं प्रवृत्तेयं
 नयनजलेषु प्रवृत्तेषु तस्यैव यथा हृषां कुटुम्बे

मणिवर्णं हा इत्याकंदति तुंगमुत्पिदारकस्य नित्य-
 वासस्थानं तुलैविष्टिमंगलमित्युक्ता स्वकर्णे निवध्य
 प्रणमति तद्वामश्रीनामाभ्यासादनंतम् । ६ । ५ । ९ ।
 नीलादेवी वा भूमिमहादेवी वा श्रीलक्ष्मीर्गोत्पन्ना वा
 वा माया इव दीर्घव्यामोदशालिन्नित्येव स्थित्वाऽऽ-
 कंदति हा प्रथममागत्य तस्य स्थित्योपविष्टस्य नित्य-
 वासस्थानं तुलैविष्टिमंगलं शिरसा प्रणमति तद्वाम-
 श्रीनामश्रवणं चिन्ता । ६ । ५ । १० । चित्तेन वचसा
 कर्मणा च देवतायमेव माता पितेन्याश्रितवता समी-
 चीनकुम्भापुरीशठकोपेनानादिसहस्र एतत्तुलैविष्टि-
 मंगलविषये लक्षं समीचीनद्रविडदशकमभ्यसितुं शक्ता
 शस्यं कुर्युः श्रियः पत्युः । ६ । ५ । ११ ।

श्रीदिव्यमृरिचरणावेव शरणम् ।

तस्यापि मानसतयानुभवस्य चाङ्ग-
 मध्वेषणैकपरचित्तमनःशरीरः ।

आत्मानुरक्तजनमात्मनि निम्बुह्वं
 नित्येतिवंचममनि प्रवर्णोऽगुने सः ॥ ५५ ॥

संस्मान्नात्मनश्च त्रिदशभुक्तया सिंशुशायित्वभुक्त्वा
 तद्वर्णादारभावादरुणमरामिजाशत्वचिद्रेन देवः ।

ददीभिस्मंच्यभावादनिमुदभनया मंच्यतिस्निग्धभावा-
 दभ्युच्यः स्वान्मुरागिर्विषटयति हृदादिव्यनोचच्छट्टागिरः ॥ ५६ ॥

पष्ठं व्यामोहवते दशकम् ।

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

व्यामोहवते भूमि मितवते नायकाय नीलश्या-
मलवर्णमेघन्यायाय सुन्दरक्ततामरसनयनाय मम
समधुकुसुमसुगंधिकेशा त्यक्तवती शंखम् । ६ । ६ । १ ।
शंखचापानिगदाचक्रहस्ताय रक्तफलाधराय रक्ततामर-
सनयनाय मधुविकामिश्रीतलमुन्दरतुलमीककिरीटाय
मत्कुमारी त्यक्तवती सुन्दरं रूपम् । ६ । ६ । २ । रूपेण
श्यामलाय दीर्घलोकादनप्रकाराभिधाय्यधराय चा-
लाय मायिने भ्रमत्रकहस्ताय मम निविडमहाकेशिनी
त्यक्तवती महत्तवम् । ६ । ६ । ३ । महत्त्ववच्चतुर्मुखं
सृष्टवते धनवती भूमिम्मितवते नायकाय देशवतां
राज्ञां दौत्यं कृतवते पूर्णाय मम विपुलजवना त्यक्त-
वती स्वभावम् । ६ । ६ । ४ । स्वभाववद्रेदमुपदि-
ष्टवते परस्मै मृत्प्रचुग्भूमिमुद्धतवते वगहाय स्वच्छ-
जलशयनमदेवनायकाय मम चक्षुराभरणककेशा
त्यक्तवती विद्याम् । ६ । ६ । ५ । करुणकोट्यानसह-
शसमीचीनबहुभुजाय स्वर्गतेजःपर्वतमुन्दरानुरूपकि-
रीटाय समीचीनानेकतामरसनवीनकुसुमहस्ताय मम
चापभ्रूलता हारितवती शरीरम् । ६ । ६ । ६ । शरीर-
सुवर्णितनानाभरणसम्यगलंकृताय फणवदुगशयने

नारद उवाच ॥ १८ ॥ अथ तस्मिन्निर्वाणं तस्मिन्निर्वाणं तस्मिन्निर्वाणं
 देवताः स्वर्गोत्तमः तस्मिन्निर्वाणं तस्मिन्निर्वाणं तस्मिन्निर्वाणं
 प्रकृत्योः ॥ १९ ॥ अथ तस्मिन्निर्वाणं तस्मिन्निर्वाणं तस्मिन्निर्वाणं
 कान्त्याः तस्मिन्निर्वाणं तस्मिन्निर्वाणं तस्मिन्निर्वाणं ॥ २० ॥

मत्तमं भुज्यमानमदृशकम् ।

भुज्यमानमदृशकं दृश्यमानं जलं चर्यमाणं नात्रुक्तं च
 मत्र कुष्णः स्वाम्येवेत्येवमुक्तं नेत्रयोर्जलं नि प्र-
 वृत्तं न्या भुमो तस्य गुणान्मन्त्रवृद्धिम्हमि इडा
 तिश्चिप्य मद्राजहस्या गन्धयोः प्रमत्तिरुक्तोऽयम् । ६
 । ७ । १ । ग्रामेन देशेन लोकेन च स्वयन्तस्य ताम्नो
 मायानमैव प्रकृत्योः सर्वदा सहर्षास्तस्मिन्निर्वाणं
 तन्मन्त्रकृतकदाहुकतिरुक्तोऽयम् प्रविशेत्क ददन
 पतिष्ठायाः सम ललाग निहा । ६ । ७ । २ । अति
 काहमेवमुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं
 कां तस्य अतितातनेवमुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं
 पदं अतितातनेवमुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं
 यनेन नद हि कुर्यात् । ६ । ७ । ३ । मुक्तोऽयम्
 तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं
 तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं
 तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं
 तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं तदुक्तं

७।४। अभिनिविश्य शिथिलशिथिला कीडायां न
 निविशते मम बालदेवी गत्वेतः परं स्वश्रीव्यामोदशा-
 लिनिरुक्तोत्तरि पुष्पमयोद्यानानि तटाकांस्तन्मंदिरं
 च दृष्ट्वा मनस्यंतःशान्ता कथं प्रियताय । ६।७।५।
 अथ समानुषयुक्ता दुरं गता बालमृगीतः परं गत्वा
 दनिगदित्तिलकमदृशे निरुक्तोत्तर्येव प्रविश्य स्वश्री
 व्यामोदवनः श्रीनयने गत्वा परं च दृष्ट्वा स्थित्वा स्थित्वा
 शिथिलीभवेदीर्घनयनयोर्जलपूर्णा । ६।७।६।
 तत्रचलनेत्रेण मुह्यन्मनस्का भृत्वा रात्रिं समीचीन-
 दिवसं च दीर्घव्यामोदशालित्रित्याकुश्येतः परं गत्वा
 विगृहसंपन्नच्छयनम्यक्ते निरुक्तोत्तरि नम्रीभूय नम्री-
 भूय गत्वा कथं प्रविशेदार्त्ता । ६।७।७। भज्यमा-
 नमृश्मन्व्यन्यस्तदस्ता विव्रस्त्रिभार्द्रमनस्का सतीनय
 नजले परिपूर्णं गच्छेद्वा म्लायत्सुंदरकुसुमांगनानाय-
 कस्य निरुक्तोत्तर्येवार्द्रचित्ताऽस्मांस्त्यक्तवती मम
 कुमारी । ६।७।८। कार्याणि समर्चनानि तानि
 पश्यति चेन्मम कृष्णायेत्यार्द्रा सती तिष्ठेदेतस्मिन्स-
 र्वेन्न्यमिष्यति इतः परं गत्वा ग्रामे नानापवादानुक्ता
 वोपति निरुक्तोत्तरमेवानुरूपाभगणा गता मामीषदपि
 न स्मरति । ६।७।९। न स्मरं शक्नोमि देवा दीर्घ-
 नयना बालमृगीतः परं गत्वा सर्वलोकस्वामिनमर्गवि-
 दलोचनं अगमात्रमपि न त्यज्यति तद्वासस्थानं

निरुद्धोत्तरमेव कुलस्य महापवादमपि न स्मरति गतं
निदधत् । ६ । ७ । १० । निमित्तमहानिधि मधुसूद-
नमेवाकुश्य विकसन्मनवकोद्यानपरिवृतकुरुकापुनीशठ-
कोपेनांके दशशत एतदशकं तडानम्यानंनिरुद्धोत्तरमेव
मनो निवेश्यानुनंदयाना उज्ज्वलं श्रीमल्लोकं नियम-
ययुः । ६ । ७ । ११ ।

श्रीदिव्यमृगिचरणैव शरणम् ।

कृष्णेन धारयितुं पापकभोग्ययोगो

प्राप्तावनित्वारितयोगमिलान्विहाय ।

स्यादप्यलब्धफल इत्यवहोयमानः

पाश्वर्थास्थितैर्मनिरभ्युदयिमप्यनं सः ॥ ५७ ॥

पारम्याद्रव्यभावान्स्वगमिदितिमुखः शशनेभ्यर्चयन्

स्नेहिवादाभिरुप्याच्छिन्नपरवशनामूर्तलोकेनार्थः ।

धृन्पादेरादिहेतुं सुरमयननय व्यादरत्माश्रितानां

वेदानागस्यभाषावपुष उद्धरन्त्येयमे देहिनी यः ॥ ५८ ॥

अष्टमं श्रीमल्लोकं नियमतदशकम् ।

— १२५ —

श्रीमल्लोकं नियमयत भुवनं सर्वं नियमयत सुत
मीचीनपक्षिनसृहाः पापशालिन्यहमर्थये पूर्वं लोका-
न्मर्त्तान्सृष्टवतो मेववर्णस्य कृष्णस्य मम समीचीन-
पक्षिनवत उपकारकस्य तस्य मम स्थितिमुद्धा । ६ ।
८ । १ । अंजनयुक्तदीप्तिमदीर्घनयनानां सखीजनानां

पुनः नमः कर उत विश्व वृत्तपुनः सधुर मोदनं सततं पयसा
 नमः नुजीभ्यं किं करस्वचक्रं नमः कल्याणं स्वामिनं
 दृष्ट्वा भक्तिं नमो का श्रुताः सत्वरं शीघ्रमागत्य द। ८।
 २। शीघ्रमागत्य नमः कल्याणाय किं कांतिमन्महाकुसुमं
 नमः मिलितप्रमत्तपुत्राः कुरुदेशवतां पंचानामर्थं नृत्य-
 तृंगनमदान्तेन तंतां भस्मीभावाय हिसितवत उपकार-
 कस्य धृत्वा तत्तुलसीभुक्तकः परिशुद्धमध्वास्यैस्सह । द।
 ८। ३। परिशुद्धमध्वास्यैः सहगत्य मम योधिकानामु-
 पार्ति नृगविरोगाः पुष्पमधु भोक्तुं गच्छथ चेत्पापिष्टाया
 मम दूतं कुन्दा दूतं नमः मद्दामधुस्यदिशीतलतुलसी
 कलिगीतं दिनितनावकं दृष्ट्वाऽस्माकमयं किमुचितप्र-
 कार इति वक्तव्यं युष्माभिः । द। ८। ४। युष्माक-
 न्ते वक्तव्यं गच्छत मया वद्धिताः श्रुता उग्रनयनं पक्षिणं
 संजायमानं पापिष्टाया नमः मनोपहतवतं रक्तनयनं
 कल्यमेवं कल्याणं कुतः करुणं कुतः वा गत्वा दृष्ट्वाऽयं
 किं दयावतां प्रकार इति वदत । द। ८। ५। मदीयस्फुल्लसू-
 चरणा वक्ष्ये वक्ष्ये वक्ष्ये मदीयस्फुल्लः सर्वयस्मिन्मदीय-
 चरणा वक्ष्ये मदीयस्फुल्लमस्मान्निना न प्रवच्छेद-
 म्यमपेति युष्मन्मया पितृव्या दत्तपुत्रमुत्तमगच्छत
 कृपावता मया वद्धिता वक्ष्ये वक्ष्ये वक्ष्ये । द। ८। ६।
 वक्ष्ये वक्ष्ये वक्ष्ये वक्ष्ये वक्ष्ये वक्ष्ये वक्ष्ये वक्ष्ये वक्ष्ये

यावन्तश्च भुज्या स्थितस्य सायिनो मञ्जुवृत्तकारकस्य
तुङ्गं प्रवलाभ्यं विद्वान्निवतो मधुमृदुनस्य मद्रापित-
मुक्ता सालमंजिका अप्रतेतुं शक्नुन पापिष्टाया सम
दुःस्वम । ६ । ८ । ७ । वैवर्ण्यं प्राप्स्यन् पापिष्टादं कति-
कल्पान्निदृश्यनि निम्नं दत्तमर्थं नारायण कृपां कृत्स्न-
मिमन्दिने कलंकनहित्तीरज्योतिः केशवयं विविप-
त्रायकं दृष्ट्वा हिन्दुनि त्वां वितान्यावन्लोकनवती न
भवति वस्त्वन्तरे । ६ । ८ । ८ । वस्त्वन्तरेणैकेनोपायेन
पापिष्टादं केनचिच्चन्दोमिम जलनगराणामुपरि चवि-
त्वाऽऽनारमन्नेपमाण इन्द्रायदन्तः नालसंवातवन्म-
हामेवजदशं कृष्णं दिविपञ्चयकं दृष्ट्वा तानां आशय
कृपां कृत्वा वदत प्रतिदिनमगन्त्य मिश्रत्वा । ६ । ८ । ९ ।
अनन्योपदिश्य यस्माकं मणिपुष्पसम्पन्नं च त्वेवैतं
किञ्चिदपि विना पुष्पादि सचगन्धो हंसो मण्ड्यीवधमं
सामेवं प्रकारेण यदेति नम्रयित्वैकं लब्धवित्वा वदत
प्रतिवचांसि । ६ । ८ । १० । वचांसि परिशोध्य
मधुमृदुनस्वामिनश्चरणचोरुपरि परिमलमालिपुष्पोद्या-
नपरिवृतकुरुकपुर्णमृदोपेन प्रणीते प्रादुर्भूते नदस्य
एतदेकं दशकमध्यतं शक्ताम्बोतोमुदमुक्षमवाचुका यद-
वीभवेयुर्जलीभुताः । ६ । ८ । ११ ।

श्रीदिन्यमृगिचरणावेव शरणम् ।

अप्येवमान्मफलदानविलम्बवन्त-

मात्रावयवशास्त्रमय यत्र च कुत्र चापि ।

अथेय मन्त्रियनिर्माणविभूतियुग्मा-

स्मयातन्त्रयान्नत मनो मनिरष्टमेन ॥ ५८ ॥

लोकसङ्घटनशक्यायुधसुभगतया जिष्णुसारथ्ययोगा-

न्मन्त्रादेवेष्टभावाद्भृङ्गवतया स्वाश्रिते पक्षपातात् ।

कान्त्या साक्षाज्ययोगाद्वतरणदशास्पृष्टपारम्यतश्च

स्वायावत्तन्त्रभूतिद्वयमथ कथयामास देवं शठारिः ॥ ६७ ॥

नवमं नीरं भूत्वा दशकम् ।

नीरं भूत्वा भूमिर्भूत्वाग्निर्भूत्वा वायुर्भूत्वा दीर्वाकाशो
 भूत्वा श्रीपुर्णतेजसी उभे भूत्वा शिवो भूत्वाऽजो
 जातोमि तैक्ष्ण्यपुर्णचक्रवत्लक्ष्म्यो भूत्वा पापिष्टस्य
 मम पुन आयाद्येकस्मिन्दिने भूमिराकाशश्च यथा
 वद्धेताम् । ६ । ९ । १ । भूमिगकाशश्च यथा वद्धेतां
 वामनो भूत्वा बलं प्रदर्श्य भूमिमाकाशं च गृहीतवन्मा-
 यिन्म्वामित्रनिगम्य त्वामहं दृष्ट्वा प्रीतो यथा नृत्वामि
 तथोपगम्येकस्मिन्दिने पृथिव्यां संचर । ६ । ९ । २ ।
 भूम्यां चरित्वा स्थित्वा शयित्वोपविश्याप्यतिबहुकालेषु
 प्रतियुगं जीवात्रयितवन्नलेकारशालिश्रीमहालक्ष्म्या नद-
 त्वामनुपगम्यातिबहुदिवसेषु दासोऽहमिति परमप्यात्तो
 भवामि किय । ६ । ९ । ३ । अथिलं सद्रथं शक्या-

सुरशरीरं दिवा भिन्नं यथा नश्येत्तथा श्रीचरणं निय-
मितवन्म्वामिन्विष्टेषु वज्रशिखिरेषु दिविपत्सु पङ्क्तौ
व्यातेषु विद्योतमान एकस्मिन्दिने द्रष्टुमागच्छाका-
शम्योपरि । ६ । १ । ४ । आकाशम्योपर्युपविशन्प-
र्वतस्योपरि तिष्ठन्मसुद्रे शयानो भूम्यां संचरन्नेतेषु संच-
रांतर्हितो नित्यं वसन्संख्याया उपरि वर्तमानवाह्याण्ड-
वान्ममात्मन्यंतरूपारि वर्तमानो रूपमप्रदर्शयानर्वापय-
सीह । ६ । १ । ५ । प्रसायेकं पादं निधाय तस्याधस्तात्स-
मुद्रे भूमिं सर्वामाकम्येकेन पादेन सर्वलोकं स्पृष्टवन्मायित्-
त्वां दिदृक्षमाणः प्रयासं कृत्वा दीर्घं कालमग्निना संगतं
मधृच्छिष्टं भृत्वा लोके संचरंयं किम् । ६ । १ । ६ ।
लोके प्रवर्तमानकर्मगतिर्मुक्त्वा लोकोपि भृत्वा लोक-
स्यैक आत्मापि जानामि अंडाद्बहिः संख्यातीतदश
दिग्व्यातारूपिभूतः संख्यातीताज्ञानवतो मम कृपां
कुरु । ६ । १ । ७ । अज्ञानवतो मम कृपां कुरु ज्ञानि-
प्राणभूतोसि परिमलशालिज्योनिर्मुक्ते दामस्य मम
दीर्घव्यामोदशालिन्तामर्थ्यं कृत्वा मम बहिः कृत्यंतःपर-
मपि नाशयसि किमन्यन्किमप्यजानतो दामस्य मम
मनो व्याकुलं यथा । ६ । १ । ८ । मनो व्याकुलं यथा
स्यात्तथा पंचानां नाशायोग्यमल्पसुखं पापिष्टं मां बहुन्वं
प्रदर्श्य नाशयसि किमाकम्य भूमिं स्वीकृतवतोर्विश्रा-

तद्वत्तन्मयोऽपि दाता न काल इतः परमपि ह्रस्वो न भवे-
 त्किञ्च ॥ ६॥ ९॥ ९॥ अद्वयोऽर्था न भवति नोऽनेक-
 कृते संतोचयिका यश्च नोपगमिता नन्दः प्रातोपि
 पुनर्दन्तान्यन्य नान्यन्यन्यैव दासमानरूपस्याहं
 तन्मयं तद्वत् किञ्च नम्यद्विहयणे ॥ ६॥ ९॥ १०॥
 इत्येव स्मरणेन निवर्तनेनागच्छेद्यस्य श्रियः पत्युर्जा-
 नय दानदत्तं न भवत्येव विशतं प्रणीत एकस्मिन्-
 नान्यतः पुनर्दत्तकृतं वाग्यदानं कुर्याद्विद्वाननुकूलतः
 ॥ ६॥ १०॥ ११॥ श्रीद्विध्वमृचिचरणैव शरणम्

अथ तेन विद्वन्महर्षिः श्रुत्वा विनम्रो

स्ते पश्यन्त्यहोऽस्मभ्यं निराशः ।

अप्यहं न वदामि लोकमनन्तमन्यैः

प्राकृष्टमप्यहं विनम्रं श्रुत्वा ॥ १२॥

मार्गं न जानामि अन्तरं तु न वेदामि विपुलम्

तन्मया वा नान्यदप्यहं न जानामि नान्यदाहम् ।

निर्वाणदन्तं कुरुते कुरुते विनम्रं सर्वज्ञं वा न जानामि

नान्यदाहम् नान्यदाहम् नान्यदाहम् नान्यदाहम् ॥ १३॥

दशमं लोकप्रामि विपुलास्यदशकम् ।

— १०० —

लोकप्रामि विपुलास्यदशकम् नान्यदाहम्
 कुरुते नः पश्यन्त्यहोऽस्मभ्यं मदान्दालस्य मन इत्येवम्
 निर्यक्तं लोकम् भुञ्जते श्रुत्वा मन्मथमिन्द्र-

लागतानादिदानस्य मम त्वच्चरणप्राप्तिप्रकारं वद । ६
 १० । १ । खंडः सद्रूपमन्मृद्वपं यथा स्यात्कृग्वल-
 वदसुरकुलं सर्वं तथा कुप्यज्ज्वलच्छीनेमिदक्षिण देवा-
 विपते पंरुपूर्णमग्निमु तामग्निगताग्निर्विक्रमति यत्र
 श्रीवैकटस्वामिप्रक्षयस्नेहिता दासस्य मम त्वच्चरण-
 प्राप्तिप्रकारमनुग्रहाय । ६ । १० । २ । वर्णमोहजनक
 सुंदरमेववर्णं मायिन्स्वामिन्मनसि प्रविश्य मधुरीभवद-
 मृतानिमियाणामविपते स्वच्छमर्माचीननिर्झरा यत्र
 मणिस्वर्णमृताश्चान्वयन्ति श्रीवैकटस्वामिन्स्वामिन्स्त्वच्च-
 णप्राप्त्यै दासस्य मम हाहेति कुरु । ६ । १० । ३ । हा
 हेतेत्यनुका लोकं वाचमानानामसुराणां जीवनकाल-
 स्योपर्यग्निमुखवाणवर्षवर्षिचाप श्रीमहादेवीवल्लभ देवा-
 सुरमुनिगणाद्रियमाण श्रीवैकटस्वामिन्पुष्पपूर्णचरण-
 योदुस्तरपापेन मया प्राप्तेरुपायं कलय । ६ । १० । ४
 संश्लिष्टतया स्थितान्वृक्षान्मन तदा वृक्षवनेकधातु-
 प्काहो संश्लिष्टतया स्थितयोर्वृक्षयोरुभयोर्मध्ये गतव-
 न्वीजभूताहो दादर्यपूर्णमेवसदृशगजाश्रितश्रीवैकटस्वा-
 मिन्दाढ्यपूर्णशार्ङ्गस्य तत्र पादं प्राप्नुयां दामोदं कदा ।
 ६ । १० । ५ । को वा कालोऽन्मामिभूमिमाक्रान्तवतो-
 र्गुगलीभूततामग्मयोः माज्ञानकारस्येति सर्वं कालं
 स्थित्वाऽनिमिषाः मृतत्वा नम्रीभूय संवशः संवशः

कायगवनामनोभिर्दाम्भ्यं यत्र कुर्वन्ति तस्य श्रीवैकटस्य
 स्वामिन्मत्स्यमहं प्राप्य कदा त्वच्चरणयोरधो दामोऽहं
 समाश्रयेयम् । ६ । १० । ६ । दासभूतेन मया समा-
 श्रित्याऽनुभूयमानावृतानिमिषाणामधिपते ध्वजनया
 हिंसकं पत्रिणं परिगृहीतवन्सुन्दरस्तिग्धाधर स्वामिन्
 प्राप्यापानां कर्मणां निवृत्तये औपधभूत श्रीवैकटवासि-
 न्नन्मन्माभिश्छोटिकापर्याप्तं कालमपि त्वत्पादौ द्रष्टुम-
 नुद्यत्तं विनाऽवस्थानं नोत्सहे । ६ । १० । ७ । अनु-
 द्यत्तं विनावस्थानं नोत्सहे त्वत्पाददर्शनायेति सूक्ष्मज्ञा-
 नवान्वितव्यानकण्ठः स्वामी पूर्णश्चतुर्मुख इन्द्रश्च मत्स्य-
 सदृशवचनाश्च परिवार्य यमाद्रियन्ते तस्य श्रीवैकटस्य
 स्वामिन्व्यामुग्धो व्यामोहयन्दासस्य मम समीप आगत
 इवाऽऽगच्छ । ६ । १० । ८ । आगत इव नागच्छसि
 नागच्छन्निवागच्छन्नकतामग्मनयन रक्तस्तिग्धाधर च-
 त्तुर्गामृत मन्प्राणचिन्तामणीनां कान्तिभी गविन्दिवसं
 कुर्वन्ति श्रीवैकट स्वामिन्हन दामोहं त्वत्पादं विश्लेषं
 न शक्नोमि भगवन्पि । ६ । १० । ९ । विश्लेषं न शक्नोमि
 भगवन्पीति पुष्पवामिन्या बध्वा नित्याधिष्ठितवक्षस्का-
 नुपमगुण लोकत्रयम्बुमिन्मदीशानांनुपमामग्मनिगणा-
 द्रियमाण श्रीवैकटवामिन् शरणांतरशून्यो दामोहं त्वस-
 रणयोग्योन्तर्भूय प्राविशम् । ६ । १० । १० । चरण-

योरवौतर्ह्याश्रिन्य दासा वर्द्धतामिति दयां ददतं प्रक-
 र्णेन महेशरहितं स्वामिनं केदावत्कुरुकापुरीशठकोपेन
 निनाशयिषुगा प्रणीत महन् श्रीवैकट एतद्वगमा-
 श्रितानाश्रिता त्रेत्यश्रण्यं प्राप्य स्थित्वा महत्याकाशे
 तिष्ठेयुः । ६ । १० । ११ ॥

श्रीदिव्यमृगिचरणावेव शरणम् ।

अर्त्तधनयागननया मुनिरञ्जना
 मार्गिभ्य संवदनकर्मणि जागरु काम् ।
 आवेद्य चाविदग्धं स्वमकिञ्चन च
 श्रीवैकटशरणो शरणं प्रपदे ॥ ६० ॥

आपःसंरक्षणार्थं पुरस्कृत्य तया मेव साध्यादिभूत्वा
 स्वातां विभ्रातदानान्मुग्धगमजनादिव्यदेगोपमरया
 प्राप्याप्राप्यन्तयोगास्त्वजनविजनयोः सन्धवल्यभावा-
 दूचे नायं शरण्यं श्रुतिशतविदितं वैकटेशं शङ्कारिः ॥ ६९ ॥
 इत्यं सद्धारण्यं स्वयमिति मसुहृत्पात्रिनां योजनार्हं
 कर्णन्तं स्वेश्वरिभोर्वैचरितरिजनं स्वान्वितस्तेष्वक्षम् ।
 धृत्वादीनां निदानं घटकवशनदाभूतियुग्मं शङ्कारि-
 विद्ययास्याप्यनर्हं प्रपदनसुखं मह एव शरण्यम् ॥ ७० ॥

इति श्रीमद्भगवद्गीता पष्ठशतकं समाप्तम् ।

अथ सप्तमशतके प्रथममन्तस्तिष्ठद्भिर्दशकम् ।

—ॐ नमः—

अंतस्तिष्ठद्भिः पंचभिर्वाधयित्वा मां त्वत्पादपंक-
जस्य प्राप्तिमंतरेणैव बाधितुमितः परमपि विचारयसि
संख्याशून्यमहामाया निमित्ते स्तूयमानलोकत्रयवन्स्वा-
मित्रमृत पितृमंदीशान । ७ । १ । १ । मम निया-
मैर्बलवद्वाजैर्द्वितीयैः पञ्चभिरेतैरुत्पादितैर्नक्तैर्दिवं
बाधयित्वा तव मम प्राप्तभावप्रकारं कृत्वा गतवानसि
शर्कराखंडासृजनीलमेववर्णं समुद्रभूमिरक्षणं द्युतिमन्त्रेमे
पापिष्ठस्य मम वेदवेद्य । ७ । १ । २ । बाधमानैः
पंचभिः पापिष्ठं मां बाधयित्वा त्वच्चरणसाधनाभाव-
प्रकारं त्वं प्रतिरुध्य किं लब्धवानसि हंतादिभूत्वा
विस्तृतभूमिं सृष्ट्वा भुक्तोद्दीर्य कान्तबोद्धतवत् ज्योतिर्मय-
दीर्घकिरीटं तुष्टदासस्य मम मधुसूदन । ७ । १ । ३ । उचि-
तमहं यथा न जानीयां तथा भ्रमयित्वाऽद्वितीयान्पंच
प्रदर्श्य त्वच्चरणकुसुमस्य मया प्राप्त्यभावप्रकारं कृत्वा
गतवानसि यावन्ति यावन्तथाशेषयित्वा त्वदुदरंतर्भाव्यै-
कस्मिन्वटदीर्घदले शयानं बालकं पापिनो मम पाप-
परिहारोपध । ७ । १ । ४ । परिहारोपधं विना पंचभि-
र्व्याधिभिर्हिसति तैलयंत्रे प्रवेश्य बाधमानानि पंच पुरो-

भाग्यार्थवत्तया प्रवेश्य त्यजद्विस्तृत्योमि कमौपध-
 मितः परं भवेद्युध्यमानचक्रं धृत्वाऽमुगणां बलवत्कुलं
 मूलपार्श्वेन च्छिन्नवानम्याकाशस्थानां स्वामिन्भोः । ७ ।
 १ । ५ । आकाशस्थानां स्वामिनो दास्यं कुर्वतामपि
 बाधकानि पंचेन्द्रियाण्येतानि भूमौ मां प्राप्तानि चेत्किं
 न कुर्युस्तदुपरि त्वमपि त्वजेश्वेन्स्ववर्तिनकविवर्तिन्भ-
 तयन्वर्तिन्पतमेश्वगगन्ध मन्नेववर्तिन्मनावर्तिन्माग्व-
 र्तिन्नेकंवद । ७ । १ । ६ । एकमुत्केकस्मिन्प्रकारे स्थि-
 तानद्वितीयान्पंच प्रवत्तवत्तान्कदाहं जेतुं शक्नुयां तत्र
 श्रीकृपा नास्ति चेत्तदा देवेष्वमुग्ेष्वकर्षन्तु तरंगवति
 समुद्रे सर्पं वेष्टित्वैकं पर्वतं निहितवन्मत्स्वामिन्पापि-
 येन मया पीयमानभोग्यामृत । ७ । १ । ७ । भोग्यामृततया
 भाममानानद्वितीयान्पंच यावतोपि मोहयितुं त्वया
 निहिताः प्रार्थनमायाः सर्वास्मकलमूलैः सह च्छित्त्वा
 मां तव चिह्नं च श्रीमूर्तिं च विचिंत्य स्तुत्वा हस्नाभ्यां
 प्रणामं कुर्वाणं कर्तुं कृपां कुरु मयि मन्मानमेतद्कृष्णाति-
 मिषाणां कुलमूला ७ । १ । ८ । कुलमूलनाशकदुष्कर्मघोरप्रव-
 लावटे पातयतां पंचानां बलमूलनाशकं वरमेव दत्त्वाऽनु-
 गृहाण भूप्रभृतिशून्येषु सर्वलोकेषु स्थावराभ्रगमान्पदा-
 र्थान्नाना प्रथमं सृष्टवन्मत्कृष्ण मत्परंज्योतिः । ७ । १ । ९ ।
 मत्परंज्योतिरिति त्वामाकुक्ष्य त्वद्युगलीभूतजामगस्यो-

स्नेहेन द्रवीभूयावस्थानं तस्मिन्निष्टपरं दत्तवानमि
 प्रबलभारानामेष्व पंच दिशिदिश्याकृष्य बाधंते पूर्वं
 समुद्रं मथित्वामृतं गृहीतवन्मृत्ते । ७ । १ । १० ।
 गृहीतमृत्तयोर्द्वितीयास्रयो भूत्वा गुणानां सृष्ट्वा गन्धित्वा
 संहरन्मत्पुण्डरीकनाभजलशायिनः पितुरेव दासदास-
 दासेन शटकोपेन प्रणीते सहस्र एतदशकं दृष्ट्वा गातुं
 शक्तानां पापं निवर्तते गत्रिदिवसम् ७ । १ । ११ ॥

श्रीदिव्यमूर्तिचरणानेव शरणम् ।

आद्ये मनिग्म शतकस्य तु सप्तमस्य
 तस्मिन्नापि मण्डने विकले विपण्णः ।
 ईशेन पालितमिदं स्वमवेक्ष्य गते
 तस्मै स्वभीतिमवदद्विषयेन्द्रियेभ्यः ॥ ६१ ॥

निम्मेरुयाश्चर्ययोगादतिमधुरतयाथोजगत्कारण-
 व्याख्याप्रोद्यार्हन्वभृष्टा विदशपतितया वादमनःसंनिधानात् ।
 पीयूषस्पर्शनाद्यैरन्वितपतितया लोकसंरक्षणार्थः
 शास्त्राशङ्कां सहेन वितनुगसुरहेत्याह विश्रान्तिवस्यः ॥ ७१ ॥

द्वितीयं नक्तंदिवं दशकम् ।

नक्तंदिवं नेत्रयोर्निद्रां न जानानि नेत्रजलानि
 हस्ताभ्यां विकिरति शंस्यश्चक्राविति वदत्यंजलिं करोति
 तामरसनयन इन्दुक्कानां भवति कथं धारिण्यामि त्वां

विनेति वदति महापृथ्वीं हस्तेन सम्पृशन्त्यास्ते रक्तम-
 त्स्यसंचारयुक्तनीमश्रीरंगवासिन्नस्या विषये किं कर्तु-
 मिच्छामि । ७ । २ । १ । किं कर्तुमिच्छामि मत्तामरस-
 नयनेति वदति नेत्रजलवृद्धिमत्याम्ने किं कुर्या त्रंगय-
 जलश्रीरंगवासिन्निति वदन्युष्णं निश्चम्य निश्चम्य द्रवति
 पूर्वकृतपापाग्नेभवेति वदति मेघवर्णोचितं किमिद-
 मिति वदति पूर्वं सृष्ट्वं लोकं भुक्तोद्दीर्य मितवानसि
 किं वा पर्यवस्यदम्याः । ७ । २ । २ । लज्जया शून्यप-
 दपि मणिवर्णेति वदत्याकाशमेव पश्यति मुह्यति बल-
 वतामसुगणां प्राणान्सर्वान्भुक्तवन्नद्विर्तायेति वदत्यंतर्द्र-
 वति नेत्रागोचरं त्वां द्रष्टुमुपायमनुगृहाण काकुत्स्थ
 कृष्णेति वदति दृढध्वजप्राकारपरिवृतश्रीरंगवासिन्नस्या
 विषये किमकरोः । ७ । २ । ३ । न्यस्तपादा न्यस्त-
 करा तिष्ठति उत्थाय चरित्वा मुह्यत्यंजलिं वधाति
 कष्टं प्रेमेति मूच्छन्ति समुद्रवर्णं कठिनोनि भो
 इति वदति वर्तुलास्यनेमिदक्षिणकरंति वदति आ-
 गच्छेत्येवमुक्त्वा मुह्यति शिष्टपूर्णजलश्रीरंगवासिन्नस्या
 विषये किमचित्तयः । ७ । २ । ४ । चित्तयति मुह्यति
 प्रसीदत्यंजलिं करोति श्रीरंगे वर्तमानेति वदति वन्दते
 तदेव वर्षनेत्रजलपूर्णाऽऽगच्छेत्येवमुक्त्वा मुह्यति संख्या-
 काले हिरण्यदेहभेदिस्तरंगितसमुद्रमाथिन्पूर्णाभृतं संधि

प्राप्य त्वद्वरणममाश्रयणमेवाध्यवसितवतीं स्त्रियं मोहं
 प्रपितवन् । ७ । २ । ५ । मोहयित्वा मन्मनोपहतव-
 त्रिति वदति मदानायित्रिति वदति रक्ताधरमणे इति
 वदति शीतलजलपरिवृतश्रीरंगस्थितेति वदति उग्रामि-
 गदाशंखचक्रचारधर दिविपन्मूलेति वदति वैशाल्यशा-
 लुग्नशयनाभ्या विषये कृपां न करोषि पापिष्ठाया
 मम कमैव । ७ । २ । ६ । स्थानानुगुणं दुःखानि
 सुखानि मृगवन्नाश्रयशून्यानामाश्रयणार्थं स्थितवन्का-
 लचक्रवन्ममुद्रं स्थानं स्वीकृतवन्ममुद्रवर्णं कृष्णेति
 वदति मन्मथशास्त्रिशीतलजलपरिवृतश्रीरंगवामित्रिति
 वदति मत्तीर्थेति वदति सुदग्महावर्षनेत्रजले प्रवहति
 तिष्ठति मम कोमलपल्लवः । ७ । २ । ७ । पल्लव दिविपदामिति
 वदति पर्वतं धृत्वा गोलमृदं रक्षितवत्रिति वदति
 रोदिति प्रणमति प्राणो यथाऽनलः स्यात्तथा दीर्घं निश्च-
 सित्व्यंजनवर्णेति वदति उन्मथोपर्यवलोक्य निर्निमेषा
 तिष्ठति कथं वाऽवलोकयामीति वदति सुन्दरविस्तृत
 जलपरिवृतश्रीरंगवामिर्निक कुर्व्यां मम लक्ष्म्याः । ७ ।
 २ । ८ । मच्छ्रीदेवीनिन्याधिष्ठितवक्षस्केति वदति मम
 प्राणेति वदति तव श्रीमदंगूयोद्धृत्य त्वया गृहीताया
 भुङ्क्ष्या वल्लभेति वदति तदा व्यक्तं सत्ताप्यालिंग्य
 त्वया गृहीताया गोपकन्यायाः प्रियेति वदति सुन्द-

रथीरंगं मंदिरं स्वीकृतवन्नाध्यवसितुं शक्नुयामंतमस्याः
 । ७ । २ । ९ । अवसानमियं स्वस्या एकं न जाना-
 मीति वदति त्रिलोकीनायकेति वदति सुगन्धवासितार-
 ग्वधजेति वदति चतुर्मुखदेवेति वदति विग्रहवह्निचिप-
 त्रिर्वाहकेति वदत्पुदारथीरंगवामिन्निति वदति चण्णा-
 वताश्रितेवेयमुपगम्यावाप मेववर्णचर्णो । ७ । २ ।
 १० । मेववर्णचर्णावाश्रित्य कृपां शिग्मा धन्वोब्धी-
 चितवता समृद्धजलताम्रपर्णीर्धौतवस्त्रवर्णपरिशुद्धज-
 लपर्यंतप्रदेशेनोदागेद्यानपरिवृतोदागकुरुकापुगीशटको-
 पेन मेववर्णचरणयोरुपरि प्रणीते बाह्याल्यसदृश एत-
 दशकमभ्यसितुं शक्ता मेववर्णाकाशेऽनिमिषपरिवृता-
 रितेष्टेष्टमहानंदमागरे । ७ । २ । ११ ।

श्रीव्यमृगिचरणावेव शरणम् ।

आत्मप्रवन्धमममाप्य हितं जनानां

माय्येषुमक्षतया शरणा प्रदातुम् ।

श्रीरंगिणाप्यमुशकप्रशमार्थवित्ता

भूयन्तराममलिमात्रं सुनिर्दिशते ॥ ६२ ॥

श्रीरंगे सन्निधानाग्निरिजगदनुमृष्टाद्यैः प्रुचिन्ता-

द्विध्वस्तानिप्रधावादुरगशयनतः पुंमुक्तामनुरूपम् ।

शमोशमनशानाज्जदत्तदुतमोपाकिपातन्यरन्धा-

त्वाभीत्यानी विग्रहोपशमयति चेत्याह धीमा-शठारैः ॥ ६३ ॥

तृतीयं धवलेन सुपिरवता दशकम् ।

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

धवलेन सुपिरवता शंखेन सह चक्रं धृत्वा तामर-
 सनयनो मम मनस्यन्तरेव पक्षिणं संचाग्यतीत्येतं प्रकारं
 न पश्यथ किमुक्ता वदामि मानरः प्रवहत्सुखस्य
 तस्य वेलक्षण्योपवेशस्थाने वेदघोषेणोत्सवघोषेण बाल-
 कसमृद्धानां क्रीडाघोषेण चाविनाभूते तिरुप्पेरैदिव्यदेशे
 मणिप्याम्यहमेव । ७ । ३ । १ । परिमलनीलकेशपाशाः
 समस्तयो मानरः पार्श्वग्रामवर्तिन्योहमिदमेकाकि मनो
 रक्षितुं न शक्नोमि मद्रशेनेदं नक्तंदिनं गत्वा मधुपपूर्ण-
 पुष्पाद्याने शीतलकेदारपरिवृते सुंदरतिरुप्पेरैदिव्यदेशे
 वेलक्षण्येनोपविष्टस्य व्योमस्वामिनो मणिवर्णस्य
 कृष्णस्य रक्तस्निग्धावगम्य प्रकारस्थम् । ७ । ३ । २ ।
 रक्तफलावगप्रकागर्धीनं रक्तप्रभदीर्घकिरीटस्यावः स्थितं
 सच्छंखेन सह चक्रं दृष्ट्वा प्रीतं तामरसनयनयोग्धीनं
 निवृत्तं प्रतिमामं प्रतिदिनमुन्मत्तवाविनाभूते सुंदरतिरुप्पेरै
 वेलक्षण्येनोपविष्टस्यास्मदुपकायकस्य मन्मनः सखि
 लब्धां पूर्तिं चान्यत्रन् । ७ । ३ । ३ । गमाये
 मत्कान्ये गतानि मन्मनांसि च तत्रैव स्थितानि पति-
 त्वेनः परं कमवलंश्य किं संलपिष्यामि तंगवत्समुद्र-
 वोपवनसर्वत्र विजृम्भमाणसमीचीनवेदघोषः स्थित्या

विवर्द्धते यत्र सुन्दरतिरुप्पेगस्थले वेलक्षणेनोपविष्टस्य
 ध्वनच्छृङ्खलहस्तस्य मायायाममजं मानने मयि किं
 कोपेन । ७ । ३ । ४ । कोपेन शकटे पादेन ताडित-
 वतो मायिपिशाचीस्तनं पीतवतोऽर्जुनमन्त्रे गतवनः
 फलिते कपित्थे वत्सं क्षिप्तवनः कृष्णस्योपकायकस्य
 मम स्त्रीत्वं दारितवत्यस्मि कुपित्वेतः परं किं करिष्यथ
 मानरः पूर्वं स आगत्य वेलक्षणेन यत्रोपविष्टस्तत्र
 फलवदुद्याने तिरुप्पेगस्थले शीघ्रं मां प्रदर्शयत । ७ ।
 ३ । ५ । शीघ्रं मां प्रदर्शयतानुगमः सागरादतिमदानी-
 लमेववर्णो मत्स्वामी तिष्ठत्यय आगत्य मदस्नत्प्रभ्यो न
 भवति भूम्यां स आगत्य वेलक्षणेनोपविष्टो यत्र चतुर्वेद-
 विद्विर्यागैश्चाविनाभूते सुन्दरनीवागन्धामर्दीं ज्यमाने संमि-
 श्रजले तिरुप्पेगस्थले एव शीघ्रं मां प्रदर्शयत । ७ । ३ । ६ ।
 महाप्राकापरिवृतां समुद्रेण दक्षिणलंकां मंहतवानुपका-
 रक आगत्य वेलक्षणेनोपविष्टो यत्र तिरुप्पेगस्थले एव
 प्रविश्य मन्मनो विनित्य प्रत्यागच्छत्कुत्रापि द्रष्टुं न
 शक्नोमि केनेतः परमत्र युक्ता भवामः सखि मन्मनस
 आह्वानाय शक्तिमंतोपि न संति कसितः परमवलम्ब्य
 किं सान्वनीयं मन्मनसा दृष्टमेवापश्यम् । ७ । ३ । ७ ।
 दृष्टमेवावलम्ब्य सर्वं मिलित्वा नीलसागरवर्णं न गद
 मद्विषयंगीकृत्यापवादमुटोपन् तदा प्रभृति परिगृहीते

मदमिनिवेगे कल्पमाने मखि मृत्तिविडभूमिं सप्तसाग-
 तान्मदावमाकाशं चानिकम्ब्य महानभस्वच्छतरंगप-
 विवृते तम्य वैलक्ष्येनोपवेशस्थाने सुंदरतिरुप्पेरैस्थले
 प्रविशामि गन्धर्व । ७ । ३ । ८ । प्रविशामि गत्वा मम
 नन्यो मानगे ममाश्वासनं मा कुरुत युष्माभिरुच्य-
 मानं किमन्या मनःपुत्तिश्च ममात्र नास्ति नीलवर्णो
 नीलनमुद्रभनिं भुक्तवान्कृष्ण उपकारक आगत्य वैल-
 क्ष्येनोपविष्टो यत्रानहुत्समृद्धिमत्सुंदरकेदारजलप्रदेश-
 वति सुंदरतिरुप्पेरैस्थले महानगरे । ७ । ३ । ९ । नगरेषु देशे
 प्वन्यत्र च गवेययामि लज्जा मम नास्ति मत्पत्न्यः शिख-
 रमणिदीर्घगद्गदीर्घं सुंदरतिरुप्पेरैस्थले वैलक्ष्येनोपविष्टो
 मकरदीर्घपत्रकणो मायी भनम्य तदा विनाशाय तप्त-
 वाग्रनुपममेववर्गो नेमिवान्मन्मनोपहृत्यानेककालवा-
 निम्बितः । ७ । ३ । १० । प्रतिकल्पं रूपाणि नामानि
 कृत्यानि च विभिन्नानि यम्य तं भूमिश्चकं सागरज-
 लवर्णमच्युतमामग्नकुरुकापुगीशठकोपेन प्रणीतेऽनुप-
 मांतायेरुनद्वेत्तनतेनेतेन तिरुप्पेरैस्थलविषयदशकेन
 सुदर्शितसुंदरहस्तं स्तोतुं भक्ताम्ने दाम्यविषये निम-
 मेयुः । ७ । ३ । ११ ।

श्रीदिव्यमूर्तिनगणावेव भगवन्

श्रीरंगवर्त्तनशरण्यशरण्यभाव

भस्तायचञ्चलधृतिरस्य गता म भूयः ।

स्वस्मिन्निदमिदमन्तरनिविद्येव

मासाद्वार्यवद्वलाभिरात्रिन्तुर्भाये ॥ ६३ ॥

पसाक्षन्नेनहस्वः परमस्वनिदपस्वोपकारी विगर्जे-

च्छंखोनिप्रपदता दग्दिदपनकुटभवेभ्योधिदयः ।

आरम्भरक्षकः श्रीमकरवग्दमन्तुं दलस्ववांगकांन्या

स्वेपु स्वं गोप्टुभावं प्रकल्पति हाग्ध्वन्नेमच्छुटारिः ॥ ७३ ॥

चतुर्थं सुदर्शने वर्द्धमाने दशकम् ।

सुदर्शने वर्द्धमाने शंखचापयोर्वर्द्धमानयोर्दिक्षु मंग-
लाशासने वर्द्धमाने गदाखट्वयोर्वर्द्धमानयोर्द्वे छिद्रेण
जलप्रवाहे वर्द्धमाने शिरःपादे वर्द्धमाने पितुः काले
वर्द्धमाने लोकाक्रमणप्रकारः । ७ । ४ । ५ । आपगानां
पर्वतस्याभिसुखं धावन्तीनां ध्वनिः सर्पशरीरं मंथेष्ट्य
पर्वतस्याकर्षणस्य ध्वनिः समुद्रस्य पारिवृत्त्य भ्राम्यतो
घोषतो ध्वनिः पित्रा नागार्थममृतमर्वाकारदिने । ७ । १ । २ ।
चलनरहिताः सम भूमयश्च स्थान एव पुनश्च चलनर-
हिताः सम पर्वताश्च स्थान एवापुनश्चलनरहिताः
सम सागराश्च स्थान एव पित्रा सम्यक्प्रवेशोदृत्य
दृष्टायां कृतधारणदिवसे । ७ । १ । २ । कालविना-
शाय भुजलयोनीशायकाशम्य ग्रहाणां नाशायामि-

लुप्तवत उपकारकस्य दामोदरवर्धनस्य शठकोपस्य
वाग्बुद्धौ समीचीनमदमे एकस्मिन्महस्य एतज्जयप्रदं दश-
कमादृत्याभ्यस्यताम् । ७ । ४ । १३ ।

श्रीदिव्यमूर्तिचरणद्विव शरणम् ।

जातन्वता हितमवाप्स्यदशानुरूप-

माविष्कृताननूपमान्परपात्तमेव ।

आत्मावदानविभवाननिलोभनीया-

नयभयशठजिदन्वभवत्तुपे ॥ ६२ ॥

विकल्पया विष्टुषानाममृतमयनतश्चोत्तेज्यनभाभ्याः

कल्पे लोकादनात्र सितिमरहरणदिव्यराजप्रदारात् ।

लंकासंकोचकल्पादसुरभुजवनच्छेदनाहोक्लृष्टे

धृग्या गोवर्द्धनादः स्फुटजगदवनर्माकपे श्रीशमह ॥ ७२ ॥

पंचममभ्यस्यंतो रामे दशकम् ।

— २२७३ २२८ —

अभ्यस्यंतो राममुपकारकं विना कंचिदभ्यस्येयुः
किं तृणदशार्थप्रभृतीनि मृद्वपिर्याल्लकारान्वक विना
समीचीनमवाप्तामयोध्यायां भर्द्धमानानि चगचगणि
सुवीणि मन्स्वभावं प्रापितवेवं चतुर्मुत्तमृष्टे लोके । ७ ।
५ । ३ । लोक उत्पन्ना नागयगं दामा विनाभयेयुः किं
लोके जनिस्वऽननुभाज्यमनुभुय मनुष्यणामथे लोक
वाच्यमानात्राजान्विचिन्त्य संदृश्य लोके गतिन्वीची-
वदागच्छदिति श्रुत्वापि । ७ । ५ । २ । गृध्राः केश

वस्य कीर्ति विना किञ्चिच्छृणुयुः किं शृण्वतां कर्णं दहं-
 तीभिर्नानिन्दोक्तिभिर्निन्दामेव कुर्वन्नतिशयितस्वभावः
 प्राचीनद्वेषो यस्य स शिशुपालः श्रीपतेश्वरगणदेशं प्रात
 इति स्वभावं जानतो ज्ञात्वापि । ७ । ५ । ३ । स्वभावं जा-
 नन्तस्तं दासा विनाभवेयुः किं बहुविधविपुलपदार्थ-
 ष्वेकस्याप्यभावेन शून्यदीर्घकाले मामीर्चान्यवज्जलं
 मृदा चतुर्मुखं मृदा स्वांतः प्राचीनतिरोभावकत्वे प्रकाश-
 कत्वे सामर्थ्यानि विचिन्त्यापि । ७ । ५ । ४ । विचिन्त्यापि
 पापेषु चिन्त्यमानेषु मायिनश्चरणौ विनाऽऽश्रयेयुः किं
 अगाधे महाजले मग्नं भूमिमधः पतनं यथा न स्यात्तथा
 त्वन्मित्रेकदंष्ट्रायै स्वयं दधद्राहश्रीहृषवत्तया भवनं
 श्रुत्वा विचार्य च । ७ । ५ । ५ । श्रुत्वा विचारितवंतः केशवं
 दासा विनाभवेयुः किं विच्छेदगहिर्नोदार्यशालिहम्ने
 महाबलौ बाधमाने बाधां प्राप्य मंचीभूतानां देवाना-
 मागत्य याचमानानां दुःखं निवर्तितवता नम्रीकृत-
 मुदग्दस्तेन वामनरूपेण कृतानि नाटकानि दृष्ट्वापि ।
 ७ । ५ । ६ । दृष्ट्वापि विशदं ज्ञात्वाप्यभ्यासवंतः
 कुण्ठं दासा विनाभवेयुः किं भ्रमरभुज्यमानपुष्पमाल-
 न्य मार्कण्डेयस्य जीवनकाले मालावज्जटाशिर्गमीशो
 सुह नीत्वा भासमाने प्राप्ते स्वीकृत्य तदा स्वसा-
 म्यपापाद्य सुह नयनं ज्ञात्वापि । ७ । ५ । ७ ।

गन्तुं जानवन्तः श्रीमता गुणान्विताऽभ्यस्येयुः किम-
 वधिगून्यमहापता बहुभिः कियमाणैरुपद्रवैर्दुःखं
 देवानां कुर्वन्तो हिम्यस्य शक्तिं महादुर्गिण्येण कृतां
 मायां जान्वापि । ७ । ५ । ८ । मायां जानन्तो मायिनं
 दामा विनाभवेयुः किं दायमुद्दिश्य संवादनात्मानामेक-
 शतस्य नाशायैकपंचानामर्थं देशविदिनमेकः मायि-
 भूत्वा गत्वा सेनां नाशयित्वा गतवतः नमीचीन-
 वार्त्तां जान्वापि । ७ । ५ । ९ । वार्त्तां जानन्तो मायिनं
 दामा विनाभवेयुः किमाच्छादयता जन्मना व्याधिता
 जरया सह मरणमेतानि यातयित्वा महादुःखं समुल-
 च्छेदं दूरीकृत्य स्वचरणबुद्ध्याद्यो योजयित्वा तेन
 कियमाणं क्षेत्रं विचिन्त्य वैशद्यं प्राप्यपि । ७ । ५ ।
 १० । वैशद्यं प्राप्य नाशं विना स्थितानामानन्दगतिं
 कुर्वन् वैशद्यं प्राप्तं दुष्णं सुन्दरकुम्भकापुरीगठकोपेन
 प्रणीते वैशद्यवत्सदृश एतदशकमभ्यस्यन्तस्ते वैशद्य-
 वर्चितनाः पापप्रचुरायां विलोकयाम् । ७ । ५ । ११ ॥

श्रीदिव्यमृगचरणैव शरणम् ।

आत्मैकशरणपराजयनाहेन-

नन्यादृशान्मुक्तमगानपदाय शक्तिः ।

अन्यत्रयं मतिमतामयसोऽर्थाय

मित्यान्त्यार्थमनुनादविरलमेव हः ॥ १५ ॥

गोपाल । ७ । ६ । ४ । मदीयगोपाल मदीयदुष्टनीलमा
 गिरयन्त्राभौ विकम्बर्गल्लोकान्नील्याप्यन्वज्ज्योति-
 प्रसहस्यान्तम्बां दृष्ट्वा मदीयः पूर्णप्राणः कथं वाऽऽगत्य
 प्राप्स्यति । ७ । ६ । ५ । आगत्य प्राप्तुमुपायं न ज्ञा-
 नामि पूर्णनीलकांतौ वर्द्धमानायां गतकानिज्ज्योतिः-
 पुष्पितमेकमागिरये प्रपन्नमिव मध्यम्योपाणि पीताम्बेन
 सह चम्पनाभिकरवभोनयनायेन रक्तप्रभज्ज्योतिः स्था-
 यति शयानं मच्छ्रीवक्षस्मकम् । ७ । ६ । ६ । मच्छ्री-
 वक्षस्मकं मच्छ्रेयमुत्तानिभागं महा सम जिह्वांगतां सुख-
 प्रदेशो धृतवंतं चतुर्भुवं स्थितगर्दीपनिं हृदिपुद्गल्य
 प्राकगांस्त्रीन्दग्वा जित्वेद्रियाणि धाविनयनं गोमेशानं
 न द्रक्ष्यामि किम् । ७ । ६ । ७ । इतस्तपि पश्यन्नन्व
 इव हरिं पश्यन्नंशुक इव राक्षसः क्रन्दनं कृत्वा यदा तंकां
 निमुञ्च्य दित्यं प्रक्षिप्यन्तर्हिताः स्फुरन्त्या एतद्व्यक्तिणं
 संचार्य चतुर्वेनं मालिनं दृष्ट्वा पुनश्च पुनरापुनरप्य-
 तान्कृत्वा संदृतवंतं द्रक्ष्यामः किम् । ७ । ६ । ८ ।
 द्रक्ष्यामः किं चेत्तः कठिनक्रियायामेव प्रवर्तमानस्य
 पौरुषे बलवद्वरेभुजबलवतो गजस्य वृद्धे संदृत्य
 पुनश्च तस्यानुज्ञायेव निम्नगत्यां गत्वा दृष्ट्वा गजिया
 स्वज्ज्योतिविप्रशिष्टमगदुपमम् । ७ । ६ । ९ । प्र-
 शान्तकथं वैकुण्ठं दृष्ट्वा दग्धाकं गोपकृतेऽतिराज एको

भुत्वा प्रविश्य माता एव कृत्वा अंतकस्वभावं कंसं
 हत्वा पंचानामयं कुरमेनां संदृत्य क्षमाधिको महति
 पं ज्योतिषि प्रविष्टः सिद्धः । ७ । ६ । १० । प्रविश्य
 तद्गिरिरूपेण दिग्गजशरीरं विदार्य प्रीतं चक्रवंतं
 श्रीमंतं कुरुकापुगीशठकोपेन प्रणीतेऽतिशयित एकस्मि-
 न्सदन एतद्दशकमभ्यस्यतां मंचीभूय मंगलमाशास्य
 चामरं बीजयेयुरवलाः । ७ । ६ । ११ ॥

श्रीदिव्यमृच्चरणावेव शरणम् ।

तादृग्गुणप्रविशद्दानुभवमवृद्धं
 स्वापेक्षिताभिरुचितार्तिमहार्णवस्सन् ।
 प्राप्यं शरण्यमपि वीर्य कदानुगः स्या-
 मंभयोन्मयेति विस्तृताप मुनिस्त पठे ॥ ६६ ॥

नार्थापसाज्ज्वलन्वाडिभ्रशिवभजनीयांविभावाद्वाच
 प्रागाद्यम्भवेभूतान्तर्गनियमनतस्मांश्रिते भव्यभावात् ।
 ब्रह्माद्यावडिमोक्षोदसुगतिरसनात्रातरक्षोनुजत्वा-
 त्कीयाकन्दापहागी भवति च भगवानिन्यवादीच्छुद्धारः ॥ ७६ ॥

सप्तममवलानां दशकम् ।

अवलानां प्राणादीनामुभौ मृत्यु किं न जानामि
 नेमिवत्सुंदरस्य कृष्णग्योपकारकस्य श्रीनयने किं न
 जानामि पणितस्नामरसनवीनकुसुमे इवागत्य प्रकाशेते

पश्यन् सम्यो मातरः किं कुर्या दुःखिताहम् । ७ । ७ ।
 १ । नर्तयित्वा घोपित्वापि स्थित्वा मातरो मम गुप्ता-
 भिरावनेन किं समीर उन्नताकल्पकस्य बद्धी किं
 पृष्ठो वा न जानामि समृद्धिर्न नवनीतं भस्मिन्वनः
 श्रीनामिका मम प्राणन्यातः उत्थापितबलवर्दीयप्रभा-
 सती तिष्ठति प्रवत्या । ७ । ७ । २ । प्रवलेकफलं किं
 पापिष्टाया मम प्रवल्पापं किं सौंदर्यमादप्रवालकां-
 तिमत्त्वण्डो वा न जाने नीलदीर्घमेवमदृशार्थाविप्रह-
 वनः स्वामिनो विदावरो दृश्यमानासु दिक्षु सर्वास्वा-
 गत्याविर्भाति मन्मथेऽग्न्यप्राणायैव । ७ । ७ । ३ । मन्मथप्रा-
 णायैवावल्यानामुपरि नम्राबुर्भो नीलचापो वा स्थिर-
 गुणस्य मदनस्येश्वचापो वा मदनस्योत्पादकस्य पितुः
 कृष्णस्य स्वामिनो ध्रुवो ते एव मम प्राणस्योपर्या-
 गच्छेत्त्यो बाधेते सदा स्थित्वा । ७ । ७ । ४ । सदा
 स्थित्वैव प्रकाशमाना रक्ता प्रसारयन्ती प्रभां भवत्ववि-
 द्युत्किमथ वा सत्प्राणवाचकालंकारमौक्तिकानि वा
 न जाने पर्वतमुद्धृतवत उपकारकस्य भिमं मम
 प्राणं बाधते एकमपि न जानामि मातरो ममोजीव-
 नस्थलम् । ७ । ७ । ५ । उर्जीवनस्थलमवल्यानामगु-
 राणां गतमानां च को वा प्रदेश इति स्फुरन्मरुगका-
 गंकुग्निपल्लवः किं विस्तृतविषभोगिशयनस्य श्रीम-

त्रुण्डलकर्णाविव करत्यागनेकमपि विना बाधेते पश्यत
 । ७ । ७ । ६ । पश्यत मातर इति प्रदर्शनप्रकारं न
 जानामि नृननवर्द्धमानशुभ्रचंद्रो वा स्नेहिनां विप्र-
 यंत्रं वा दीर्घसांनलचतुर्विंशालभुजस्य स्वामिनः श्री-
 लाटसेव ग्रहण आदरं कृत्वा प्राणं बाधते पापिष्ठाया
 मम प्राणसौंदर्यं नाशयित्वा । ७ । ७ । ७ । हृण्णो-
 युक्तं नायसं लनाप्रवाहं चापस्यूताः सूत्रेण शीतल-
 मुक्ताः पल्लवाः शीतलवर्द्धमानचंद्रमाः कांत्याभरणव-
 र्द्धमानज्योतिर्मण्डलो वा कृष्णस्य कांत्याभरणसुन्द-
 रमुखं भूत्वा पापिष्ठाया मम प्राणं गृह्णाति । ७ । ७ ।
 ८ । गृहीतप्रवलांघकारं विशोध्योद्धृते दीप्तमंडलेंतः
 प्रदेशाद्दीप्तो नीलमसीचीनतंतुसंधातो वा नैव मायित
 केश एव विकम्बरपुष्पगीतलतुलसीपरिमले भासमाने
 आगत्य मम प्राणमपहरति तत्प्रकारं न जानीतः परं मा-
 तरोऽपिशिष्य । ७ । ७ । ९ । तिष्ठस्यंगण इति
 संपीडितहस्ताः सत्यो मां शृयं परितः परिक्रम्य दुरु-
 र्त्तवदनाधिकप्रभमगिवर्णस्य सर्वत्र त्रिलोक्यां व्याप्त-
 स्य प्रभावन्किर्गटम्यैवोचित्यं स्वीकृतवन्मनोमातर
 आशा का शुष्माकम् । ७ । ७ । १० । द्रष्टुमशक्यानां
 ब्रह्मा शिव इंद्र इत्येतेषामपि द्रष्टुमशक्यं कृष्णं कुरुकापु-
 गटगीकोपेन प्रणीते सामर्थ्ययुक्ते सहस्र इदमप्येकं दश

कमभ्यस्यन्तः मानस्यवद्विद्विषद्विस्मानाः सर्वदा न
नश्येयुः । ७ । ७ । ११ ॥

श्रीदिव्यमृगिचरणावेव शरणम् ।

तन्मायितानधिगमेपि च भावनायाः

भूम्नः पुगमिन्निव ननमच्युतस्य ।

जालोकयद्वपि कोण न संगृह्यन्म

पीडामवाप महतीमय सतमेत ॥ ६७ ॥

दृग्भ्यां पद्माकृतिभ्याममग्नद्वयतानासिकातोदरेण

भृचापेन स्मितेनाप्यय मकरन्दसङ्कुटलाभ्यां निशिष्टः ।

फालेनार्धेन्दुभासामलमुग्गशशिना नेत्रशोभादिभाजा

श्रीमानन्दैवः किरीटी स्मृतिविशदतनुर्भाति नेत्यभ्यधापि ॥ ७७ ॥

अष्टमं मायिन्वामन दशकम् ।

— १८३४ —

मायिन्वामन मधुमुदन त्वमनुगृहाणाग्रिर्भूत्वा जलं

भूत्वा भूमिर्भूत्वाऽऽकाशो भूत्वा वायुर्भूत्वा माता भूत्वा

पिता भूत्वा तनया भूत्वान्यद्भूत्वा सर्वं भूत्वा त्वं भूत्वा

तव तिष्ठतः प्रकारा एते के वा न्यायाः । ७ । ८ । १ ।

सुन्दरसमधुकुसुमशीतलतुलसीककिरीटाच्युतानुगृहाण

चन्द्रः सूर्यश्च भूत्वा सुन्दरनानाविधतेजो भूत्वांधकारो

भूत्वाऽभिवृद्धवर्षुकवलाहको भूत्वा कीर्तिर्भूत्वापवादो

भूत्वा पुनश्च त्वमुग्रनेत्रकूर्गन्कोपि जात इदं किं विचि-

वन । ७ । ८ । २ । चित्रग्यसंचारणसमर्थ श्रीचक्रवत्र
 तुगृहाण अनेकाद्रीतीययुगानि तानि भूत्वा तत्र वर्त्तमा-
 नास्तुल्या उज्ज्वला बहुपदार्था अवधिरहिता भूत्वा
 विभिन्ना भूत्वा विस्मयनीयेन तिष्ठसि त्वमेतानि कीदृ-
 शानि विरमाणि । ७ । ८ । ३ । ममधुविकसत्तामरसनयन
 कृष्ण ममेकमतुगृहाण मदसच्च भूत्वाऽवविशून्यं भूत्वा
 भिन्नं भूत्वा जलमनुद्विषद्विशालसमुद्रे विषांगशय्यायां
 शयित्वा ममसि बहुयोगं कृतवानस्येते क उपायाः । ७ । ८ ।
 उपायाविगम्य मां तुभ्यमेव सम्यक्स्वीकृत्य त्वं सुरभि-
 तपुष्पशीतलतुलसीशीर्षं सावित्रतुगृहाण कायो जीवश्च
 भूत्वा नाशो भूत्वा जन्म च भूत्वा पुनश्च त्वं मायाः
 कृतवानन्यतानि कीदृशानि मोहनानि । ७ । ८ । ५ ।
 मोहक वामन मत्पुद्गलवत्तामेकमतुगृहाण विस्मृतिभूत्वा
 वेगद्यं भूत्वाऽप्यं भूत्वा शीतं भूत्वा विस्मयो भूत्वाऽवि-
 स्मयनीयो भूत्वा विजयो भूत्वा कर्म भूत्वा फलं भूत्वा
 पुनश्च त्वं मोहको भूत्वा तत्र स्थितस्य प्रकाश एते
 कानि दुःखानि । ७ । ८ । ६ । दुःखावह कृष्ण प्रभा-
 वदीर्घकिरीटानुगृहाण दुःखावहमानो भूत्वा मदो भूत्वा
 प्रीत्यो भूत्वा दुःखावहाः कामा भूत्वा तुला भूत्वा
 स्थितिर्भूत्वा गतिर्भूत्वा दुःखानि कृत्वा निहितवा-
 नस्येताः का लीलाः । ७ । ८ । ७ । कामिलीलाभिः केन

स्थितवानपि मन्त्रिर्वाद्रक कृष्णायुकस्वभाववानिति त्वं
यावद्विज्ञातुमशक्योऽनादयस्त्रयो लोकाश्च भूत्वा तान्सृ-
ष्ट्वा पुनश्चातिर्भूत्वा बहिर्भूत्वा स्थितवन्नेन केन व्यापारः ।
७ । ८ । ८ । कः स्वभावेः केन स्वभावेन स्थितवा-
नपि मत्कृष्ण निविडकरचरणप्रभृतीनि सर्वेन्द्रियाणि
स्पृहणीयो रसः कांतिस्पर्शः शब्दो गन्धः सर्वेपि त्वमेव
त्वां ज्ञातुमुद्योगेऽवधिर्नास्ति मृक्षमाणाम् । ७ । ८ ।
९ । न संति मृक्षमाण्येतस्मादिति प्रकारेणानादिममीची-
नशास्त्रे उक्तं रूपवद्रूपं च त्वमेव कुमुदवन्तुलसीमा-
लालंकारवक्षोमदच्युत यथाशक्तयेकस्मिन्प्रकार उक्तं न
एव तव भवेत्प्रकारः । ७ । ८ । १० । भवस्वभावोय-
मिति ज्ञातुं शक्यं हरि भवता स्वभावेन कुरुकापुगी-
शठकोपेन ज्ञात्वोक्ते उचितस्वभावसुंदरद्राविडानामत-
स्मिन्सहस्र एतदशके नृत्स्वभावेन वदंतः पर्याप्ताः
स्वेपां सर्वदा । ७ । ८ । ११ ॥

श्रीदिव्यसुरिचरणावेव शरणम् ।

संगं निवर्त्य मम संसृतिमंडले मां

संस्थापयन्कपमसीत्यनुचोदितेन ।

आश्चर्य्योक्तनुतामपि दर्शयित्वा

विष्मार्गिनः किल शुचं हरिणाष्टमेन ॥ ६८ ॥

भूतिश्चन्दार्यमाद्यस्मकलपुगगतेर्वस्तुभिश्चनमाद्यैः

स्वन्दोक्तानां निष्पन्ना रमरणतदितरोत्पादनान्माननाद्यैः ।

दुर्जयन्त्यान्वभाना बहुशुभशरणाङ्गेरमवेष्टभावा-

च्छामानाश्चर्यनानाविभव इति ततः शीघ्रः प्रत्यगादि ॥ ७८ ॥

नवमं सर्वदा मामुज्जीव्य दशकम् ।

—४-१-३—

सर्वदा मामुज्जीव्य गच्छति दिवसे दिवसे मां स्वं
 कृत्वा मया स्वं भोग्यं द्राविडं गीतवंतमीशमादितया
 स्थितं मज्ज्योतिः किमुक्ता धरिष्यामि । ७ । ९ । १ ।
 किमुक्ता धरिष्यामि मम समीचीनमात्मानमद्यैकं कृत्वा
 मम वाचा मयोक्तो भोग्यकविरिति वादयित्वा रववाचा
 स्वनं स्वं कीर्तयंतं मायिनं ममाग्रे वदंतं त्रिमूर्तिकारणम्
 । ७ । ९ । २ । भवेन्प्रथमोऽयमिति स्वस्मिन् विश्वासमुत्पाद्य
 मम जिह्वायां प्रथममागत्य प्रविश्य समीचीनभोग्यं
 काव्यं परिशुद्धप्रथममक्तानां स्वयं स्वमुक्तवतं मम सुमं-
 पत्रकारणं पितरं कदा विस्मरिष्यामि । ७ । ९ । ३ । पितरं
 कदा विस्मरिष्याम्यहं भूत्वेनावद्यं विना स्वं काव्यं स्वय-
 मुक्ताऽनुपमदुष्कर्माणं मामुज्जीव्या जीवमेव कृत्वा संचरतो
 गुणान्दृष्ट्वा । ७ । ९ । ४ । गुणान्दृष्ट्वा शिक्षितं समीचीनभोग्यं
 काव्यमुचितं मम वक्तुं स्वभावस्याभावात्सौंदर्यशून्यं
 मां स्वं कृत्वा मया स्वं भूमौ मनुयुस्तथा भोग्यं काव्यं
 गापयति परमः । ७ । ९ । ५ । भोग्यं काव्यं गातृ-
 न्यग्मकर्तृन्स्वकाव्यं स्वयं स्वमगापयित्वाद्य गम्यगा-
 तय मन्महायो भूत्वा मया स्वं प्रवक्तृकाव्यं गापयति
 मम वैकुण्ठनाथ एव । ७ । ९ । ६ । वैकुण्ठनाथं मम प्रवक्तृ

कर्मलाभाय निश्शेषं यतमानं कुंदं स्वात्मानं मां कृत्वा
 मया स्व वैकुण्ठत्वेन स्तोतुमुदात्तमधुर्काव्यं कृतवन्तं
 कुंदं कस्मिन्काले चितयित्वा ततो भवेत्तत् । ७१२ । ७ ।
 तृप्स्यामि किं चक्रमुन्दग्दम्बस्य मधुपर्कारस्य गुणा-
 न्भूमिगकाशो जलं सर्वं मिलित्वपि वामध्वेदप्ययोग्यं
 मां स्वं कृत्वा मया स्वं गुणलाभाय मधुर्काव्यमुक्तवन्तः
 प्रकागम्य । ७ । ९ । ८ । चिकीर्षितस्यैव मामध्य-
 वन्तः श्रीवल्लभस्य गुणान्भूते भविष्यति काले भुञ्जा-
 नोपि तृप्स्यामि किं विस्मृतिशून्यं मां स्वं कृत्वा मया
 स्व सम्यग्बहुविधमधुर्काव्यान्युक्तवन्त उपकागम्य ।
 ७ । ९ । ९ । उपकागम्य प्रत्युपकागे मम प्राण
 इत्युक्तो सम्यग्विचारे कृते सोऽन्यदपि नदशायां तदी-
 यमेव मया स्वं मृदुमधुर्काव्यं गीतवन्तः पितुर्यः कश्चि-
 दपि नास्ति कर्तुं योग्योऽत्र तत्र च । ७ । ९ । १० ।
 अत्र तत्र च लक्ष्मीवल्लभं विनाऽमट्ठावं दृष्ट्वा तादृश-
 स्वभावेनोदात्तकुरुकापुरीशटकोपेनैवशुक्त एकस्मि-
 न्सहस्र एतदशकं यथाकथंचिदुक्तमप्यानन्दमुत्पाद-
 येत् । ७ । ९ । ११ ।

श्रीदिव्यमृगिचरणावेव शरणम् ।

दृष्टं कर्तुं स्वयं सौमित्रं दुःखसायाः
 हस्तं प्रवृत्तं च नः कर्ममाह शोभाः ।
 जन्मेतु सत्त्वपि नदा स्वमपेक्षमाण-
 मद्रुपकियममं नयमे जगौ सः ॥ ६९ ॥
 हस्तं निश्चयं नवादाति च कर्मणया दत्तवाग्भृगत्वा
 दुर्गं च मदकचादवातिनयनाशक्तिवैकुण्ठयोगात् ।
 दुर्गस्त्वानन्तनकायु रज्जुभिस्तुतावलभत्वात्पितृत्वा-
 त्त्वे स्तात्रे विष्णुप्रभुपुत्रकृतिविषये स्वान्युनकीन्यगायत् ॥ ७९ ॥

दशममानन्दोत्पादाय दशकम् ।

आनन्दोत्पादाय सुन्दरकुसुमांगनया सह स्वयं चैत-
 त्तनलोभ्या आनन्दोत्पादनायानन्देन सह वैलक्षण्येनोप-
 विश्व्य परिपाकयतोऽस्मदुपकारकस्य स्नेहं प्राप्य
 सम्यङ्गनित्यवामस्थानभूते सुन्दरोद्यानपरिवृते निरुवार-
 न्विवेदेशे स्नेहं कृत्वा सम्यक्प्रदक्षिणं कृत्वा हस्ताभ्यां
 प्रणतुं दिवसा अपि निद्रयेयुः किम् । ७ । १० । १ ।
 निद्रयेत्किं संदेहमेकं विना विस्तीर्णः प्रदेशः सर्वोपि
 द्वयोः पदयोरेव यथातर्भवेनथा त्रिबुद्धस्य श्रीवामनस्य
 पितुः सादृग्नित्यवामस्थानभूते महाकाशव्याप्तध्वज-
 सोमे दीर्घप्राकारनिरुवारन्विवेदिष्यदेशे महापरिमल-
 जलमादाय समर्प्य प्रदक्षिणं कृत्वा हस्ताभ्यां प्रणामः
 निद्रयेत्किम् । ७ । १० । २ निद्रयेत्किं सर्वदा गोविंदं

मममृदतं तत्रस्त्रिभिर्देवैः नृत्यतः पश्चिण उपरि दृष्ट्वा हस्ता-
भ्यां प्रणम्य विहाय तस्य नित्यवामस्थानभूतं गायतो
महागुणांश्चतुरो वेदान्यजान्यत्र पङ्क्तानि निरूपितवतां
वृद्धिस्थानभूतं महोद्यानं निरुवारन्विलेदेशं प्रणस्तुं
सिद्धयेत्किं नित्यम् । ७।३०।३। सिद्धयेत्किं नित्यं सर्व-
काले मनसीह स्मरणलाभोऽभिवृद्धेशुमहान्निवारकेशर-
परिवृते निरुवारन्विलेदेशं समृद्धमहागुणम्य त्रिलोकीश-
स्योत्तमधुगायासुत्पन्नम्य सुन्दरमणिवर्गस्य कृष्णम्योप-
कारकस्य विक्रमचरणकुसुमयोः । ७।३०।४। विक्रमचर-
णकुसुमयोर्मन्मथनि सर्वदा निवेश्य सेवार्थं वाहतां दामा-
नामये कृपां कृतवतो नागशयनस्य पितुः सुन्दरनित्यवा-
सस्थानस्य पुष्पशालिनो मणिमयदीर्घसौवर्दीर्घप्राका-
रस्य निरुवारन्विलेदिन्यदेशस्य लोकप्रनिर्द्वगुणे गीय-
मानेऽस्माकमुपरि पापमेकमपि न तिष्ठेन्नश्येत् । ७।३०।५।
एकमपि न तिष्ठेन्नश्येत्तुः नवाणि दुष्कर्माणि विचार्य
प्रणमत भक्तास्तदा तत्र युद्धे जित्वा रुक्मिण्याः पूर्णियाः
सुन्दरदीर्घभुजमालिगिनवनः प्रत्यहं सर्वदा मन्मथो
यथा स्तोति तथातस्तिष्ठत उपकारकस्य वामस्थानं
सुन्दरनिरुवारन्विलेदिन्यदेशं महानगरं तत् । ७।३०।६।
दीर्घनगरं तदेव पुष्पितोद्यानपरिवृतनिरुवारन्विलेदीर्घ-
नगरे नित्यं वसन्नुपकारको दीर्घव्यामोहः कृष्णो

दिविपदां नावहो वाणपुरं प्रविश्य त्रितयनस्योपकार-
 कस्य नंगार्थं योग्युद्धानि कृत्वा वाणस्य सहस्रं भुजा-
 न्छिन्नवाग्भरणमन्यथा किञ्चिद्भृतो न भयामा ७।१०।७।
 त्रितयनतिशून्योहं त्वच्चरणावेवेति विशालमहाद्वदे
 श्चिन्वा स्वस्य दीर्घचरणौ स्तुतवतो गजस्य मनोदुःखं
 निवर्त्तितवन उपकारकस्यागत्य तत्र सुरेन नित्यवास-
 स्थानभूत सुदगेद्यानवृतं तिरुवारन्विलैदिव्यदेशं प्राप्य
 प्रदक्षिणं क्रियमाणं उपागच्छेकिं दुष्कृतं मनस्यपि न
 मन्वर्त्तनीयत । ७। १०। ८। दुष्कर्मणां मनसि मन्वर्त्त-
 नां ज्ञानाकाशागेदणे प्राप्ते जिह्वा मनसा परिपूर्ण-
 व्यापारेण चान्यस्य चावद्रिगगत्य सेव्यमानमुद्यानव-
 तिरुवारन्विलैदिव्यदेशस्तं प्राप्य प्रदक्षिणं कृत्वा हस्ता-
 भ्यां प्रणामः सिद्धयेत्किमिति वदति मम चेतः । ७। १०। ९।
 चेतोऽन्यन्त्ये कस्य प्रकारेऽप्रवृत्तस्य स्वभावं देवनायको
 वेति चिन्तया क्रियमाणेषु तेनाविदिता मायाः का अपि
 न सन्ति चिन्तया वाचा व्यापारेण च भूदेवममृहेन
 वेद्यमाने चिन्ताद्वादजनकतिरुवारन्विलैदिव्यदेशे नित्यं
 वसते तीर्थायैव भवतानन्तरम् । ७। १०। १०।
 तीर्थाय भवतानन्तरमन्य एकः भरणं नास्तीति
 विचिन्त्य तीर्थायैव निर्वृतमनसा सता सुदग्दुरुका-
 पुरीशठकोपेनोक्ते तीर्थानां सदस्य एतदशकमभ्यस्यतो

देवाः सर्वकाले तीर्त्वा एवेति पूजयित्वा प्रीत्या वदेयुः
वदेर्वाभ्यः । ७ । १० । ११ ॥

श्रीदिव्यमूर्तिचरणांशे शरणम् ।

आनन्दमाकलयितुं कमलारुचय
संश्रान्त्य नन्करुणया स्वकृतं प्रवन्द्यम् ।

अहं तदादरणशादिनि दिव्यदेशे

यात्राननं रचनन् दशमे चकार ॥ ७० ॥

वैकंठे निन्ययोगाच्छिन्नविषयानयानंतकीन्युज्ज्वलत्वा-

च्छेपे शायित्वरुक्मिण्यभिमतमुरजिडाग्रदोःखंदनाथेः ।

ग्राहप्रत्तेभरक्षानिर्हन्तिविषये सुत्रिधानाच्छुचित्वा-

स्तानां दुःखजानं विषयानि हरिस्तीर्थपादोभयधायि ॥ ८० ॥

शाठ्याशंकासदिष्णुं प्रशमितजननागर्हणं स्वष्टुरक्षं

व्याकुर्वन्तं स्वरक्षाकममन्विजजनस्ते देवां दर्शयन्तम् ।

स्वीयाकन्दच्छिदोत्कं स्मरणमुविशदं विम्वयार्हद्विभृति

स्तोत्रे पुजेनमाह स्तुतिहृदयद्वयं सप्रयोगनिष्ठयोगम् ॥ ८१ ॥

इति श्रीवह्नगीर्णं मतं शतकं समाप्तम् ।

अथाष्टमशतके

प्रथमं देव्यो भवतः दशकम् ।

—>><<—

देव्यो भवतः श्रीर्हृदिप्रेरिता अन्येऽमरा दास्यं
कुर्युराश्रिता लोकाम्रयो नियम्य अभिमनमभिमनं
रूपं त्वद्रूपं पापिष्ठस्य मम बाधककमलनयनेरुप्रवाला-

रमणे प्राणामृतं तं गितममुद्रमात्रिन्पितर्दर्शनोपायमनु-
 गृहाण । ८ । ३ । १ । दर्शनोपायमनुगृहाणेत्येव शुभितस्व
 नयनजले प्रवहति पापिष्ठस्य ममाभिलषणीयप्रकाश
 न्यवानभिलष्य तव नामैव प्रलपितृमुपायमनुगृहीतवा-
 न्मम हंत दर्शनोपायमनुगृहाण काकुत्स्थ कृष्ण भक्तस्य
 मम कल्पक फलाशावताममृतं महाशीतलजलपरिवृतां
 महापृथिवीं धृतवन्महापुरुष । ८ । १ । २ । उद्धृतवतो
 महापुरुषस्य नंदगोपस्य समीचीनप्राणवालक यशो-
 दायाः तमीपवृत्तिमहानन्दकुलवालगज दासस्य मम
 महाम्बामिन्कण्डूनिमनो युद्धे हिरण्यस्य शरीरं द्विभा-
 गताये करतवानि नियमयन्नस्मत्समुद्रोचितैकरूपः
 सन्नयन् त्वं नायामि कथं विश्वस्युस्त्वदीयाः । ८ । १ ।
 ३ । त्वदीयानां प्रीतिविषयीभूतमादरास्पदं रूपं तव
 रूपं त्वयि प्रीयमाणानां तेषामादरास्पदानि समीची-
 नानि कृत्यानि तव मायाज्ञान एकस्मिन्शंके पापि-
 ष्ठोदं युद्धं तत्कृत्वा विस्तृतायां भूमौ परितो व्याप्तां बाध-
 कसेनां अभितवत्स्वामित्राणाममृतमसुराणां विषं पूर्ण-
 प्राणाहो । ८ । १ । ४ । पूर्णप्राणाहो विम्तीणां
 भूमिं सर्वां मृदोद्धृत्य भुक्तोद्दीप्य मितवन्महाप्राणाहो
 मदाजलं मृदा तत्र शयित्वा तं मयित्वा तत्र सेतुं
 यद्धा भगवन्शालवत्प्राणाहो मनुष्याणां देववद्देवानामपि

देवाहो एकप्राणाहो लोकानां सर्वेषां त्वामहं कथमागत्य
 प्राप्स्यामि । ८ । १ । ५ । कथमागत्य प्राप्स्यामि ममे-
 शितः सप्तलोकाश्च त्वमेव तत्र तेषां स्थापिता देवाश्च
 त्वमेव तत्तत्कर्माणि च त्वमेव अधिकानि बहिःप्रदेशे
 रस्तानि सन्ति चेन्नान्यप्येकस्त्वमित्येवमेव चेद्वयस्थान-
 मरूपं सूक्ष्मं च त्वमेव महदिन्द्रियमतिक्रान्तं च त्वमेव ।
 ८ । १ । ६ । अतीतं त्वमेव भविष्यदपि त्वमेव वर्त्तमा-
 नमप्येकस्त्वमित्येवमेव चेदधिकस्य तत्र स्वभावः सोऽयं
 मध्यमश्चेति ज्ञान एकस्मिन्भक्तं पापिष्ठोहं दुग्धशीर्ष-
 घृतघृतस्य भोग्यभूतगन्धसमुद्देशुतानृतजभोग्यगन्ध तद्र-
 मफलनीलाभुजमालिङ्गितवन्महागोप । ८ । १ । ७ ।
 संलिष्टवन्महागोप मायया कान्स्न्येन प्रबलपापिष्ठं मां
 बाधमानेगुणैरेव युक्तामुगणां कुरहस्तानां कृग्मुत्थो
 कृग्पक्षिणमुत्थापितवन्फणामद्वयवद्विस्तीर्णनागशयन
 क्षीरममुद्रसंगत सेवनोपायं न जानामि मनोवाकिक्रिया
 चाहमपि त्वमेव । ८ । १ । ८ । अहमपि त्वमेव भवा-
 मीति सत्यमेव दुःमहनस्कश्च त्वमेव सन्याकाशेतिशचि-
 तस्थानदस्य प्राप्तौ किमन्वयन्नकप्राप्तौ किमेवमपि अह-
 मपि त्वमिति प्रतिविशदज्ञानं साम्यम्विभेमि नरकस्य
 मया प्राप्तेराकाशेतिशचितानन्दं प्राप्य वैलक्षण्येनोपपि-
 ष्टोस्यनुगृहाण तत्र चरणौ मम । ८ । १ । ९ । चरणौ
 मह्यमेवार्तावातीव परिपूर्णं दत्तवतो महोपकारस्य प्रत्युप-
 कागतया भुजौ परिपूर्णमालिङ्ग्य मम प्राणं सम्यग्व्य-

क्रीणां ज्योतिर्भुजसहस्रवज्रिशरः सहस्रवन्महशानयनस-
हस्रवन्पादसहस्रवन्नाभसहस्रवन्नसहायस्य मम महापितः ।
८ । ३ । १० । महापितरं ब्रह्मपितरं रुद्रपितरं मुनीना-
मन्तरं पितन्ममरूपितरं लोकानामेकमद्वितीयपितरं
महाश्रीमत्कुरुकापुर्युदाशठकोपेनाभिलष्योक्ते सहस्र
उचिनमृक्तिमालयेनदशकेनोन्नीवनं स्याद्भक्ता अस्मा-
कम् । ८ । ३ । ११ । श्रीदिव्यमूरिचरणावेव शरणम् ।

आयुष्टमन्य शतकस्य पथेष्टसिद्धि-

मप्राप्य विव्रमतिराभितोपारतव्यम् ।

सर्वेष्वन्यमपि शक्तिराजशठारि-

राशन्य तेन पुनरेव विबोधितश्च ॥ ७१ ॥

अवाप्यः पत्न्यादिमत्वाद्भुयदुकुलयांरुद्रवास्वाश्रितेच्छा-

श्रंतेहविग्रहत्वात्मकलजिदन्वितामंतरात्मत्वभूम्ना ।

स्वामिचान्वाश्रितावेयखिलगुणतया ज्ञानिनामप्यदुःख-

स्यानेच्छापादनादिशौरिकथि परं दर्शनेच्छाः सहस्रयः ॥ ८२ ॥

द्वितीयमस्मद्रेम्बावद्वलयमुख्यो दशकम् ।

॥ ८३ ॥

अस्मद्रेम्बावद्वलयमुख्यो हाऽस्मच्छृणां पुनो
लज्जित्वा पुन्याक मयैकां वक्तव्यां वार्त्तामवलोकयामि
कुत्रापि द्रष्टुं न शक्नोमि शंखा गलिताच्छायया विही
नास्मि विशालस्तनी विषण्णौ जानावार्त्तामि म कृगश्रिप
क्षिनेतां मन्नायकं वेङ्कटनायकमाशाम्य गत्वा । ८ ।
२ । १ । आशास्य गन्धकं लभमानासु मदीयमुखीनां

युष्माकमर्पादानीमेतत्कथनप्रकारं हत न पश्यामि दुःखि-
 ताहं दर्शनयोग्यतामर सनयनं चोरं दिविपत्रायकमस्म-
 त्त्वामिनं पश्यामि चेत्समृद्धाभूताऽश्वान्पृति च जिवृ-
 क्षुः कतिकालमार्त्ता भवामि । ८ । २ । २ । काले जिवि-
 र्त्ताभवत्यपि पापिष्ठाहं न श्रान्ता भवामि पश्यत भूमौ
 सुप्रसिद्धमपवादं प्रातास्मि सर्माचीनललाटा इतः परं
 लज्जया किं नीलविकसदीर्घज्ज्योतिःपरिवृतदीपमेवव-
 र्णेन कृष्णेतापहता सुंदरवलयेन सह कान्तिजिवृक्षुग्ने-
 ककालं संगत्यर्थं गत्वा । ८ । २ । ३ । संगत्यर्थं प्रति-
 गतास्मीतः परं किं दाम्स्यामि सुंदरवलयमनःप्रभृतिकं
 सर्वस्मिन्समीपं परित्यज्य गच्छत्यपहृतत्ययका सर्वदा
 बहुवलयानामग्रे प्रकान्च्युतास्मि गृहध्वजप्राकाशयुक्तद-
 क्षिणकुडन्देदिव्यदेशे सुन्दरपश्चिमभागे स्थितं मायानटं
 नृत्यत्पक्षिणा भूतं जयशालियुद्धसुदर्शनदक्षिणमादृत्य ।
 ८ । २ । ४ । सुदर्शनदक्षिणस्यादरणं तदा तस्यास्मदु-
 हागमनं च सर्वं नम्योऽस्मद्विषये संजानं किमभिधानं
 किमत्र दुष्करं प्रतिकालमेकतया मम्यज्जानतामपि
 जानुमशक्यस्योपायवतस्तेजःशान्तिन आदेनार्दिमुद-
 ज्योतिषोनुसंधानकाले ८ । २ । ५ । आदिमुन्दरज्यो-
 तिरनुसन्धानकाले मडाकप्रतीतो न भवत्यऽनिमिषा-
 णामप्यनवविकसंशयान्कुर्यात्तथाविधप्रकारे तिष्ठति
 मत्कान्तिमपहृतवान्दलवद्विकस्वर्गातलतुलसीमपि न

- इत्यनेन कुर्यान्निःस्पृहमाकोशं वदत ललाटसुन्द-
 रं केशपञ्चनेन कुटुम्बेदिव्यवेशे महाकुसुमनयनयोनि-
 द्रुमे व्यासुखे । ८ । २ । ६ । व्यासुखदरे केशव
 नगयग श्रीमाधव गोविन्द वैकुण्ठेन्येवमाकोशका-
 गिरी मां कुन्तोन्मिष्व हिन्वेहमपि रूपं निह्नं च न प्रद-
 श्येन्मुगंदि कुसुमकेगिन्यो मानगे मदीयमख्यः किं कुर्या
 कक्रेषु बहुषु व्यतीनेष्वपि पश्येयं शपे युष्माभिर्ममाव-
 कालो नास्ति । ८ । २ । ७ । अवकाशो नास्ति मया
 जडिनाः शुकाः शार्ङ्गाः पिका मयूराः मम कांति
 वल्लयानि मत्तश्चकमप्यविहायापहनवतः प्राप्यो वैकुण्ठः
 क्षीणदिव्यंजनाचलश्चेतेषु सन्निहितेषु वासुतानि वृत्ति-
 यमतिवृत्तेरन्तेतत्कालेन विना स तान्न प्रदर्शयेत् । ८ ।
 २ । ८ । दर्शनं प्रयच्छेत्त केषामपि स्वस्य करकुतन
 निकान्ममेकं मायया ब्रह्मचारिवामनं सुन्दरं रूपं प्रदर्शये
 धूमिनाकाशं पश्येत्त व्यावततो दीर्घकांतिभुजेषु बहुषु
 विबुद्धस्य देवापकाङ्कस्य मम पूत्या सह ललामदा
 मितःपं किं दाम्यामि मदीयाः समीचीनललाटाः
 पूर्णाः । ८ । २ । ९ । मदीयाः समीचीनललाटाः पूर्णा
 अदमितः कुर्या किं पं मन्मतो मां त्वदीयं न भवामीति
 विमृज्य नेमिगन्धो द्रव्या कगन्ध्या दयतो बहुदीर्घज्या
 वरुणिसृपेण सह श्रीगन्धुं धृन्वेकमुदगर्नालसमीचीनदीर्घ-

पर्वतेनागच्छता महामस्य कालत्रिकवन्कुमुमपादं प्रप्रातः ।
 । ८ । २ । १० । पादप्रानौ पागेनाऽन्यप्रवत्पाशा-
 न्कालस्त्र्येन न्यक्ता दोषगहितगुणकृष्णस्य चरणयोस्त-
 दागुरुकापुर्गिषाटकोपेन प्रगते दोषविनेनदापेक-
 स्मिन्मदस्य एनदकं दशकं स्वरेण महाभ्यस्नवन्तो याव-
 देकेन दोषेण गहिताम्नत्रात्र च सर्वत्र पूर्णा सर्वयुः स्वय-
 मत्र । ८ । २ । ११ ॥

श्रीदिव्यमृगिचरणावेव अरण्यम् ।

संप्रापकेरि च विभी निम्बश्रिताय-
 मावेविमान इतरेषु च पशदंशः ।
 स्वस्येति शंकिमनाः स्मृतेरि रगे
 स्वस्मिन्नपि प्रवृत्तं ममुने द्विर्नाय ॥ ७२ ॥

ताभ्याद्यडाहनन्यान्नुभनयनतया नोलेभयकृतिना-
 दाश्वयोवेष्टितवदृश्वयतया दोगिभित्तिर्जाश्व ।
 स्वेयु व्यामृग्यभावान्प्रतिहतिविरहादुज्जतदृश्यमत्र-
 लिम्बज्ञानां जनानां सुन्दमतम इति प्राद नाथगुण्डाति ॥ ८३ ॥

तृतीयं तत्राऽत्र च दशकम् ।

तत्राऽत्र च दिविपदो दानवाश्च यावन्तम्यवेता-
 दश इति त्वां ज्ञातुमशक्ता आकुश्य अंगाश्रिता पुण्या-
 गता भूम्यंगना गोप्यंगता च शंखपक्कर इति वदेति

शरणम् । ८ । ३ । १ । शरणभूतेषु चतुर्वेदशास्त्रेष्व-
 प्रविश्य मरणं जन्म महाव्याधिर्जरेत्युक्तान्येतानि
 न्यवर्तयाम कर्णवन्नानासैन्यानि निश्शोपंयथा धावे-
 युम्नया ज्वलत्सुदर्शनं रक्षकं दृढायुवं धर्तुर्गेशस्य दासा
 भून्वेव । ८ । ३ । २ । दासान्न नियमयति सुदर्शनं शंखं
 च वदति स्वयमग्निं चापं चादायाऽनुगच्छन्तोऽन्ये न
 सन्ति चरणौ भुजौ च हस्ताभ्यां परिपूर्णं प्रणतुं न
 पश्यामि प्रतिदिनमन्विष्यामि दासोह भूम्याम् । ८ । ३
 ३ । भूमिमन्त्रं भुक्कपापकलूपस्सन्वटस्य नाम्ना पत्रेऽन्नं
 वशं कुर्वन्स्वामिन्कालो गच्छन्नेकनीलांधकारकल्पस-
 दृशो भवति तत्र सुंदरजलदविप्रददर्शनमाशारथ मज्जितः
 पाणिष्ठम्य मम । ८ । ३ । ४ । ध्वजपूर्णहर्म्यकोलूरुस्थले
 पुलिगुडिस्थले परिवर्तनं विनैवमेव त्वं निद्रां प्राप्य
 नंदसीतीदं दासानां दुःखं निवर्त्तिनवतः श्रमो वान्यथे-
 तद्दमि दीर्घाभूयाकान्तवतः श्रमो वा वद । ८ । ३ । ५ ।
 अनेवमानानाममगणां मेवागुणश्च स्वयमेव मत् सौंद-
 र्यपूर्णसुदर्शनशंखौ च स्वयमेव धग्न्स एव किलाशाम्य-
 त्करव्याधी लोके निवर्त्तयितुकामः श्रीमता नीलमणिस-
 दृशविप्रद्रेग मन्मतो भ्रामयितुमागतः । ८ । ३ । ६ । आ-
 गच्छन्तो गच्छन्तो वणपारिमार्गे स्थितस्य मतिरुवाल्मा-
 वनेजस्य मत्प्रकारं न वदति कर्त्तव्यं किं रूपव्यामचक्र-

शंखौ धृत्वात्र भवता सहैकपाश्वरे मंचारेच्छुर्गो दामोऽ-
 स्तीत्येव । ८ । ३ । ७ । कदा वा मां त्वत्सौंदर्यपूर्णा-
 लंकाशोभितचरणयोग्यः स्थित्वैव दास्यकणाव त्वं
 स्वीकर्तुमिच्छसि पर्वतैः समभिर्भूमिभिः समभिः परि-
 वृत्तसमुद्रभूमिं कृत्स्नां मतस्थित्वैवाक्रान्तवद्दीर्घचरण-
 सुदर्शनवल्लभमीय्यामोदशालिन् । ८ । ३ । ८ । श्रीमन्
 चतुर्मुखो रक्तजट इत्येते स्वामिनः स्वाभावं के वा ज्ञातुं
 शकुवतीत्युक्त्या किमेकमहाकाणकालस्वामिन् मया-
 दासवञ्श्यामलमहाविग्रहेति वदामि मत्प्रेमशुभितस्सन्
 । ८ । ३ । ९ । मोदशून्यसमीचीनतपस्विनो मुनयः
 पारदश्वानः कंपशून्या दिविपदः सर्वे सेवते सक्षोभं
 महासमुद्रं मथितवनः सुस्पष्टमग्माभिस्तवनं कीदृशं
 कृत्यं वदन् । ८ । ३ । १० । अवात्यकृग्याधिनितृत्तवे
 कृपां कुर्वन् दीर्घकिरीटं पर्वतसदृशगृहस्थिरकुरुकापुरी
 शठकोपस्योक्तिमहितशब्दसंदर्भकमहत् एतदशकं क्रमे-
 णाभ्यस्तवंतो दीर्घलोके जायेरन् । ८ । ३ । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

मेघाधिकेन निवशन्सुकुमारमूतः

क्षमाय निजहृदयः पुरुषोत्तमस्य ।

तदर्शितान्मपरनिन्द्यदुःखमुक्तयैः

किंचित्समाहितमनाः शठजित्तीये ॥ ७३ ॥

निरुद्धगन्तुं यत्कृत्वा दत्तं यत्कृत्वा कल्पमिधौ शिषुन्वा
 तं निरुद्धं स विद्यायां सुखं इतः कथं गच्छति निवासस्वयोगात् ।
 विद्वन्मया विद्यायां विद्वद्गणैर्गमास्त्रेषु मंत्रैः प्रयुज्यते
 चेष्टास्तौ स्वस्तिनामः विहरणसमये श्रोतव्यः प्रत्यक्षादि ॥ ८८ ॥

चतुर्थं प्रवहन्मदजलदशकम् ।

प्रवहन्मदजलनिर्झरगजमहागिरिदंतपुगलीभूतशि-
 खं भटका पानयित्वा गजसंचायितृदृढहस्तिपक-
 प्रागं हत्वा ग्ने महान् हत्वा परितो मंत्रेषु स्थिता
 पुद्गोन्मुखगजानो यथापश्चाद्भागं दर्शयित्वा गच्छे-
 युम्नथा इन्द्रोपरि कंसं प्रवतवतः श्रीमतो बालगोस्य
 निरुद्धगन्तुं रुद्रिन्द्रप्रदेशे निरुच्चित्तारु अस्माकं प्रवेश-
 स्थानम् । ८ । ४ । १ । अस्माकं प्रवेशस्थलमस्माक-
 ममृतमतिविशालं पितरं मन्त्रितरं विमृतास्त्रां लोकां
 सुद्धा गन्तुं संहर्तुमनुह्यपविमृत्तिमस्मदान्मानं रक्त-
 मन्त्र्यमंचायुक्तमधुजलस्थलपरिवृतमर्षाणि निरुद्धग-
 न्तुं निरुच्चित्तारुप्रदेशे तत्र मन्त्रिहितमादिं विना को
 वाऽन्यो मन्त्रातुकुलमहायः । ८ । ४ । २ । मदनुकूल-
 स्वमिताग्निनिशानां स्वामिनो मद्रापृथिवीपुद्गतवतो
 मन्त्रवानिनः प्रार्थनप्रवृत्तपापानां सर्वेषां नाशाय मां
 नियमयतो मन्त्रवानिनो दक्षिणदिगलंकारं निरुद्धगन्तु-
 न्तिरुच्चित्तारुर्गं पश्चिमभागे स्थितमव मन्त्रवानिन-

श्वरगो विद्वान् भगणं चितायामप्यन्यत्रास्मिन् मम । ८।
 ४ । ३ । अन्यत्रास्मिन् मम महत्यां त्रिलोक्यां परि-
 पूर्णमदारूपो भूत्वा विवृद्धस्य वासनवर्णिनो मम स्वा-
 मिनः शब्दायमानतमुद्रे मथितवनः सुन्दरमागिस्वन्य
 मम स्वामिनो निविडपल्लकदलीकमुकनार्गिकल्प-
 त्तिपरिवृतं तिरुच्चंगुन्दूरि तिरुच्चित्तारुविदितनया याथ-
 र्येन स्थितम्याम्मन्त्रामिनश्चरणगुगले चित्रकेशर णम
 । ८ । ४ । ४ । अन्य एको रजकोपि तस्मात्पृथक्
 तत्त्वं तथापि तं विना मन्त्राणो मिलित्वा नान्निगति
 तस्मात्तस्य नित्यवासस्थाने समीचीनचतुर्वेदिभिर्योगे-
 पृत्पादितैः सुगंधिधूमैराकाशप्रकाशमाच्छादयति समी-
 चीनदीर्घगृहे तिरुच्चंगुन्दूरि तिरुच्चित्तारु मम समीचीनो
 रक्षकः । ८ । ४ । ५ । जन समीचीनरक्षकं मन्त्रगंगाण-
 मनिमिषाणां पितरं मानरं तं स्वेनापि स्वस्वभावो
 ज्ञातुमशक्यं विशालममुद्रशयनं स्वामिनं मनोज्ञाद्य-
 गुणानां चिन्तन्वाणां प्रदानैः शिवाज्ञाभ्यां स्वे च
 तुल्यानां वृद्धिस्थाने धनत्वशालिदृढगृहे तिरुच्चंगुन्दूरि
 तिरुच्चित्तारुप्रदेशेऽपश्यम् । ८ । ४ । ६ । तिरुच्चं-
 गुन्दूरि तिरुच्चित्तारुप्रदेशे दृष्टः स स्वामी महा श्रीरक्त-
 कमलनयनयो रक्ताधरे रक्तादयो रक्तहस्तयोः श्रीरक्त-
 कमलनाभौ रक्तकमलोर्गणे समीचीनरीनाम्बरे श्रीरक्त-

शकमाकाशम्योपर्यारोप्य कृपां कृत्वा नागयेज्जन्म-
महामायाताटकम् । ८ । ४ । ११ ॥

श्रीदिव्यमूर्तिचरणावेव शरणम् ।

क्षेमं स्वर्शौर्यमधिकं विमलैरधुनै

ग्रामं च केचन तिजावसथायमानम् ।

तत्र द्विजानरिजितस्त्वसमान्दृश्ये

निर्भोरकारि नितरां स मुनिश्चतुर्ये ॥ ७४ ॥

दुर्दान्ते मेन्द्रभङ्गाच्छुभनिन्दयतया मान्यतश्चेतरेषां

स्वायतत्त्वेन भावाच्छ्रुतहृदि सततं देवतद्वेषिमये ।

मित्रामित्रत्वयोगाज्जगद्दुदयकृते देवनाम्बमुख्यैः

श्रीमान्बेकुण्डनायः श्रितविहितसमग्रवभुमान्बभावि ॥ ८५ ॥

पञ्चमं मायानटवामनदशकम् ।

मायानट वामन पापिष्टम्य मम कृष्ण नयनशय-
पादेन परिशुद्धरक्तकुसुमभूतेन ज्योतीरक्ताधरेण मुकुलेन
च्छायावच्छयामलश्रीविग्रहेण शीतलदन्तिपत्रेण नाम-
सदीर्घपार्श्वमलवत्तटाकवदागच्छन्नेकस्मिन्दिने द्रष्टुमा-
गच्छ । ८ । ५ । १ । द्रष्टुमागच्छेन्न्येवं नयनयोरधरे च
शुष्को दामोदं लज्जित्वा समीचीनदेशे व्याकुलीभवामि
चेत्कृपां कृत्वेकस्मिन्दिने त्वं हंन द्रष्टुं नागच्छसि नील-
सूर्योदयवन्नीलमहामाणिक्यवृत्तनभमीचीनपर्वत इव

कान्तिर्योनिर्निर्गच्छजटोन्नमांग स्वामिन् । ८ । ५ । २ ।
 किर्तिवृद्धोन्नमाङ्गस्वामिन् त्वन्निविटस्पृहणीयवा-
 मस्तीतवतुलनीयार्गिमलयन्मालास्वामिन् इत्येवं रुद्ध-
 कंठो गेदिनि चेन्प्रकाण्डप्रमकम्कुण्डलाभ्यां प्रवालाव-
 ग्ग्य चतुर्भुजैर्द्वन्द्वदशमध्यत च युक्त एकस्वच्छजल-
 मेव इव प्रादुर्भव । ८ । ५ । ३ । स्वच्छजलमेववद्रा-
 ननातस्वनेजःशालिग्रह फलावरो मधुनीरकमलनयने
 चागन्ध मन्मनसि परिपूर्णतया स्थितानि महाजलर-
 जतर्पितम्योर्वर्गुगर्गवर्षनीलिमेघवत्परिशुद्ध जलसमुद्रे
 शयान मत्स्वामिन् वक्तुं न शक्नोमि । ८ । ५ । ४ ।
 वक्तुं न शक्नोमि दासोहं त्वदुज्ज्वलतेजः श्रीपादौ
 निम्नीमश्रियो वाल्मूय्यौ द्वावित्र मम मनसि तिष्ठतो
 दुःखमित्युक्तस्य नमसः प्राप्तेरुपायः कः सागगावृतमहा-
 प्रथिवी कृष्णां भुक्तवन्महाजलमेघवर्ण । ८ । ५ । ५ ।
 मयवगे कुम्भनर्क पापिष्ठस्य मम नेत्रे कृष्णं दंडनाय-
 केति ममेशनायाकुश्याद्वयामि चन्द्रयोमतले वा भूमौ
 वा विम्बितजलसमुद्रे वाऽन्यत्र वा दासभूतस्य
 मम तव चरणदशनायैकस्मिन्दिन आगत्य प्रादुर्भव
 । ८ । ५ । ६ । आगत्य प्रादुर्भव नाचनत्र लोकवि-
 कृतदुःखमचरणचोदयः प्रथममागत्याहं यथा तिष्ठेयं
 तयात्र आदृत्य दास्य श्रीकुरु गतशीतलकमलनयन-

शयचरणेन गतावर्गेणकेन नीलमृषंगान्नःशून्यकिरण-
विम्वारिणा विक्रमता महः । स्वामिन् । ८ । ५ । ७ ।
सद्वामिनी रूपेण नि अनमि शिवितः प्रतिदिनं
निविडानां मेधानां बहुषु मंत्रेषु दृश्यमानेषु वाच्ये-
हमनुकृपाणां पञ्चानामर्थे तदा द्विपञ्चाशतां मृगना-
शाय प्रविष्टममीचीनरथादिर्नायमान्ये आगन्त्यामेव
किं पञ्चपातः । ८ । ५ । ८ । अयमेव किं पञ्चपातो द्योत-
मानचक्राष्टाऽऽगेहणाहमदापञ्चपञ्चिणं तमेव च जतयो-
द्धतवन्नित्येवंकठो गेदिमि चेत्कथं वा विचार्येदेतन्महापु-
थिर्वाभावं निवर्त्तयितुं मधुस्यन्तुद्यातांनरमधुगयांजातो
मायिन् । ८ । ५ । ९ । उत्तरत्रमयिन् भाग्यगुह्यकुन्मा-
यिन् त्वय्येवं मद्धसति अनिशयितवायवमिजलाकागभृ-
मितदितग्भुत स्वामिन् दुग्धशीरस्यपुनवदेनेषु मयपु-
त्रपुमशक्यतया शिवतमदामाविम्वरां कुत्र दृश्यामि ।
८ । ५ । १० । कुत्र दृश्यामि भोजयतन्मीकं स्वामि-
नमदमिन्येवं तत्र प्रवर्गेवन्मि सुदग्धानरुहकापुगी
शठकोपेनार्जवतांके सदन एतदपि द्वाकमभ्यस्य-
तोत्रेव दृष्ट्वाऽत्रैव जन्मनि मुदिता भवयुनक्तं दिवस
। ८ । ५ । ११ ॥

श्रीदिव्यमुनिगणावेव शरणम् ।

महेशसुन्दरकृतं पांगलिभुगणं
श्रीचन्द्रमार्गदेहनर्योऽहं दृष्टविवरतः ।

पुनश्चाभिन्युपगतस्य बहुमकाग

नाम्पाय शोणरशिपंचममानुहाव ॥ ७५ ॥

आश्रयेत्यन्यतया नृभमुकृतया स्वाभितान्धौ शयन्वा-

जीमुनश्चामलवाचिरननुदभतया पद्ममूर्धोपमांगात् ।

साख्यग्याण्डमुनोरनभिभग्दनेरन्तरात्मत्वयोगा-

जीवापेक्षा प्रतीक्षो भवति तदवने श्रीपतिश्चेत्यभाणि ॥ ८६ ॥

पट्टं नक्तं दिवं दशकम् ।

नक्तं दिवं न्वं स्मृत्वा वदितुं समीचीनकृपामस्म-
भ्यमेव दत्त्वा कृपां कुर्वतो दलसुन्दरशीतलतुलसी-
कशिमः पितृग्रामः संपत्समृद्धाभिवृद्धिस्थानं तिरुक्क-
टित्तानमव । ८ । ६ । १ । तिरुक्कटित्ताने च मम चित्ते
च नन्देन व्यापुन्यान्तःप्रतिष्ठित उपकारकः पश्यत
गर्वं प्राप्य तदा भ्रांतानां गक्षसानां शरीरनाशाय शम्-
वपंकुदेक एव । ८ । ६ । २ । एको द्वावद्वितीयाश्च यो वेति
स्थितो रूपेण सूक्ष्मः प्रतिचिंतनं मधुरीभवति लक्ष्म्य-
प्रिष्ठितवत्त्राम्निरुक्कटित्ताने आदरेण नित्यं वसन्माय्युप-
कारकः । ८ । ६ । ३ । माय्युपकारको मम बलवत्पापानां
नाशनिवृत्तये स्नेहेन चित्तं जनपदं वासस्थानं स्वीकृत-
वाहुरगशायनीयप्रकारेण तेजस्व्यमग्निरुक्कटित्तानं परि-

मलयदुद्यानयुक्तमंदिगत्वेन स्वीकृतवान् । ८ । ६ । ४ ।
 मंदिगत्वेन स्वीकृतवान्स्वतिरुक्कडित्तानं मंदिगत्वेन
 स्वीकृतवांस्तेन सह मन्मनोमंदिगशालिषु देवेषु सर्वेषु
 प्रणमत्सु वेकुण्डं मंदिगत्वेन स्वीकृतवान् कुम्भनर्त्तकः
 स्वामी । ८ । ६ । ५ । नर्त्तकस्वामिनः पापिष्टम्य मम
 दुःखं सर्वं नाशितवान् स्वामिनो मधुसूदनस्य स्वामिनो
 नित्यवामस्थानभूते पुष्पितोद्यानधीनलतिरुक्कडित्ताने
 स्तुते न तिष्ठत्स्वीकृतं दुःखम् । ८ । ६ । ६ ।
 स्वीकुरुत दुःखनिवृत्तये मनसि गोविंदस्य भूमिमाकाशं
 सर्वं मितवत्कांतिमत्तामसस्य भूमिष्ठानां स्वयं प्रणामाय
 दिविपट्टिस्स्वयमागत्याद्रियमाणं तिरुक्कडित्ताननगरमेष
 । ८ । ६ । ७ । स्थाननगराणि श्लाघ्यानि सर्वत्राकाश इयं
 भूमिः सागरः सर्वाण्यपि मान्मायिन एव तथापि मन्मनः
 तिरुक्कडित्तानं नगरं च स्वदायम्यानम् । ८ । ६ । ८ ।
 दायस्थानेषु श्लाघ्येषु सर्वत्र माययाऽऽदृत्य वैलक्षण्ये-
 नार्मीनो नित्यं वसन्ति तेजस्यमगतिरुक्कडित्ताने गोप-
 पारिवृद्धोऽद्भुत एव । ८ । ६ । ९ । अद्भुतो नागायणो
 हरिर्बामनस्तिष्ठत्यादृत्याग्नीदति मन्मनस्यैव समीचीन-
 कीर्त्तिवेदिनां चतुर्वेदस्थिग्योपवति कल्पकोद्याने तिरु-
 कडित्ताने ८ । ६ । १० । उद्यानवत्तिरुक्कडित्ताने नित्यं
 वसन्तं श्रीव्यामोद्वन्तं प्राकारवत्कुरुकापुरीशठकोपेनांके

चेन्नयो लोकाश्चार्थो न भवति भ्रमो वेदमाश्रयभ्रमो
 भ्रम एव । ८ । ७ । ३ । आश्रयभ्रमभ्रमं न कुर्या मां
 वंचित्वा गोपाऽमरुहयुषसो मन्त्रापी परिशुद्धकान्तिम-
 तेजः स्वीयं मञ्जिते निवेशितवान्देश उज्ज्वलस्वीयश्री-
 कृपां कृत्वा । ८ । ७ । ४ । उज्ज्वलस्वीयश्रीकृपां
 कृत्वा लौकिकः श्रावनीयां कीर्तिं स्वयं तां प्रदर्श्य
 दत्त्वा मन्मनस्युज्ज्वलेन मणिपर्वतेनैकेन हृदयेऽतिष्ठत
 श्राव्यमाना कीर्तिर्गन्या मनेकोऽर्थः किम् । ८ । ७ । ५ ।
 अर्थमन्यं ममेकमर्थं श्राव्यं दद्याच्चैत्यश्चकम्ब स्वस्वा-
 त्मानं दद्यान्नीलमाणिक्यपर्वतं नामरुमवच्छ्रीवक्षः-
 पादनयनशायरक्ताधरानिमान् । ८ । ७ । ६ । रक्ता-
 धरनाभिभवत्परदनं नेत्रोवन्कुण्डले एतैः सह सर्व-
 देशकान्तिश्च मिथोऽहमहमिकया व्याप्नुवन्मुण्डोणाध-
 रस्मितेन मम हृदये आनीतस्य नदृशं विनाशं न जाना-
 म्यन्यां कृपाय । ८ । ७ । ७ । न जानाम्यन्यां कृपां ममे-
 गितोपकारकोऽकांडमेव कुर्या कुर्यात् कुर्यात् प्रीतोऽल्प-
 स्य मम चित्ते त्रिलोको म्वग्य निन्यादरे निधाय स्थित्वा
 निर्वृतः । ८ । ७ । ८ । उदरे निधाय स्थितान्द्यावत्
 उदरे निधाय स्थितामेकां त्रिलोकीं स्वग्योदरे
 निधाय स्थितप्रकारेण स्थितं स्वामिनमुदरे निधाय
 स्थिरं निवेशितवानहं मन्त्रा । ८ । ७ । ९ । निवेशि-

तवान्मन्या मम हृदयस्यांतः श्रान्तो न नंदयामि मदा
 सर्वकाष्ठं निगन्ताऽनुपतंगेषु प्रहस्तु श्रीतल्लक्ष्मीमा-
 नस्य विनालानुरूपकांतिमदुग्गशयनमस्मत्परम् ।
 ८ । ७ । १० । कान्तिमदुग्गशयनमस्मत्परं लक्ष्मी-
 कान्तं चगन्तमाश्रयणप्रकारेणोदारकुरुकापुगीशठको-
 पेन नाशयितुषुके सहस्र एतद्वशकं जन्मतो दूरीभावाय
 नाशेन गन्तेस्वनेत्रयो रक्तम् । ८ । ७ । ११ ॥

श्रीदिव्यसुगन्धिरणावैव शरणम् ।

नष्टिप्रयोगमसहन्त्ययमेव चार्था

मामन्त्रकेकनित्यं ददुमन्यमानः ।

शोभिन्ममाश्रिदिदं मतिविभ्रमः कि-

चिन्त्यात्मनो मुदमभाषत सप्तमेत । ७७ ॥

मन्त्रवादनकलाविजगत्पिककारुण्यतो गोपभावा

त्रात्तादमद्विभ्रमन्त्रमन्त्रन कृतनि नन्मप्रदानमन्त्रात् ।

मन्त्रमिन्त्रा निगन्ताद्वि मुकृतिवृत्तानि किन्तानुग्रहत्वा-

न्त्रानां चिन्तानगगन्त्रमन्त्रनद्वि गतो माधवश्रेण्यवोचन् ॥ ८८ ॥

अष्टमं नेत्रयो रक्तो दशकम् ।

नेत्रयो रक्तो मदावक्रोऽधरेपि रक्तः सिग्धैऽतः शुक्रुद-
 नप्रकाशमाननेत्रः कांतिमञ्जचलमकरकुंडलवान् मेघवर्णः ।
 कांतिमन्किरीटश्चतुर्भुजो नम्रशार्ङ्गपुञ्जवल्गुशंखगदासि-

चक्रवानेको दामस्य ममांतःस्थः । ८ । ८ । १ । दामस्य
ममांतःस्थः शरीरवर्त्येण्डावस्थो वहि स्थः सदृशमेवे-
दमिति वक्तुं योग्यप्रकारवान्न भवति परान्तरः परिसृत-
युक्तगंधांतरगन्धेष्वानन्दस्य निवृत्तावयस्य साग्रेणाऽवि-
च्छिन्नानन्दमहिमवाच्य ज्ञान उपगित्त एकः । ८ । ८ । २ ।
ज्ञान उपगित्तनेष्वकं तस्य कृपया प्राप्तये मम ज्ञानग्यांत-
निवेशितवानहं तदपि तस्य सरसकूपैव ज्ञान प्राणश्च
शरीरं चान्यदनवधिकं सर्वं हेयमेव भवतीति ज्ञानत्या-
भार्थं प्रवर्त्य यावदवध्यास्तद्याहमपि स्वयमेव भूत्वा
निवृत्तः । ८ । ८ । ३ । अहमपि स्वयमेव भूत्वा निवृत्त
यावद्यत्ततां चादि स्वयं शिवो ब्रह्मा च भूत्वा विस्तृ-
तमद्विर्तायकारणं मधुर्नान्द्विषमृतानि भूत्वा मधुगीहृतो
मम शरीरे प्राणे ज्ञाने च स्थितमेकं ज्ञानवान् । ८ । ८ । ४ ।
स्थितमेकं ज्ञानवानो मम तत्र वैदक्ष्यं तदिदमित्ये-
कमपि केदामपि ज्ञातुमशक्यं ज्ञान उपरि साक्षात्कारो
दुर्लभो गत्वा गत्वा परान्तरं केनापि रहितमतीव
संगरहितं समीचीनमनसमीचीनमिति ज्ञातुमशक्यं
सम्यग्ज्ञानमतिक्रान्तम् । ८ । ८ । ५ । सम्यग्ज्ञान-
मतीत्य गत्वा समीचीनैन्द्रियाणि भवाणि जित्वेसा-
भुय स्थितां दुस्तर्गं महतीं प्रकृतिं नाशरहितां तां
ज्ञात्वा ज्ञात्वा गत्वा तत्र सुखदुःखानि चिच्छेत्तान्नाट्य

वासनायां विनाशितायां तदहरेव तदानीमेव मोक्ष-
 स्तदेव मोक्षो मोक्षो भवेत् । ८ । ८ । ६ । स एव मोक्षो
 मोक्षप्राप्त्या सुखं च तदेव निश्चित्य यत्र कुत्रापि संगेन
 विना यावतापि रक्षिता भवेद्युश्चेत्स एव मोक्षो मोक्षप्राप्त्या
 सुखमपि तदेव निश्चित्य को वा मोक्षः किं वा सुख-
 मिति हिश्यंतः क्लिश्यन्ति क्लिश्यंत एव । ८ । ८ । ७ ।
 अक्लिश्यन्नक्लिश्यन्नक्लिश्यन्निति गृहजनेषु बाह्येषु च
 सर्वेषु नत्राकुश्याद्विप्यत्सु स्वस्य गमनसमये उन्म-
 त्तवदुन्मादं प्राप्तस्यानुगगाभिवृद्धिसमये भर्त्स्वामिना
 सदृशो गन्वा तत्र मनो लग्नं करोतीति संभवति चेत्समी-
 चीनो लाभः । ८ । ८ । ८ । संभवति चेत्समीचीनो
 लाभोऽनुपपन्नमुपपद्यते चेन्नृत्यत्पदस्युन्नतध्वजाम्मन्मा-
 यिभाषन्ततदेव मोक्षं कल्पयित्वैकप्रकारमेव भविष्यद्-
 त्तमानभूतकालेषु धावित्वा संचरंतो योगिनश्च संति
 नान्तः । ८ । ८ । ९ । संश्वासन्न मनसन्न सन्नेव सन्ना-
 म्माकमेक आगत्य मम मनम्यंतः प्रतितिष्ठति वर्द्धमा-
 नकल्याण क्षीयमाणकल्याणसंकोचविकासौ वर्द्धमाना-
 नुमत्तनोवद्देशयमोक्षो नाशितवंतो वयम् । ८ । ८ ।
 १० । मोक्षज्ञाने निवर्त्य स्वशिक्षकगुरुस्ववर्णकटक-
 वच्चरणयोरयः कृपां कृत्वा स्थापयित्वा स्वामिनाऽजभू-
 तेन शिष्यभूतेन श्रियःपतिना कृपाविषयीकृतम्य शठ-

कोपम्यैकस्मिन्सहस्र एतदृशकेन कृपां कृत्वा चण्डयो-
रधः स्थापयेन्मत्स्वामी नीलमाणिक्यम् । ८ । ८ । ३३ ।

श्रीदिव्यमृगिचण्डावेव शृणुम् ।

स्वायोग्यतामतिनिवर्तनलोत्प्रेत
श्रीकोस्तुभन कमलास्तननोपि तुल्यम् ।
आर्त्तमकञ्जपमयवोषितमोक्षेण
स्वस्य स्वरूपमवदन्मुनिगुह्ये सः ॥ ७८ ॥

मामादत्त्वेन भ वाङ्मदि च विभुतयालम्बित्वा पञ्चवा-
न्माधुर्याद्विहङ्गदिषु च यततया स्वस्वरूपप्रकाशात् ।
अंतस्मृत्याप्यभाषान्स्वपरमपुरुषैक्यस्यमप्यंमकत्वा
ज्ञानाज्ञानप्रदन्त्याप्रकटयति हरिः पुंसि दाम्यं भवन्ते । ८९ ॥

नवमं नीलमाणिक्यदशकम् ।

॥ ८०-८९ ॥

नीलमाणिक्यपर्वतम्योयगि मणितटाके ताम्रव-
नानीव श्रीवधोऽधरो नयने शय्यो नाभिः दादी धृतांशु
यस्य रक्त उपकारकस्य लक्ष्मीवल्लभस्य मत्स्वामिनः
समृद्धजलकेशरकुटुलाद्दृष्टिरुष्णुल्लिङ्गि दुर्लभमायिनो
नाम विना वाचादिना मानगेऽस्य किं कुर्याम । ८० । १ । ३ ।
मानगेऽस्य किं कुर्या मुन्दर मेगेरुपगि मंचत्रिविड-
परिव्यातप्रभमदोऽन्यानि बहुनि तेजांसीव त्रिशोतमा-
नरीर्षकिर्गिरं हने नानाभरणानि स्वीयानि यस्य

मन्मथमिनः पुत्रागमुन्दगोद्यानावनतिरुष्पुलियुगि
 आचने इयम् । ८ । ९ । २ । श्रावत इयं स्थित्वा नक्तं-
 दिवं युद्धयन्तलस्य मागरस्य ज्वलनाकांतस्य सर्वत्र
 वर्द्धमानज्वलनेन सह संचरत इव द्योतमानकिरणचक्र-
 मभूतिश्राव्यमानयुद्धयदायुधधरस्य युद्धं प्रविश्यासु-
 रात्राशितवनो द्योतमानमग्निदीर्घगृहदीर्घतिरुष्पुलि-
 युरः सौंदर्यमेव । ८ । ९ । ३ । नगरसौंदर्यप्रकाशको-
 द्यानेग्निभुमहानीवारैः परिवृतेऽनहुन्ममृद्धिसुंदरशीतल-
 केदारैः कुड्मनाद्भुतिरुष्पुलियुगि संपत्प्रकाशकं
 त्रिलोको भुक्तोद्गीर्णवतो देवनायकस्य नाम संपत्प्रका-
 शमंतरेण व्याहारावती न भवत्यथैवं धृताभरणा । ८ ।
 ९ । ४ । धृताभरणानां सौंदर्यं वस्त्रधारणे नूतनकान्तौ
 च चिन्तायोग्यस्यभावो न भवत्यस्या इदं स्थित्वा
 चिन्तितुमुद्योगे कृते मग्नेषु विपुलतामग्नें विक्रमति
 यत्र शीतलतिरुष्पुलियुगि प्रधानस्य त्रिलोकीनियन्तुः
 पितुः श्रीकृपायां निमग्ना । ८ । ९ । ५ । श्रीकृपायाम-
 वगाद्य सर्वकालं सतृद्धजलवर्णस्य कृष्णस्योपकारकस्य
 श्रीकृपाप्रवेशस्य चिह्ने विभक्तमस्ति श्रीकृपामनुग्रहीतुं
 तेनागत्योपिते शीतलति रि श्रीकृपा कमुकच्छ-
 विमलफलमदृशो नृदुस्वभावाया रक्ताग्र एव । ८ ।
 ९ । ६ । नृदुस्वश्रीमदृशालतालिङ्गितेन स्थूलकोमल-

मूलकमुक्तेण विपुलदलकांडकदलीप्रसूनफलव्यापकप-
 रिमलसुग्भितसंसृष्टदलनान्किलानां मध्ये वायुर्वाति
 यत्र शीतलतिरुप्पुल्लियुगि निविडसुंदरसंपत्कृष्णम्य
 चग्णावाश्रितेयं सुग्धनायकी । ८ । ९ । ७ । सुग्ध-
 नायकी मानृणां किमुक्ता वदामि महानंपत्संस्कृत-
 भाषावेदविद्राक्षणां यज्ञेषु धृताग्निमदाधृमो गत्वा
 दृढाकाशेऽमरलोकमान्छादयच्च शीतलतिरुप्पुल्लियुगि
 फणायुक्तोरगशयनस्य तस्य नाम विना न प्रलपनीयम् ।
 ८ । ९ । ८ । न प्रलपनीयं स्थित्वा नक्तंदिनं शीतल-
 जलगर्गम्य कृष्णम्योपकाशकस्य विस्तारपूर्णस्वरवेद-
 वेदिकानां घोषे नमुद्रान्स्थित्वा घोषति ग्राहपूणेषु तदा-
 केषु सर्वत्र तामग्निसमुदायदीपिकाः स्थित्वा विक्रमति
 यत्र सुक्षेप्रपूर्णकेदारपरिवृततिरुप्पुल्लियुकीर्त्तिविनान्यत्र ।
 ८ । ९ । ९ । अन्यः पर एक उपायः को वास्याः सुंद-
 रशीतलतुलसीपरिमलिततापान्पर्वतमहामणिमोयमृदुसु-
 दरसमुदायैः पूर्णं दक्षिणदिक्किलकसदृशे कुट्टनादटुनि-
 रुप्पुल्लियुगि स्थितस्य माय्युपकाशकस्य श्रीकृपा स्याद-
 नया प्राप्ता । ८ । ९ । १० । अनुरूपम्य पूर्णत्रिलोक्या
 नायकम्य दाम्यसिद्धिमदासदासदासम्य शठकोरस्य
 शब्देनाऽनुरूपे त्रिविडमालामहस्य एतद्वगकमभ्यस्तवंतो
 योग्या जाना महास्वामिनो दास्यं कर्तुम् । ८ । ९ । ११ ॥

श्रीदिव्यमृगचरणावेव शरणम् ।

अन्याहुनाश्रयणमप्यथ शेषतायाः

सोऽहं न शक्यत इति स्वदेशाविशेषम् ।

अन्यापदेशमवलम्ब्य तदाप्युक्तं

नागायनेष्वप्यशित्वमेव जगाद् ॥ ८९ ॥

बलत्प्राप्त्या स्वप्नतेर्मुक्तमस्ममहाभूषणेर्भूषितत्वा-

स्वाहानेकायुध कायप्रलयसन्धितयोजित्विने कर्षकत्वात् ।

अन्यत्वाद्येव संपत्तिरविविक्तयाश्चर्यचेष्वन्ययोगान्निष्ठा

दास्ये स्वकीय प्रकटयानि हरिश्चेत्यभाजापि तेन ॥ ९० ॥

दशमं महतो व्यामोहवतो दशकम् ।

महतो व्यामोहवता दास्यकारेणेव मया तस्मिन्स्मृते
वंचित्वा प्रतिरोधग्रन्थदुर्गतयः सर्वे निवृत्ताश्चातुर्येऽनुमं-
हिने कुस्मदापापस्य मम तदामानां चरणयोगेव समा-
श्रयणमेतद्विना त्यागप्रकार इत्येवं कथं हं न विस्मय-
नीयत्रिलोकील्लाभेपि । ८ । ३० । ३ । विस्मयनीय-
त्रिलोकील्लाभेपि गत्वा स्वयं स्वयमेव भवेच्चेदपि वर्ष-
न्मेवमदृशश्रीविग्रहस्य स्वामिनो ग्रथितपुष्पवद्दी-
ग्वदकवचरणयोग्यः स्वयमेव दास्यं स्थिरं निष्ठतां
श्रीचरणौ सेवित्वाऽस्मिंल्लोके फले सुखमहं प्राप्तः
सदृशः किं पापिष्टस्य मम । ८ । ३० । २ । सदृशः किं
पापिष्टस्य ममेतल्लोकानां त्रयाणामेकदा पुरगाय लघु-
महाविग्रहं वदितवतो मद्रक्तनामग्नयनयनस्य श्रीवाम-

नम्य समीचीनमहापरिमलनृत्तनकुसुमचरणयोग्यः प्रवे-
 शो विमृज्य तदामेषु लघुमहामनुष्येषु मम नियन्तृष्वत्र
 संचरन्तु । ८ । १० । ३ । अत्र संचरतो मम हीनता का महा-
 पृथिवी पूर्वं भुक्तोद्गीर्णवतो रक्तसुंदरप्रवालावरस्य रक्त-
 तामरगमनयनम्य मत्स्वामिनोऽभिवृद्धसुंदरगुणा मुखे
 भवेयुश्चेद्दिन्द्रियग्राहिविग्रहो मन्मनसि निष्टेजस्तदनुरूप-
 पुष्पाणि कणे निष्टेषुश्चेन्मार्गमाश्रित्य धावितुं कृपां
 कुर्याच्चेत् । ८ । १० । ४ । मार्गमाश्रित्य धावितुं कृपां
 लब्ध्वा मायिनः सुंदरकुसुमचरणयोरवः सावर्न धावत्प्र-
 भज्योतिःसमुद्र आनन्दं प्राप्य स्थितवानपि नैव्यं प्राप्य
 संचरति शरीरे जनिन्वा स्वगुणान्मयाऽभ्यस्य मुक्ति-
 रूपतां प्राप्य संचरतः काव्यानृतनम्य पानम्य सदृशं किं
 कृत्स्नम् । ८ । १० । ५ । पानस्य सदृशी किं त्रिलोकी-
 संहारसृष्टिः स्वसदृशरहितकान्तिमद्रक्तसुखं गजं संहन-
 वत्स्वर्णचक्रकरस्य मत्स्वामिनः सदृशरक्तकेशज्वलन्नेव-
 दीर्घाऽसुराणां प्राणान्मर्वाच्छिन्वा भक्षित्वा संचरन्ते
 पक्षिणं संचारयतो महाद्वितीयमहाकीर्तेः । ८ । १० । ६ ।
 अद्वितीयमहाकीर्तिरेव सर्वदा यथा निष्टेतथा स्वयमा-
 विर्भूय मुनिमहाब्रह्मादिवीजं भुक्त्वा लोकांस्तीनंदुर्गितान्कृ-
 तवतोऽद्वितीयमहादेवस्य किमलयचरणयोग्यः प्रवेशमं-
 तरा नदामानामनिमहासंघेयानंद एव प्रतिदितं सिद्धय-

त्वस्माकम् । ८ । १० । ७ । प्रतिदिनं सिद्धयत्त्वम्माकं
 शीतलजलममुद्रमुत्पाद्य स्वम्य चरणौ भुजाञ्छिरांसि
 चामदृशानि बहूनि प्रम्नीय दीर्घव्यातपुष्पकरपकोद्या-
 नवनःपरिपूर्णाकेकमूर्धनेजोवतो मणिपर्वतस्यैव शया-
 नस्य दामानां समुदायः । ८ । १० । ८ । दाससमुदाय-
 प्रवल्दपायानि नाशयतश्चतुर्मूर्तिर्युद्धशालिचक्रशंखामि-
 चापगदाघनेकाग्रुभस्य कुमारस्य सुन्दरपंचत्राणमदन-
 पितुर्निदोषदानानां दासदासदासभवनचानुर्यमेव सि-
 द्धयन्त्रद्वितीयस्य मम । ८ । १० । ९ । सिद्धयत्त्वद्वि-
 तीयस्य मम प्रतिकल्पकल्पं मद्गतसीपुष्पग्राहिविग्रहस्य
 चतुर्भुजस्य स्वर्गचक्रकरस्य मत्स्वामिनो विलेपशून्य-
 दामानां स्वदासदानदासा अस्मत्स्वामिनस्तेषां दाम-
 त्वेन वर्त्तनरूपसमीचीनप्रकारः । ८ । १० । १० । समी-
 चीनप्रकारलोकत्रये स्वयं पूर्णं दलवत्कमलनयनं सुन्दर-
 शीतलकुरुकापुगीशठकोपेनाक्तं सहस्र एतदशकमभ्य-
 स्यंतः समीचीनपदेन गृहे बद्धैरन्परिणीतस्त्रीप्रजाभिः
 । ८ । १० । ११ ॥

श्रीदिव्यमुरिचरणावेव शरणम् ।

तां शेषनामपि तदीयतदीयमीमा-

शेषन्वपर्यवसितां पुरुषार्थमीमाम् ।

आविष्कृतां भगवता मुनिरात्महन्त्या-

मानश्च विवृततदन्यदुमर्षमन्ये ॥ ८० ॥

व्यामृग्यन्वास्वकीयेष्वमलधनरुचा वामनत्वेन चाप
 डंष्ट्रुत्वाश्रयेभाषादहितनिग्मनाहोऽसमृद्धादिशक्तः ।
 अथो शाणिव्ययोगान्निवृत्तदुर्गतद्वेधातर्मापुष्पकान्त्या
 त्वाकृष्टः स्वीयदास्यावधि विशदयतीत्याह नाथस्य दास्यम् १॥
 इत्थं सुगिर्दिहसोर्दशि विषयमर्थनिम्बुहरेव लब्धं
 स्वातां विह्वलभोग्यं श्रितविहितममग्रत्वभूतिं शङ्कारिः ।
 स्वापिलासव्यपन्नं स्ववितरणपरं हृदयं स्पष्टयन्
 दास्यं स्वं तस्य निष्ठां तदवधिमपि चाप्यष्टमे स्वेन्द्ररयम् २॥

इति श्रीमदश्वगीतावष्टमशतकं समाप्तम् ।

अथ नवमशतके प्रथमं परिगृहीतस्त्रीपुत्रा दशकम् ।

परिगृहीताः स्त्रीपुत्राः संबन्धिनो बांधवा अन्ये च दर्श-
 नसमये स्नेहिन इत्येव प्रेमास्पदा किमपि नास्ति अष्टौ
 दिशोऽप्युपरि च सर्वं भुक्तवन्त उपकारकस्य दासभावे-
 नोज्जीवनं विना नास्ति पश्यत सहायः । १॥ १॥ १॥ सहाया
 अपाश्रयाश्च भवन्त इव बांधवा अन्ये चोपगतमैश्वर्यमस्ति
 चेन्नृकवच्चूषेयुः शरणेकेन समतर्ह्यश्च विद्वन्तमस्म-
 त्कालमेव प्रतिभ्रुतियुर्जीवनप्राप्तिमन्तरा नास्ति पश्य-
 तार्थः । १॥ १॥ २॥ अथे करे विद्यमाने संवत
 पश्यन्ति चेन्मंगलमिति गृहीत्वोत्तिष्ठेयुस्तमःशान्ति

दुःखहेतुः दारिद्र्ये दृष्टे हेनेति वक्तारोपि न मन्ति अज्ञा-
 नशालिकर्माऽसुगणां नाशायोत्तमधुरायां जातस्य
 दयाशालिदामा भूत्वोर्जीवनं विना नास्ति पश्यत
 रत्नकः । ९ । ३ । ३ । शरणं भवेयुर्भावकाल इत्येवं
 संपादिता ऋणं स्वीकृतवन्त इव तुच्छा भवेयुस्तदभावेपि
 तथैव वर्णने किमुत्तमधुरायां जातस्योदारगुणा एव
 शरणमिन्धुजीवनप्राप्तिमन्तरेण नास्ति पश्यत चातु-
 र्यम् । ९ । ३ । ४ । चतुरा इति स्वान् स्वयमेव संम-
 न्यमाना मधुरालापानां मधुरभोगं भुक्तवन्त एव कालां-
 तरेऽन्यदेकं प्राप्नुयुः कंषशालिकृत्यानामसुगणां नाशा-
 योत्तमधुरायां जातस्याभिगमनशालिदासभावनोर्जी-
 वनमन्तरा नास्ति पश्यत सुखम् । ९ । ३ । ५ । नास्ति
 पश्यत सुखं हेतु मन्तमः स्मृत्वा प्रार्थिताः कति जनि-
 त्वा मृत्वा निवृत्ताः नमृच्छिन्नननगरं उत्तरमधुरायां
 जातस्योदारगुणानेवोक्तोर्जीवनप्राप्तिमन्तराऽन्यः कोपि
 नास्ति संक्षेपः । ९ । ३ । ६ । अन्यः कोपि नास्ति
 संक्षेपेणाऽवदाम महाभूमौ सर्वान्मनां च व्यापारो न
 कर्तव्यश्चित्तं बाल पश्यत हेतु दोषो न भवत्यस्मद्दोष-
 मुदायगोपस्योत्तमधुरायासुत्पन्नस्य दोषरहितगुणान-
 भ्यस्य सर्वदोर्जीवनं पश्यत गुणः । ९ । ३ । ७ । उर्जीवनं
 पश्यत गुणा इदं हेतु मायिनः पादं प्रलप्य कालप्रापना-

यमनुसंधातुं शक्तानामवश्याहितानां वर्द्धनसहायनयो
 त्तरमधुगयां जातस्योदागुणान्येवाशास्य महायतया
 गच्छेदस्मात्किमपि नास्ति श्रेष्ठम् । ९ । १ । ८ । किमपि
 नास्ति श्रेष्ठं तस्मादित्येवं तस्य विचारं कर्णमलं-
 चिकीर्षोर्विरूप्यापादनवदल्पमवंधेन वृद्धिरप्यपगच्छे-
 न्महावग्ध्वजशालिग्रहोत्तरमधुगयां जातं मालावट्टुजं
 कृष्णं विना नास्ति पश्यत शरणम् । ९ । १ । ९ । कृष्णं
 विना नास्ति पश्यत शरणं तस्य स्थैर्यार्थमागत्य
 भूमिभागनिगकरणार्थमेवात्तरमधुगयां जातो दृढं यन्कि-
 च्चिदपि युष्मदस्त्वस्मिन्नेनचरणयोः ममर्ष्योर्जीवनमा
 विचारयत युष्माकं सकलमपि तं विनाऽन्यत्रास्ति ।
 ९ । १ । १० । किमपि नास्त्यन्यत्तस्मादिदं तदेव
 निश्चित्य मालाश्रितभुजं कृष्णं कुरुकापुरीशटकोपेनोक्तं
 दोषरहितोज्ज्वलद्राविडानामेतस्मिन्सहस्र एतदशकम-
 भ्यसितुं शक्ता उपकारका अस्माभिर्दीप्तवतः प्रागेव
 । ९ । १ । ११ ॥

श्रीदिव्यमृरिचरणावेव शरणम् ।

जाये चकार नवमं शतकं शठारि-

स्तच्छेषतानुभवसन्मतिसंमतं ।

निश्चित्य सर्वविशदंभृतया तर्माश-

मापत्सखं मणमतेति परोपदेशम् ॥ ८१ ॥

अथ हं दुःखमोक्षार्थं हृत्पतितनयं देव्यनाशाय भूमौ
 ज्ञानयादुत्तरम्यां पुरि मधुरपदारं कृतायां दयान्वितः ।
 वंदेः कृष्णस्य पादाभरणमिह । वना नो महायः पुमयो
 रत्नमाम्बुध्यानेर्वादिन इति हितं कारिमुत्तुर्वभाषे ॥ ९३ ॥

द्वितीयं प्राक्कालमारभ्य दशकम् ।

प्राक्कालमारभ्य तव श्रीकृपां पंकजांगनायाः श्रीकृपां
 चावलम्ब्य तव मंदिरे सम्माज्यनिककाले कुलक्रमेण
 मार्गेणागत्य दास्यं कुर्वतां दासानां कृपां कृत्वा ज्योति-
 र्गम्यं विवृत्य तव तामरमनेत्राभ्यामवलोक्य स्वच्छत-
 म्गताम्रपर्णाशीतलकेदारुपाग्वृत निरुप्पुलिगुडौ शयि-
 तवन् । १ । २ । ३ । कुले स्थित्वा वृद्धिं कृत्वा तव
 परिशुद्धदासेषु मन्निहितदाम्भ्यं कृत्वा त्वत्स्वर्गपादमन-
 निक्रम्य मार्गे आगच्छतां दासानां कृपां कृत्वा त्वमेक-
 म्भिन्दिने हृदिप्रमाणतया वितनं त्वत्पादपंकजमेव
 गिगेभूषणं कुरु ध्वजशालिस्वर्गप्राकारपाग्वृते शीत-
 लकेदारुगोदाने निरुप्पुलिगुडौ शयितवन् । १ । २ । २ ।
 शयनकाले शयितवान्निक्वन्तं कालं शयिष्यसे त्वदि-
 व्यविग्रहचलनभनुमृत्य मन्निहितकैकर्यं कृत्वा प्राची-
 नदाम्भ्यं मार्गेणाऽऽगच्छतां दासानां कृपां कृत्वा तदा-
 कञ्चावतापगममिव नयनमुन्मीरय त्वमुत्थाय तव ता-

मरमवधुस्त्वं च वैशाल्यगालिलोकत्रये नैवमाने उप-
 विश्वाऽनुगृहाण निरुप्पुलिगुडो शयितवन् । १ । २ । ३ ।
 पुलिगुडो शयित्वा वग्गुगमंगे उपविश्य वैकुण्ठे स्थित्वा
 स्वच्छमच्चिनमध्यमविदाय मां नियमयन्मनि कृपां कृत्वा
 भीतलगुणं लोकत्रये मंत्राभूय विरमयमानेऽस्मासु नत्ति-
 त्वा स्थित्वा कोलादलं कुर्वन्सु स्फटिकजलमेवे प्रवा-
 लवन्तिनग्वाधरे शोणे त्वं द्रुमागच्छ । १ । २ । ४ ।
 प्रवालसदृशस्मिन्ग्वाधरे शोणे त्वं द्रुमागत्य त्वददन-
 चन्द्रिकावन्मुक्तानां मंत्रगतः किम्पानीव स्मिन् कृत्वा
 त्वच्छ्रीनयनतामरमन्त्रोर्भासमानयोः स्थित्वा कृपां कुरु
 प्रवालसमीचीनवटल्यऽवस्थ शंखयुक्ततत्रपर्गाभीतल-
 निरुप्पुलिगुडो शयितवन् कवलवन्मन्त्रगजदुःखनाशाय
 तयाके दाहककोपपक्षिणं मंत्राग्निवन् । १ । २ । ५ ।
 दाहककोपपक्षिणं मंत्रार्थं स्वर्गपर्वतम्योपधि कालमेव-
 वन्महाकोपो माली महामालीन्मुक्तानां तेषां नाथस्य
 कोपं कृत्वा पुरतः स्थितदाहककोपन्वानिन्नुज्ज्वलकि-
 रीट समृद्धकेदारनिरुप्पुलिगुटिमन् दाहककोपचक्रशंका-
 सिचापगदा धृत्वाऽस्मदुःखनिवर्त्तक । १ । २ । ६ ।
 अस्मदुःखं निवर्त्याव मां नियमयन्ननिमियागान्नि-
 तथा निर्वाहको भूत्वा रक्तदलविकसन्मग्गकेदारगी-
 तलनिरुप्पुलिगुडो शयित्वा अन्माकं दामानां कोला-

हलं दृष्ट्वा प्रीतिं प्राप्यास्मासु हृष्यत्स्वंतः प्रेम्णि
 वर्द्धमान एतन्मुग्धलोकेषु पश्यत्सु त्वमेकस्मिन्दिन
 उपविशास्माकं चक्षुषोऽग्रे । ९ । २ । ७ । अस्माकं
 नेत्रयोऽग्रतो लोकाः सर्वे चरणयुगलं नत्वा वदित्वा-
 ऽऽश्रित्य स्वप्रेमपर्याप्तिं स्वोक्तिवलेनोपर्युपरि पतित्वा
 पूजयेन्न् तथा चन्द्रस्पशिगृहतिरुष्पुलिगुटिमञ्जूर्वै-
 कुण्ठम्यदेव अस्यां प्रदेशयुक्तमहापृथिव्यामत्राप्येक-
 स्मिन्दिन उपविश वैलक्षण्येन स्थलं स्वीकृत्य । ९ ।
 २ । ८ । वैलक्षण्येन स्थलं स्वीकृत्य विस्मयनीयमहा-
 पृथिव्यामत्राप्युपविशास्मासु मंगलाशासनं कृत्वा निरं-
 तरं नेत्रयुगलशीतलत्वाय वृत्तनकुसुमविमहं पिबत्सु
 पंके बालमन्स्यनीवाराणां मध्ये उच्चलन्ति यत्र समृद्धके-
 दागतिरुष्पुलिगुटिमन् मृत्युर्भूत्वा सुराणां कुलं समूलं
 च्छिन्नवदुग्रकृत्यायुधसमर्थ । ९ । २ । ९ । उग्रकृत्या-
 युधसमर्थो भूत्वाऽमराणां दुःखनाशयाऽसुराणां दुःख
 कृत्कृत्यापारविष मदीयामृतं समृद्धकेदागतिरुष्पुलि-
 गुटिमन्विग्रहेऽनुपमया कुसुमांगनयाऽन्यया भूमिदेव्या
 संवाद्यमानस्य मृदुचरणस्य कुरपापेन दासेन मयापि
 संवाहनाय त्वमेकस्मिन्दिने आह्वानमागमनं वा
 कुरु । ९ । २ । १० । आह्वानमागमनं वा कुर्विति
 बोधनं समुद्रं मथित्वन्तम् आहत्य सम्यक् प्रविष्टस्य

विष्मयनीयजलनाम्रपर्णीकवटुतिवळदेशस्य शयकांष
स्य जिह्वायां प्रवृत्तानां गाथानां महन् एतच्चैकं दशकम-
भ्यम्यन्तो विच्छेदमन्तग लोकांस्त्रीन्मितवतश्चरणयुगलं
मनस्यभ्यम्येयुः । ९ । २ । ११ ।

श्रीदिव्यमृगिचरणावेव शरणम् ।

वेधुन्वतः स्वमनुकंपितरत्नमादा-
वारवशात् भुजगाधिवनौ शयानम् ।
स्वरोजितं हुनिरध्यात्वन नं द्वितीयं
तस्यैकरूपदयनेति च दुःस्थितोऽयम् ॥ ८२ ॥

लब्धोमिवन्धमृगा मितशरणितया पश्यन्वत्तयोगा
न्मिन्याद्यैः स्वैश्चरिदैर्मन्दुह्यहरमाच्छ्रीगजेन्द्रावनाम् ।
तात्पर्यामो चाविह्वारिगणनिगमनादेवदुःखापतायै
दुःकर्माम्भुजनाद्यैः सुचिरकृतविद्यो माधवश्चैव्यवोचत् ॥ ८३ ॥

तृतीयमेकमहमरूपदशकम् ।

एकमहमरूपतया लोकान्मन गच्छाममद्वयवानद्वि-
तीयमाहान्मयवान्मेवहृष्यामलसमीर्वितविश्वो नाग-
यणोऽस्मदुपकारकः स एव । ९ । ३ । १ । स एव विदु-
लभूमि मृद्वोद्धतवान्म एव तां भुक्तोद्दीर्घवान्मितवान्म
एव स च स च स च स एवाऽन्यन्मवै ज्ञातवन्तो वयम् ।
९ । ३ । २ । ज्ञातृत्रयीदुर्वोधार्थम्य शाम्भुणि जानन्तीति

स्वीकृतुं दुर्ज्ञेयपदार्थं तस्माज्ज्ञानं नः सर्वं हरिं नत्वा
 हानवन्तो दुःखानां च्छेत्रोपभम् । ९ । ३ । ३ । औषधा-
 स्माकं भोगहर्षस्येति महादेवानां समुदायेः प्रलप्यमान-
 मुपकारकं श्यामलद्वयं मत्स्वामिनं कृष्णमाकाशलो-
 कं ददन्तं देवं मा त्यज पश्य मनः । ९ । ३ । ४ ।
 मनस्त्वां प्रवल्गापोद्गमयित्वा दृढमेवावदमिदं मा त्यज
 पश्य क्षेत्रप्रवृद्धपुष्पतुलसीमालस्य सदृशेन केनापि
 शुन्यस्याऽऽश्रयणम् । ९ । ३ । ५ । आश्लेषणं सौंद-
 र्यपूर्णपुष्पवद्भुजयोर्नैविड्येन करणमसुराणां क्रूरयु-
 द्धानां मथनं च समुद्रंतरमृतस्य मन्मनसस्तस्यैवैक-
 प्रकारे निधिलीभावश्च । ९ । ३ । ६ । शरीराश्रितन-
 रत्वसिंहत्वान्भूत्वैकं शरीरं तीक्ष्णतलैर्विदीर्णवान्नित्यं
 वमति यत्र महाकाशं वकुण्ठं द्रष्टुं मन्मन एकप्रकारेण
 चिंतयति नक्तं दिवं च । ९ । ३ । ७ । अत्यन्ताभा-
 वायोभे कर्मणा विनाश्यैकतया शरीरे प्रवेशाभावायो
 जीवयिता यत्र तिष्ठति वैकटो महापृथिव्यामस्ति गत्वा
 देवाः इन्त्याभ्यां प्रणमन्ति । ९ । ३ । ८ । प्रणम्य महा-
 कुमुमजलदीपप्रपानादाय बद्धमहीत्येतदधिकं तस्मा-
 दवद्यगदितानादिकीर्तं उरगशयनशायित्रालिङ्गनोपायं
 न जानामि तत्र चरणयोः । ९ । ३ । ९ । सनालताम-
 रमवामी त्वन्नाभिवामी फांतिमदीर्घपङ्क्तुमांस्त्वच्छरी-

रवार्मा दामा भुत्वा सेवमाना अमराः प्रतिदिनं कथं
स्तवानि त्वच्छीलम् । ९ । ३ । १०० । शीलेनापवि-
कम्प्य चरणयोरुपर्येत्कागमुन्दर्दीपकुसुकापुर्गशठको-
पोक्तिमालामहम् एतदशकम्प्य पार्श्वम्यनां त्रिकुण्ड-
रोदणं प्रातमेव । ९ । ३ । ११ ॥

श्रीदिव्यमुग्धचरणैव शरणम् ।

नागयगे मयि सति स्वभरायैवित्ता
नादी तन्वीन विभृता बहुमानमाना ।
आविष्कृता निरवधि निजशीलवता-
मन्यादशीमनुचभुव मुनिमृतीये ॥ ८३ ॥

नेकश्रीनामवत्वाजगदुदयतुमिन्दापनाद्येर्गिन्दा
दानान्मोक्षस्य हेयप्रतिभटधटकप्रेणियसंपातिप्रवात् ।
महादाहादकत्वादृषगिरिकटके मन्त्रिधानादिदृश्यः
शर्वादः स्वांगदानादकपि यदपतिः शालर नात्मात्मा ॥ ९५ ॥

चतुर्थमञ्जनपूर्णादशकम् ।

अञ्जनपूर्णासितेक्षणकमलकुसुमवामिन्तांगलाश्रीव-
क्षःस्थलक्ष्मीव्यामोदवत् कार्यपूर्णकान्तिमत्सुदर्शनाऽऽव-
र्तयच्छंसधरदम्त त्वां द्रष्टुमभिलषति मन्त्रेवम् । ९ -
४ । १ । नेत्रं त्वां द्रष्टुमभिलषन्मन्मनः संख्या ।
मारिचिन्तावन्स्थित्वाऽऽकोशति दिविपद्भिर्मुनिभिः

सर्वदा द्रष्टुमनाऽस्मिन्नुपगम्य न निष्ठेयमित्यहमाह-
 दमि । ९ । ४ । २ । आकुश्वन्दापश्चाहं श्वा
 त्स्त्रिदिवपुच्छेन निमग्नः सृजयन्निव मम मनः शिथिलं
 भवति वर्याये तदा पर्वतपुच्छस्य गोमसुहं रक्षितवन्नमती
 भवति कुणेति दुःखं प्राप्नोमि । ९ । ४ । ३ । उत्कृष्ट-
 निदमिति तत्र दाम्यं लब्ध्वा त्वलभ्यः को वेति मुग्ध
 मन्तनो व्याकुलं भवति दिविषदानवानां सर्वदा ज्ञानु-
 मन्तवन्निदमुत स्वामिन् । ९ । ४ । ४ । सिद्धमुतस्य
 स्वामिनोऽसंगोऽकारकस्य मदतो ब्रह्माणं पुत्रं सृष्टवतो
 त्वाकांतिमद्गगनयने गयानस्य श्यामलस्य चरणौ
 द्रष्टुमनित्यपति मनः । ९ । ४ । ५ । मनस्त्वां द्रष्टुम-
 नित्यस्य मन्मनसि स्थितं तिदितवान् देवानां सर्वेषां
 बुद्धिमायमानप्रभञ्जोऽतिपुत्रोऽद्वितीयः त्वामनुभवति
 मदेवकण्ठे प्रीतम् । ९ । ४ । ६ । प्रीत्यैव त्वामनुभ-
 वतो मम मनसोऽन्यप्रदेशम्यातः प्रतिष्ठितो भूत्वा स्थलप-
 र्याप्तमन्याधिकदानवस्य वत्सो विशालं द्विधा कुर्वन्नस्य न-
 ग्निदमुत्सिग्रहः । ९ । ४ । ७ । अवयवीभूतानां पाण्डां
 नमयानां सर्वेषां प्रतिभयत्वेन स्थितः स सर्वेषां पदाथी-
 नास्युन्नतमार्दि देवानां सर्वेषां काण्ठे कृष्णं दृष्टवान-
 म्मि । ९ । ४ । ८ । दृष्टवानस्मि मन्त्रेऽयुगलम्यापयामि
 स्यः सन् प्रार्थयामासि यमुलं तिन्वा दासानामभू-

तमोजनाय वाङ्मया अवदमण्डस्यामस्वामिदामोऽहम्
 १९।४।९। दामोयमिति मम पूर्णकृपां कुर्वन् मत्तानं पूर्ण-
 कीर्तिमुन्दरपक्षपक्षिष्वजमन्यते लोकान्मित्रवत्पादमा-
 श्रित्य दामस्य ममोर्जीवनस्य प्रकारः । ९।४।१०।
 अविच्छिन्नमद्गजं दिं सततं पंकपूर्णकेदारमुन्दरगुह-
 कापुर्गीभटकोपेत शतश उक्तं पंकन्मिन्नस्य एवदभाके
 येनेव दद्यादिविषदां भोग्यप्राणस्य । ९।४।११॥

श्रीदिव्यामृतिचरगावेव भगवन् ।

शोलाधिकः श्रियमुन्मथितो दधामो
 प्याम्पेष्मते न दिशतेत्यनिमात्रगिरिः ।
 लब्ध्वा ततः कर्माणि तस्य कृपाकटाक्ष
 मदाजमोक्षमिति स मज्जत्य तुये ॥ ८८ ॥

लःमोक्षस्य भावान्न वज्रमुत्तमतापयन्तो दारणायो-
 द्भजेयन्वात्म्यादेरखिलवर्तितः । नर्पकिनी वृद्धभाषात् ।
 स्वेपां हृदासितायाः स्वजनवशतदा तत्र आसक्तिमुत्ता
 स्वस्वान्मित्रादिस्वभाजनवद्वर्ति हरिश्च यन्मार्गोदरशायः ॥ ९० ॥

पञ्चमं भोग्यप्राणपुरुषादशकम् ।

भोग्यप्राणपुरुषा श्रुत्वा चान्नानं कृतवाऽत्र कियन्म-
 त्प्राणपीडाये कृजने मः कुरुत कांकिर्गमना मम प्राणं
 कृष्णमुपकारके श्रुत्वागमनाय नन्दय मम प्राणमा-

हुय ददनामप्येतावदपेक्षितं किम् । ९ । ५ । १ ।
 एतावदपेक्षितं न भवति हंत कौचांगनाः कियत्पर्यंतं
 यूयं युष्मत्पुरुषाश्च द्रवीभूय क्लिश्यथ विस्मयनीयो
 नोविदः सत्यवादी न भवति कस्यापि तावदेव भवेदितः
 परं मम प्राणमन्त्करगतः । ९ । ५ । २ । तत्करगत
 एव मन पूर्णप्राणः कौचांगनाः किमप्युक्ता यूयमवगाह्य
 नृत्यथ पार्श्वे नर्वतस्तपोऽकृतवत्याः पापिष्ठाया मम
 प्राणोऽवास्ति किं किमुक्ता धगमि युष्माकं शिथिलाक्रो-
 शशब्दाच्छ्रुत्वापि । ९ । ५ । ३ । कूजितशब्दं श्रुत्वा-
 प्यस्मत्कृष्णो मायी नाविर्भवेदुपजृम्भमाणशब्दान्मा
 कुरुत यूयं युष्मन्पुरुषाश्च मथुर्यः वाङ्मनः कर्म चा-
 स्माकं नैवेव शरीरं प्राणश्च मध्ये स्थित्वा क्लिश्यति ।
 ९ । ५ । ४ । मध्ये स्थित्वा परिभ्रमंत्यो मदीयशारिका
 युष्मन्त्वभावे कोप्यनकाशो नास्ति मा कूजन इन्द्रजा-
 लानि प्रदृश्य मां सप्तलोकौ स्वीकृतवानस्मल्लक्ष्मीवक्षा
 अस्मत्प्राणं भक्षितुं सम्यगव्यवमितः । ९ । ५ । ५ ।
 समीचीनं विचार्य मया वद्धिन वालगुकशाव मथुर-
 शब्दं त्वमव्यक्तं मा कृथाः मम पूर्णप्राणः काकुत्स्थ-
 स्त्वद्रक्तान्मयमदृशाधग्नयनकम्बरणवांस्त्वत्स्मिन्मध्या-
 मयूररूपवान्नक्षेत्रं कृत्वा विश्रितो जातः । ९ । ५ । ६ ।
 संक्षेपं प्राप्य विश्रितस्य मुंदगतामग्मनयनस्य रक्ताव-

रस्याम्लानमदीयनीलमाग्निकयस्य कृष्णस्य मायिनः
सदृशं नम्रचापेन विद्युता युक्ता मेघमंवा मा प्रदर्शयत
गुप्सद्दृपं मम प्राणस्य तत्काल एव । ९ । ५ । ७ ।
प्राणस्य तत्काल इति गुप्मान्याचितवत्या मम ययं
पिकवालाः कृष्णस्य नामान्येव कृजित्वाऽनाशयत
दधिपथ्युपिनोदनेन दुग्धोदनं च दत्त्वा वार्त्ताभ्यामकृ-
णस्य समीचीनसंपदमभोजयत स्वभाववतः । ९ । ५ । ८ ।
स्वभाववद्भ्रमरः सह भ्रमरविशेषा गातं मा कुरुत वण-
च्छेदे कुंतवेधसदृशो भवति गुप्सद्दोग्यध्वनिः शीतलम-
हाजलतटाके विकसितनामग्ससदृशविशालनेत्रः कृष्णो-
ऽस्मत्प्राणमपहृत्य विश्लिष्य गतः । ९ । ५ । ९ । गंतु-
मुद्युक्ता वयमप्यस्मदाकाशदेशवतेर्कीधृता अभूम केदारे
समीचीननारदसमृद्धाः संघीभावेन किमितः पद्माभ-
रणसमीचीनशरीरं कमेण गन्तुमुद्युक्तं समृद्धसमीचीना-
नंदं प्राप्य सर्वत्र समृद्धं भवति । ९ । ५ । १० ।
आनंदं प्राप्य सर्वत्र प्रवृद्धमनेककल्पं स्वस्य गुणं
स्तोतुं स्वस्य कृपां कुतवंतं मायिनं सुन्दरकुरुकापुगी-
शठकोपोके मह्य एतस्य नवभिरेकस्य त्रयोलोकाश्च
द्वयुः । ९ । ५ । ११ ॥

श्रीदिव्यमूरिचरणादेव शरणम् ।

आत्मन च तदनात्मपरिग्रहात्

इति च तन्मग्नदुपदार्थजानम् ।

आमन्नहानिकनयावसितस्सुमनो

दुःखेन दुस्महत्तरेण स पचमेभुत् ॥ ८९ ॥

प्रागसद्वृत्तावापि न सुविशदत्वेन भव्यत्वयोगा-

द्वेनोदितस्वभावाद्युक्तजननालोत्तरताभिमूर्त्या ।

हृणन्वादनजटस्त्वान्परमार्तितया चेश्वरं संश्रिताना

मून धोमाञ्जुतातः स्वगुणगोष्मसम्भारकं सर्वदर्शी ॥ ९७ ॥

पटं द्रवति हृदयं दशकम् ।

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

द्रवति हृदयं हा आत्मनो दुर्भरः सन् प्रवहत्यभिनि-
वेशश्च हा किं कुर्या भक्तो हं वीथीषु सर्वासु कल्हागसु-
गंघिननिष्कादकर्मसादस्य मायिनो मायायाः प्रति-
स्मृतिः । ९ । ६ । ३ । प्रतिस्मृतिप्रतिवचनं मनो-
भिर्दुः समुद्रवति कर्मग्राहिगुणे गायमानेपि दह्यते मम
पुणप्राणः नमःशालिसुदगेद्यानमुंदग्कादकर्ममत्पितः
स्मर्तुं न शक्नोमि मया त्वदास्यकण्ठम्य प्रकारम् । ९ ।
६ । २ । प्रकारेण मनो वंचयित्वा प्रविश्य मां द्रवीभुतं
कृत्वा मम प्राणो भुक्त्वा मम प्राणं भुक्त्वतः संपन्नमृ-
द्धोद्यानमुंदग्कादकर्ममत्पितुः कालमेववर्णम्य तस्य
कथं ज्ञातुं न शक्नोमि । ९ । ६ । ३ । ज्ञातुं न शक्नोमि
स्वम्यातः सर्वेषु लोकेषु निष्ठन्सु मार्गेण स्वयमपि तत्र

तिष्ठत उपकारकस्य पण्डितवामिनोद्यानसुन्दरकाद-
 कर्मनिपतुः शुद्धमत्पूर्णप्राणभोजन श्रीकृपाम् । ९ । ६ ।
 ४ । श्रीकृपां कुर्वन्निव मदेतः प्रविश्य रूपं च पूर्णप्राणं
 च सहैव भुक्तवतः श्रीममृद्धोद्यानसुन्दरकादकर्मनिपतुः
 श्यामलवृद्धिमद्विप्रदस्य मत्कृष्णस्य कपटानि । ९ । ६
 ५ । मम कृष्णस्य कपटे ममज्जर्भवति तेन कृष्णेन
 भुक्तस्य मम पूर्णप्राणस्यर्जिषमिदं शुद्धावलोकनं प्राप्य
 प्रलप्य नक्तं दिवं मत्कृष्ण इति तत्कादकरं स्तोति । ९ ।
 ६ । ६ । कादकरं स्तोति तदेतः कृष्णेति वदति प्रेम-
 व्याधौ वर्द्धमाने स्मृत्वा द्रवीभूय नश्यति दाम्ब्यरगिगृही-
 तवन्मदात्मानं भुक्तवता माविता भुक्तादशिष्टतां प्राप्नो
 मम पूर्णप्राणो भुक्तां प्राप्य । ९ । ६ । ७ । स्वीकारं
 भुक्तवानित्येतद्विनाऽऽगत्य मम प्राणं स्वयं भुक्तवान्
 प्रतिदिनमागत्य मां कात्स्न्येन स्वयं भुक्तवान् नील-
 जलमेव सुन्दरकादकरं मत्पितुर्दान्यं न भवत्यनुभूतं
 मत्पूर्णप्राणेनानुभूतम् । ९ । ६ । ८ । कस्य प्राणेनाऽनु-
 भूतं मत्प्राणेनाऽनुभूतं महादलनामरत्नयनस्य पत्न्या-
 धरस्येकनीलवर्णमेवमदृशस्य कादकरं मेदिशालिनः
 श्रीमोदय्यं वच्चतुर्दीर्घभुजस्य देवज्ञागरस्य । ९ । ६ । ९ ।
 समृद्ध त्वां गिलामि पश्यामि चेदित्यादं प्राप्ते मां
 विना मत्तः पूर्वं मनोरथं कृत्वा स्वयं मां कात्स्न्येनापि-

बन्धेवस्य तद्वशः कन्दकपिना त्वगवानेव । ९ ।
 ६ । १० । कठिनो भूत्वा कंसं हतवन्तमुपकारकं ध्वज-
 वत्प्राकारमुन्दरकुसुकापुगीशटकोपेनोत्ते रूपपूर्णं सहस्र
 एतद्गङ्गेन जन्मान्तं प्राप्नुयान्नाशं पश्यतास्मन्मृग-
 दृष्ट्या । ९ । ६ । ११ ॥

श्रीदिव्यमग्निचरणानेव शरणम् ।

स्वस्यामतामगणयन्स्वयमर्थयित्वा
 स्वं प्राप्य हर्षचित्तशो हरिर्मित्यवन्तात् ।

पच्छोलमन्त्रभवदस्य तदेव देवा-

त्वंन्मृत्यु म इतमना व्यसनी च षष्ठे ॥ ८६ ॥

आश्वयेदान्वितत्वा दन्विष्टरतिनया नान्तगत्यत्वभूम्ना
 शक्ये शक्त्यभूम्ना जयदत्तनुनया भग्यताकर्षकत्वात् ।

औदार्यादेर्गिशष्टादति च नरभृता रक्षणे तीव्रसद्भा-

द्विस्मर्तु नेव शक्यो हरिरिति शठजिह्वं स जेतारमाह ॥ ९८ ॥

सप्तमं मत्मागर्तीरोद्यानदशकम् ।

मत्मागर्तीरोद्यानांतःसमुद्रपरिवाहमुक्ते आहारम-
 निष्यात्र प्रीत्या रत्नमाता रक्तपादमुग्धनाम्नास्तिरु-
 मृलिकले वसन्तो मधुपूर्णमुन्दरतुल्यवीककीगीटस्यास्म-
 त्कम्पनत्तकस्य मम दूता भूत्वा युष्मन्गात्री मम शिरसि
 योजयन् युष्मदीयेः । ९ । ७ । १ । युष्मदीयविशेष-

मप्राप्य ययं युष्मत्पुरुषाश्च नञ्चितप्रगयाः साग्सन-
वाः सुन्दरमुल्लिङ्गलवानिना मदीयानामपवादं प्राप्यात्र
किं मेव न चापमानं प्राप्य स्वीयेः मद तत्र वर्तमानस्य
स्वम्योचिता न भवामः पृच्छत । ९ । ७ । २ ।
उचिता न भवामः पृच्छत तदाकजलमुग्धे आहारं विचि-
न्वन्तो वक्रसंवा माग्सनंवाः शीतलमुल्लिङ्गले नित्यं
वसतो रक्तकमलकुसुममदशनयनशयपादस्य रक्तस्नि-
ग्धावरस्य तत्कमलपत्रमदशश्रीविग्रहस्य स्वामिनः ।
९ । ७ । ३ । श्रीविग्रहवतः स्वामिनः कृपापाया मया
विसृष्टा दूता भूत्वा निरुमुल्लिङ्गलाभिषृद्धिमन्नगरद्वारि
स्थिताः सुन्दरमेवाः श्रीविग्रहं तस्यानुग्रहाणेति वदत
चेद्युष्माकं स्वनिग्रहकांतिं दूरीकृत्य विशदाकाशं
निराकुर्यात्किम् । ९ । ७ । ४ । विशदाकाशं श्रीं
प्रशब्द्यामित्रकमदशविषुद्राममानकान्तिमन्मेवास्मि-
रुमुल्लिङ्गले नित्यं वसतः कांतिमत्तजसो विशदा-
काशश्रीदेशवतः कृपापाया मम मनसि नित्यं वसतो
मधुकणवर्पणकेशस्य महत्तारस्य वदत । ९ । ७ । ५ ।
दूतवाक्यं वदत परिशुद्धशब्दमुत्वा भ्रमगमंवा पुष्पेणुद-
ष्य मधुपानस्य योगोद्याने मुल्लिङ्गले नित्यं वसतो नारी
स्वस्य वक्षसि निवेशितवतो मन्मुखवचनं दूतवाक्यं वदत
चेत्कांतिमद्रलयानि वदन् च । ९ । ७ । ६ । कांतिमद्र-

लयाणि वस्त्रं चाशय दुस्नग्वापाया मम भुजो त्यक्तवन्तं
 व्यापकोनि निरुमुलिकले नित्यं वसन्तं पंकजाक्षं कां-
 तिमन्त्रवाद्यावरं दृष्ट्वैकस्मिन्निदवस एकां परिशुद्धवार्तां
 विपुल्योद्यानमुखकोचसंवात्मैकां संवदत । ९ । ७ । ७ ।
 ममैकां वदत महाद्यानमुख आहारं विनित्य नित्ताद्यादं
 संश्लिष्यतो भ्रमरसंवा भ्रमरविशेषा घनत्वशालिदृढप्रा-
 कारः पशितो व्यापे निरुमुलिकले नित्यं वसतः क्षेत्रशा-
 ल्यतर्मात्रियदम्य सुंदरतुलसीकिरीटस्य । ९ । ७ । ८ ।
 सुंदरतुलसीकशिखरः स्वर्णचक्रहस्तस्य जलधृतवालसा-
 र्गननिरुमुलिकलस्वामिनो धृताभरणस्तनवैवर्ण्यं प्राप्य
 मणोभयोः कुसुमनयनयोजले पूर्णं स्वयं स्वमादाय दूरी-
 भयनं दया न भवतीति वदत । ९ । ७ । ९ । दया न
 भवतीति वदत महाजलमुख आहारं विनित्यनंदोत्पा-
 दाय संश्लिष्यन्तो मृदुगतयो हंसा अतीव शरीरे शैविल्यं
 प्राप्य वस्त्रसंपन्नमपि प्राप्ताहमन्तःस्वरूपनाशाभावाय
 निरुमुलिकले वसतः । ९ । ७ । १० । विच्छेदमन्तरा निरु-
 मुलिकले नित्यं वसदुज्ज्वलतेजोविच्छेदशून्यसुंदराव्य-
 क्तोक्तिश्रुकांठापायाः प्रलपितोक्तिरूपं च्युतिरहितसुंदर-
 कुरुकापुर्गीशठकोपेन सादरमुक्ते च्युतिरहिते महस्य एत-
 दशकं व्याधिं चिच्छ्यात् । ९ । ७ । ११ ।

श्रीदिव्यमृरिचरणापेव शरणम् ।

स्वीये वियोगिजनहं शुनिजाभिरुपे

विस्मृत्य मीयत नैतयेमनस्सुदेव ।

अर्थाहं कचन न प्रोतशो रनाप

दृते चरार विदगालविमतमं सः । ८७ ॥

रम्यत्वात्तदीवृत्तस्याश्रितजनमहितेन पद्माक्षयाः

स्यामि शान्त्यस्यैवैवैतिगिति कचनतः श्रीः शान्त्यातिरेक्ये ।

पुष्पदयामन्वभृता रयनरगमुच्यन्वयुच्यन्वाद्देवैः

शोभिर्धामाच्छटागिरेडकमुच्यन्वयुच्यन्वभाह ॥ ७९ ॥

अष्टमं निवर्त्तकम्य पापाभिधानदशकम् ।

निवर्त्तकम्य पापाभिधानासंनःकरणे तं म्याश्रितुं
मनस्यध्यवसाययुक्तचित्तानां पश्मिलवच्छीतलकुसुमो
द्यानपान्वितस्य निरुतावापुम्यलम्बोपनर्पगोपायोस्ति
किं पापिष्टम्य मन । ९ । ८ । १ । लतासुंदराकदम्बको-
कनदांगनावल्लभस्य निशितकुंतविशालनयनमुच्यन्ती-
लावल्लभस्य मन्तो नित्यवानम्वान उद्यानपान्वितनि-
रुतावापि दासस्य ममोपदमनप्रानिकालः को व ।
९ । ८ । २ । को वोपगमनप्रानिकाल इति सर्वदा व्यापगं-
तचित्तां विना नयनजदानि स्यात्त्वामि अवप्रगति-
श्रीतागवगवासर्याते निरुतावापि सभायां प्रोशान्येकं
विद्यां न जानामि । ९ । ८ । ३ । दिवजान्वा न जानामि
मम विद्यमानानहमपि विच्छेदरहितशम्यकर्म कर्तुं

प्रविशं देव्यर्पुर्गङ्गमुमोद्यानपरिवृते निरुतावायि ग्वङ्ग-
 मङ्गविगलितयनमुग्धनीलावल्लभ । ९ । ८ । ४ । बह-
 मस्य कुलनांगनाया भृश्वंगनायाश्च निर्वाहकस्य लोके
 प्राणिनां देवानां सर्वेषामपि व्योमनिर्वाहकस्य सादरनि-
 त्यवसम्भानं निरुतावायं नेत्राभ्यां परिपूर्णं हर्षितो भवि-
 व्याम्यत्र कदा वा दृष्टेव ९ । ८ । ५ । दृष्टेव हृष्टे भविष्यतोऽत्र
 कदा वा तयने भक्त एव तव भूत्वा निर्वृतोद्दमवद्यं विना
 भ्रमगुणेषुषोद्यानैः परिवृते निरुतावायि त्वीकृत्येव
 नित्यं सत्रम्महोपनायक । ९ । ८ । ६ । नायकीभूता-
 न्महावन्देर्धर्मि गृहीतवत् देवासुरं संहतवन् लक्ष्मीवल्लभ
 नावायि नित्यं वसन्मम नारायण पूर्ण हा हा दासोय-
 निति कृपां कुरु । ९ । ८ । ७ । कृपां मा कुरु वा कृपां
 कृत्वा दासं मां पदार्थं कृत्वा त्वत्स्वर्णचरणयोरधःप्रवे-
 शाय म्थावय वाऽज्ज्ञानं विना तव मन्मनसि स्थापनाऽ-
 नुपुणं वेशयमेव प्रयच्छ सुन्दरनिरुतावायि मदीयदेव ।
 ९ । ८ । ८ । देवानां मुनीनां सर्वदा दृष्टुमशक्यस्य
 त्रयाणामादिकं त्रिलोकीनिर्वाहकस्य देवस्य सादरनित्य-
 वसम्भानस्य निरुतावायः के वोपगमनं प्राप्नुयुरितिः
 परं हंत । ९ । ८ । ९ । हंतोपगमनप्राप्तिकालः कदेति
 सर्वदा चित्ते शुभितः श्रियःपते इत्याह्वयामि गुच्छपूर्ण-
 दृष्टुमोद्यानैः परिवृते निरुतावाय्यागत्येव नित्यं वसन्म-

हामणिवर्ण । ९ । ८ । १० । वर्णवन्मणिगृहसमीचीन-
नावायि वामिनं दृष्ट्वाकारमुंदरकुहकापुगीशटकोपम्य
गीतिवर्णव्राविडसहस्र एतदशकमभ्यस्यतो भूमि परि
पालय परिमलेन वामिना भवेयुमंष्टिकायाः १९।८।११।

श्रीदिव्यसुरिचरणांश्च शरणम् ।

ईशे समाजिगमिष्यत्यार दूनवाक्यै-

स्तावद्विलंबममह-मुनिरम्य भौमम् ।

देवानुपः कर्माणि देशांश्चेषमारा-

द्यायां कंदन्यचरिमायैपदष्टमेन ॥ ८८ ॥

वर्द्धामध्यत्वयोगादपि च सुर्वोदनश्रीवचोवाच्यभावा-

दृष्ट्वाद्यैश्चयोगादवतरणदशासुहचर्याश्च भवतुः ।

संघातुत्वात्तुचोयप्रददुग्तिहृत्त्वान्समामतभावा-

लभ्याः श्रीशं शटारिः प्रययानि च सुमज्जानिभावेन नाथम् १००

नवमं मल्लिकापरिमलितदशकम् ।

~*~*~*~*~

मल्लिकापरिमलितदक्षिणानिलो वाधते हा मुंदरकु-
हंजिम्बगे वेधयति हा गच्छत्किरणा संध्या मोक्षयति
हा रक्तवर्णसमीचीनमेघास्नशंति हा दलवन्मुंदरतामरस-
नयनेन स्वामिना गोपर्मभेण विहर्षभेण मन्मायिना
संश्लिष्टाभ्यां स्तनाभ्यां भुजाभ्यां प्रवेशस्थानं न जा-
नीमोऽमहायाः । ९ । ९ । १ । प्रवेशस्थानं न जानीमो-
सहाया हा घोषं कुर्वाणा पंथा दक्षिणानिलो वेणुर्हा

स्थित्वाधिका संध्या सुन्दरचंदनं हा पंचमो यथिकाशी-
 त गोनगनिलो हा विम्तीर्णा भूमिं सुद्धोद्धत्य भुक्तोद्दीय
 भित्वा सर्वत्र रक्षन् गोपो मायी युद्धभूमावसुगणां मृत्यु-
 नागच्छत्यथ स्थित्वा मत्प्राणरक्षणस्योपायः को वा ।
 ९ । ३ । २ । अथ स्थित्वा मत्प्राणरक्षणस्योपायः को
 वेत्योः कुचयोर्नम्रीभवतोः मूक्षममध्ये भज्यमाने
 दुःखनदाभंगमं कृत्वा शरीरेऽवगाह्य त्यक्त्वा मां विसृज्य
 वि-येती कृष्णः कपटोऽद्वितीयनालसिंहो मन्मायी
 न गच्छति तामग्मनवनो रक्तावरश्च नीलशीतलमहाक-
 चाध्वरगो भुजा पापिष्ठाया मम मनस्येव स्थित्वा
 वासते हा । ९ । ९ । ३ । पापिष्ठाया मम मनस्येव
 स्थित्वा वासतेऽदो उत्तगनिलः शीतलोत्तगनिल उष्णा-
 निलो हा आद्रिवमाणशीतलो विधुरुष्णविधुर्हो मृदुकु-
 सुमशब्दयोगशय्या हा पक्षसुंदरपक्षिमदेवभृंगमर्द्दित-
 मर्द्धान्न सुन्दरपुष्पमिदं हा प्राणस्य भगे न प्रकाशऽ-
 म्माकं मनोपि सहायो न हा । ९ । ९ । ४ । अस्माकं
 मनोपि सहायो न हा गोप्रवेशवत्संध्या च भवति हा-
 म्माकं गोपम्य स्वहृदयं पापाणो हा तस्य मधुरो वेणु-
 वायते हा अस्माकं सहाया इत्युच्यमानाः सख्यश्चास्म-
 त्पुं तस्य मुह्यन्ति अस्माकं पूर्णप्राणस्य रक्षणस्योपायः
 कस्तस्य कृपालाभकालो दुर्लभ एव । ९ । ९ । ५ ।

तस्य कृपायाभकालो दुर्लभो हा तस्य कृपाया
व्यतिरिक्ताः कृपा न भवेति तत्कृपायाभपर्यंतं प्राणो
न तिष्ठेत् वाविका दिवसस्य मध्या न मनोपि न
पश्यामि शिवेन सह ब्रह्मणोदारश्रीदेव्या चाऽऽश्रितः
श्रीदेहो मन्प्राणं वाधते केतःपरं प्रवेशस्थानं किं
करिष्यामि कस्य किं वदामि मातरः । ९ । ९ । ६ । कस्य
किं वदामि मातरः पूर्णप्राणस्य परिमाणवात्र भवत्ययं
तीक्ष्णशीतलोत्तरगानित्यो मेघनमानविप्रदेगाश्मन्कृष्णेन
कपटेनापहृतं तदतद्वायं मनस्तन्त्यल एव श्रीमदगरु-
धुमो वाणातंत्री पंचमः शीतलार्द्रचंदनम' गोड्य युद्धो-
न्मुखोत्तरगानित्यशीतलमल्लिकाकुटुमनर्वागवर्गमलं गृही-
त्वा वाति हा । ९ । ९ । ७ । नवीनपरिमले गृहीत्वा
वाति हाऽभिवर्द्धमानबालोत्तरगानित्योऽल्पो गन्ताकाशो
हा तथा संश्लिष्य गतस्याऽश्मन्कृष्णस्य कपटः कृष्णा-
त्कर इतः परं तदुपरि मधुपरिमलमल्लिकाग्रयितमाला-
सुन्दरार्द्रागगगमन्तदुपरि पंचममंतर्भाव्य तथा संश्लिष्य
मधुरकृपावद्गोपीनामेव वाद्यमानतन्मधुस्वेणोरेव नोजी-
वाम्यहम् । ९ । ९ । ८ । वाद्यमानतन्मधुस्वेणोरेव
नोजीवाम्यहं तदुक्ता मध्ये मध्ये स्वयं कृतालंकादृ-
त्यकुत्रेवाभ्यामेकमुक्ता परिशुद्धालापरीतिभिन्कमन्यो-
क्योन्मादप्राति मुक्ते भासयित्वा कुशित्वा कुशित्वाऽ-

कुरुतां मन्त्रि विच्छेदविनाशाय गीयमानं गान व-
 त्किनिदति न जानीनो मातर्मनः संस्थाप्यागता मार्गी
 नयति । ९ । ९ । ९ । संस्थाप्यागता मार्गी नायाति
 मन्त्रिदत्तं ध्वनि कुर्वतां प्रवृत्तपुष्पभमंष्टिहाः सुन्दर-
 मन्त्रिदत्तं प्रवृत्तः मन्त्रमं मन्त्रंति हा घोम वेगवोऽ-
 व्यक्त गानयनेहा अधिकान्तिवृद्धिमतीषु अथिकासु
 जानीषु मन्त्रिकाम्बरागाय भृगाः शब्दायने हा समुद्रोप्या-
 कर्गोन्मिक्तऽऽक्रोशति हा किमुक्ता जीवाम्यत्र तं विहाय
 ९ । ९ । ९०० । तं विहाय इमे भूत्वा प्राणं धर्तुमममर्थानां
 मन्त्रमन्त्रानां गोपीनां मन्त्र्याकोशं तं विहाय विश्लेष-
 म्बिहं कुशं प्राप्य सुन्दरकुरुकापुगीशट्कोपेन मार्गणा-
 यति मुक्तंजीवन्त उपयुक्ते सदस्य एतदशकमादाया-
 रन्मन्त्राकुशोन्मिन्वा जीवन्त दासाम्भुक्तं व्यामोह-
 वन्दुयगम्यश्रित्य । ९ । ९ । ९९ ॥

श्रीदिव्यसुगन्धगायत्रि भग्नम् ।

नमस्ते हारमविमलवती निवेद्ये
 हारं गन्धमवन गन्धिनि गोपिहानाम् ।
 मन्त्रं मन्त्रमन्त्रिदत्तं मन्त्रि मन्त्रमाद
 मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र मन्त्रिः मन्त्रिः ॥ १०० ॥

मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र
 मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र
 मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र
 मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र मन्त्रमन्त्र

दशमं व्यामोहवन्तदशकम् ।

—>>००<<—

व्यामोहवन्तमुपगम्याश्चिन्योर्जीवन पावनायाय दि-
वसे रात्रौ कमलकुसुमं समर्प्य यथ मागगहन्यमानप्राका-
रपारिवृतश्रीकृष्णपुरं वटस्योपरि शयितम्य चण्णगुग-
लम् । ९। १०। १। मधुविकानवन्कुमुमानि समर्प्य यथमा-
श्रयत कर्कटाश्रितकेदारपारिवृतपरितामसीवे रजतनि-
मितप्राकाशपारिवृतश्रीकृष्णपुरमनुसंधाय प्रतिदिनं प्रग-
म्य वर्द्धध्वं भक्ताः । ९। १०। २। भक्ता गुप्ताकं
दुःखनिवृत्तये यथमेकीभूय विकस्वगम्लानकुमुमानि
समर्प्य यथमाश्रयत भ्रमन्गानयुक्तोद्यानपारिवृते श्रीकृ-
ष्णपुरेऽडनायकममस्वामिर्नमेव । ९। १०। ३।
मृगाशोथिल्यकुन्नयनमुग्धनीलानायकं मधुप्लानिशू-
न्यकुमुमानि समर्प्य यथमाश्रयत आकाशादप्राकार-
पारिवृते श्रीकृष्णपुरे स्वयमादरवान्तरात्री शरणं भवेत् ।
९। १०। ४। शरणं भवेत्स्वचण्णनमाश्रितानां सर्वेषां
मरणं भवति चेद्वेकुण्डप्रद उपकाशको रक्षापथं मप्राकार-
पारिवृतश्रीकृष्णपुरधर्मीपतिः स्वस्मिन्ननुक्तानामनुगामी
भवेत् । ९। १०। ५। अनुगम्यो भवेत्स्वचण्णममा-
श्रितानां सर्वेषां शोणदेमदेदहिग्नयोदरविदारकः मनीषी-
नरवर्गनिर्मितप्राकारपारिवृते श्रीकृष्णपुर आदुर्वाक्षिणे

स्वस्य सत्यानां सत्यः । ९ । १० । ६ । सत्यो भवेदा-
 दत्वाश्रयतां सर्वेषां मिथ्या भवेद्बहिरेवाश्रयतां सर्वेषां
 केदारे यत्र मनस्यविशेषा उच्चलन्ति तत्र श्रीकृष्णपुरे
 गुरुद्वये निवेशयतां सन्निहित एव । ९ । १० । ७ ।
 सन्निहितो भवेत्स्वचरणसमाश्रितानां सर्वेषां व्याविश्व
 त स्पृशेन्नम निवर्त्य नियमचेन्मगिरुवर्णविगचितप्राका
 रगन्धितश्रीकृष्णपुरे प्रणमत प्रत्यहं परमेष्ठिपादम् । ९ ।
 १० । ८ । पादे प्रत्यहं सेव्यमाने निवर्त्तन्त दुःखम्
 अवद्यं न स्पृशेन्मम त्वितः परं कान्यूनता वेदजिह्वाद्विय-
 माणश्रीकृष्णपुर आदिमाश्रितानां दुःखं नास्ति । ९ ।
 १० । ९ । नास्ति दुःखम्मम त्वितः परं का वा न्यूनता
 कमलांगनानादग्यामस्थानश्रीवक्षस्कस्य शिलाविनि-
 मितप्राकारगन्धितश्रीकृष्णपुरेऽभिहिते सर्वकालं दुःखं
 पार्श्वं नाश्रयेत् । ९ । १० । १० । अम्बनिकटाश्रयणं
 पापानां संगनिवृत्तिमपेक्षमाणा गृहदैर्घ्यवत्कुरुकापुरी-
 शटकोपोक्ते गानरूपद्राविडसहस्र एतदशकं गीत्वा
 ननिन्वा प्रणमत तस्य चरणौ । ९ । १० । ११ ॥

श्रीदिव्यसृग्चरणावेव शरणम् ।

प्रानिप्रदानममयोयमिति प्रकाश्य

स्वस्य प्रियं महति कृष्णपुरे नमन्तम् ।

ईशं यथाशक्तमाश्रयतेति हर्षा-

दन्योपदेशमकरोदशमे मुनेन्द्रः ॥ ९० ॥

मर्चयेष्टरास्त्रहोयैरपि च जगद्वनहृदयगुहाधिपत्या-
 त्रैलास्य' षट्मन्वादमृतचिन्तायाः प्रकम्पु निग्धभाषान् ।
 दामानां सत्यभावादनिमृत्तनतयायां जगत्काष्णत्या-
 च्छ्रीमान्नेत्याप्रतीक्षो भवभयहरणं चैन्यभाषोच्छ्रुतादिः ॥ १०२ ॥
 इत्थं सर्वकवन्तुं चिरकृतकुरुणं शीघ्रमिन्दुं पतित्वा-
 त्सम्बन्धाद्विहितारं स्वगुणगणितमसंस्मारकं प्राह कुरुणम् ।
 विस्मर्तुं चाप्यशक्यं षट्कुरुणसु विस्मरणीयं मयन्या
 लभ्याश्लिष्टं स्वसिद्धमुग्रममयमनेहमतीतं सुमित्रम् ॥ १०३ ॥

इति श्रीमद्भरणीनां नवमशतकं समाप्तम् ।

अथ दशमशतके

प्रथमं सनालतामरसदशकम् ।

सनालतामरसतयाकालंकारकेदाग्निरुमोहूरि नित्य-
 मादरं कृत्वा सम्यक्प्रीत्या वर्त्तमानागुर्निगमकमुज्ज्व-
 लुष्टयवतं वक्रकेशं कमलनयनं स्निग्धाक्षरं कालमेघं
 विनाऽन्यैकया शून्याः स्मो गत्या । १० । १ । १ ।
 शून्याः स्मो गत्याऽन्यैकया सर्वजन्मस्वपि मधुरशी-
 तलतुलस्यलंकारमालस्य महत्त्वनाभवतः स्वापिनः
 सामीचीन्यशालिचतुर्वेदीवृद्धिस्थाने निरुमोहूरि समी-
 चीनचरणकटकस्य तस्य चरणच्छायायाकमेतरेण
 वयम् । १० । १ । २ । विना वयमेकशरणस्था न

शून्या इत्येवमाकुश्य स्थित्वा चतुर्मुखदराभ्यां देवेष्व-
 त्पमागेषु जित्वा त्रील्लोकावक्षित्वा मंचरतस्मिन्-
 रुमोहुरं सम्यग्वयमितः परमुपमर्षामोऽस्माकं दुःखना-
 शाय । १० । १ । ३ । दुःखनाशायाम्मानागत्य रक्षे-
 त्वेवं स्तुत्वा प्रभाशालिज्योतिर्देवेषु मुनिषु चाऽनुवर्त्तमा-
 नेषु वैशाल्यशालिनागशयनशायिनस्तिरुमोहुरि दुःख-
 नाशाय चरणौ स्तुमो भक्त आगच्छत । १० । १ । ४ ।
 भक्त आगच्छताम्मतप्रभावज्योतिष एकाद्वितीयकार-
 णम्याडे त्रिलोकीं मितवत आभरणे तिरुमोहुरि अष्टासु
 दिशासु मधुरेशुभिः सह महानीवागणां वृद्धये स्वीकृतं
 मंदिरं पत्तिकम्यात्र करवाम नृत्यम् । १० । १ । ५ ।
 नत्तकम्य गोपालकम्य भीमाचागणां प्रवलासुराणां
 मृत्योः स्तुवतामम्माकममराणां मुतीनां च प्रियस्य
 समुद्रभीतलजलप्रदेशलमुद्धिकेदारपरिवृततिरुमोहुर्यात-
 न्य नामन्मचरणौ त्रिताऽन्येन शून्याः स्म शरणेन ।
 १० । १ । ६ । अन्येन शून्याः स्मः शरणेन विपुलम-
 हाप्रकृत्येकप्रभृति परतो जलं मृद्धा तन्मार्गेण प्राचीन-
 मुनिप्रभृतीन्मर्वान्देवैः सह लोकान् कुर्वतस्मिन्ममोहुरं
 पत्तिोऽम्मासु प्रदक्षिणं कुर्वाणेष्वस्माकं दुःखं निवर्त्तत
 त्वग्निम् । १० । १ । ७ । दुःखं निवर्त्तत त्वग्निमुप-
 गम्यागन्व दामाः प्रणमतीन्नन्यथालुद्यानच्छविमत्त-
 दाकालंकागकांतिमत्तिरुमोहुरि नामसहस्रवत्प्रवलागक्ष-

मानां प्रविश्य मजनस्थानं दशमप्रवृत्तमरकतमणि-
तटाकमेव । १० । १ । ८ । मणितटाकचरणस्य विह-
स्वग्नयनस्य प्रवालगताधरगम्यालंकारगान्धितुर्दीपेभ्य
जस्य देवस्यासुगणां मदाच्छेदने महासमर्थस्य दिव्य-
वामस्थानभूतोद्याननिरुमोदुगं सन्निहितमस्माकं समी-
चीनशरणं वयं प्राप्ताः स्मः । १० । १ । ९ । अस्मदा-
श्रितं समीचीनं शरणमस्माकमिति समीचीनामगः क्लृ-
शदेभ्यः प्रवत्तासुगेभ्यो भीता गत्वाऽऽश्रयेषुश्चेत्कामरूपं
गृहीत्वा वृद्धिं प्राप्य रक्षतस्मिन्नरुमोदुगे नापेवाभ्यस्य
चिन्तयत स्तुतास्मदीयाः । १० । १ । १० । स्तुताऽ-
स्मदीया इति स्वयं कुम्भनर्तनं कुर्वतं नर्तकं कुम्भापुरी-
शठकोपस्यांतरंगकैकयेष्वतुल्यमहम् गतदुर्गतिरुमो-
दूरः समर्पितं दशकमिदं स्तोतुं शक्तानां दुःखं निवर्त्तत ।
१० । १ । ११ । श्रीदिव्यमृरिचगणां च शरणम् ।

आद्यं गतिमस्य शतकस्य मुनिम्वयात्रा
निश्चिन्य वर्त्मन सहयमपेक्षमाणः ।
आप्तं हितजमहितान्छिदमनुत्तमं
मोहूरधाममुरदैरिणमश्रयम् ॥ ११ ॥

देव्यानां नाशकत्वाद्विभूतनुत्तमि हर्माणिभावात्तापिवा
त्मवीर्येण शयन्वादिमधिकपरज्येतिरुद्रास्यभारतम् ।
लोकानां मद्रभाषादशमसुतताश्रान्तिहर्माणिमृद्वे-
राकारैः सद्गतिमस्याल्लङ्घननुत्तमिधेति देवाभ्यवापि ॥ १०४ ॥

द्वितीयं नश्येयुर्दुःखभूतानि दशकम् ।

—००००००००—

नश्येयुर्दुःखभूतानि सर्वाणि केशवेत्युक्तौ प्रतिदिनं
 कृत्कर्मकारिणो मृत्योर्भूत्याश्च सर्वायागमनाय न श-
 क्युर्दुःखवदुःखशयनादम्बतो भृंगवोपवत्तटाकवत्केदा-
 रानंतपुरं नगरं प्रविशताद्येव । १० । २ । १ । अत्र
 गन्वा प्रविशथ चेन्ममजन्मस्वप्नवद्यं न स्पृशेत् पर्व-
 तमदभंगेडमसीपे कुरुदत्तकमहितनिविडपुत्रागयुक्तच-
 त्वमविन्फार्युद्यानानंतपुरनगरमाविनो नामेकमेकसहस्रं
 स्यादन्नमंदयनामुपगितानां ग्राम एव । १० । २ । २ ।
 संचारयति पक्षिणं ध्वजश्च स एव लोकं सर्वं भुक्कोद्गी-
 णवतो वानस्थानं शीतलमनंतपुरं व्यवसायवतः
 प्रविशथ चेत् निवर्त्तेन् व्याधिः कर्माणि च सर्वाणि
 दृढं वयं सुग्रहमवाचामो नामामेकसहस्र एकं यूयं वदत
 । १० । २ । ३ । वदत संकोचं विहाय महाजलसा-
 गरपरिवृतपान्थिमलेकविन्फार्युद्यानकेदारालंकारानंतपुरे
 प्रीतिं कृत्वा नित्यं वसतो मार्गेण पुष्पाणि समर्प्य पूजां
 कुर्वोगानां कृतपुण्यप्रकाशवन्वम् । १० । २ । ४ ।
 पुष्पं कृत्वा सर्माचीनजलेन पुष्पाणि समर्प्यानुमंद-
 यन् पिदुर्नामिनजन्म नाशयेदनंतरं दृढं वयं सुग्रहम-
 वाचाम निविडोद्यानानंतपुरे स्वामिनः कमलपादमुप-

गच्छन्तोऽमरा भवेयुः । १० । २ । ५ । अमरा भूत्वा
 संचरतामादेर्वास्मिन्स्थानेऽनंतपुरेऽमरायकोष्यर्चयन्ति
 त्प्रांतर्गकाव्याणि कुर्युदिविषदोऽस्मदीया उच्यमानं
 नृणुन वयमपि गन्वोपगच्छेम कुमारस्य पितुर्दुःखं
 निवर्त्तिनवेनं गोविंदम् । १० । २ । ६ । निवर्त्तिनवा-
 न्गोविंद एव लोके जीवान् देवानन्यांश्च सृष्टवानस्म-
 त्परमवृत्तिरुगशयने निद्राणश्चलद्वार्युच्चलन्मन्त्रवि-
 शेषकंदारालंकागनंतपुरस्य बहिः प्रदेशममार्जने लब्धे
 कृष्कर्मनिवर्त्तनं संभवेत् । १० । २ । ७ । कृष्कर्म-
 निवर्त्तनं संभवेत्कामोत्पादकेन युना स्थानत्वेन स्वी-
 कृतमिति वदन्ति सौंदर्यालंकागनंतपुरे कगावन्मुग्धा-
 शयने सकस्य चरणौ द्रुं गच्छताऽस्मदीया वत्सलता
 वयं युष्माकं सुग्रहमवाचाम । १० । २ । ८ । अस्मा-
 भिर्युष्माकं सुग्रहमुक्ता दिवसा अति संतिष्ठिता जाताः
 क्षेमेण समीचीनेन युक्तं पश्यत निविडोद्याननंतपुरं
 धूमतर्नीचीनमुगंधिकुसुमानि निदीपं विविच्यदाय
 वामनचरणयोर्येति स्तुतां कृत्यां शीणानि नश्युः
 कर्माणि स्वयमेव । १० । २ । ९ । शीणानि नश्युः
 कर्माणि स्वयमेव माधवेत्युक्तौ प्रतिदिनं महान्वर्णमा-
 कारानंतपुरनगरे पितुरिति चंदनेन नव दीपगुणान्
 सकुसुमानि सम्यग्विशोभ्यादाय स्तोतुं शक्ता अंतशू-

न्यहीति ॥ १० । २ । १० । अंतःसूक्त्यर्कित्यनंतपुर-
नमगदिनो गुणः प्रविक्रमगेद्यानकुरुकापुगीमागेणोके
इते पंचभिः सह पंचगु मका आशिष्येयुर्गत्वा अमरं-
लोकं स्पृष्ट्वा च दत्तानभ्यानामप्सरसां वंशमदृशभुज-
युगम् ॥ १० । २ । ११ ।

श्रीदिव्यमृगिचरणावेव शरणम् ।

विपुलमेव करणीयमक्षयदास्य-

मन्त्रेन वैश्वमनन्तपुरे निश्चिन्त्यम् ।

आर्यभट्टस्य दुर्गापनिषत्तं न

मायेशकननुभूतां शठजिह्वीये ॥ ८२ ॥

इति श्रीकेशवपुत्र-पुन-चरितस्य गापीशकेतुत्वयोगा-

दामन्नत्यल्पनिन्वादमस्परिषदादिभूत-वभूम्ना ।

आचार्यः सूर्यसुन्दरसि च भुजगशायिन्वसुदयेश्वरिच-

रणदेहादवर्णा भवति च भगवानित्यनन्यः शठारिः ॥ १०२ ॥

तृतीयं वंशमदृशभुजयुगलं दशकम् ।

वंशमदृशभुजयुगलं कृष्यति हा काश्यं ममान्दहा-
यगं न हिमपि न पश्यति उद्यानमकाः कोकिलाश्च
कृजंति हा मन्वीयता मयुगम्ने मिलित्वा भ्रमंति हा
गवां मन्त्रिजिनमयुगयमंराभाजितं त्वयि गते एको-
दिसः सहस्रकल्पो हा तामस्यनयनाभ्यां वाचमे
हा दया नाम्नि दयासूक्त्यर्कितं कुरुका ॥ १० । ३ । १

दया नास्ति दयाशून्यस्त्वं कृष्ण विशालमनसोः
 प्रति संश्लेषं संश्लेषस्यानंतभृतः सुखमागम आद्यान-
 मतीत्य ज्ञानं मज्जयित्वा व्याप्य स्वप्नसदृशो निवृत्त-
 म्मत्तानः प्राणस्य स्थाने सर्वत्रांतःप्रविष्टः प्राणस्य भोगे
 न भक्त्यभिनिवेशो हेतोर्पर्युपास्तिः परं तत्र विमर्शं
 न प्राप्नुमो माभूत्तत्र गोमसृदच्चाण्णार्थं गमनम् । १० ।
 ३ । २ । मा भवेयं तत्र गोमसृदच्चाण्णार्थं गमनम् उष्ण-
 निश्वासं कृत्वा मम प्राणो दद्याते हा यः तरोपि मद्दद्यात् न
 भवेत्यहं स्थित्वा तवांजनविग्रहसृष्टं न पश्यामि
 गच्छेत्कदैको दिवसस्त्वयि निर्गते दुःख्यन्मन्मयनयनयु-
 गलजलं च न निहति मरणं स्यात्ततोपरि तु मे गोप्यो
 भूत्वोत्पन्नानामेतन्नैव्यवर्तीनामिदमनन्तयन्त्रमेव । १० ।
 ३ । ३ । सदाशानामस्माकमनन्तयन्त्रेव्यवर्तीनिधि-
 यानां दुःखमपि न रमन्ति गोविंद त्वद्गोष्ठां तर्हि गा
 एवाहन्य विशिष्ट्याऽस्मांस्त्यक्त्वा ताश्चागयितुं गच्छसि
 परिपक्वमर्माचीनाऽश्नन्तप्रकाहः पाशिशृङ्गा मम प्रति-
 मनोवकाशमेतःप्रविश्य मज्जयति तत्र रक्तकण्ठापरक-
 पटनीचभाषणस्य प्रवृत्तसंज्ञान प्राणो दद्याते हा । १० ।
 ३ । ४ । नीचभाषणं तुल्यं यानेषु सर्वेषु प्राणो दद्याते हा
 दिवसे गोमसृदं चागयितुं गतवान् कृष्णो वैश्वरिनिर्जु-
 तमहिकोत्तमानिदो व ति मद्दमदसंन्यात्वाऽऽगता हा-

मय्यधिकृतमपि सुधिकानालया मम सुंदरकुचौ
 पद्मिदितां कृत्वा त्वडागमृतं दत्त्वा मोदयार्थिकता-
 मस्तस्मै देव दासीनां ममकस्त्योपरि योजय । १० ।
 ३ । ५ । दत्तां ममकस्त्योपरि त्वं योजय सागर-
 मुद्रनयन तवालंकारपादम् अवलंब्य तं मध्ये तव सी-
 मन्तिन्यो बद्धचस्मत्तिष्ठत्वस्मन्मन्त्रीत्वं न सहामहे तीक्ष्ण-
 दीपतयनदुर्गलं जलमपि न विरमति मनोपि न तिष्ठ-
 त्यन्नाकं तस्माद्धेतोर्विदारणं तव गोममूहचारणार्थगमनं
 दृश्यतेऽस्मत्प्राणोऽग्निसन्निहितमधृच्छिष्टसदृशः । १० ।
 ३ । ६ । दृश्यतेऽस्मत्प्राणोऽग्निसन्निहितमधृच्छिष्टसदृशो
 भवत्तत्त्वमेव त्वत्तथा यथा वित्तमताः पतेयुः पवित्रकुसुम-
 नयनयुगलान्मुक्ता यथा पतेयुः सदृशकुचौ विवर्णौ जातौ
 मम भुजौ यथाम्बायतां मद्रामणिवर्णं त्वद्रक्तकमलवर्ण-
 मुद्रकुप्रमचर्णौ यथा क्षिप्यतां त्वं गत्वा गोपु दृष्टः
 प्रीत्या ताश्चाग्नमि तदा त्वयाऽसुरेषु युद्धोद्युक्तेषु किं वा
 स्यान्नत्र । १० । ३ । ७ । असुरेषु युद्धोद्युक्तेषु किं
 वा स्यान्नत्रेति मञ्जति मम पूर्णप्राणो गवां पृष्ठतो मा
 गच्छ प्रेम चाम्निवेशश्चांतमिथ्रसंश्लेषश्च बाधते मम
 करं मा त्यज वशित्वकृतामरसतयने अवहं इमन्तौ
 पीतांबरं च प्रदश्ये मेथिन्यावदमृदमावत्सवात्तगोपी-
 मिस्मव प्रियाभिः सुर्माचीनाभिः सह संवर । १० । ३ ।
 ८ । तव प्रियाभिः सुर्माचीनाभिः संचारकरणेन तव

श्रीददयदुःखनिवृत्तिममयेषु सर्वदा वयमन्यातरे प्राप्नु-
मोऽस्मादीनं स्वीत्वं न महामहेऽस्मत्स्वामिन् गाभ्याग्नितुं
मागच्छेति बहुमुग अभिसत्तुपं स्वीकृत्य स्थित्वा
मंचरैषुः कंसप्रेरिता आकांताश्चेतेषां तत्र च तत्रावद्या-
न्युत्पद्येऽन्मम वचः स्वीकुरु हेत । १० । ३ । ९ ।
अवद्यान्युत्पद्येऽन्मम वचः स्वीकुरु हेताऽमुगः प्रसक्त-
हस्ताः कंसप्रेरितास्तत्तत्स्वितः क्षुभिताः मंचरैषुर्महा-
यत्वं महत्तत्र गमेन प्रीतिमान्मह न मंचरैर्मन्येव
मंतरेव मत्प्राणो दद्यते दिवापि गोमसृद्धचारणं प्रीणासि
रक्तफलायगस्मद्गोपदेव । १० । ३ । १० । रक्तफला-
धरम्यास्मद्गोपदेवस्य तत्स्वामिनः श्रीवर्णयोम
परि तावपणीशंयाथितवदेन मुंदरकुरुवापुर्दुदाग्धाट-
कोपेतांके मन्त्रे युरतिभिर्तांर्षाभिर्गुमंदिता मालानेन
सह विश्लेषाद्रीताया स्त्रिया तत्र तस्य गोमसू-
हाचारणं निवर्त्तयितुं युक्तमेतदपि दशकं तदवच्छेद-
नम् । १० । ३ । ११ ॥

श्रीदिन्यमृरिचरणावेव शरणम् ।

गोर्षाभिर्गुमपि गोचरणं विवृतं

शाम्य-तमप्यचिरमेव हरि निमेषम् ।

स्यविभक्तं तमर्षिशब्दप सुनिःशयेन

विमर्षाभक्तो विपुलशृङ्गनया तर्जये ॥ १३ ॥

अमोघाऽनवर्णाऽर्वाऽपरुष्टजन्तवा चात्मनः श्यामल-वा-
 द्रोविन्द-वाग्निषोऽयद्वन्मवरतया चकराजागुभवात् ।
 शोभोऽप्यमपमवादनिसुनगतया गोपनिर्वाहकत्वा-
 दम्बानन्नेदृशः प्रदरम उदितः शोभतिः कारिजेन ॥ १०६ ॥

चतुर्थमवलम्बनमेव दशकम् ।

अवलम्बनमेव तपोमार्गस्य दामोदरस्य चरणौ
 कालमेववर्गस्य कमलनयनस्य जलाकाशभूम्यग्निवा-
 यवो भूत्वा स्थितस्य चक्रिणो नामभिर्दिविपद्भिः प्रल-
 प्यन्ते वैभवततः । १० । १ । १ । वैभववानाकाशेऽ-
 निमिषाणामपि दर्शनस्याशक्यश्चित्ते आलिंगनमकुर्वतां
 सदा लक्ष्म्या देहेऽनिष्ठितो रक्तनयनः स्वामी नर्वदा
 द्विविधकर्माणि विनाभ्यात्र मां नियमयति । १० ।
 ४ । २ । नियमयति चक्री केन वा न्यूनतापतो वयं
 निवृत्तिर्नास्ति जन्मदुःखमनाशयाम कांतिमन्मन्म्य-
 सुदग्धनयनाया मुग्धनीन्द्राया बल्लभस्य चरणावलोक्य
 मम गिरिनि धृतवानस्मि । १० । ४ । ३ । शिरसि धृतवा-
 नस्मि चरणौ वयस्य पत्रे शयितवन्तोऽनिमिषेषु प्रण-
 यन्तु पत्रेनोपागि स्वयं स्थित्वा मन्मनस्युपविष्टस्य स्थि-
 त्तिनिवृत्तिदुःशक्तां निश्चिन्त्यातिष्ठम् । १० । ४ । ४ ।

निश्चिन्त्यातिष्ठं मन्मनसस्त्यागाभावात् करे चक्रवरः स्वामी
 कपटं महता युक्तोऽश्वावनीयोऽन्येस्सुख्य इवामत्ये
 समर्थोऽभिष्टपणीयोऽस्माकं नागशयनः । १० । ३ ।
 ५ । नागशयनस्य प्रतिदिनं ज्ञानेन हृदये संश्लि-
 प्यतां कृपां कुर्वाणस्य स्वामिनां महाप्रस्थवालचंद्रा-
 श्रितजटं भागे स्थापितवतः पादसाश्रिनोमि । १० ।
 ४ । ६ । आश्रय चेतः प्रतिदिनं पद्मपद्मपरं व्याधिः
 कोपि न स्पृशेन्नन्म विनाश्य नियमयेन्मणिस्थिर-
 ज्योतिर्मधुमृदनो मत्स्वामी आभरणरूपावस्थितगन्तव्य-
 णादिनकचक्रवान् । १० । ४ । ७ । चक्रिणोऽगाधामगगां
 परम्य प्रलयवतः कालं सृष्टवतो गोममुहं चान्तिवतो
 वलवता सुंदरेण भुजेन पर्वतमुद्धतवतश्चण्णो मंगलं
 मन्मनोऽविरमृत्य वर्द्धस्व पश्य । १० । ४ । ८ । आश्रयं
 कमलकुसुमपादं दर्शनममय एव नशित्वैव निवृत्तानि
 पापभूतानि सर्वाणि भक्तिमेव कृत्वा सर्वदा नत्वा मार्गेण
 गमनार्थं पूर्वमेव परमेणोक्तोक्तिप्रकारेण । १० । ४ । ९ ।
 प्रकरणेण मनः स्थिरं कृत्वा माधव प्रतिदिनं भूपेन
 दीपेन नन्दकुसुमेन नीरेण प्रतिदिशममगणासागत्या-
 श्रयणाय स्थितस्वभावस्य चण्णो दामानामेकमतल-
 वनम् । १० । ४ । १० । आश्रय इत्याश्रित्य पद्मपद्-
 मपरं महे हृदभुजे व्यामोहवतं वन्दुदिवलदेगवतो वाक्यं

मन्दमनादायैकस्मिन् च सदा एतदशकमभ्यस्तवतामे-
कादितानं भवेत्कृष्णाय चरणयुगलम् । १० । ४ । ११ ॥

श्रीदिव्यमृगिचरणायेव शरणम् ।

जगत्किञ्चिदप्यनः स्वकलागमस्य

स्वार्थान्तरापरं रश्मिरुपया सः ।

उज्जीवनाय जगतामुपदिष्टृष्वो

भक्तिरगो फलमुता निजगाद नृपे ॥ १४ ॥

श्रीमदासोदरत्वादमरुपरिषदामप्यगम्यन्वभूमा

नकारैश्चापुष्पादददत्तयतालागगजे शयन्वात् ।

यक्षस्तपोन्मुखावाप्यरगुरुरतामाध्यादादियोगा-

द्वारासेयं भजतिः सुगम इति दृढं माधवं सोम्यवन ॥ १०७ ॥

पञ्चमं कृष्णस्य चरणयुगलस्यदशकम् ।

कृष्णस्य चरणयुगलस्योपागमनाऽतुकृत्तमनसोऽ-
नुनयेयं श्रीनाम दृढं नागयण एव । १० । ५ । १ ।
नागयणो मत्स्वामी भूमिदेवीवल्लभो वारणहंता काण्डं
स्वयमेव । १० । ५ । २ । स्वयमेव लोकः सर्वः स्वयमे-
वोत्पाद्योद्धृत्य स्वयमेव भुक्तोद्दीर्य स्वयमेव नियमयति
। १० । ५ । ३ । नियंतुः सागरजले बलवदास्यवदुर-
गशयनस्य चरणमुखे पुष्पाणि समर्प्याऽहर्मुखे मृग-
यत । १० । ५ । ४ । मृगयत प्रतिदिनमम्लानकुसुमा-

न्यादाय गायत तस्य नाम पदलाभः स्यात् । १०
 ५ । ५ । मादं वसति वेकटेऽनर्माकुसुमवर्गः पिशाची-
 पूर्णमन्तनभृगाम्यो माधवः । १० । ५ । ६ । माधव
 इत्येवमुच्चारणे शकश्चेदपि एकोपि नोपगच्छेद्-
 वयं न स्पृशेत् । ५ । १० । ७ । न स्पृशेद्युग्वद्यानि
 जलपूर्णमेववर्गस्य नाम ये पठन्ति ये केचनामरा एव ।
 १० । ५ । ८ । अमगगां दुर्लभं स्वीयानां सुलभं
 सम्यक् प्रणमतां न तिष्ठेयुः पाशानि । १० । ५ । ९ ।
 पापप्रवल्तनांसीति मुख्यानि भीतानि गच्छेयुः मने-
 जसमीचीनकुसुमानि समर्प्यातुमंदवन महांतम् । १० ।
 ५ । १० । महतः कृपाधारणस्वभावस्य शट्कोपस्य
 वाक्सहस्र एतदशकं दासानां कृपालाभ एव । १० । ५ । ११ ।

श्रीदिव्यमुरिचरणवैव शरणम् ।

कृष्णस्य पादयुगलं प्रतिभावनीयं
 जिज्ञासितं जगति भक्तिसमुत्सुकानाम् ।
 प्राप्तौ त्वरानिशयवान्मितमृकैजालै-
 भक्तैः शरीरमपि पञ्चमतो जगात् ॥ ९५ ॥

नाम्नां संकीर्तनेन स्वपरिवृट्पया भावनातोबुद्धि-
 सस्मृत्या पुण्यदानाध्ययनविवर्तनैः स्तोत्रनृत्तादिकृत्तैः ।
 धर्मवर्गाश्च मोक्षैर्बहुविधभजनप्रक्रियो दीर्घचंद्रः
 श्रीमात्तारायणभक्त्ययवदन्तिरुद्राणिद्वयप्रदर्शी ॥ १०८ ॥

पपुं कृपापात्राणां दासानां दशकम् ।

कृपापात्राणां दासानां स्वदासस्य मम चक्री कृपां
 दानुमुक्तो जानस्तदस्माकं विधिप्रकारेण तमःप्रद-
 महाभूम्यामिवः परं जन्माहं न वाञ्छामि अज्ञानं
 त्यज त्वं मुग्धमनो बाट्टारुस्वामिनश्चरणौ प्रणम । १० ।
 ६ । १ । बाट्टारुस्वामिनश्चरणौ प्रणम्य महाभूमौ जन्म
 निगच्छिषोरश्चरणोर्मुग्धमनः केशवमस्मत्स्वामिनं
 गान्धिभूतानि बहूनि गीत्वा प्राचीनपापानि ससंवेदानि
 च्छित्त्वा लौकिकैः सह सहवासं त्यक्त्वा नारायणं प्राप्ताः
 स्मः । १० । ६ । २ । प्राप्ताः स्मः नारायणं नामानि
 बहून्त्युक्त्वा भूलोके संपदधिकबाट्टारुस्वाम्याऽऽगत्या-
 व्याऽऽकाशलोके दास्यंस्त्वरते विधिप्रकारेण चितित-
 प्रकरणेन न भवेयुर्नेतानि कर्माणि मन्मनः । १० ।
 ६ । ३ । मन्मनम्यंतः स्थित्वात्र महाद्रविडशाम्रमिद-
 मुक्त्वा कठिनहृदयहिग्न्यवशोभदी बाट्टारुस्वामी
 गजभयप्रदे भाग्ने पांडित्यमायुधं स्पृष्ट्वान् समीची-
 नमनोऽस्मत्स्वाम्यस्माकं कृपां स्वयं कुर्यात् । १० ।
 ६ । ४ । आकाशागोदगाय मार्गं दत्तवना बाट्टारुस्वा-
 मिनोक्तप्रकारेणाहमागोदणं लभे नरकं हृमतात्मनो
 मन्त्रधिककुसुमतुलसीपरिमलितपादम्य मुंदरपत्रिणं

स्वयमारुह्य संचरन् चरणौ मम शिरस्येव । १० । ६ । ५ ।
 शिरश्च चरणयुगलस्नामग्मनयनो मत्स्वामी स्थितिं
 न जहानि मन्मनसि सर्वदाऽग्मन्स्वामी गिरिगृह उग्र-
 शयनस्योपरि वाटारुस्वामिनो मदाधिकहिंसकाजस्य
 दंतं भगवतः शब्दायमानचरणावुपगताः स्मः । १० ।
 ६ । ६ । शब्दायमानचरणावुपगताः स्मोऽग्मन्महोर्विदो गृहं
 स्वीकृतवान् भगमंच वन्मागमपरिवृतदक्षिणदेशनिलकम्प-
 दशगिरिसंक्रमणिगेदवाटारुस्वामिनः कुसुमचरणयोस्त-
 परि परिमलसमृद्धवत्सुगंधितुल्यसौंदर्ये स्थित्वा परिमलव-
 नि । १० । ६ । ७ । देहे स्थित्वा परिमलवन्त्यास्तुलस्याः परि-
 मलाधिकशिरसो हस्तस्थितचक्रम्याभिप्रेतस्थले युद्धं
 कृत्वा जलधिनीलवद्वस्थितपर्वतमदशश्रीविप्रद्वयो
 वाटारुस्वामिनः किं समीचीनं कृतवान् स्मरन्ति मन्मन-
 स्पुञ्जवलो भवति । १० । ६ । ८ । उज्ज्वलश्रीवक्षसि
 श्रीदेव्या सह प्रकाशमानश्रीवल्लभस्य निन्दयामस्थाने
 शीतलवाटारि श्लाघ्यमानं पवित्रं संचार्य युद्धदात-
 सानां कुलं नाशितवान् अनादरं विना मन्मनः सर्वदा
 न जहानि । १० । ६ । ९ । विच्छेदमंतरा दास्यं कुर्याति जन्म
 च्छित्त्वा दास्यमत्यंतं स्वीकृतवान् दग्धिर्भूत्वा हिण्यस्य
 शरीरं विदारिवास्तदा महता दास्यो दत्तं दुष्प्रापं फलं
 लभेनेति प्रकारं रेखाकांतिप्रसूखोरगशयनस्योपरि

वाटारुस्वामी प्रादर्शयत् । १० । ६ । १० । प्रदर्श्य
स्वशब्दायमानचरणौ कठिनतरकप्रवेशं निवर्त्तित्वं
वाटारुस्वामिनं सुंदरकुरुकापुरीशठकोपस्य गीतीधु-
तद्रविडमालासद्वत् एतदशकं श्रुत्वा न तृप्येयुर्द्विपदः
श्रवणमधुरर्जुवाक्यमेव । १० । ६ । ११ ।

श्रीदिव्यसूरिचरणावेव शरणम् ।

वैकुण्ठधामनि विवेशयिषुं स्वमीशं
तच्च स्वकीयविधिर्नैव विधातुकामम् ।
पश्यन्मुनिः प्रमुदितो नुवभूव पथे
वाञ्छादिकाः स्वविषयोपकृतिस्तदीयाः ॥ ९६ ॥

चाक्रेत्वात्केशवत्वादिभिरपि च तथा श्रीशानारायणत्वा-
त्स्नेहित्वात्पाण्डवानामभिमतनुदसीपूजनीयत्वभावात् ।
जन्मोऽनात्मन्यगोविन्दन उत सुयशश्चैव पतित्वादिभावैः
श्रीमांस्नीलोद्यमोयं स्वपदवितरणे चेति तेनाभ्यधायि ॥ १०९ ॥

सप्तममनुवचसः कवयो दशकम् ।

ऋतुवचसः कवयः प्राणं रक्षंतो दास्यं कुरुत तिरु-
मालिरुजोले वंचकश्चोरो महामायी मायाकाव्यवान्
भूत्वाऽऽगत्य मम मनसि प्राणे चांतर्मिलित्वा स्थितैर-
विदितप्रकारं मन्मनः प्राणं च तद्रुक्ता स्वयमेव भूत्वा
पूर्णो जातः । १० । ७ । १ । स्वयमेव भूत्वा पूर्णः सन्न
सर्वे लोकाः प्राणश्च स्वयमेव भूत्वा स्वयमेवाहमित्युच्य-

मानो भूत्वा स्वं स्वयमेव भूत्वा मम मध्येव क्षीणमेवेभु-
रस एवासुतमेव निरुमालिरुज्जोलेस्वाम्येव भूत्वा स्थित्वा
निर्वृत्तो मां कात्स्न्येन प्राणं भुक्तेव । १० । ७ । २ । मां
कात्स्न्यात् प्राणं भुक्त्वा मम मायाशरीरेन्द्रांतःप्रविष्टो
मम सर्वं स्वयमेव भूत्वा स्थितम्य मायिनः स्वामिनो
वामस्थानं दक्षिणदिशि समीचीननिरुमालिरुज्जोलेदिशं
प्रत्यंजलिं बभ्रवोपगतोदमितः परमपि गच्छेयं किं कथं वा
स्यात्स्वामिश्रीकृपा । १० । ७ । ३ । कथं वा म्यान्म्या-
मिकृपा लोकाः प्राणाश्च स्वयमेव भूत्वा सम्यक् मम देहं
न त्यजति भूमिमध्ये नित्वा पादं सर्वोच्चं दक्षिणा-
भिरुद्यदिशम्वितलकभूततया स्थितं निरुमालिरुज्जोले
अस्मत्पर्वतं न त्यजत्यनुपगतानामसुराणां नाशाय ।
१० । ७ । ४ । अनुपगतानामसुराणां नाशाय समी-
चीनामराणां वृद्धिर्लाभायाऽनुनं यातुमशक्यातनुमंद-
धतां समीचीनमुनीनामनंदनिर्भग्नवाय स्वस्वपुर्णगति-
युक्तमधुरकाव्यान्यदे मन्स्वं स्वयं गीत्वा तेन इति वदति
मत्स्वामी निरुमालिरुज्जोलेस्वामी । १० । ७ । ५ ।
निरुमालिरुज्जोलेस्वामी भूत्वा सुंदरत्रिलोकीं स्वस्वैक-
महोदरे निधाय कल्पेकल्पे प्राधान्येन रक्षन् त्रियः
मतिर्मां निधमयन् व्यामोही गिवेन ब्रह्मणा चादरो
दुर्लभं व्यासोहं प्राप्य चर्ग्यां स्तोतुं कृपां दत्तवान्मवासी
। १० । ७ । ६ । कृपां ददस्व मत्स्वामिन्निति दिनय-

नमस्वामी वैशद्यशाली ब्रह्मस्वामी देवनायको देवाश्च
 तमांमि निवर्त्तयंतो मुनयश्च स्तुवंति यं स्वामी श्री-
 पर्वतोऽज्ञानानां निवर्त्तकः सुन्दरपर्वतस्तिरुमालिरुंजो-
 लेपर्वतः । १० । ७ । ७ । तिरुमालिरुंजोलेपर्वतं च
 श्रीश्रीगंगाग्रध मम गिरश्च श्रीलक्ष्मीव्यामोहवद्वैकुण्ठं च
 शीतलश्रीवैकुण्ठं च मम शरीरं च दुस्तरमहामार्यं मम
 प्राणं च मनश्च वचश्च कर्म चैकमहावृष्टयेकदेशमपि न
 जहानि मम कालादिरेकः । १० । ७ । ८ । कालादिरेक
 एवेत्युक्त एको लोके सर्वमपि अतिकल्पं स्वस्यांतः-
 सृष्ट्या गन्धित्वा मंडन्य मंचयन्तः समुद्रवर्णस्य मत्स्वामिनः
 सुंदरशीतलतिरुमालिरुंजोले मंगलं मनो मा त्यज शरी-
 रप्राणयोर्नाशमनुमन्यस्व । १० । ७ । ९ । नाशमनुमन्यस्व
 तत्र महामार्यायान्तिरुमालिरुंजोलेवामित्रस्मत्स्वामित्र-
 हमेव त्वं भूत्वा मां गन्धितवन् वर्द्धमानपंचविपयेन्द्रि-
 यपंचकर्मद्रियपञ्चभूतानामघेनन्प्राणामंसृष्टप्रकृतिमहदहं-
 काग्ननयान् १० । ७ । १० । महदहंकाग्नमनोनाशाय
 पञ्चानां प्रकृष्टदम्बानां नाशाय स्वयमहंकारो भूत्वा
 प्रविश्य स्वयं स्वयमेव हृत्वा स्थितं भ्रमगहंकाग्नवदु-
 चानकुम्भकादुर्गोष्ठलोपेनोत्पद्यसे महदहंकार एतद-
 शकं तिरुमालिरुंजोले १० । ७ । ११ ॥

श्रीदिव्यसृष्टिगगादेव शरणम् ।

अस्मिन्नुपैम्यममिति स्वशरीरजो-
तदोऽयमुपमयि तस्य जने स्वदश ।
सार्था चिर्दीर्घमधिगम्य हरिं तदीये
शाले मुनिः स खलु सतमनो ममज ॥ १७ ॥

अथाश्वपैम्बभावाद्भृदयगतनया स्वमृती प्रेरकत्वा-
त्स्वामित्वात्सर्वभूतान्तःसुगतनया स्वमृती कर्तृभारान् ।
आवदन्धुतवयोगाद्द्विविधमाविध्यस्यानवन्वेन देवः
भोमानत्यादरः स्यात्स्वजनशरीरकरोऽप्यित्ययो संजगद् ॥ १८ ॥

अष्टमं तिरुमालिरुंजोले दशकम् ।

—ॐ नमः—

तिरुमालिरुंजोले इत्यवदमिति श्रीरतिगगन्य मम
मनसि परिपूर्णः प्राविशद्गुरुमहामणिप्रभाजिलकादंग
दक्षिणपाश्वे श्रीवल्लभस्याऽऽगत्य शयानस्य स्थानं
सुन्दरतिरुप्पेरु । १० । ८ । १ । पेरि नित्यं वलन्त्वा-
म्यग्रागत्य नो तिष्ठासीति मन मनसि पूर्णः प्राविश-
न्मेवान् मम सागगान् मम पर्वतान्सुप्त लोकान् भुक्तान्य-
तुत्तोदरं परिपूर्णमवलंबितवानस्मि । १० । ८ । २ ।
अवलंबितवान् नन्माताशयं दुःखं न भजामि न्यवर्त्तयं
गृहमुखे स्थितिं मायां ध्वजगोपुङ्गुगृहपरिवृततिरुप्पेरुम्मा-
मिचरणननाश्रयणे मम मुत्तभीभवनप्रकारं । १० । ८ ।
३ । मुत्तभीभवनप्रकार इति मम नयनोऽदृश्योऽदृशोऽदृ-
चितः सन्नातन्दवान् भवामि शुक्रविहाग्यदुद्यानपरिवृत-

तिरुप्पेरुम्बामी वैशद्यवदुत्रनाकाशं दद्यात् । १० । ८
 ४ । आकाशमेव दास्यन् मह्यं मया सह संगरं कृत्वा मां-
 मेकमिथ्रेऽन्मित्रं नः प्रविश्याद्य स्वयमेव व्याकुलतावह-
 कर्माणि निवर्त्तितवान्मधुनिविडोद्यानसुन्दरतिरुप्पेरु-
 नगरवान् । १० । ८ । ५ । तिरुप्पेरुनगरवान्तिरु-
 माळिरुंजोलेपर्वते नित्यं वासं कुर्वाण उपकारकोऽद्या-
 गत्य तिष्ठामीति मम मनसि परिपूर्णः प्राविशद्ब्रह्मा-
 नमेव प्राप्यामृतं भुक्त्वा हृष्टोऽभवन् । १० । ८ । ६ । भुक्त्वा
 हर्षं प्राप्स्य ममोपरि का वा न्यूनतोपरि दास्यहर्षे-
 यान्ते नमोवाचमल्लभे भृंगहर्षवदुद्यानपरिवृततिरुप्पेरु-
 स्वामी वृद्धा हृष्टो भवितुं नेत्रे स्थित्वा नापयाति ।
 १० । ८ । ७ । नेत्रे स्थित्वा नापयाति मनोऽथातिशायी
 चिन्तायां मुश्मपदार्थः मत्स्वर्गसः स्वयमेव वर्णनं
 ममाचनिर्मणिगृहेः परिवृते तिरुप्पेरुस्वामी दृढं मम
 मनसि प्राविशन्निविडोद्य । १० । ८ । ८ । अद्य मां
 पदार्थं कृत्वा स्वमप्यन्तःप्रावेशयत्तदा मां बहिर्गमनाय
 संरक्षितवान् किं चिकीर्षुः पर्वततुल्यभाममानगृहपारे-
 वृततिरुप्पेरुम्बामिनेकमिन्मम कृपां कर्तुं विज्ञापनं
 शक्नोमि । १० । ८ । ९ । शक्नोमि प्रीतः सन् दास्यं
 कुर्वन् नव पादं प्राप्तवानिदमेव पुनरप्यपेक्षितं मन्मा-
 नस्यन्तयेदद्विद्विद्भ्यान्तिरुप्पेरुस्वामिनोऽनन्यानां

दामानां दुःखं न तिष्ठेत् । १० । ८ । १० । अतिष्टुःखदी-
र्घकेदारपरिवृततिरुण्योर्ग समीचीनवहुपुरुषवृद्धिस्थान-
कुरुकापुरीशठकोपोक्तपूर्णद्रविडसहन्य एतदशकमभ्यस्य-
द्विर्दामैरीशितन्यं व्यातस्वर्णाकाशम् । १० । ८ । ११ ॥

श्रीदिव्यमृगिचण्णावेव शरणम् ।

व्यामं हमान्मनि विलोक्य विभोरवेत्-

मन्यादरे मयि कथं त्वमनादरः प्राक् ।

इत्तुं वदोचितमिहेत्यनुपृच्छय चित्तं

दत्तांतरो मुनिरनेन न चाष्टमेभूत् ॥ ९८ ॥

९८ मोकान्तवयोगाद्विषदि सखितया दिव्यदेशस्थितया-
न्मोतोयोगात्तदर्थं कुतशपथतया सर्वनाः सनिधानात् ।

दृष्टवन्तः सन्निवामादतिवितरणतः स्वस्वभावमकाशा-

त्स्वामित्वानुपपत्तौ स्वयमनुपपितः श्रीपतिश्चेत्यगावि १११

नवमं व्यासाकाशे दशकम् ।

॥ १० ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥

व्यासाकाशे समुद्रायमेवास्तृर्यशब्दमकुर्वन् अगाव-
समुद्राश्चंचलतरंगकगानुद्धृत्य नृत्यमकुर्वन् सप्तदेशाश्च
समीचीनं धन्यमम पितुगानंदावदगुणनागायणस्य
दामान्दष्ट्या प्रीताः । १० । ९ । १ । नागायणदानान्दष्ट्या
प्रीत्या समीचीनजलेन मेवाः पूर्णस्वर्णवटाः प्रीति
उन्नताकाशे जलवदसागराः स्थित्या कोट्यादलमकुर्वन्

दीर्घपर्वतनोरणानि निविडानि कृत्वा सर्वत्र प्रणेमुल्लोकाः
 १० । ९ । २ । प्रणेमुल्लोका धूपं समीचीनकुसुमवर्षमव-
 र्षन् धूमिं तदाऽऽकांशवतो दामानामग्रे आगच्छनेत्युभ-
 योः पार्श्वयोरवदन्मुनयो मार्गोयं वैकुण्ठगामिनामित्या-
 गत्याऽभिमुखम् । १० । ९ । ३ । अग्रेऽग्रेऽनिमिषा
 वासस्थानमकल्पयन् भानुमंतस्ते ते कम्पंति प्रादर्श-
 यन् कंपजनको ध्वनिर्गुरजानां तरंगवत्समुद्रवोपसदृ-
 शोभून्मनुविभारितुलसीशिरसो माधवस्य दासानाम् ।
 १० । ९ । ४ । माधवस्य दासा इति द्वारे दिविपत्स्वा-
 गच्छताऽस्मत्पदे प्रविशतेति वदत्सु गीतान्यगायन् किं
 नरा गरुडाश्च वेदसमीचीनमुखा यागफलं मनसा
 समर्प्य । १० । ९ । ५ । यागस्य मनसा समर्पणसमये
 परिमलप्रसारिसुगंधिधूमं काहल्यानि शंखाश्च संसृज्य
 सर्वत्र वोपितवंतो नियमयताऽऽकाशस्थलं चक्रिणो
 दासा इति कांतिमन्सुंदरनयना अंगना मंगलाशामन-
 मकुर्वन् प्रीता एव सत्यः । १० । ९ । ६ । अंगनासु
 मंगलाशामनं कुवांगामु मरुतो वसवश्चाऽनुमृत्य सर्वत्र
 स्तोत्रमवदन्नगावमागरे शयितस्यास्मत्केशवस्य वर्द्धमा-
 नकांतिमगिकिर्गदस्य कुंभवोणस्यास्मद्गोपालस्य कुल-
 दानानाम् । १० । ९ । ७ । कुलदाना एते गोविंदस्येति
 किर्गदवन्तु दिविपन्तु पर्यायिण पर्यायिणाभिमुखमाग-

च्युत्सु ध्वजालंकृतदीर्घप्राकारगोपुगणां मन्त्रिहितेषु
विग्रहवन्मात्रवैकुण्ठप्रवेशममये । १० । ९ । ८ । वैकुण्ठ-
प्रवेशममये द्वाग्देशे दिविपदो वैकुण्ठदामा अस्मदीया
अस्मन्स्थानं प्रविशतेति वैकुण्ठमग मुनयश्च विस्मिता
अभवन् वैकुण्ठप्रवेशो भूमिस्थानां विविः । १० । ९ । ९ ।
विविप्रकारेण प्राविशन्निनि समीचीनवेदविदः स्थानेषु
सोपचारं चरणां प्रक्षालितवन्तो निवि समीचीनचूर्ण-
पूर्णकुम्भदीपांश्च चन्द्रमुत्था मुख्यांगता धृतवत्य आगत्य
। १० । ९ । १० । आगत्य तस्मिन् प्रत्युद्गच्छति महामणि-
मण्डपेऽनशून्यमहानन्ददायैः महन्निधिं गुच्छविकारस्यु-
द्यानकुरुकापुरीशटकोपौके च्छन्दसां सहस्र एतदभ्यस्यन्तो
मुनयः । १० । ९ । ११ ।

श्रीदिव्यसुरिचरणेव शरणम् ।

सत्कारमध्वनि सुरैरपि सन्निहते
प्रत्युद्गति परमयान्ति जनैस्तदायैः ।
तत्र स्थिति मुक्तमयी च हर्षविधाता-
माप्तादिना मुनिभूषणमे कदाचित् ॥ ९९ ॥

स्वामित्वाच्छृङ्खलारशयग दति सज्जता विक्रमद्विहताः ।
श्रीमत्वाच्चकदत्वाच्चकनिधिशयनं चापि गोविन्दमात्रम् ।
वैकुण्ठस्वामिभावाद्दपि च निजजनानिचिराद्यान्यतया
स्यं लोके प्रापयेन्द्वापतिरिति कथया श्रीशशारिर्बभूव ॥ ११२ ॥

अष्टमं मुने चतुर्मुखं त्रिनयनं दशकम् ।

—००००—

मुने चतुर्मुखं त्रिनयनं पितृर्मदविद्धफलाधर ताम-
 सतयन नीलमागिकय मद्रंनकासहायस्य मम पूर्ण-
 प्राण मन्मन्त्रकस्योपरि भूत्वाऽऽगत्यतः परमहं गमन
 न मम्मन्ये कानपि मायां साकारार्थमिम । १० । १० । ११ ।
 मायां साकारार्थम नव श्रीवशोमालया पूर्णया वासना-
 कमुन्दरकेनया श्रिया शापितोमि त्वया शापितोसि
 पश्य मेदं कृत्वा त्वया सह मम प्राणमेदं त्रिनैकतया
 मद्रंनककृत्वा स्वीकृतवानमि मामाहूय स्वीकृर्वागत्य
 हं । १० । १० । २ । आहूय स्वीकृर्वागत्य हं न ममाविद्ध-
 नीलमागिकय प्राणम्येकामवलंबनशाखां त्वां विना न
 जानाम्यदमाहूय प्रणमतां ब्रह्मशिवेन्द्रादीनां सर्वेषां
 नाभिकमलादिकंदोर्गितनानां तथाविध । १० । १० ।
 १० । ३ । उपगितनमुन्दरशीतलप्राचीनक्षेत्राहो तत्रो-
 पगितनम्वमेवहो आकाशमर्माचीनज्योतिरुत्रांत-
 रिक्षा ह्यम्वमुपगितनान्यावन्ति च मृष्टवान्मुनिस्म त्वं
 मम भगं मायनितुं प्रवृत्तो मां गमनाय त्यक्तवानमि ।
 १० । १० । ४ । गमनाय विमृज्य मां त्वं बहिर्गतुमुद्यु-
 कश्चेत्यश्वादहं कमवलंब्य किं हं न मदीयमिति वदामि
 किमहमिति वदामि किं मम्यगयसा पीतजलमिव

मदीयपूर्णप्राणं सम्यक्पातुं ममातृनामृतमधुः । १० ।
 १० । ५ । ममातृनामृतमधुम शरीरं भोग्यप्राणं
 ममृत्ति निविश्य भुक्त्वा न सीतः परं भुक्त्वा निर्वृतो भव
 शेषानसीवर्णं पुण्डरीकनयन रक्तस्निग्धशवर त्वदनुसूय-
 सुन्दरकुसुमांगनायां प्रेमवन्मत्प्रेमाहो । १० । १० । ६ ।
 सुन्दरकुसुमांगनायां प्रेमवन्मत्प्रेमाहो नीलपर्वतो द्वे
 चन्द्रकले सुखेन गृहीत्वोन्मिथ्वत इव सुन्दरवगाह एको
 भूत्वा भूमिं दंष्ट्राग्रं धृतवन्मत्स्वामिन्नीलसमुद्रमार्गिम्बां
 लब्ध्वेतः परं त्यक्ष्यामि किम् । १० । १० । ७ । लब्ध्वेतः परं
 त्यक्ष्यामि किं त्वां मदद्वितीयमहाप्राणं समृष्टद्विविध-
 कर्म भूत्वा प्राणो भूत्वा फलरूपाणि भूत्वा कृत्स्ने-
 तत्रिलोकीमहावनगुहा भूत्वा वनगुहायां प्रविश्य सर्वत्र
 सुदुर्मीभूयांतर्हितोमि मत्प्रथमाद्वितीयबीजभूताहो ।
 १० । १० । ८ । प्रथमाद्वितीयबीजभूताहो कृत्स्नत्रि-
 लोकादीनां सर्वेषां प्रथमं द्वितीयं त्वां त्वां कदाऽऽगत्य
 प्राप्स्याम्यहं प्रथमाद्वितीय तत्रत्यात्रत्यकृत्स्नं व्याप्त वर्द्ध-
 नप्राचीनक्षेत्रभूत प्रथमाद्वितीयाभिव्याप्ताष्टदिग्व्याप्ता-
 धोव्याप्तोर्ध्वव्याप्त नाशरहिताहो । १० । १० । ९ ।
 अभिव्याप्ताष्टदिग्व्याप्ताधोव्याप्तोर्ध्वव्याप्त नाशरहित-
 महाप्राचीनक्षेत्राहो अभिव्याप्ततदधिकपरमप्राचीनवि-
 कस्वरज्योतिरहो अभिव्याप्ततदधिकोज्ज्वलज्ञानानंशहो

अभिनिवेशनिवृत्त्यन्तर्भाषितवानसि
 । १० । १० । १० । अभिनिवेशनिवृत्ती संक्षिप्यन्तं
 क्षमिजं हम्माकुश्याभिनिवेशनिवृत्तिं लब्ध्वा मोक्षं
 प्राप्तवन्ता हुरुकापुरीशउकोपेनोक्तमभिनिवेशरूपांताद्ये-
 नत्सहयेतिमाभिनिवेशेनान्ताद्येनदशकं ज्ञातवन्त उत्पन्ना
 लच्छ्रायवन्त एव । १० । १० । ११ ॥

श्रीदिव्यमृगिचरणावेव शरणम् ।

इति श्रीमहन्मगीता दशमोऽध्यायः समाप्तः ।

२०. श्रीमहन्मगीता दशमोऽध्यायः समाप्तः ।

श्रीमहन्मगीता दशमोऽध्यायः समाप्तः । १० ॥

इति श्रीमहन्मगीताः (निरुवायमोडि) समाप्ता ।

तदर्थं न च मनसैव न चक्षुषेति

भक्त्या पुनः परमया भगवाञ्छुद्धारिः ।

पद्माज्ञया भगवतः परिहृत्य मांयं

स्वाभीष्टमच्युतपदं दशमेऽध्याये ॥ १०० ॥

इति श्रीमहन्मगीता दशमोऽध्यायः समाप्तः ।

ब्रह्मज्ञानतः प्रवेशाज्जन्मनिधिसुतया सन्निरोद्धव्यभावा-

दिव्यश्रीविग्रहस्यादन्विष्टतत्त्वतया तत्तत्प्राप्त्यभावात् ।

पद्माज्ञया भगवतः परिहृत्य मांयं पुण्यपापेशितृत्वा-

न्मोक्षार्थात्तत्त्वतया दशमोऽध्यायः समाप्तः ॥ ११३ ॥

यदे भगवन् गतिं व्यञ्जयत दुरितहराम्बानशंकार्द्वयं

मुखापं सक्तिभासां बहुविधभक्तप्रक्रियं श्रीशुद्धारिः ।

नोपेक्ष्यो गं स्वदानं स्वजनननृकृतान्यादरं प्राह चान्ते

व्यञ्जयतुष्टं मुखापं नृपमर्गमिदं मांशतं मृकभोग्यम् ॥ ११४ ॥

इत्थं सत्यं सुयोग्यं शुभमुपगतं सर्वसंगमकृतं
 श्रेयस्तद्वैकुण्ठं मयदन्मुत्तमं स्थापितानिर्वाणम् ।
 मन्त्रच्छन्दानुरक्तं निर्यायमुत्तमं पदध्यायं सदायं
 श्रीशं प्राप्य स्वसिद्धेः स्वयम्निह करणं स्वयमेव कृतारिः ॥ १०१ ॥
 आद्ये स्वीयमदन्ते शरीरनिदमिदं मन्त्रमुत्तमं
 द्वितीयोक्तं स्वरूपाद्यनिरूप्य द्वावेवैवमन्त्रमुत्तमम् ।
 तार्तीयोक्तं स्वकीयां भगवदनुभवे स्वीयधामास तामा-
 माशां नृप यनेष्टं भगवदनुभवादाय मुक्तिं कृतारिः ॥ १०२ ॥
 श्रीमान्मोमानिर्वाणान्तररक्तपद्मसुविस्मयशक्तिः
 स्वामी सर्वस्य जन्तोर्मन्त्रकरणमुत्तमं स्वीकृत्य स्थापयन्तः ।
 किं नः कृत्यं स्वदेहेः किञ्चित् न मुत्तमं वा विपश्चिर्वापि
 कस्यान्यस्याद्यवर्ग्या वयमिति विदुषामाह दुष्कृतनन्वे ॥ १०३ ॥
 शान्ते देहानिर्वाणानि तदाधरन्तं तन्मयाशय्याने
 तस्मान्निःश्रेयसाप्तो तदुत्तरणनाऽयन्तवापानिराते ।
 तदुत्तमं प्रभावि तदुत्तमदन्तमन्वान्तवापानिराते
 सारं वेद्यं स्वदेहे सकलमकृत्ययन्तु कृतारिः ॥ १०४ ॥
 इत्थं मन्त्रमपदायकममन्त्रिगताद्येष्वर्णविन्दे
 भद्राशुद्राशयानामवदयदन्तं कौतुके वैकटेशः ।
 सम्यक्ते तस्य माक्षान्दुष्टादिदूरयवा सर्वमार्तो म भार्ता
 सावयवेपि सार्धं प्रभवान् भजनाधपकमपानुत्तमः ॥ १०५ ॥
 शोकः शोकस्त्वमभ्यागत इति वदतः सुदुरागर्णशोक-
 नानाकल्लोलनाथानुवन्तरसुवर्गवहसः श्राव्यवदन्तु ।
 वेदान्ताचार्यकः श्रीरुद्रमतवदुविष्टं कृतं जनेषु
 तस्या नाप्यर्थनावन्ति नयगुणा रक्षणी रंगवर्तुः ॥ १०६ ॥

इति श्रीमद्विष्णुसहस्रनामस्तोत्रम् ॥ समाप्तम् ॥

श्रीमते रामानुजाय नमः ।

श्रीगोदादेव्यै नमः ।

श्रीव्रतं-(तिरुप्पावे) ।

ॐ नमः ॥

नीलातंगमनगिरिदीप्तसुतमुद्रोच्च कृष्णं
पादार्थं स्वं श्रुतिशतशिखस्मिद्धमध्यापयन्ती ।
स्वोच्छिष्टायां वज्रि निगलितं या बलात्कृत्य भुंक्ते
गोदा तस्यै नम इदमिदं भूय एवास्तु भूयः ॥ १ ॥

मार्गशीर्षे मासः चन्द्रपूर्णसमीचीनो दिवसस्ती-
र्थान्गाइनायागच्छन्त्य आगच्छत समीचीनाभरणाः
श्रीनट्टन्नोपव्रजश्रीनडालास्तीक्ष्णकुलकूरकर्मनन्दगोप-
कुमारः सौन्दर्यपूर्णनयनयशोदावाल्मिहः श्यामदेहो
रत्नाङ्गः सूर्येण चन्द्रेण च समानमुखवान् नागायण
एवास्माकमेव पण्डितं दद्याद्दोषा यथा आचिरन्सं-
गम्य भो जानीताम्मच्छन्दः ॥ १ ॥ लोके वर्द्धमाना
अन्माभिगम्यन्ममभुनस्य कर्त्तव्याः क्रियाः शृणुत क्षीर-
समुद्रे निश्चलं निद्रागम्य पद्मम्य पदं गीत्वा घृतं नाड्यो
दुग्धं नाड्यो नित्यं प्रातस्वनाद्यांजनमक्ता न लिम्बामः
पुष्पनादाय वयं केशं न वस्त्रां अनाचरितान्न कर्मः
स्वोक्तिं गत्वा न वदामो धर्मं मित्रां च यथाशक्ति हस्तेन

ताम्रमच्छन्दः ॥ ५ ॥ वदित्वा लोकं कान्तवत् इव
मन्य नात्र भीत्या वयमस्मद्वनयोक्तव्यतादानं
चेदुनिज विता देयं सर्वप्र प्रतिमानं विचर्या मरुदुग-
मदानीवागान्तर्मन्यता उच्यतेऽयुः सुन्दरकुवलयपुष्प
रम्यावद्वनग निद्रां दुर्दुर्निनि विता प्रविश्य निवन्ता
पृथुलस्तनं वृद्धा विमोचने कलशं पूजयेदुक्तदामदा-
पशवोऽतिनाशुतनं पत्नमृदं भो जानीतान्मच्छन्दः ॥ ३ ॥
समुद्रवर्षनेनैकं त्वं दम्भं मा गोपय मरुद्वान्तः प्रविश्य
पूरयित्वा शब्दिदत्वाऽऽप्य कलशं विभूतयः विमदवहे
श्यानतां प्राप्य महासुन्दरपुञ्जय पद्मतामस्य हस्ते
चक्रवर्तिद्युतं प्रकाश्य दक्षिणवर्षेऽस्तवन्मिदं गर्जयि-
त्वाऽविलम्ब्यं शार्ङ्गविष्टुः शब्दिदत्तसुखाय लोकं दृष्टिं
कुर्वन्माभिगमि मार्गशीर्षावस्तदनाय सुन्दरप्य भो जानी-
तास्मच्छन्दः ॥ ४ ॥ माविनं निवनेनमपुनरविषं पण्डु-
लमहाजलधनुतावद्वनं नोपकुटे प्र द्रुवंतं दधीतिवर्षे
मातुदेहकान्तिं कृतमन्तं दालोदं पण्डुडा भुक्ताम्य
वयं पण्डुदपुष्पमि प्रजिह्व प्रज्ज्म्य दुर्गेन गीत्वा
मनसा चिन्तयान्दृष्टोऽवगमः प्रवेताव स्थितश्चाज्जो
तूले भवेत्कथय भो जानीतान्मच्छन्दः ॥ ५ ॥
पक्षिणश्च कुजन्ति यो पक्षिकदन्तमन्दिरं वेताम्यशं-
समदाग्वं नाशुगोः किं वाते मरुचिष्टपिशाचीन्तनविषं

भुक्त्वा बुद्धिमत्कृतमन्त्रिवन्धविनाभाव पादौ प्रमाथ
 प्रवृत्ते तत्र निद्रां कुर्वन्तं वीजहृतं हृदये निवाय मुनि-
 ि नोत्तिष्ठेत्तत्र जन्दमुन्वाय हर्गिति उच्यमानमहाग्वम्य
 न्दयप्रवेष्टेते शीतली पुनं करोति भो जानीतास्मच्छन्दः
 ॥ ६ ॥ कीर्तकीर्तिनि सर्वत्र भग्नाजानां मिलित्वोच्य-
 नातवनतत्वं नाशृणोः किं सुधांगने मर्णो कर्माभरणे
 च स्वयति इत्थ निष्काम्य सगन्धपरिमलितकेशगोपी-
 मिलित्वेन शब्दावितर्दायत्वं नाशृणोः किं नायिकांगने
 नायिकांगनेः केशवस्य गीतं श्रुत्वा शयितासि किं
 तेजस्विन्दुद्वय भो जानीतास्मच्छन्दः ॥ ७ ॥
 प्राच्यकेशः श्वतो मद्विषा त्रिमन्त्रं चरितुं व्याप्ता
 मोदन्त्या बाला अपि गन्तुं गच्छन्तीर्गमन्ते विना
 प्रतिव्य तवाहनायागन्त्य स्थितास्म कौतुहलवति
 नाकलत्रिके मधुनिष्ठ गीत्वा पणिकमादाय तुग्गास्यं
 विद नितवन्तं मद्दानमंजनवन्तं देवाविदेयं गत्वा वयं
 मेमनदे वेदादेति विचारानुकंषेन भो जानीतास्म-
 च्छन्दः ॥ ८ ॥ शृङ्गमणिगुहे ममन्तादीपे ज्वलति धूपे
 पणिकलति निद्रागन्धवायां निद्रागे मातुलपुत्रि मणि-
 कटयन्त्रमुद्राटयमातुलनि तामुद्रोचयितुं न शक्नोषि
 त्यनुता मुक्ता किमुत नविग किं पञ्चशा किं तिगेच-
 नद निद्राये मयिता किं मद्रामार्था मायसो वेकुण्ठ इत्येवं
 नमस्ति मर्षाण्यभ्यम्यानि भो जानीतास्मच्छन्दः ॥ ९ ॥

अनुदाय स्वर्गप्रविगन्तान्मन्त्रमपि न कथुः किं
कराटमनुदायवन्त्यः सुखं विवृणोति ककिनेयान्मन्त्र-
मेत आत्माभिः स्तुतेन परिकल्पितेन भवति कथं
पूर्वमेकस्मिन्निदने तृणैर्दुर्लेपितः कुनकमपि पा-
त्रये प्रप्य तुभ्यमेव महातिद्रमदार्तिकमतीव ध्यात्वा
वति दुर्लेपाभरणहते वैशद्येनान्योदाय नो ज्ञानी मन्त्र-
ममच्छन्दः ॥ ३० ॥ वायुं अनुगमन्नुदुग्धं ध्यात्वा श्वपुर्गं
बलसाधनं गन्धं सुद्रव्यं दोग्धं केनापि सुन्दरं
गौराद्यानां स्वर्गयते वर्त्मकमस्ति तत्रैव स्थलमसुखं
गच्छन्नुदुग्धं स्मरन्तः स्वर्गं प्राप्नुयन् तद्विद्यमानं
प्रविश्य मेव स्वर्गं गन्तुं नान्यथापि परिकल्पितं विना
वाचां च विना संवदन्तं न किं निद्राप्रयोजनं नो
ज्ञानी तस्मच्छन्दः ॥ ३१ ॥ उद्रव्यं वायुमन्मन्त्रि-
कमेव अनुकूलं विनियोज्य स्वर्गमार्गेण स्थित्वा दुर्गं
यावन्मन्त्रादीकुलं सुखं वैशद्यमेति वर्त्मनि श्रीमदो
भगिनि त्रये जित्वा पतति त्वद्वाग्वन्मन्त्रप्रभुः कोन
दक्षिणं कान्तचक्रं संवदन्तं मनसोर्भास्य गतेषु
त्वं सुखं लोकाद्व्यसीत त्वं चोनिडायां को वा मन्त्रप्रभुः
नवग्रहमन्त्राजिगीतो नो ज्ञानी तस्मच्छन्दः ॥ ३२ ॥
पश्यातो सुखं विनियोज्यो दुर्गं यावन्मन्त्रादीकुलं
वतः कीर्तिं गीत्वा गन्धं वायुमन्त्रां प्रत्यक्षं प्रविष्टाः
गुरु उद्दिशो गुरुमन्त्रमिवः दक्षिणं कृतन्ति यो दुर्गं

[illegible]

अभिदुर्वाकृतकण्ठेषु संसृज्यं वदित्वोपरि वहन-
 योग्यं विनि विना दुग्धमाव्युदारमहागा अधिक-
 प्रातवतः पुत्र जागृदि दाढ्यवन्महत् लोके दृश्यमान-
 तथा स्थिततेजो निद्रान् इतिष्ठ शत्रवस्तव बलहानि
 प्राप्य त्वद्धारदेशे आन्यागन्त्य त्वच्चरणावाश्रयन्ते यथा-
 शान्ध वयमागताः स्मः स्तुत्वा भो जानीतास्मच्छन्दः
 ॥ २१ ॥ सुन्दरम्यानमहापृथ्वीगजानो अभिमानभङ्ग-
 वन्तो भूत्वाऽऽगत्य तव शयनगद्वाया अथः संवशः
 स्थिता इवागत्य प्रविष्टाः स्मः केसरमुखतामरसपुष्पव-
 द्रकाशः स्तोकस्तोकमस्मदुपरि न कटाक्षयेत्किं चन्द्रा-
 दित्यथ उदिन इव सुन्दरनयनाभ्यामुभाभ्यामस्माकमु-
 परि कटाक्षयमि अस्माकमुपरि शापो यथा निवर्त्तत
 भो जानीतास्मच्छन्दः ॥ २२ ॥ वर्षाकाले गैलगुहायां
 स्थिरं शयित्वा निद्राणः श्रीमत्सिंहः प्रबोधं प्राप्याग्नि-
 हृष्टिं कृत्वा परिमलनद्रोमाश्चम्पवैपार्येषु मञ्चारं कृत्वा
 विभ्रय आलस्यं निवर्त्य गर्जित्वा निर्गत्यागच्छन्निव
 त्सनर्त्ताकुसुमवर्णं त्वन्मन्दिरादत्रागत्याऽनुगृह्य विचि-
 त्रमग्निवेशवच्छ्रीमत्सिंहामने स्थित्वाऽस्मदागमनकार्यं
 विचार्यानुगृहाण भो जानीतास्मच्छन्दः ॥ २३ ॥
 तदेतल्लोकं क्रान्तवैश्वरण्यामंगलं गत्वा तत्र दक्षिण-
 लंकां नागितवच्छुक्तेर्मंगलं विनाशाय शक्यं पादेन
 ताडितवन् कीर्त्तैर्मंगलं वन्द्यं यष्टीकृत्य प्रक्षिप्तवन्

कटकयोर्मंगलं पर्वतं च्छ्रीकुल्य उद्धृतवन्गुणस्य मंगलं
जित्वा विगोचं तिवर्तितवत् त्वद्धम्नकुन्तस्य मंगल-
मिन्येवं शौर्यमेवाशास्य पण्डितमादानुम् अद्य वयमाग-
च्छामः कृपां कुरु भो जानीताम्मच्छन्दः ॥ २४ ॥
एकस्याः पुत्रतयावर्तीयैकमात्रावैकस्याः पुत्रतया विनाय
वर्द्धमाने भर्तुमशक्यतया स्वयं द्वेपं चिन्तितवद्धदयं
विनाश्य कंनम्योदगेऽग्निनया स्थितदार्ढ्यासाद्वं-
स्त्वामथित्वारताः स्मः पण्डितं ददामि चेच्छ्रिय अनु-
रूपमम्पदं शौर्यं च वयं गीत्वा केशं च विदाय सन्नुप्य
व्रतं पृथ्यामो भो जानीताम्मच्छन्दः ॥ २५ ॥ व्यामोह
मागिवर्णं मार्गशीर्षविगाहनाय श्रेष्ठानां कुन्यान्यपेक्षि-
तानि शृणोपि चेदमिं सर्वा कम्पयच्छन्दायमानदुन्यो-
पमवर्णं त्वत्पाञ्चजन्यतद्वशांश्चान्महत्त्ववतोऽनीव महा-
पटहं मंगलं गायतस्तुन्दरदीपं ध्वजं विमानं वटदल-
शायिन्ननुग्रहाण भो जानीताम्मच्छन्दः ॥ २६ ॥ अम-
ङ्गताभयद्वेग गोविन्द त्वदात्मानं गीत्वा पण्डितमादा-
याम्माभिः प्राप्तव्यं सम्मानं लोकगन्तुयमानप्रकारेण
समीचीनतया पश्यमंगदं कर्णिकां कर्णकुसुमं नपुगभित्ये-
तादृशं सकलाभरणं वयं धरेम वस्त्रं परिदधीम तदनन्तरं
क्षीगत्रसान्छादयति घृतेऽर्पिते प्रकोष्ठमार्गेण प्रवदति
मिलित्वाऽवस्थाय शीतलीभूय भो जानीताम्मच्छन्दः ॥
॥ २७ ॥ धेनुनां पञ्चाहृत्वा वने प्राप्य भुञ्जमहि ज्ञानेन

किञ्चिदपि दीनगोषकुले तव जन्म प्राप्त्यनुगुणपुण्येन
 कथं युक्ता नवतया किञ्चिदपि विहीन गोविन्द त्वया
 ह्यममन्वस्त्वमन्ताकनत्र निवर्त्तने न निवर्त्तनेऽज्ञाभिर्वा
 त्वा निरुमाभिः प्रीत्या तवाल्पाभावाद्वातेऽपि कृते कोपं
 ना कुम्ह स्वमिन्त्यं देहि पार्थिवं भो जानीतारमच्छ-
 दः ॥ २८ ॥ ज जीव प्रथमप्रभाते आगत्य त्वां सेवित्वा
 त्वं मृदणीयतामन्मचरणयोरेवाशासनफलं नृणु गोस-
 मृद्धं चान्यित्वा भुञ्जानकुले अवतीर्य त्वसंनगं वृत्तिम-
 न्ताकमन्वीकृत्य मा गतोऽमुष्पार्थिकमादातुं न भो
 गोविन्द सर्वत्र समतनजन्मस्वपि तव बन्धवो भवेम
 तौ तव वरं दाम्प्यं कुर्वोऽन्यदस्मात्कामं निवर्त्तय भो
 जानीतारमच्छन्दः ॥ २९ ॥ नाबुद्धिं मयितवन्तं
 मधवं केशवं चन्द्रश्रीपुण्योच्चलाभगजानां सत्त्वा प्रसाद्य
 त्वं तन्पार्थिकमन्वीकारप्रकारं धनियत्वाष्टवित्तकमल-
 गीतलमालयाद्गोपकारकगोदोतो संनद्राविटमालावि-
 भादपि त्रयं विनाऽप्येवं प्रसारेणाऽभ्युत्थन्न उभय-
 द्विसहापरेन नृजगत्ताम श्रीपुण्यमन्त्रप्रियः कल्या सर्वत्र
 श्रीकृपां प्रप्यतन्दनिर्भग भवेत्तुभो जानीतारम-
 च्छन्दः ॥ ३० ॥

इति श्रीगोमन्वीकृतितु श्रीधरं (निरुक्तं) भव नमः ।

श्रीमन् गमानुजाय नमः ।

श्रीगणेशाय नमः ।

गणेशाय नमः ।

श्रीमते गमानुजाय नमः ।

श्रीगमानुजनृनंदादितनयन् कारिकाः ।

१०१० १०१० १०१०

प्राञ्जन्माजितकर्मणोपहतये वंशाख्यमन्मन्तर्ना
जानम्यामृतदेशिकम्य कनकश्रीमत्पदाञ्जद्वयम् ।

सुश्रितं कृतवानदं मम शिष्यभ्यर्हितं भूषणं
याम्यम्यातनिवाविनामृणमतः किंवा निवर्त्य मया ३

सर्वात्मादरणीयकुन्तसुमहानंदा निग्यां शनि ज्ञान्वा
स्वीयपदाश्रितेषु जयकुत्कीर्तिर्वेतिस्मानृतः । भक्त्या
पादयुगे महागुणवता गंगासृतेनोदितां सद्गतां पठितुं
रुचिं कुरु कलामंतादिमार्गं मनः ॥ २ ॥ अद्वाचोक्ति-
ततीस्त्वदीयचरणाम्भोजद्वये संतनं सुखिभ्यः कृतदान-
कर्मभिर्गतिस्तुत्यानि नामानि ते । जिह्वान्तर्मन लक्ष्मणा-
यैकुपया सिक्तानि नक्तं दिवं कुर्याः पद्मनभंजन
प्रभविता विजयिण्या मम ॥ ३ ॥ श्रीगंगासृतेदेशि-
केन रचितां श्रीलक्ष्मणार्चस्तुतिं तत्कल्याणगुणानि-
वर्द्धनलसङ्गां भुवि द्राविडीम् । तद्वाधागणनासमान-
गणनेशगार्दूलविक्रीडितश्लोकैर्व्याकुरुते मुने सुन्दरानां
श्रीश्रीनिवासः सुधीः ॥ ४ ॥

धाम्न्यनेन मे । पापिष्टेन हृदा तदीयमुमहासीति प्रा-
 कृतं प्रजाया रदितम्बोऽम्बुना जातो मद्येन्वाह
 वा ॥ ६ ॥ वाचार्त्तातमहागुणस्य महादृढत्वस्य रं-
 विनः कृष्णस्य पदाश्रयदत्त महापापार्थाव्यवहितः ।
 श्रीगणेशजदेगिकस्य सुगुणादुक्ता कुमारीनिः । मय-
 स्संतर्गितुं न कोपि हि समादायां दर्शय्यते ॥ ७ ॥ पी-
 डाकारिविदिगताथविषयाज्ञानान्धकारादिद्वया मन्त्राया-
 रमुनीश्वरेण निगमान्तार्थान्निष्ठमापमिः । परी-
 कृत्य महाप्रवन्धकपटादीप तदा दीपितं स्यन्त्यान्ते विदु-
 यन्महाविभववात्रामादुजो महकाः ॥ ८ ॥ गदाद्योक्त-
 नंदेनुमानमनमोनाशाय दुष्ट्यान्महदीपं धृतभुजेः प्रका-
 शितवतः पादौ सदा मानसे । संसर्तुर्वेतितायकस्य
 सुगुणस्तोत्रोज्ज्वलाः सायवो देवान्नान्धविन्द्य भुज-
 लमहोऽमीपां प्रतिष्ठापकाः ॥ ९ ॥ गदाज्ञानमोदो
 सह मया कृष्णस्थले बलवत् दृष्टा तदमितप्रवन्ध-
 सुत्वतो कर्तुमहायोगिनः । रम्भांमिन्दुतिद्वयतिजिति-
 पतिप्रावण्यभूषाभुषा पादाम्भोजजिनेविभुषणभूतिः श्री-
 काः स्थिरश्रीयुताः ॥ १० ॥ श्रीमदेदत्तमुद्वयार्थगवि-
 तृश्रीदाविडाभायकृद्मिथ्यास्तुगुकीर्तिगणमुनिपन्त-
 जोल्लसन्मनकन । श्रीगणेशजदेगिकं प्रणमतां श्रीम-
 द्गुणां कियामाज्ञान्यं न मया समुद्रतनामभ्ये क्षमं

भाषितम् ॥ ११ ॥ श्रीगणेशपुनःपुनर्दादिकारिका वसुमती-
 न्मन्त्रितुम्संहतश्रीपादाब्जनिवसिद्वयनिपतेः श्रीगणेश-
 पादो नमः । स्वाभाव्यानुगुणो विचिन्त्य विनति-
 श्रीकान्तुतीक्ष्णान्विता प्रेमाऽनाचरतां परं दृष्टवियां
 दामस्य भक्त्या क्रिया ॥ १२ ॥ मालां श्रीतुलसीकुतां
 द्रुमिद्वयान्यजातमण्यवजं स्वेयस्सङ्गणंगराजपदयो-
 दोतुर्मुनिश्चरतेः । पादाब्जादितरत्र भक्तिरहितस्वा-
 न्मस्य नव्यजनाः श्रीगणेशपुनःपुनर्दादिकारिका चरणो प्राप्यो
 विनिर्णयेव मे ॥ १३ ॥ सन्त्वयाद्य फलाप्तये स्वर्गना-
 गादिवर्ज्योपेक्षपि काथोन्मादितयः क्रियाविग्नतस्वा-
 नाव्यधीतोऽभवत् । यन्मयाच्छ्रीकुलशेखरोदितकला-
 गाने गतानां नतां पादस्तोत्रतः परो यतिपतिस्त्यक्तुं
 न मां मन्दते ॥ १४ ॥ पुरीषेपमरेण सर्वजगतीसंभवे
 श्रीपतो गद्यन्तं पणिकल्प्य मंगलकृतोर्थगीशितुः
 पादयोः । सन्तुल्यमनो यतीन्द्रमुगुगांमन्यक्ता स्थिता
 न्मन्त्रवन्मन्त्रेनाहमितः परं प्रमत्तिता का वा सम न्यून-
 ता ॥ १५ ॥ वेदान्तोपविताकृतान्कुमनिसंशुद्धांस्तु कृत्या
 कृत्यो शासन्यन्मन्त्रेन पुमिपत्विहामेत्प्राविता पश्यत ।
 श्रीगणेशपुनःपुनर्दादिकारिका धन्या ददन्त्या मज्जं गोदायाः
 कुपयेवितः मद्गया दाता यतीन्द्रो मुनिः ॥ १६ ॥
 निर्विण्णा न भक्त्यहं प्रथमिकां प्राप्यागतेष्वप्येकैवा-

वृषवृक्षसु सुखेषु हृद्य विरयं कुर्वन्ति शास्त्रमुने । भक्तोऽप्यो
 मदद्विम्बानि द्रष्टुमागच्छतुः कण्ठिध्वमिनां लोकेऽस्मिन्प्र-
 णयास्वदं यतिपतिं मन्नाथमेव श्रिताः ॥ १७ ॥ अथेतु
 कण्ठिनाः श्रुतीदेशाने गाथा गुणापागिरः कर्तुं सुखव-
 तीमात्मदृश्ये भर्तुः शट्ठुपिणय । माधुर्योन्ज्वलवा-
 न्मुनेः शुभगुणा उन्मीयन्तार्थं वदन्त्येषां च शरीरिणां
 यतिपतिः श्लाघ्यः सदायो मम ॥ १८ ॥ बन्धुः श्रीमहती
 पिता च जननी श्रेयान्गुरुः पद्मजाकान्तः कारितुतम
 काशितगुणान्वक्ता कमाद्रामिडः । वेदः केवलमिन्धनः
 पृथुमहीभाजां प्रदातुं मतिं स्यादा लक्ष्मणदेशिको
 विजयते मद्रोग्यभूता भूशम् ॥ १९ ॥ श्रीरूपदीपवताभि-
 गमकुरुकानाथामृतमयोऽष्टवश्रीमद्राविडवेदगानर्गमक-
 प्रीत्या पदानां गुणान् । मृदुस्त्वोर्जीवनशीलमात्मविकं
 नाथं हृदा संश्रयन्द्वागमातुज्ज्वलको मम निधिः
 पूर्णोऽपि जेर्जायते ॥ २० ॥ सुयोग्यां प्रतिदारहृदिमृगय-
 न्वर्षन्निविर्वादि त्वं गजद्विनि संस्तुतिं विम्वयश्राहं
 चरेयं भित्तो । शुद्धाचान्यतीन्द्रयामुनमुनेः मुष्टिपृष्ठा-
 दाभिधप्राप्यं लक्ष्मणदेशिकोऽधिगतवान्मामय रक्ष-
 त्यतः ॥ २१ ॥ पङ्कजे द्विगदानने द्रुतवदं ज्योतेऽविकायां
 ज्वरे दिक्षु प्रातपल्यायनेषु भगवन्मेलोकपदेतो विभो ।
 त्रायमेवेति लुवत्सु वाणचित्रं सन्तारमागो हर्षि स्तोता
 श्रीयतिगद् समस्तविपदः संरक्षको मे निधिः ॥ २२ ॥

निरुद्धं च तदा यत्प्रतिनि मित्वैवैवं सन्नतेति जिह्वां
तुः । तदा यत्प्रतिनि भूमावनादभ्युत्थत् । कर्माद्यन्य
नि साते सन्नति निजिह्व विनध्य स्तवं कुर्वेऽहं तदिदं
तद्वत्तत्तत् । आत्मस्य किं वा भवेत् ॥ २३ ॥ संप्राप्ताद-
निदोऽनर्मानिवहादेहेष्वनेकेष्वपि स्थित्वास्मादवसान-
मान्दमममं कायाननादीन्बहुन् । अद्याऽऽलोचय सपु-
त्रतोऽनुत्तवत्तत्तन्मनस्वासेन भूमावस्तमितत्वकार्य-
मनविज्ञानं तदीशाम्बुदन् ॥ २४ ॥ अम्भोदप्रतिमानु-
कल्पयति गडभ्यंगुकाभ्यन्तरे को वा वेद भवत्कृपोन्न-
विन्दे दुःखस्य मुल्याश्रयः । मामागत्य भवाञ्छ्रितोऽथ
भवतः श्रीमद्ग्या ह्यात्मनः सन्त्राणप्रवणा भजन्ति
तिनगं सद्रोग्यतां सम्प्रति ॥ २५ ॥ आशाव्यातयश-
स्तति यतिरति मत्कर्मसंज्ञं स्थिरं दोषं प्रास्य विराजमा-
नमगिहोदग श्रिताः साधवः । यदोपेण युताय दुर्भव-
गो यदुत्तिष्ठताः स्थिताः तदोपोद्ववृत्तयः प्रियकरा
दान् विदुः प्रन्ति नः ॥ २६ ॥ अक्षय्याद्ब्रह्मणेऽपि
मासुत्तनाशनेति वृद्ध्याश्रयादौदार्यात्तव मानसं मम
मयान्तप्राप्तरत्नापितः । शुद्धप्रो ज्ज्वलतावकीनयशमो
दोषं विदुः प्रदिदं मन्त्रं दि विमुह्यति प्रशिथिलं योगि-
न्ममकं मनः ॥ २७ ॥ चित्ते दोषत्रुपं विनाशितवतः
कंसं विशुद्धान्मनो मन्त्रायस्य मनोज्ञमार्जवमच्छ्रीपा-

दनीत्यापतेः । पादन्याग्यमता मुहुर्नयनिद्रमाभू
 णाथान्विता मडावर्त्तति न मुग्धनय कुगलं किन्नाभ
 याने यम ॥ २८ ॥ नन्वाभ्यन्तरगात्र किमु भासा
 रम्याकृतिश्रीपुगेनेतुर्गीतिमयश्रुतिद्रमिदवाग्जातं स्व-
 भक्तो मुहः । निभेष्वुर्वतितायकस्य मुमुगान्नम्यनि-
 दा नहतागम्माकीनविलोचनान्वविकलं दृष्टविगतं
 मुखम् ॥ २९ ॥ प्राप्तानन्ददमुक्तिभिः किमुदितास्मन्-
 स्वदुःखप्रदेनैकैशं नमैः किमस्ति भुवने तिन्ये प्रादा-
 त्मना । स्थेयानेकचिदाश्रयो दर्शिति मिश्रो व्यवि-
 र्मलः श्रीगमावर्जः स्वदाभ्यन्तरगात्रे मन्ताभयं भा-
 व्यथात् ॥ ३० ॥ कालान्वन्तरमाप्तवसविषया ज्ञान-
 न्वहून्हे मनः संदीप्तवहुप्रकारजनिषु प्राप्तप्रदेशा नय-
 म् । अद्यात्किमिव दृश्यभुजवत्प्राप्त्य दग्धशक्तिः
 पादद्वन्द्वतले निविष्टदय गमानुजं नन्धिताः ॥ ३१ ॥
 योग्योत्कर्षशुभममावलम्बः निद्रिश्रियः प्राप्नुगुर्दृष्ट-
 द्रकलिप्रपीडितसर्वाभागत्य वारुण्यतः । उद्गन्वावनका-
 रिणं परतयोयुते यदिष्टप्रदं श्रीगमानुजदेशिकं श्रितवतो
 भट्टार्यसृक्तिकमात्र ॥ ३२ ॥ पत्रालंकृतपङ्कजातनया-
 नाथस्य दग्धाश्रितश्रीचक्रायुधदेतिनन्दकगदाश्रीगाङ्गा-
 खोत्तमाः । एतन्शोणितलावताय धर्णीभागे जगद्वरु-
 श्रीगमानुजदेशिकेन्द्रविषयाऽजायन्त धन्यान्महाः ॥ ३३ ॥

क्षोणीं संपरिभाष्य हिंसनकरं नीचं कलिं दुर्वलीकृत्या-
 पुज्ज्वलितं न याति यमुनाभ्रातुः पुरे स्थापितम् ।
 मन्यायां विलेखपुस्तकभरं संदृश्य पश्चाद्दृशं तेजि-
 ष्वत्त्वमवाप लक्ष्मणमुनेः श्लाघ्या गुणानां
 ततिः ॥ ३४ ॥ नान्यं देवमहंभजे न च तरानन्दोपम-
 त्कोक्तिः स्तोम्पुज्यां स्पृहणीयरंगनगरीत्युक्तौ विमृग्वा
 न्मतः ॥ श्रीगमावरजस्य पद्मचरणीं नो विस्मराम्यंचितौ
 कं पावनतोय पीडयतु मां केन प्रकारेण वा ॥ ३५ ॥
 मान्द्व्याजितचक्रशोभितकरे सर्वात्मनाथे तदा वेदा-
 म्भोनिधिमममर्थमनुलं दृष्टोपदेष्टव्यं । भूमिष्ठान्भव-
 दुन्वन्निन्धुपतिनान्कुण्डोदिताथैः स्वयं संबोध्यानुम-
 द्गम्य यमितां पन्थुः स्वभावो ह्ययम् ॥ ३६ ॥ क्षो-
 णीव्यानयग-प्रकाशभगवद्रामायणाख्यानवत्प्रेमाम्भो-
 निधिवामभुनियतिगदकीर्तिं स्तुतिं कुर्वताम् । मिग्धानां
 शुभगन्धपद्मपदयोः सक्ताशयाः साधवो मच्छेषत्ववि-
 लोकतोदितमुदो मां तस्य दामं व्यधुः ॥ ३७ ॥ त्वहाम्यं
 विचर्य नावकजनामकं त्वमद्याकृत्या मां व्यर्थं विप-
 यतिनकमननं पूर्वं किमर्थं व्ययाः । भाग्योन्मृष्टवचः
 सदेडययतिगदकारुण्यनीतिर्हि ते दुर्ज्ञेयैव विलोकने
 वदतु मे सूक्ष्मार्थमेतं भवान् ॥ ३८ ॥ संकपुत्रमहीरु
 लवविषयव्यामोहमन्नात्मनामम्माकं हृदयान्यपुरुषकृता

गता नु कुर्यान्किमु । अजानान्विततीव्रबुधनिचयं
 प्राप्य स्वकीयधुरध्रीमन्कीर्तिमतिं प्रदाय विहिता गता
 यतिश्माभूता ॥ ३९ ॥ क्षेमोभ्यर्हितमुक्तिार्थनिबद्धो
 धर्मः स्वतः सुन्दरः कामध्वेन्यसुकान्गृणन्ति चतुर्गन्-
 वापि कामो हर्षो । श्रेष्ठस्तम्य हि वृद्धिहेतव इमे धर्माश्च
 मोक्षा इति प्रावोचद्वलिवैरिशील्यतिगडम्भिज्जगत्या-
 म्बले ॥ ४० ॥ मेदिन्यां प्रतियेति जन्मबहुल प्राप्या-
 स्मदीये प्रभो श्रीनेतर्यपि चक्षुषो विषयतां प्राप्ते भ्रमा
 नेतिनुम् । लोकम्याः सफला भवे यतिपतावागत्य
 जाते शितौ दुप्यापां विषणानवाप्य भगवदाज्ञान्तदेवा-
 भवत् ॥ ४१ ॥ अहंद्रपगसुंदरीमननगलत्येसप्रकर्षो-
 ल्लुटप्रश्यन्मामकजीवमेत्य धृतवानद्यान्विकन्यापतिः ।
 सर्वान्माधिपतिर्हि गगनगर्गतेति जन्मन्मूर्धनिर्दृष्टो
 यतिगदप्रभावकुर्यात् सङ्गर्गदा संयुतः ॥ ४२ ॥ न्यातां
 भूतिमतीवचोविरचनोद्योग सुखालम्बनैरावायामकिल-
 म्य पापनिबद्धो धावेन्महलक्षयम् । भूस्था वः प्रवदा-
 म्वहं वृषारिपुम्येषः कश्चिद्वंसकश्रीमहात्म्यसुमेधितो
 यतिकुलवानेति नञ्जल्पतः ॥ ४३ ॥ भूतयाज्ञेविद-
 क्षणत्रिविधताम्यं वचो द्राविडं वेदाताञ्च चतुष्टयं
 निरवधीन्धर्मम्य मार्गानपि । नवाञ्जानवचोऽप्यनन्व-
 गुणवन्मकीर्त्य योगीभितुनामान्यादग्नौ वदन्ति न दुगा
 इच्छन्ति कोऽर्थम्विति ॥ ४४ ॥ न प्राप्यं किमपि

त्वदीयचरणादन्यत्र नत्प्रापये किञ्चिन्मायनमन्यदस्ति
 चरणात्तस्मादत्रेऽर्थं निवमग । इत्थं ज्ञातवतां ममापि च
 भवदानप्रयुक्तार्जयं नो वाचा विदितुं क्षमं यत्निपते तत्वं
 निरूपये मति ॥ ४२ ॥ उक्तयेकार्थकपन्मतप्रमथनायो-
 कीनते मनुता कारेद्रीमिडभाषया विरचितां प्रत्यक्षवन्तं
 श्रुतिम् । अतस्वापि समार्थनिर्णयकृते प्राप्तं मनो मादकं
 सर्वाङ्गप्रविष्टदगमितगुणं प्राप्ता यतीशं वयम् ॥ ४३ ॥
 संप्राप्यः परमः पतिस्त्रिजगतां श्रीरंगपृथ्वीदिति शोण्यां
 धर्ममुदीन्यन्पग्विबुद्धो रामानुजो भक्तकृतिम् । पापीध्वं
 विनिवार्य गत्रिदिवसाभेदेन मन्मानसे पूर्णो निष्प्रतिमां
 स्थितिं समकरोद्वातः समः कोपि मे ॥ ४४ ॥ नीचत्व-
 स्य मनोपमाविग्निगन्तवत्कानुकंपां विना नान्यदक्षक-
 मस्ति तावककृपापात्रं तदेवाभवत् । निर्दोषस्तवनी-
 यवेभवयतिभोगीश्वरेतः परं व्यर्थं नो विद्वे निदान-
 मिद किं निद्वे फलेऽपि द्वयोः ॥ ४५ ॥ ऋज्वी
 धर्ममृतिर्विभुव विनश्वा पडदर्शनीनाशगा तयो दुष्टक-
 त्तिर्मनोज्ञजगत्तमाध्यापगाच्चटुवः । श्रीरंगम्य विमोः
 पदे स्वशिखिनि न्यम्य स्वयं तद्धते श्रीमन्मंयमिमावे-
 भौम इह भूभागेऽवतीर्णं मति ॥ ४६ ॥ भावेने मदतां
 मनस्पु विमलम्यान्तेषु मित्रासादं मन्त्रां कृताः

समृद्धवत्पद्मपादयमदुर्गिगम । छन्दःमन्त्रातिमान्म-
भुषणतया सतद्रुतुर्गोपकप्रार्थनाय्यदुर्गम्य लक्ष्म-
णमुनेः पादौ यतिक्षमानतः ॥ ५० ॥ पादौ
लम्बनमनपाण्डवकृते युद्धं कुरुमां तदा अनुष्ठे-
दकृते रथं द्रव्ययुतं दीर्घं नयन्त पतिम् । सर्वं ज्ञानवतां
तमाश्रितवतां भोग्यम्य योगोभनुर्दमावेत्य अनिर्ममा-
वनकृते नान्यार्थमालोचने ॥ ५१ ॥ अट्टार्धममया-
न्यडाहितमवास्तेभ्युर्यथा गामिमा सर्वं ज्ञादितयान्त्र-
कीययथमा मय्येन्य दृष्टे मय्यम् ॥ दृष्ट्वागन्त्यव रीत्रि-
हत्य विलम्बन्पादद्वयेनेभिः श्रृंगद्वयं मन्त्रायुज्यथिष
तेश्वर्या विचित्रा इमाः ॥ ५२ ॥ आश्चर्यं तदभाजैक-
निलयो गमानुजायो मम ज्ञाणावाऽऽगच्छन्तः । बुध-
जैः काम्यम्य शीलो ज्ञेयः । दृष्ट्वा मित्रयेतता बहु-
विधा लोकाः समस्ता हरेः शेषा इत्यमिदमनर्घमिदं
भुव्यागन्त्य चाम्यापयत ॥ ५३ ॥ मुक्तिम्यापिदमर्तानि
विलयं यातानि सर्वेष्वं सर्वत्र प्रतिपदयः अनिष्टं
संप्राप सर्वं भूषाम । रम्यश्रीकुम्भकावदान्यदृष्टेऽप्येव-
द्रामिद्वेष्ट्यापिश्रितमानर्गालयतिगणमाताम्बुवर्माद्याव-
नौ ॥ ५४ ॥ पश्यच्चिन्तामसौग्भरतश्रीम्भरतं शि-
तुर्भक्तश्याघनमाजनं यतिरति निम्नं चतुर्नामुपाम् ।
पदानां स्वस्थादिनां भुवि गुणागलप्रदाग्भावं श्रीन्या

वृजतकुलं भवति नः स्वामित्वशीलं कुलम् ॥ ५५ ॥
 प्रातःपञ्चकुल्यान्तपान्पशुना त्रिःसप्तकुत्वो भृशं घनं
 तीक्ष्णतरेण गममतिशं स्तोतुर्विशुद्धात्मनः । क्षोणी-
 न्यापयशस्वतैर्यतिपतेः पादाश्रयानन्तरं वाचा मे
 न परं ब्रह्मेष्टम मनो नेतृश्च किञ्चित्स्मरेत् ॥ ५६ ॥
 अन्यप्राप्यमुत्तम रंगकमितुर्भोग्यांविदास्ये स्ना-
 न्बन्धुतात्मन आचरन्तमन्विलश्रेष्ठं प्रपन्नेडितम् ।
 श्रीमहम्मण्योनिवर्मिह भृगागे प्रपन्नोस्म्यहं तत्प्राप्ते-
 तु नान्यदंगिकमपि चाज्ञानं ममालोकये ॥ ५७ ॥
 अज्ञेयैदंगिनेर्थ एष इति हि ज्ञात्वा परं ब्रह्म तद्व्या-
 वृत्तं निगित्यादिति श्रुतिगिरा चोक्ता तदन्ये चितः ।
 तद्वृत्तेति विदाय कायमथ ते संप्राप्नुवन्त्येकतां तेनैवेति
 तदुक्तमर्थनजयडादे यतीह सत्यधीः ॥ ५८ ॥ अद्वि-
 व्यापदिशाष्टकं कलितमम्यावृत्त्य संजुंभिते काले
 लक्ष्मणमृगिरुत्तमचतुर्वेदत्रिपा तत्तमः । न प्राम्येद्यदि
 सर्वत्रेननपतिर्नागवगः स्यादिति ज्ञातुं नैव हि शक्नु-
 वन्ति मनुजा ध्यान्वा प्रकारित्वतः ॥ ५९ ॥ ज्ञान-
 व्यायैयथार्थधीकनिवर्तः सर्वत्र कार्यात्मजप्रोक्तदामिड-
 वेदगंधिमुत्तमकृद्गीतादयथामम्बपि । पञ्चाक्षिष्टमुद्वृत्ति-
 श्रितगुह्येष्विष्टय प्रविश्य स्थितो दाना दिव्यगुणो-
 ज्ज्वला यतिवतिर्महेशमत्पल्लवः ॥ ६० ॥ संवृद्धोद्वि-

विष्णुः स्वर्गदुष्कर्मभिः संस्कृतो दुर्गत्या विनि-
मन्नमेत्य कुपया दायं विनायापि माम् । कच्छप्राप्यसु-
नीन्द्रमेत्यगुतपोमन्त्रामियोगीशितुः मेदीनाः सुगुण-
स्ततश्च विनता भूः प्राप चित्रं शुभम् ॥ ६१ ॥ आमे
दुष्कृतपुण्यहवमुभयं पाशं विदुष्याधुना दुस्वं तान्त्र-
मपि व्रजाम्यदमितो मन्त्रामियोगीशितुः । मुद्रिया-
खिलपूज्यभोग्यचरणायोगम्बभावाऽसतां अल्पलाप्य-
नुकलताविधुरमन्त्रतोत्रार्थपादाश्रयात् ॥ ६२ ॥
दन्तीन्द्रोऽनुमरेदशां प्रणयतो यद्वत्तथा तत्तत्तत्तन्मन्त्र-
द्वणपादयोस्तुमृतिं कुर्या यथाहं तथा । मर्गिदि विना
वाद्यपणमतवतानुम्युतदुर्बुद्धयो भग्ना यान्ति यथा तन्मन्त्र-
वशयद्वन्थान्यतोऽर्धानिधिः ॥ ६३ ॥ नानोद्राविश-
टारिर्म्यफणिते गानोन्थितानन्दयो प्रच्योतन्मधुर-
पतः प्रविशते मद्योगिगजद्विपः । मन्योदधितनान्वयोऽ-
सुमहादण्डं प्रगृह्य क्षितावन्त्येव्य प्रदशोन्मुखः कुर्यात्का-
जाना भवच्छ्रीगता ॥ ६४ ॥ श्रीनृपादिदुवदिनां
श्रुतिविदां देव्यं गतं सर्वथा भूः प्रापानिधयं गतय विना-
यमन्त्रार्थशास्त्रावलेः । दोषा दुर्गुणितां गताश्च विदुष्यं
सर्वं मम स्वामिना श्रीगमानुजदशिकेन मुचिया कारु-
ण्यतां दत्तवा ॥ ६५ ॥ प्राप्य ज्ञानविपाकहृत्पादमेवा-
नुवमं त्वगं संप्राप्य समुपेयुषां भगवतो मोक्षम्य वि-

आगतम् । कृपां पदमन्मनोदुरितहृद्वा मानुजार्यस्य त-
 दानं स्वं भजतां स्वकीयकरुणां दत्त्वा परं साधनम् ॥
 ॥ ६६ ॥ पादौकाश्रयधर्मनन्दनैव ते पूर्वं शतं कौरवा-
 न्नाथं प्रापितवान्दरिः समसृजत्स्वात्मानमासेवितुम् ।
 खानीमानि न सौख्यदानि व इति व्याहृत्य योगी
 तदा रक्षां करिष्येति चेत्तनुभृतां कोऽन्यो भवेद्रक्षकः ॥
 ॥ ६७ ॥ को वा मे मदृशोऽधुना निगच्छे पार्थस्य दिव्ये
 स्थे गीतायां स्वयं शुभार्थमुदितं कृष्णेन तर्हि स्फुटम् ।
 भूमौ भाषितवन्तमानवतां रामानुजार्यं सतां ध्यात्वा
 ननु गमन्तती प्रवणतां यातं ममात्मा च हन् ॥ ६८ ॥
 प्रावन्वान्तेन महाखिलानि करणान्यात्वा विशीर्णात्मता
 तायां प्राप्य विहीनतामुपययुर्मूलप्रकृत्यां तदा । इद्वा
 तानि ददौ तु मे न कृपया रंगी ददौ स्वं पदं तदत्त्वा
 स्वयमेव मजनयिता योगीह दधाराद्य माम् ॥ ६९ ॥
 मां हीनं समनेक्ष्य वृत्तमपि मे इद्वाप्यमंग्यैर्गुणैर्जुं त्वां
 च निर्गतमे यदि कृपासन्धानमेवोचितम् । नो चेन्म-
 न्यवलोकयते यदि पुनः कश्चिद्गुणः संभवेत्पश्येयुः
 किमिति त्वद्वृद्धकरुणां योगीन्द्र तं व्याश्रिताः ॥ ७० ॥
 चित्तं लग्नमभूत्तदीयपदयोः सुखिष्टयोर्मामकं तत्पं-
 क्कदपादयोः समधिका प्रीतिस्त्वभून्मामिका । वृत्ति-
 म्बहुगमावपर्यवसिता पूर्वं कुतं दुष्कुतं त्वत्कार्येण
 विनाशितं यतिपते मन्नाथ दानमहन् ॥ ७१ ॥

प्राम्यव्रीचमनमि यतान्कलहिनः अद्वां थुनेर्वतिनो भूतो
 स्थापितवानिति स्वहृदये व्यन्ता कृतप्रेमिभिः । प्रेम्णा
 साकमुहस्तैर्वेदुगुणैः सार्थं सुगम्यं व्ययान्मां गमानुज-
 दारिको निग्वधिस्वोदारतां स्थापयन् ॥ ७२ ॥ आदा-
 यान्स्वनदाकृपाविभवतः गन्त्यान्सुवांशोः सनादेतद्रू-
 तलवामिनां शरणां प्रातस्थ दातुः स्वयम् । मन्यसे-
 मयियो यतिश्रितियतेद्वर्थातृत्वदादयं विना भित्ता न
 मिथनिगन्ति काचिदपि मे मन्यग्विचारे मति ॥ ७३ ॥
 नो जातन्ति यथार्थनेगमवचोनीति त्विति श्रीपतिस्वी-
 क्षणाप्रेम सुदर्शनेन कुरुते छेदं सुदुष्टान्मनाम् ।
 जीमूतोपमदातुभावमहितो गजदूषो मन्यतियोगीदृ-
 तच्छुभवेदगीतिगलितान्वृके तदेकोक्तिः ॥ ७४ ॥
 यत्केदारतटीषु शंखविचराः सूते सुमुक्ताफलं तच्छ्रीग-
 पतौ करेऽग्निजलजौ धृत्वा समक्षं मम । मन्यं त्वां न
 परित्यजाम्यहमिति स्थातव्यं त्वद्गुणा व्याकर्षन्ति परं
 नमेत्य यतिगडावृत्य मात्र स्थिताः ॥ ७५ ॥ स्यान्नु
 प्रोज्ज्वलकीर्तिदीपनगमीयुग्मेद्वद्वशीनिर्विकुण्ठाभिव-
 लोकगद्स्तुतयः पाथोतिविश्वापि ते । आनन्दं द्वि कि-
 यन्तमावदति ते सुल्लिप्तभोग्ये परे तन्ने दत्त इमे ददन्व
 यमिनां नेनः पुमर्थोत्तमे ॥ ७६ ॥ प्रागाश्रापितसन्तु-

पापविमर्शान्याविरुद्धं मतं निःसंख्यं बहुभिन्नदागमभ-
 वेत्येतिगम्यन्महीम् । व्याप्नोथः सकलामिमां स्वयशमा-
 पापानि मे मृदतः प्राप्त्यत्तस्य वदान्यलक्ष्मणसुतेः किं
 वा यदि म्यादितः ॥ ७७ ॥ स्वान्ते मे प्रसभं प्रविध्य
 विलयं नीत्वा तदन्तस्थमप्यात्मस्तेयममेययन्ननिच-
 यैर्मां वञ्चयित्वा भृशम् । त्वय्यस्यामवर्तो विनीय
 कृतवन्त्यज्जापतेः किङ्करं चित्ते मे न लगन्ति केचन
 यतीडन्ये मृगार्थास्ततः ॥ ७८ ॥ मिथ्यावादिकुदृष्टि-
 बाह्यगदितानर्थान्निरस्य क्षितावस्यां सत्यसुरक्षके यति-
 पर्वा रक्षाप्रतीक्षे स्थिते । अस्मद्रक्षणशक्तमन्यदिह किं
 देवं भवदित्यतिक्रान्ताः सत्यमर्तिं विहाय हि वृथा
 संगेगते भूमिगाः ॥ ७९ ॥ मत्संस्तुत्य यतीन्द्रदीव्यद-
 मिदां स्वेषामुपायन्वतो रीतिं प्रत्ययशालिनामविरतं
 ध्यायन्ति ये साधवः । तेषामेव समस्तदेशसमयाव-
 स्यामु दाम्यक्रियां वाक्चित्तावयवैः करोमि निसिलां
 विष्णुपगंवं विना ॥ ८० ॥ अन्यार्थाभिरुचिं विना
 तत्र पदद्वन्द्वैकभक्त्याश्रयप्रावर्ण्येन विना स्थितस्य मम
 च श्रीरंगपृथ्वीपतेः । विच्छेदेन विनाऽरुणांघ्रियुगलं
 मंदत्तवान्ममप्रति श्रीयोगीन्द्रविचारणेन हि ततो श्रीम-
 द्यायाः मदह ॥ ८१ ॥ विज्ञानं मदमद्विवेचनचरणं न

प्राप्य दुष्कर्मभिः मन्त्राशुच्यमतिं प्रपद्य विषये संभ्रा-
 म्यमाणं सदा । मामेकक्षण एव संविचयन्दृष्टान्तदीन-
 श्रुतिं मथ्यता कीदृशपुण्यवान्स्फुटयशा रामानुजस्त्वं
 वुचः ॥ ८२ ॥ शान्त्यादीन्सुगुणानवाप्य परमं धर्मं
 प्रपन्त्याद्वयं कृत्वा मोक्षमियाम मुग्यमिति भूय्यात्प्र-
 थाशालिनाम् । गोष्ठ्यस्थो न भवामि तैत्रिपुगन्तमुक्तिं
 भजेयं सुखादिपाब्दाविक्रान्ता नव वर्तीतेतद्भवान्प-
 श्यतु ॥ ८३ ॥ अद्राक्षं मम शेषिणं यतिपतिं द्रष्टुं च
 तदामनां प्राप्तानां स्पृणीयपादयुगले दासत्वंमापं मय ।
 प्राप्त्यं प्रत्नकटोरपापमपिवं नन्यदुर्णोदंशुर्वि शीमेतो-
 न्यपुमर्थलाभकथने शीमा न संदृश्यते ॥ ८४ ॥ स्वा-
 र्धानश्रुतिद्वैतार्थमविक्रज्योतिस्तदग्रे स्थितं स्वामीति
 प्रतिपत्तुमक्षमतया संभ्राम्यमाणात्मनान् । अजातज्ञति-
 कृयतिभित्तिपतेः संसेवकानां सतां पादान्दन्तम रक्षकं
 न हि भवेद्यत्किञ्चिदुप्यात्मनः ॥ ८५ ॥ प्राप्य शुद्धन-
 रांस्तदतिमजहंस्तानेव वन्धुन्ममगन्ध्रामं भ्राम्यमपि
 प्रधाव्य शिथिले न स्यामितानन्तम् । सर्वार्थप्रतिपा-
 दिशास्त्रनिपुणैः स्तुत्यं यतिदमापतिं ध्यायन्त्वान्तजुषो
 हि येऽपि सततं नः शेषिणस्ते वृथाः ॥ ८६ ॥ विज्ञेऽज्ञे
 स्तुवतांर्द्रयोरपि गुणोचित्यान्तिजश्रीगुणस्त्वोमानंदक-
 शब्दवाननिभामिन्युत्कृष्टार्थाभिः सदा । विज्ञेयो उज्ज-

लकीविभोगिपतिता वेदान्विदित्वाऽवर्तो दत्तां श्राव्य-
 पतिं नगनमजतः कामं कलिर्वाधते ॥ ८७ ॥ माग-
 धिस्ययुगान्धिवर्चकमहाक्षेत्रोहमच्छ्रीपुरीनेतुः शाम्बकु-
 तोऽनुभूय च कलेर्द्धन्याटयगाथारिपोः । संपूर्णस्व-
 मनास्वतोऽनिकवलः सिंहो यती इवेदवित्कुज्ञान्याग्य-
 तः अवन्तिवह भुवीत्यद्वा यदेतत्स्तुवे ॥ ८८ ॥
 स्तोतुं दुष्प्रकर्षात् लक्ष्मणमुने ज्ञात्वा त्वदीयान्गुणा-
 न्तोत्तमा म्यां यदि दोषकृत्तदकृतौ त्वत्सद्गुणानां
 मद्वत् । उत्कृष्टो भवितेति मय्यतितरां तूष्णीं स्थिते
 मन्मथः स्तुत्या हीनमसद्भवत्त्वमिह किं स्मर्तेति भीतोऽ-
 स्म्यदस्य ॥ ८९ ॥ न ध्यायन्ति भवापहं पतिमिह
 क्षोणीतटे किंकं मां कर्तुं स्वयमागतं यतिपतिं
 तन्मित्र वधन्त्यपि । काव्यं तत्प्रवितन्वतां चरणयोः
 कुर्वन्ति नो मालिकां पोष्पीमज्जतगं निमज्ज्य मनुजाः
 क्लिश्यन्त्यदो जन्मसु ॥ ९० ॥ अज्ञानाधिकशैवनन्त्र-
 कथकप्रोक्ता मदर्थामिदध्वान्ताधिस्यकृतावसानजगती-
 मोदान्नसकान्ततः । स्वीयोद्धानिकृपां प्रदाय सकल-
 क्षेत्रजगद्गगाडित्येवं विधमर्थमप्यकथयद्योगी महा-
 पुण्यवान् ॥ ९१ ॥ पुण्यं न व्रतमाचरं तव पदप्राते-
 कदेतुं भृगं दुष्प्रापं श्रवणं च नावदमृनुश्रोतप्रवन्धव्रजेः ।
 दुर्विज्ञेयमुक्तीतिमन्यतिपतं त्वं मेऽद्य चक्षुर्द्वेदोरन्तः

प्राप्य सुगोचरः स्थित इह ब्रूयाद्रवान्कारणम् ॥ ९२ ॥
 कष्टार्थान्निगमाय इत्यभिदधुष्टेः कृतं भ्रामकं वाक्यं
 प्रास्य महोपकृत्किल महापापं समूलं मम । दृष्ट्वेत्य
 स्वकृपाल्यतेक्षणवदसि कृत्वा विकोशं भृशं चित्तवो-
 त्पादितवान्यथार्थसुतपा रामानुजार्याह्वयः ॥ ९३ ॥
 दत्ते न्यासतपोनुयच्छति परां प्राप्योचितां संपदं
 भक्त्याख्यामविनाश्य जन्मभवदक्रवावमप्यस्यति ।
 स्वीयानामनघो ददाति च परं धामेति योगीह दिवं
 किञ्चित्तद्गुणभिन्नमादित्युतः प्रेम्णा न भोक्ष्याम्यहम्
 ॥ ९४ ॥ स्थित्वान्तः सकलात्मनामपि कृपीरुज्जीव-
 नार्थाः परं कृत्वोत्कृष्टगतिं भृशं प्रविदधत्तेषां च सर्व-
 श्वरः । निःस्नेहो हि भवेद्यथाऽखिलचितां मुक्तिं प्रदा-
 स्यंस्तथा व्योम्नो भुव्यवतीर्य मे यतिपतिस्तेने चतस्रः
 श्रुतीः ॥ ९५ ॥ प्रोद्यद्दुःखगतप्रदुष्कृतवशादप्राप्य
 धर्मेऽग्नये विश्वासं प्रबलं कुगन्धपिशितप्रायस्य देहस्य
 हि । आशोधिल्यगते भवेषु च रतो भूत्वा निपत्यापि मे
 सन्त्येकस्य सुरक्षका यतिपतिं मत्स्वामिनं संश्रिताः ९६ ॥
 मत्प्राप्यांस्तु विना मदाश्रितगुणस्तोत्रस्वभावा न हि
 ज्ञात्वेति स्वमवाप्य दास्यकरणे सक्तस्वभावात्मनाम् ।
 सुष्ठिष्टाब्जपदानवाप्य सततं दास्यं विधातुं न्यधाच्छ्रीः

मैष्टस्मणदेशिकः स्वकृपया मामद्य सत्ताश्रयम् ॥ ९७ ॥
 मद्रामानुजदेशिकः शरणमित्युक्तौ शुभायां दिवि न्य-
 स्येद्वा स्वपदे स्थितेपि निरये निक्षिप्य वा तापयेत् । ते
 चोभेप्यनुगच्छदादिरदितभ्राम्यजनौ स्थापयेन्नो चेत-
 स्ववशे त्यजेन्न शिथिलीभूया मनो मद्गतेः ॥ ९८ ॥
 तर्कस्थापितदुर्मताः क्षणका बुद्धाः पिशाचोपमाः शैवा
 दीर्घजटेशसूक्तिनिपुणाः शून्यार्थवादास्तथा । अंगीः
 कृत्य चतुःश्रुतीः कुमतयो नीचाश्च नाशं गताः संप्राप्ते
 सति रम्यकल्पकतरो रामानुजे भूतलम् ॥ ९९ ॥
 प्राप्तो मद्दयाख्यरम्यमधुपस्त्वत्पादपङ्केरुहप्रोद्यत्सद्ग-
 णशुद्धमाक्षिकरसं पीत्वैव वस्तुं त्वयि । दातव्यं हि
 तदेव लक्ष्मणमुने नैतद्विनान्यत्क्षमं भोक्तुं किञ्चिदतः
 परं तदितरत्संदर्श्य नो मोहयेः ॥ १०० ॥ व्यामोहा-
 वदपुण्यपापकपटैः पारैः पिनद्धं ततो मामज्ञं परिमोह-
 यन्ननिगतं दुःखं व्यपोद्भावितुम् । कुर्वन्प्रेम यतीश्वरेति
 वचनं निद्विषाय ते भोग्यतां शैथिल्यं भजतां वदन्ति
 सुजना दोषं सदा स्मिद्वताम् ॥ १०१ ॥ ध्यात्वा ते
 सुगुणान्मनः शिथिलतां धत्ते रसज्ञा च मे मत्स्वामिन्य-
 तिशेखरेति सततं वक्तव्येकताना सती । कूराद्यस्य करो
 मम प्रणमतो द्रष्टुं दृशौ वाञ्छतो वाध्यन्तावृतभूतले
 मयि तवोदार्यं कथं द्युच्छ्रितम् ॥ १०२ ॥ भूत्वा

प्रोटकठोररुद्धिसदृशः सिंहः सुरारेस्तदा सासेर्वृद्ध
 सुवर्णभासुरतनुच्छेत्तुर्यशश्शालयः । यस्येधन्त फलो-
 न्मुखा हृदि यतीदृच्छारीरकमोद्भवं दुःखं मे स निवर्त्य
 हस्तफलवत्प्रज्ञां दयालुर्दधौ ॥ १०३ ॥ पाणिस्था-
 मलकोपमं मधुरिपो संदर्शितेपि त्वया सौन्दर्या-
 दिगुणानहं तव तनो दीप्तान्विता नार्थये । संसारा-
 ह्वयकर्दमेस्तु वसतिज्योतिर्मये स्वे गतिः कुर्यान्नेत्त्व-
 मिमां कृपां धृतिमियां योगिन्मदिष्टार्थद ॥ १०४ ॥
 श्लाघ्योर्मावमृतोदधौ मधुरिपोनिद्रावतः पादयोः प्रह्वेर्मा-
 नसमानितातिविमलज्ञानं सुवेदोज्ज्वलेः । सेव्यांघ्रि-
 यतिराजमाश्रितवतां हृष्टाशयानां सतामाप्लुत्योत्कट-
 घोषनर्तनपदं दासस्य मे वासभूः ॥ १०५ ॥ वैकुण्ठं वृष-
 भाचलं वनगिरिं वानसिर्ति मायिनः श्रीकान्तस्य बुधा
 वदन्ति सह तेनैतत्स्य वासस्थलम् । तस्य श्रीयतिराजचे-
 तसि मम स्वान्तान्तरे वासभूस्तस्य स्वस्य महाप्रमोद-
 भरितः संप्रत्युपेत्यादरात् ॥ १०६ ॥ प्रेमप्रापिसुशील-
 लक्ष्मणमुने विज्ञप्तिरेकास्ति मे कुल्यव्यापिरुजादचदे-
 हनिवहे जन्मव्यथाद्यैर्मयि । संपीडयेप्यमितैर्व्यथास-
 मुदयैः सर्वत्र मां सर्वदा त्वदासेषु विधाय मत्कमनसं
 तदासमेवं तनु ॥ १०७ ॥ पुञ्जीभूतसमस्तभक्तिमदधि

वान्ताभिसंवृद्धया भक्त्या व्यातयशस्कलक्ष्मणमुनेः
पादाम्बुजे सन्ततम् । अस्मन्मूर्धनि धर्तुमुज्ज्वलक्षप-
प्रस्पंदकेदारवद्रङ्गक्षमाधिपबाहुमध्यललितां पद्मालयां
संश्रये ॥ १०८ ॥

इति श्रीहरितकुलतिलकश्रीरंगगुरुचरणतनूभवेन श्रीनिवास-
दासेन विरचिता भगवदामानुजमुनिविषयश्रीरंगा-
मृतकविविरचितद्राविडप्रबन्धसंस्कृतमति-
पदव्याख्या श्लोकरूपा "श्रीरामा-
नुजनूतंदादिकारिका"
॥ समाप्ता ॥

॥ एवेरुमानार तिरुवडिहले शरणम् ॥

पुस्तक मिलनेका ठिकाना—

खेमराज श्रीकृष्णदास,

"श्रीवेङ्कटेश्वर" स्टीम प्रेस—चम्बई.